

2

TRACTATUS DE
IVRE SISTEN
DI, ET MANVVM IN
IECTIONE, QVAM VVLGO
ARRESTATIONEM VOCANT,

D. PETRI PECKII ZIRICAEI,
I. C. Celeberrimi, Et ordinarij
Iuris Professoris,

Ex manuscriptis ipsius Authoris diligenter recogni-
tus, auctus, ac à multis mendis repurgatus,

*Adiecto Indice Rerum & Verborum memorabilium locu-
pletissimo, in postrema editione desiderato.*

COLONIAE AGRIPPINAE,

Apud hæredes Ioannis Gymnici, sub Monocero,

Anno M. D. XCVII

Michael Fabricij.
Mariaburgeri. Borisy.

Ad 1604.

TRACTATUS DE
IVRE SISTEN
DI ET MANVM IN
LECTORVM QVAM VILGO
ARRATATIONEM VOCANT
D. PETRI RECTORIS ACADEMIE
I. C. (1714)

06.6.11.3443

COLLEGIAT ACADEMIAE
Apud hanc Universitatem Opuscula in manuscriptis
anno M. D. XC. II.

CLARISSIMO VIRO
D. IOANNI RICHARDOTO
I.V. DOCTORI, REGIAE CATHOLICAE

Maiestatis in priuato Senatu Consiliario, Suo

Domino Petrus Peckius Ziricæus

I. C. S. P.

NTE annos tredecim Vir clarissime, tractatum de Iure sistendi, siue de arrestis, vti nosti, edidi. Sed cum ex varijs indicijs animaduertērem, & ex fideli multorum relatione intelligerem, eum viris magnis, bonis et doctis, plurimum placuisse, & tam ab ijs qui pro tribunali ius populo dicunt, quàm ijs qui litigantium patrocinia recipiunt, gratum ac vtilem fuisse: sedulo ac seridè iterum animum adieci meum, vt quatenus professio publica, lasa q̃, valetudo permitteret, ea quæ ex vsu forensi, succedentibus annis deesse illi cognoueram, bono publico, quod nos labores nostros omnes referre conuenit, paulatim supplerem, & ea quæ fortè paulò obscurius prius dicta fuerāt, clariùs explicarem. Eundem igitur tractatum, multis decisionibus locupletatum, plurimisq̃ in locis auctum, pro mutua priuataq̃ nostra amicitia ad te mitto: quem vt & benignè foveas, & aduersus ingratorum inuidorumq̃ hominum calumnias patrociniò tuo defendas, oro. Louanij, anno à nato Redemptore nostro 1577. Idib. Septemb.

SVMMA CAPITVM HVIVS OPERIS.

A rrestum quid sit, & vnde dicatur. Cap. 1. pag.	1
Quo iure arrestum introductum sit, & qua ratione sustineatur. Cap. 2.	4
Qui res vel bona alterius sistere seu arrestare possit. Cap. 3.	9
Quis, aut quorum bona legitimè arrestentur. Cap. 4.	26
Qui, aut quorum bona, seu res arrestari non possint. Cap. 5.	61
Quo in loco arrestatio fieri vel non fieri possit. Cap. 6.	83
Debitor an eo loco arrestari possit, ad quem à creditore transigendi causa vocatus est. Cap. 7.	92
De priuilegio Bullæ aureæ. Cap. 8.	93
Vtrum reditus hypothecatus in vno loco, si decursus est, possit à creditore eius cui debetur, arrestari in loco domicilij debitoris qui illum debet. Cap. 9.	96
Quo tempore arrestum fieri possit, vel nō possit. Cap. 10.	98
Cuius loci statutum ad faciendum arrestum, spectandum sit, & quæ consuetudo, si in diuersis locis alia atque alia sit, spectetur. Cap. 11.	108
De renunciatione immunitatis & priuilegij de nō arrestando. Cap. 12.	111
Renunciatio immunitatis an porrigatur ad hæredem debitoris. Cap. 13.	115
Quando arrestatus videtur priuilegio fori tacitè renunciasse. Cap. 14.	120
An Arrestatus præstando cautionem de iudicio sisti, priuilegio fori renunciasse videatur. Cap. 15.	123
Quæ sint necessaria vt debitor, vel quis alius arrestari possit. Cap. 16.	125
Vtrum arrestum indebitè factum, ex alia iusta causa confir-	

INDEX CAPITVM.

confirmari possit. Cap.17.	134
Qua actione teneatur, qui personam, aut. res alterius indebitè arrestari fecit. Cap.18.	139
Arrestatio per quem fieri debeat. Cap.19.	143
Vtrum Iudex per extraneum Apparitorem arrestare possit. Cap.20.	145
Vtrum Apparitores magni Senatus vbique arrestare possint. Cap.21.	147
De poena Apparitoris extra territorium arrestantis. Cap.22.	150
Quæ sit poena eius qui se apparitorem esse simulat, cum non sit. Cap.23.	152
De Apparitore metu, precibus vel sordib ⁹ corrupto, & arrestum non faciente. Cap.24.	155
Arrestatus an credere apparitori debeat. Cap.25.	159
Apparitori referenti se aliquem arrestasse, an sit credendum. Cap.26.	162
Quis salariũ apparitoris soluere ei debeat. Ca.27.	165
De eo qui arrestum violat. Cap.28.	168
Quantam mulctam seu poenam Satelles violationi arresti apponere possit. Cap.29.	173
Vtrum aduersus mulctam seu poenam violati arresti præscribatur. Cap.30.	176
Arrestanti apparitori an resistere liceat. Cap.31.	178
Arrestanti resistens, eundemque verberans quo pacto puniatur. Cap.32.	183
De his qui arrestatos eximunt, aut in præiudicium creditorum occultant. Cap.33.	185
An ab arrestatione appellari possit. Cap.34.	192
Quæ sit vis, & quis effectus arresti. Cap.35.	194
In causa arresti quis sit actor aut reus. Cap.36.	198
Statutum quo cauetur, quòd in causa arresti, de triduo in triduum procedi debeat, quomodo intelligatur. Cap.37.	199
De statuto quo cauetur, quòd arrestans prima die iuridica debet exhibere causas arresti. Cap.38.	204
De insinuatione arresti super bonis absentis facti. Cap.39.	206

INDEX CAPITVM.

Inter plures creditores vnius debitoris res seu bona arrestantes, qui præferendi sint. Cap. 40.	208
Debitore fugiente, quomodo Commentariësis tenea- tur. Cap. 41.	214
Debitor arrestatus quomodo ali, & tractari debeat. Cap. 42.	217
Contractus cum arrestato factus an infirmari possit. Cap. 43.	219
De custodia & periculo rerum quæ arrestatę fuerunt. Cap. 44.	224
Arrestum qua ratione relaxetur. Cap. 45.	227
Arresti resolutio cuius auctoritate fiat. Cap. 46.	239
Arrestatus ex duabus causis, quarũ altera tantũ pro- bata est, an relaxari debeat. Cap. 47.	240
An debitor inuitus in quacunque Iudiciij parte, obla- tam relaxationem arrestari procurantis acceptare debeat. Cap. 48.	246
Debitor an possit ab alijs recommendari in arresto. Cap. 49.	248
Debitor an possit pro expensis carceris à Commenta- riensi retineri. Cap. 50.	251
De modo & ratione expensarum, quas indebitè arre- stus facere, atque ab arrestante repetere potest. Cap. 51.	256
De pacto quo alius debitum arrestati in se suscipit, & non soluit. Cap. 52.	258

INDEX

INDEX RERVM AC VERBORVM NOTABILIVM, QVAE IN HOC TRACTATV DE IVRE SISTENDI CON- tinentur.

Prior numerus numerum margin. alter pagi-
nam denotat.

A.

- A**CTIO est inanis, quã excludit inopia debitoris. 6. 253.
Actio quando datur alijs quàm ijs, cum quibus actum
fuit. 8. 254.
Actio quando per pactum queri alicui possit. 3. 259.
Actionem hypothecariam & personalem simul haberi posse,
nihil prohibet. 3. 98.
Actiones poenales & multa certi temporis spacio prescribun-
tur. 1. 177.
Actor quis esse dicatur. 2. & 3. 198.
Actus in dubio praesumitur ab eo gestus, qui eum gerere de-
buit. 3. 253.
Actus omnis an prima vice absumatur. 9. 172.
de Aduocatis & Medicis. 13. 71.
Agens stipulatus & per alium prouocatus, dicitur sustinere
partes Rei. 4. 198.
Altercatione pendente super proprietate rei, an arrestatio
rectè fiat. 9. 132.
Animalia pro damno dato licitè detinentur. 24. 58.
Animal in agro alieno repertum an retineri queat. 2. 5.
Apparitor an apparitorem subdelegare queat. 7. 148.
Apparitor an apparitori testis esse possit. 2. 162.
Apparitor an possit debitorem resistentem occidere. 5. 184.
Apparitores an coram testibus arrestare debeant. 1. 162.

INDEX IN TRACT.

Apparitori an & quando credatur literis sui officij non osten- sis. 1. & 4.	159
Apparitor plus accipiens quàm salarium, quo pacto punia- tur. 4.	167
Apparitor cui mandatum arrestandi datum est, an possit ar- restare, si iudex mandans moriatur. 20.	56
Apparitori dicenti se percussum esse, an credatur. 4.	183
Apparitor egrediens limites sue potestatis, tenetur iniuria- rum. 5.	152
Apparitores improbi ab officio sunt remouendi. 5.	157
Apparitori an sit credendum, consuetudo docet. 7.	161
Apparitoribus arrestum commissum non facientibus, quo mo- do partibus consulatur. 4.	157
Apparitor de qua culpa teneatur. 2.	225
Apparitores magni Consilij iussa eiusdem vbique exequun- tur. 1. & 4.	148
Apparitores magni Consilij virum inferiorum magistra- tuum sententias mandare queant executioni. num. 2. & 5.	148
Apparitori soli an credendum sit, iudicis arbitrio relinqui- tur. 4.	163
Apparitor simulans se mandatum arrestandi habere, qua pœ- na teneatur. 6.	154
Apparitoris falsitas quo pacto conuincatur, relatiuè. 6.	165
Apparitoris falsam relationem facientis pœna. 5.	164
Apparitor qui lecticas fregerat, fuit condemnatus ad dam- ni refusionem. 3.	225
Apparitor quando carcerari potest. 1.	151
Apparitori, qui operam dedit vt arrestaret, si ex pœnitentia creditoris desistat, nihilominus salarium debetur. nu. 6.	168
Apparitor solus debitorem non potest relaxare. 2.	239
Apparitor solus non habita licentia iudicis, arrestat hodie pe- riculo creditoris. 1.	239

DE IVRE SISTENDI.

- Apparitor tenetur etiam morfus murium in rebus arrestatis præstare, quemadmodum & fullo in vestimentis. 4. 225*
- Apparitores, ut plurimum maligni, infames, ac viles sunt. 5. 154*
- Apparitor vtrum absque mandato Iudicis aliquem arrestare possit. 3. 143*
- Apparitor esse præsumitur, qui pixidem defert. 2. 160*
- Appellare an possit debitor, si pecunia sibi debita sub manu sui debitoris per creditorem arrestetur. 4. 193*
- Appellare ab arrestatione an liceat. 1. & 3. 192*
- Appellari an possit ab executione Apparitoris supremæ curiæ sententiam inferioris iudicis exequentis. 3. & 6. 148*
- Appellatio à decreto iudicis interposita, an & quando executionem suspendat. 2. 193*
- Arbitraria pœnæ aut mulctæ impositioni quando locus sit. 1. 174*
- Argumentum bonum est à lege ad pactum. 4. 112*
- Armis an resistere possit is qui illegitimè ob debitum capitur, num. 4. & 6. 180*
- Arrestante non exhibente causas arresti in termino, an arrestatus sit relaxandus. 1. & 4. 204*
- Arrestantium an & quando omnium causa par sit, 7. & 8. 211*
- Arrestare & prebendere quomodo differant. 5. 3*
- Arrestari an possit advena quem quis statim recessurum sciuit. 4. 29*
- Arrestari an possint, qui causa religionis ad locum aliquè veniunt, seu per eum transeunt. 12. 70*
- Arrestatam rem detinens, eam præscribere non potest. 6. 197*
- Arrestatio an post solis occasum admittatur. 2. 102*
- Arrestatio an producat pignus pratorium. 5. 196*
- Arrestatio an & quando inducat litis pendentiam, num. 1. & 4. 194*
- Arrestatio etiam licita debet esse absque iniuria. 5. 179*

INDEX IN TRACT.

Arrestatio non fit, nisi creditore postulante. 3.	126
Arrestatio quatenus iure sit permessa. 5.	7
Arrestati & capti eadem est ratio. 1.	220
Arrestatus an à iudice relaxari possit, parte non vocata, n. 3.	
240.	
Arrestatus an iudicis incompetentiam obijcere possit. 11.	108
Arrestatus fugiens, an sine noua citatione condemnari possit, num. 11. & 13.	172
Arrestatus iniquè, an possit impunè è carceribus effugere. 7.	
180	
Arrestatum iniuste è carcere eximens, an teneatur Edicto, Ne quis eum, &c. 8.	181
Arrestatus ob pœnam violati arresti post annum conueniri nō potest. 3.	177
Arrestatus perperam, etiam post tempora appellationi prestituta appellare potest ab arresto. 9.	182
Arrestatus potest arrestantem contra se testimonium ferentem, vt inimicum reprobare. 10.	ibid.
Arrestatus recedens non obstante arresto, quibus casibus non puniatur. 3. 5. & 6.	169
Arresti introducendi qua fuerit ratio. 6.	7
Arresti violati pœna cui veniat adiudicanda. 6. & 9.	175
Arresti vsus an sit fauorabilis. 7.	8
Arresti vsus & commoditas potissimum versatur in facilitate conueniendi debitorem. 15.	234
Arresto durante, an res arrestata alienari possit. 7.	197
Arrestorum duo genera. 6.	4
Arrestum, arrestatio, arrestare quid sit. 4.	2
Arrestum an ob nullitatem euidentem & apparentem, parte non vocata relaxari queat. 21.	238
Arrestum an per satisfactionem relaxetur, numer. 3. & 6.	
28	
Arrestum an pro debito minimo concedatur. 20.	77
Arrestum an dissoluitur per cessionem bonorum. 19.	236
Arre-	

DE IVRE SISTENDI.

Arrestum perperam faciens, si res arrestata perierit, obligatur debitori ad earum estimationem. 6.	226
an ad Arrestum quis se obligare possit. 7.	115
Arrestum quis dicatur violasse. 2.	169

B.

B ona debitoris sine solenni ritu in creditorem transferri non possunt. 1.	143
Bona debitoris si apud tertium existant, quid iuris. 10.	132
Bona mobilia sequuntur personam. 6.	98
Bona scholaris esse, vel non esse, quis probabit. 2.	64
Boues, equi, & aratra, an arrestentur. 22.	78
Brabantus an Brabantum arrestare possit, & vbi. 1.	94

C.

C adauer hominis mortui an arrestari possit. 23.	78
Captura an resoluatur quæ nulla fuit, si modo aliter de veritate debiti constare possit. nu. 6. 9. & 10.	136
Captura est admodum ignominiosa. 1.	179
Captus ut contrahat, an sufficiat eum deductum esse extra carcerem in domum alicuius ciuis. 3.	221
Carcer deputatus est ad custodiam, non ad pœnam. 1.	217
Carcer in quo est fames & sitis, censetur tortura. 2.	218
Causa non iustificata in propositione, non potest iustificari in probatione. 7.	136
Causa Rei fauorabilior multò est quàm actoris. 1.	198
Causam vnâ ex pluribus propositis esse veram sufficit. 7. 242	
Cautio de soluendo debito liquido & confessato, non liberat ab arresto. 2.	228
Cautio de iudicato soluendo, non prorogat iurisdictionem in iudicis. 2.	123
Cautio de iudicio sisti, quomodo intelligatur. 1.	ibid.
Cautela pro eo qui fecit arrestum perperam. 3.	151
Cautio iuratoria an & quando sufficiat, numer. 8. & 10.	
230	
Cedere bonis qui non possint. 2.	28

INDEX IN TRACT.

Cessionarius vtrum arresti iure vtatur. 6.	17
de Cessione bonorum. 16.	74
Citatio ante arrestationem non requiritur. 5.	31
Citatus à diuersis iudicibus an venire debeat. 1.	249
Ciuis an pro debito ciuitatis arrestetur. 17.	50
Clausula hæc, Quia tale est nostrum placitum, quid significet. 3.	2
Clericus debitor, an & à quo arrestetur. 14.	64
Colloquio de transgendo vel componendo durante, nihil creditur aduersus debitorem attentare debet. 2.	93
Comitem, Doctorem, seu Magistratum se simulans cum non sit, falsi crimen contrahit. 2.	153
Commeatum ferentes ad castra, non sistuntur. 7.	68
Compromisso pendente nihil est innouandum. 1.	93
Condictio ex l. diffamari, C. de ingen. manumiss. intentata, an inducat litis pendentiæ exceptionem. 3.	195
Confirmare minus est, quàm de nouo dare. 3.	134
de Consiliarijs & aduocato Regio. 10.	69
Consortis litis quo casu licitè arrestari faciat. 8.	20
Consuetudo in arrestis attendenda. 5.	144
Consulens debitori vt fugiat, an teneatur. 2.	187
Contractus cum arrestato seu carcerato factus, quando dicatur iustus & validus. 7.	223
Contractus vt subsistat vel infirmetur, non inspicitur, an inter arrestatum & arrestantem, seu inter alios eorum nomine fuerit initus. 8.	224
Contrahens in nundinis potest ibi arrestari. 6.	104
Contumacia nulli nocet, nisi aduersarius eam in termino comparens accusauerit. 5.	205
Contumax quoque rectè sistitur. 23.	58
Creditor ad domum debitoris accedere debet pro habenda solutione, si non sit eiusdem cum eo fori. 2.	97
Creditor an rectè petat debitorem arrestari, in cuius bona missus fuit. 19.	54

DE IVRE SISTENDI.

Creditor debitorem fugitivum propria auctoritate capere potest. 5.	250
Creditor excommunicatus an arrestare possit. 1.	9
Creditor in dubio presumitur ignorasse debitoris, cum quo contraxit, conditionem. 25.	83
Creditor malè arrestans, an ius crediti amittat. 5.	141
Creditor si plura bona exequendo vendat, quàm exposcit debitum, an tota executio concidat. 8.	136
Creditores plures possunt immitti in bona debitoris. 3.	249
Creditore arrestante non comparente, quid faciendum, n. 6.	250
Creditori quæ sint observanda in cautione pro arrestato admittenda. 17.	235
Creditori an liceat debitorem vim inferentem interimere, num. 6.	184
Criminosi priuilegio nundinarum non gaudent. 7.	105
Custos carceris an teneatur, si debitor cum altero custode fugiat. 9.	217
Custos carceris, an & quando teneatur de facto suorum. 5.	215
& 6.	215
Custos carceris an & quando excusetur. 8.	216
Custos carceris est velut depositarius. 2.	214
Custos, si debitor fugit, tenetur non solum debitum soluere, sed etiam interesse. 4.	215
Custos tenetur de negligentia. 3.	ibid.

D.

Debitor an in Ecclesia capi possit. 6.	113
Debitor an in ferijs arrestari possit. 1.	99
Debitor an in loco sacro arrestari possit. 1.	83
Debitor an in portu eius ciuitatis, in qua arrestari non posset, eadem immunitate gaudeat. 6.	89
Debitor an monasterijs, hospitalibus, domibus Canonorum intra ambitum Ecclesie existentibus, & in palatio Episcopi arrestari possit. 2.	85

Debitor

INDEX IN TRACT.

Debitor arrestatus & incarceratus, an alibi per procuratorem se defendere cogatur. 8.	250
Debitor arrestatus si in custodiam sequi nolit, quid iuris sit, num. 1.	168
Debitor carceratus cuius impensis fit alendus. 5.	218
Debitor de fuga suspectus, an in nundinis arrestari queat. 8.	106
Debitor etiam facti arrestari potest. 7.	35
Debitor frangens arrestum, compelli potest redire etiam per proprium suum iudicem. 1.	214
Debitor fugitiuus non iuuatur villo privilegio. 7.	95
Debitor fugitiuus propria auctoritate capi potest. 1.	5
Debitor in diem, vel sub conditione an sisti possit. 6.	32
Debitor in sua vel aliena domo existens, an rectè arrestetur & quæ sit ratio, nu. 3. & 8.	86
Debitor liberatur si quis tertius creditori acceptanti pro eo soluere promittat. 4.	260
Debitor manifestè inops, vtrum arrestari possit. 1.	28
Debitor non ritè arrestatus, an approbet arrestum dando fideiussores. 6.	141
Debitor quando incarcerari possit. 9.	231
Debitor qui bonis cedere non vult, aut non potest, ad hoc dānari, vel se obligare potest, vt creditori ex operis suis satis faciat. 3.	29
Debitor qui tempore contractus non fuit soluendo, an possit arrestari. 24.	82
Debitorem arrestatum eximens, debitum eius creditori arrestanti soluere cogitur. 1.	185
Debitoris non soluentis, quod olim supplicium fuerit. 3.	6
Debitum iustum si soluatur, pretextu ordinis non seruati, executionis non ritè factæ, vel quia per vim ab executore est exactum, vel per metum promissum, non repetitur. num. 4.	135
Defructuatores bonorum obligatorum rectè arrestantur. num.	

DE IVRE SISTENDI.

num. 21.

56

Depositi restitutio an impediri à tertio possit. 2. & 4. 249

Detentus in carcere priuato, contrahere aut testari non potest in vtilitatem detinentis. 5. 222

Dies termini an continueatur in termino. 9. 203

Diffamans à diffamato arrestari an queat. 8. 35

Dicens se arrestari non posse, declinatoriè excipit, & ante litem contestatam hoc opponere debet. 1. 121

Dilatio alicuius fauore ordinata potest ab eo sperni. 3. 21

Domicilia plura si habeat debitor, ad quod fieri insinuatio debeat. 4. 207

Duo vel plura quando requiruntur ad actum, vno deficiente actus corrui. 4. 242

E.

Exceptio declinatoria post litem contestatam superueniens, an opposita proffit. 5. 122

Exceptionem competentia qui habeant. 18. 76

Excommunicatio ligat subditum in omni loco. 4. 94

Executio an sine nouo processu in fideiussures arrestati fieri possit. 16. 235

Existens in porticu, ostio, vel scalis, extra domum an possit arrestari. 6. 89

Expensas soluere debet, qui actum fieri desiderat. 1. 166

Expensa an sint testibus deducenda quas domi fecissent, remissiue. 4. 257

Extraneus tantum, aut ciuis suspectus arrestari potest. nu. 1. 126

F.

Facta multa tenent, quae non facta prohibentur, num. 5. 135

Factores & Institores mercatorum arrestari possunt. 12. 45

Ferendus nec iuuandus est, qui se in necessitate posuit. 3. 241

Fideiubens soluere id quod subductus rationibus debitor debet, non tenetur, si rationes non subducantur. 18. 236

Fideius-

Fideiussor an arrestari possit. 9. 95

Fideiussores extranei, & pignora alibi sita an sufficiant. 14.

234

Fieri quod potuit vno modo benè. si fiat alio modo malè, non
subsistit. 2. 241

Forenses ligantur statutis loci, vbi conueniuntur in his quæ
ad ordinationem iudiciorum pertinent. 3. 111

Fructus beneficiorum an arrestentur. 8. 68

Fructus in fundo meo ab alio possessore iacentes, vel existen-
tes, arrestare possum. 26. 60

G.

in Gabellis soluendis, quæ consuetudo attendatur. 2. 110

Generalis commissio de arrestando quoscunq; ad petitionem
partis non valet. 5. 16

H.

Hæredem debitoris sui qui arrestat, probare debet eū
hæredem esse. 8. 120

Hæres compelli potest ad omne id, ad quod compelli poterat
defunctus. 3. 117

Hæres conueniri debet à creditoribus, non emptor heredita-
tis. 2. 259

Hæres creditoris an rectè arrestum petat. 11. 25

Hæres debitoris an rectè arrestetur. 10. 36

Hæres eius qui personam suam obligauit, an capi possit. nu. 1.
116

Hæres intra nouem dies post mortem defuncti arrestari non
debet. 10. 107

Hæres vtrum arrestari possit, antequam ipsi fides aliqua de
debito facta sit. 7. 119

Hospites an arrestare viatorem pro expensis queant, num. 2.

11

I.

Impensa quales circa res arrestatas faciendæ sint, num. 7.
226

Incipere

DE IVRE SISTENDI.

Incipere ab executione non licet. 4.	6
Iniuria est. fideiussorem idoneum respuere. 2.	140
Iniuria facta Apparitori, censetur Principi, & Iudici facta. num. 2.	183
Iniuria magna afficitur is, qui indebitè arrestatur. 1.	140
Iniuriarum actio non semper reponit debitori famam, etiã- si secundum ipsum iudicetur. 4.	144
Iniuriarum tepetur Commentariensis, qui victum, aut le- ctos denegat carcerato. 3.	218
Insinuatio an sapius sit facienda. 3.	207
Insinuatio per quem fieri debeat. 2.	206
Insinuatio procuratori facta, an sufficiat. 5.	207
Insinuatio quomodo fiet, si debitor sit omninò exterus, & absit. 6.	208
Instantia an & quando renunciare liceat, nisi etiam renun- cietur liti & cause. 4. 6. 7.	247
Instrumentum fieri mandans, Tabellioni solvere tenetur. 2. 166	
Instrumentum publicum meretur executionem contra hæ- redem. 4.	117
Intellectus l. in iudicati. ff. de re iud. 9.	213
Interdictio bonorum facta prodigo, contractum eius irritat quocunque loco factum. 5.	95
Iudex an cogi possit à partibus vt vel ordinariè, vel summa- riè procedat. 5.	201
Iudex an pœnam & mulctam augere, & minuere possit, nu- me. 5. & 7.	175
Iudex an possit per executorem superioris Curia arrestare aliquem. 3.	146
Iudex an possit per priuatum quemque hominem arrestare debitorem. 1.	146
Iudex an possit creditori licentiam arrestandi suum debito- rem tribuere. 1.	ibid.
Iudex an terminum statuti vel legis prorogare queat. 6.	205
††	Iudex

INDEX IN TRACT.

- Iudex contra Apparitorem improbum summarie procedit,*
num. 7. 157
- Iudex delegatus etiam officio finito relaxat debitorem, n. 4.*
240
- Iudex inferior, quando animaduertat in Apparitorem regium. 4.* 152
- Iudex laicus citare potest clericum sub conditione, Si sua putauerit interesse. 7.* 250
- Iudex negligens, aut iustitiam non administrans, grauius punitur. 3.* 156
- Iudex qui de facto processit, de facto iterum reuocare poterit, num. 11.* 138
- Iudex qui fideiussorem inidoneum admittit, post nominatores, in subsidium tenetur. 13.* 233
- Iudex superior, an in territorio iudicis inferioris sibi subditi, de omnibus causis cognoscere possit, de quibus potest ipse inferior. 7.* 149
- Iudex videns ex mala causa actum esse, & bonam, ex qua agi potuit, in actus relucere, non debet reum absoluer. 8.*
242.
- Iudici aut arbitro soli non creditur. 3.* 162
- Iudici male exequenti violenter resisti potest. 5.* 180
- Iudicium coram vno iudice ex necessitate interdictum, an ad alium iudicem transferri postea queat. 2.* 194
- Iuramenti violati persecutio anno non concluditur. 5.* 178
- Iuramento reuertentis ad carceres creditur, dicentis se ob istam causam aufugisse. 12.* 172
- Iuramentum an per Principem laicum relaxari queat, n. 4.*
169
- Iuramentum debitoris de non recedendo sine licentia creditoris, quid operetur. 8.* 171
- Iuramentum quod occasionaliter tendit in damnum salutis corporalis, non est seruandum. 7.* ibid.
- Iuris ciuile & Canonici maior est concordia, quam vulgo arbi-*

DE IVRE SISTENDI.

arbitrantur. 6.	281
Iurisdictionem non habens, sed habere simulans, quo modo puniatur. 4.	154
Ius constante iudicio, vel postea adueniens, non prodest actori, nu. 12.	139
Ius reuocandi domum, an & quando proponi debeat ante litem contestatam. 2.	121

L.

Licet post delictum factus clericus, à quo iudice veniat puniendus. 4.	122
Legatarij an & quando heredem arrestare possint. 3.	11
Lex nihil frustra facit. 13.	139
Litteræ dilatorie & quinquennales, quando arrestum relaxari faciant. 20.	237
Litteras dilatorias solutionis habentes, non arrestantur. 17.	75
Liti cedens, solum in expensis condemnatur. 1.	246
Liti renuncians, non propriè dicitur succumbere. 2.	246
Locupletior factus quis dicatur. 7.	253
Locus celebrati contractus, quando consideretur. 1.	109
Locus promissionis, in dubio censetur esse locus solutionis. 1.	97
Luxuries & auaritia, homines plerunque ad scelera adigunt. 1.	155

M.

Mandatum an presumatur. 6.	161
Mercatores an in eo loco arrestari queant, sine quo ad nundinas venire non possent. 4.	103
Mercatores an ex fide promissorum dependent. 3.	140
Mercator etiam lucrum cessans petit. 4.	141
Metus omnis turpis est in iudice. 2.	156
Milites an rectè arrestentur. 6.	67
Mortuus in carcere, presumitur culpa custodis perijisse, nu. 4.	218

INDEX IN TRACT.

Mulcta ob spretum iudicis preceptum commissa, post annum non potest exigi. 2. 177

Mulctandi modum esse arbitrium, quomodo sit accipien- dum. 3. 175

Mulier ob libidinem vitandam fugiens, poena fracti arresti non tenetur. 10. 172

N.

Nobilem aut potentem mercatorem arrestare plus est, quàm aliquem plebeium. 2. 179

Nunciu falsus de falso tenetur. 1. 153

Nundinae non omnes liberant ab arresto. 5. 104

Nundinae publicum fauorem continent. 2. 111

Nundinarum tempore arrestare non licet. 3. 102

pro Nuncio praesumitur in his, qua officium eius concernunt. num. 5. 161

O.

Obligare se ad carceres seu arrestum an quis possit. 15. 73

Occultans debitorem alienū, quo modo obligetur. 3. 189

Occultator an & quando compelli potest, vt debitorem occultatum exhibeat. 5. 191

Offendens Apparitorem non habentem signum, an eodem modo puniatur. 3. 160

Ordinarium auxilium quandiu superest, ad extraordinariū & subsidiarium non est recurrendum. 4. 253

Ordo temporis non facit pralationem in pignore pratorio, sed veritas debiti. 5. & 6. 210

pro Officiali quando praesumatur. 7. 216

P.

Parentes scholarium an arrestari possint. 3. 66

Partes dum sunt in tractatu pacis, omnis ratio procedendi cessat. 4. 93

Pecunias arrestatas si Apparitor consumpserit, quo pacto creditori arrestanti succurratur. 8. 226

Pecunia debitori debita virum arrestari queat. 11. 42

Petens

DE IVRE SISTENDI.

Petens sibi cauere de refundendis expensis, aut soluēs sportu- las, non videtur ob hoc in Iudicem consentire. 4.	124
Plus petere re, quando quis dicatur. 12.	245
Plus petens re condemnatur in expēsas, damna & interesse, & reus absoluitur. nu. 1.	241
Pœna arrestantis propria auctoritate debitorem non fugi- tuum. 2.	143
Pœna etiam ex leuissima contumacia imponi potest. 8.	176
Pœna extra casum suum non sunt extendendæ. 5.	167
Pœna & mœltæ sunt commodæ iurisdictionum. 2.	174
Pœnam violati arresti post annum nō posse peti, quo pacto in- telligendum sit. 4.	178
Pœna violati arresti etiam ab alterius territorij Iudice irro- gari potest. 4.	175
Pignus prætorium quas ob causas contrahatur. 2.	209
Plus cautionis est in rem, quàm in personam. 5.	253
Plura remedia quis habere potest. 9.	254
Præsumitur quod Commentariensis aluit captiuum. 2.	252
Principes an sine expresso Iudicis mandato per apparitorem arrestari possint. 6.	145
Priuilegiatus præfertur non priuilegiato, non solum in solu- tione consequenda, sed in eadem alijs facta repetenda. nu. 10.	213
Priuilegium personale, aut pactum, personam nō egreditur. nu. 2.	116
Procurator creditoris quo arrestum impetret. 4.	12
Portator literarum cum clausula eius qui hanc feret, an re- ctè arrestum aduersus debitorem petat. 7.	19
Procurator qui ex speciali mandato sui domini aliquem ar- restauit, absque simili mandato eundem relaxare non po- test. 5.	240
Procurator, qui alieno nomine cōtraxit, rectè sistitur. 13.	45
Promissio de soluēdo pro alio quid operetur remissiue. 5.	260
Protestatio ubi non sit necessaria. 7.	142

Q.

- Q**ualitas, & conditio arrestati consideranda est in taxandis expensis, quas in victu fecit. 8. 256
- Quantitate minore probata quam fuerat petitum, an sequi debeat condemnatio. 6. 242
- Quilibet in contrahendo aut renunciando, praesumitur se conformare legibus vel statutis patrijs. 5. 118

R.

- R**egij Viatores, an possint ab inferiori magistratu carcerari. 2. 151
- Regula, Qui prior est tempore, potior est in iure, locum habet etiam in pignoribus, & in quibus. 1. 3. & 4. 209
- Remotus ab officio, an amplius ad idem, vel aliud admitti possit. 8. 157
- Remoueri quis potest ab officio ob solam negligentiam. 6. 157
- Renunciatio feriarum an subsistat. 3. 112
- Renunciatio immunitatis quid tacite in se contineat. 6. 118
- Renunciatio vnius actionis propositae, an & quando fieri possit, cum protestatione, saluo iure proponendi aliam. nu. 3. & 5. 246
- Res aliena arrestari non potest. 5. 129
- Res apud debitorem inuenta, eius esse praesumitur. nu. 6. & 8. 130
- Res arrestata si incendio pereant, an Apparitor teneatur. nu. 5. 226
- Res immobilis non arrestatur. 21. 77
- Resisti Apparitori an liceat. 1. 183
- Resistentis Apparitori violenter, quae sit poena. 3. 183
- Res pignori obligatae an arrestari possint. 11. 132
- Res propriae an arrestari possint. 25. 59
- Res quae perit suo domino perit. 1. 224
- Res quae pro parte est debitoris, an tota arrestari possit. 18. 53
- Reus ab actore, item actor a reo arrestari possunt, vt respondeant positionibus & articulis. 16. 49

Reus

DE IVRE SISTENDI.

Reus ad minus condemnatus, quàm fuit petitum, tenetur nihilominus ad expensas. 9.	244
Retentio an habeat locum, quando obligatio est nulla aut valida. 10.	255
Retentionis vsus in iure est necessarius. 1.	251
Rusticorum conditio & status non est, vt equites ad iudiciũ veniant. 2.	256
S alarium apparitorum arrestantium aliquem, an omnibus equale sit. 4.	147
Salus conductus etiam tacitè dari potest. 3.	93
Satisfans de parendo mandatis Iudicis, an renunciât fori priuilegio. 3.	124
Satisfactio de iudicio sisti duntaxat, an in arresto relaxando sufficiat. 7.	230
Satisfactio in arresto, quatenus se extendat. 11.	232
Satisfactio qua arrestum soluatur, apud quem interponi debeat. 5.	229
Satisfactione tollitur sequestratio, & in possessionem missio. 4.	228
Satisfactum esse creditori quando dicatur. 1.	258
Scholaris creditor vtrùm rectè sistat debitorem. 12.	26
Scholares, & eorum bona arrestari non possunt. 1.	62
Scholaris, vel alius debitor, vtrùm in scholis publicis alicuius Academiae ritè arrestetur. 10.	92
Scholaris vnius Academiae, an scholarem alterius Academiae arrestare queat. 4.	66
Sententia contra absentem non citatũ est ipso iure nulla. 1.	206
Sententia supremarum Curiarum cur Arresta dicta sint. 1.	1
à Sententijs supremae Curiae non appellatur. 2.	1
Seruientem seu Apparitorem delinquentem, an iudex remoueat, an verò is qui illum constituit. 9.	158
Solutio seu promissio eius quod debetur valet, etiamsi in carcere facta sit. 4. & 7.	221
Spoliatus quando ante omnia sit restituendus. 2.	134

INDEX IN TRACT.

Statuendi potestas inter subditos non arctatur. 3.	94
Statutum absolutè prohibens comprehendit subditum in alieno existentem territorio. 2.	94
Statutum vt de triduo in triduum procedatur, an in fauore Rei sit introductum, eiq; renunciare possit. 2. & 6.	200
Statutum vt in causa extranei creditoris summarie procedatur, pium est, & fauore creditoris introductum. 7.	203
Suburbani homines iure ciuium gaudent. 13.	26
Summam minorem inesse maiori, quomodo sit accipiendum. 11.	244
Suspectus debitor quando dicatur. 2.	126

T.

Tabellionis officio fungens, qui nunquã Tabellio fuit, qua pœna puniatur. 3.	154
Tempus arresti facti spectamus, sicut & contractus & delicti, quo ad conditionem personarum. 3.	121
Tempus elapsum habet vim tacite renunciationis. 1.	200
Tenuta minus ritè concessa, reuocari an debeat, 1. & 11.	133
Termini peremptoriij lapsus inducit tacitam renūciationem iuris. 3.	204
Terminus alicui datus ab eo praueneri potest. 4. & 8.	201
Terminus à statuto vel lege præscriptus in dubio censetur esse peremptorius. 2.	204
Testes producens, tenetur eis prouidere de expensis itineris, secundum iudicis moderationem. 3.	257
Testimonij dicendi causa arrestare licet, etiam executores. nu. 15.	48
VEctigalia non soluentes detineri possunt. 22.	58
in Vinculis esse quis dicatur. 2.	220
Vis illicita nō præsumitur inferri in custodia publica. 6.	222
Vtile per inutile an & quando vitietur. 5. & 10.	242
Vxor non tenetur, si recipiat vel occultet maritum criminofum, vel eundem debitorem calet. 4.	191
Vxor quo pacto suarum rerum arrestatione se opponat. 7.	130

**TRACTATUS DE IV-
RESISTENDI, ET MANV-
VM INIECTIONE, QVAM VVL-
GVS ARRESTATIONEM
VOCAT,**

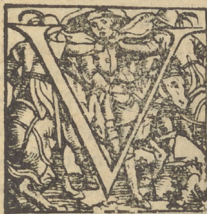
PETRI PECKII ZIRICAEI
I C. Celeberrimi.

CAPVT I.

Arrestum quid sit, & vnde dicatur.

SVMMARIA.

- 1 *Sententiæ supremarum Curiarum cur Arresta dictæ sint.*
- 2 *A sententijs supremæ Curie non appellatur.*
- 3 *Clausula hæc, Quia tale est nostrum placitum, quid significet*
- 4 *Arrestum, arrestatio, arrestare quid sit.*
- 5 *Arrestare & prehendere quomodo differant.*
- 6 *Arrestorum duo genera.*

VARIA est Arresti appellatio, Supremorum enim Tribunalium sententię vulgò Arresta appellantur, fortè a Græco verbo ἀρρεστος, quod significat incorruptum, inuiolatumque, quod in illis supremis Curijs sententiæ incorruptæ, & iustissimæ exeant, aut certè exire deberent, quæ inuiolatæ manent, nullaque † prouocatione, seu appellatione infringi aut suspendi possunt. 2
l. i. ff. à quib. appel. non lic. Credit enim Princeps, eos qui ob singularem industriam, explorata eorū fide ac grauitate, ad huius officij magnitudinem assumuntur, non aliter iudicatu-
A tatis

ratis suæ,quàm ipse foret iudicaturus. l. i. C. de offic. præfect. Prætor. Ideoque Arrestum eiusmodi prætextu iniquitatis damnari non potest. l. si quis. vbi id notât Cynus & Salycetus, C. de precibus Imperator. offer. Budæus verò ad l. final. ff. de Sena. & Budæum secutus Franciscus Conanus libro 1. Comment. Iuris Ciuil. c. ultimo, numero 9. & Ioannes Imbertus Institutio. Forens. libro. 2. c. 16. ad verbum, adimitur. *ἄριστον* Græcè, Latinè Placitum & decertum dici existimat; sicut & Regijs diplomatibus, post declaratas breuiter rationes, quibus adductus est Princeps vt quid iubeat, vetet, aut permittat, postrema hæc tanquam omnium rationum clausula subiicitur; *Et quia tale est nostrum placitum.* Quibus verbis voluntatem pro iusto imperio & ratione habendam esse non censet Princeps; sed vult intelligi rem illam se, de suorum Procerum consilio, statuisse. Quamobrem placere Principi putauit Vlpianus, quod ratione & consilio ab eo factum esset; Nam Ciuilibus legibus, & vt ait Dion, scripto iure solutus est: cæterum Naturali lege tam est astrictus, quàm quicuis nostrum, aut etiam multò magis. Prior explicatio magis placet multis. Nam vt Rebuffus in cōstitution. Reg. tomo 2. titulo, vt contract. test. sentent. & alij omnes ac gallic. concip. verb. gloss. 2. ait, Placitum non magis conuenit Parlamentis, supremisq; Curijs, quàm inferioribus, quia etiam sententiæ inferiorum iudicum Arresta, id est, placita, dici possent, nisi per Antonomasiā dicas. Sed ita, inquit, de omnibus rebus dici posset quod Citatio, Litis contestatio, & omnia quæ Parlamentis & Curijs conueniunt per Antonomasiā, de Parlamentis intelligerentur. Et iterum hoc probat tomo tertio, in tractat. de arrest. & opponentibus contra ea, in principio.

- 4 Alio modo Arrestum, prout nec Græca, nec Latina, sed merè Gallica vox est, significat impedimentum, siue interdictum, ne res, aut persona, loco aut statu suo moueatur.

Estque Arrestatio, iniectio manuum, cum alicui à magistratu

magistratu interdicatur, ne excedat ex eo loco, in quo inuentus est, nisi rebus cum eo compositis, qui de illo apud Iudicem questus est. c. clerici. de immunit. ecclesi. libro sexto, Pyrrhus ad cōsuetudin. Aurelian. Rubr. de execut. instrument. c. 9. Lagus in sua Method. c. de execut. rei iudic. Vel etiā cū res alicuius quacunq; ex causa pro securitate nostra, auctoritate publica detinetur, ita vt nobis inuitis ex loco illo, negotio nondū sopito auferri non possit. Qua ratione sunt qui Arrestare, idē esse dixerunt, quod gradū sistere: quia postquam arrestum factum est, ibi sistendum est. idem Pyrrhus, dicto loco, titulo de execution. ex locat. c. septimo. versiculo Habes casum. & Ioannes de Athon ad constitution. Angliæ, titulo de decimis, in c. erroris. ad verbum, arrestari. dicit Arrestationem esse citationem quæ fit verbo & facto. Porro autem Cardinalis ad clem. prim. de hæretic. existimat † arrestationem absq; manuum iniectione fieri: Prehensionem verò sine manuum iniectione fieri non posse. quod verum esse asserit Molinæus ad consuetu. Parisiens. titulo secundo gloss. i. ad verbum, arrester. num. tertio. versiculo, & dicendum. quia sicut plus est, rem aliquam prehendere, quàm impedire; ita plus est personam capere, quàm impedire vel interdicere, seu, vt vulgo dicunt, arrestare. Plerunque tamen promiscuè accipiuntur, vt ait Imola ad dictam clem. i. numero vndecimo Et hac de re loquens Quintilianus Mandosius in tractat. de monitorijs. quæstione octaua. Arresti formula in Curia Romana, inquit, in monitorio est hæc. Et interim donec soluat, vel donec respondeat positionibus vel articulis vel præparatorijs, puta an sit hæres, pro quota parte, &c. vel donec quid aliud, super quo monetur, faciat, arrestetur; ne à Curia absq; ipsius Iudicis monētis expressa licentia discedat sub pœna & cēsuris. Rota decis. 394. incipien. si suspensio. in no. & Ioannes Milis in suo repertorio, ad verbū arrestare. Eodem etiam loco numero vndecimo, & sequent. latius explicat Molinæus, quid arrestum cum sequestratione & missione in possessionem bonorum,

commune habet, & quatenus ab vtraque distinguatur; quod & Paulum Parisium quoque consilio 107. numero. 72. libro tertio, fecisse video; quæ omnia nos hoc vno loco referre nō existimamus esse necessarium. De hoc autem arresto dicere instituimus.

6 Illud quoque obseruatione dignum est, quod in dicto c.octauo. in tractat. de monitor. scribit Mandosius, quod † arrestorū duo sunt genera, quorum alterum est hominis, alterum legis. De arresto hominis, hoc est Iudicis hic loquimur. De arresto autem legis est textus in l.vnica. C. vt omnes iudic. tam ciuil. vbi cauetur, quod omnes Iudices tam ciuiles, quàm militares debeāt per quinquaginta dies post depositam administrationem remanere in locis vbi administrauerunt, nec inde interrim recedere. & vtrumque arrestum comparat atque æquiparat Oldradus consilio 65. incip. hic agitur.

CAPVT II.

Quo iure arrestum introductum sit, & qua ratione sustineatur.

SVMMARIA.

- 1 Debitor fugitiuum propria auctoritate capi potest.
- 2 Animal in agro alieno repertum an retineri queat.
- 3 Debitoris non soluentis, quod olim supplicium fuerit.
- 4 Incipere ab executione non licet.
- 5 Arrestatio quatenus iure sit permissa.
- 4 Arresti introducendi quæ fuerit ratio.
- 7 Arresti vsus an sit fauorabilis.

ILLVD inprimis quæri potest, quo iure istiusmodi Arrestum sustineatur? Sunt qui existimant ex l. final. C. vbi in rem act. exerc. deb. probari, quod si quis equum, vel aliam rem debitoris sui forensis hic inuenerit, sistere, & arrestare eam possit. verba legis hæc sunt.

Actor Rei forum, siue in rem, siue in personam sit actio, sequatur.

tur. Sed & in locis, in quibus res, propter quas contenditur, constitutæ sunt, iubemus in rem actionem aduersus possidentem moueri. In cuius legis explicatione disputant Interpretes, an forensis cum equo alieno per hanc ciuitatem transiens, conueniri possit. Quæ quæstio propriè huc non pertinet, quia de sola vindicatione non quærimus, in qua propter præsentem possessionem, aliquid amplius domino rei tribuendum esse, videri posset: Ipseque Accursius ibi, res mobiles, non nisi suspicione aduersus debentem militante, detineri posse respondit: ad quam suspicionis existentiam, vsum arrestorum non restringi constat. Sic cum æquitas postulat, lex cõcedit, & debitorem fugitium, vel de fuga suspectum capi & detineri. leg. ait. Prætor. §. si debitorem. ff. Quæ in fraud. creditor. Permittit etiam, si periculum sit, damnum datum non recuperari, & si dominus ignoretur, animal tã quo damnum acceptũ est, retineri, & non aliter. Nam Alioqui, quamuis alienum pecus in agro suo quis deprehenderit, inquit Pomponius, sic illud expellere debet, quo modo si suum deprehendisset: quia si quid ex ea re damni acceperit, habet proprias actiones. Itaque qui pecus alienum in agro suo deprehendit, non iure id includit, nec agere illud aliter debet, quàm suprà diximus, quasi suum: sed vel abigere debet sine damno, vel admonere dominum suum vt recipiat. l. quamuis. ff. ad l. Aquil. l. qui seruandarum. §. final. ff. de præscript. verbis. Bartolus, Baldus, Paulus Castrensis. in l. hoc amplius. §. his autem. ff. de damno infecto. Speculator in titulo de act. versiculo, sed pone inuenio pecudem. Idem Baldus ad l. 2. C. de seru. fugitiu. Panormitanus ad c. si læserit. de iniur. Angelus ad l. ratis. ff. de incend. ruin. naufrag. Et consuetudinem si quæ huic contraria sit, à scripto iure discrepare testatur Petrus Rat. ad consuetud. Piçta. titulo de la distin. des iurisdiction, articulo 57. & Pyrrhus ad consuetud. Aurelian. titulo de execut. ex locat. c. 9. & Domin. Henningus Goden, consilio 34. numero trigésimo sexto. Arrestum verò, quo hodie nihil vñtatius est, tam arctis finibus non concluditur, latiusq; patet, & ad necessitatem aliquam semper non restringitur,

eiusque vsus etiã ex sola vtilitate agētis consistit. Qua
 ratione permoti alij, asserunt leges nusquam huius co-
 hibitionis mentionem facere, cuius exemplum olim
 3 in ll. duodecim tabularum extitisse videtur: Quia † vt
 libro vigesimo, c. primo testatur Gellius, confessis, con-
 uictisque debitoribus, decem dies ad quærendam pecu-
 niam dati fuerunt, intra quos si non fecissent solutio-
 nem contracti æris alieni, facta est manuum iniectio, &
 neruo, ac compedibus vincti sunt. Quam legis duo-
 decim tabularum duritiem Ius nostrum non patitur,
 sed e contra prohibet, ne homines priuati, debitores
 suos, tanquam iumenta, ergastulis includant: præter-
 quam quod admittit debitorem qui decoxit, & obæ-
 ratus est, (modo de fuga suspicio sit) prehendi, &
 custodia detineri posse. l. i. & alijs ll. C. qui bo. ced.
 pos. Constat sanè omnium actionum instituendarum
 principium, ab ea parte edicti proficisci, qua Prætor
 edicit de Ius vocando. § fin. Institu. de poen. tem. litig.
 & notissimam iuris regulam esse, reos omnes domum
 reuocandi ius habere, si non ibi contraxerint, vbi con-
 4 ueniuntur. l. 2. ff. de iudic. Ideoque † creditorẽ ab execu-
 tione, cuius species est arrestatio, teste Molinẽo ad con-
 suet. Parisi. part. 2. tit. 2. glo. 1. nu. 2. inuerso iuris ordine
 incipere non posse. l. i. C. de execut. rei iudic. l. si nulla.
 ff. de rei iudi. Oportet enim debitoreẽ primo conuinci,
 sic deinde ad solutionẽ pulsari. l. vnic. C. de seq. pecu-
 ne commoditate possessionis, & veluti fruitione liber-
 tatis suæ, quæ maxima est, priuatur: adeò vt Iudex à præ-
 cepto incipiẽs, partiq; aduersæ deliberationis tempo-
 ra denegãs, nulliter agit, nulloq; iure mandatum suum
 defendere potest. l. prolatã. C. de sent. & interloc. Bal.
 ad l. nec quicquam. §. vbi. col. 2. ff. de offi. procons. l. hæ-
 res. in fi. ff. de iudic. latè Rebuffus ad ord. reg. tomo 1. in
 tract. de lit. obli. art. 6. gloss. 1. & 2. ad verb. *Mauront, com-
 mence par execution.* quia executio fit officio Iudicis mer-
 cenario, quod sententiæ deseruit, neq; prius nascitur,
 quã sententia transeat in rem iudicatam, licet actio iu-
 dicati ex quasi contractu in ipsa sententiã oriatur, Bald.

ad d. l. i. Sunt quidem casus, in quibus rerum necessitas efficit, ut ab executione incipiatur, & etiam ante iudicatū æquitatis intuitu, permittatur manū iniectio seu detentio, Felyn. ad c. 2. de offi. iud. deleg. in fi. Alberi. & alij ad d. l. i. In quos si respicias, fatendum erit arrestationē iuri cōmuni esse cōformē, seu potius ex eo nasci & prodire: Id quod tenet, & sequitur Benedictus Curtius in lib. de arrest. amor. c. 8. inc. par. vertu. versic. potest enim qui, &c. Quatenus verò vltterius egreditur, & ad quācunq; penē personā, seu causam se porrigit, scriptis legibus aduersatur, Zasius nu. 9. Iason in 12. limit. l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. & facit ad hoc elegans consilium Romani 224. inc. Ista raptura. vers. inci. vltimo ponderandum. Veluti si ciuem Mechliniensem præpotentem & diuitem, qui in suo tam propinquo foro facile conueniri posset, hic Louanij arrestari curem: nulla hic necessitas subest, nullū fugæ periculum, sola conueniendi in meo foro vtilitas & commoditas spectatur, aduersus cōmunes iuris regulas, quibus cautū est, actorem Rei forum sequi debere. l. 2. C. de iurisd. om. iudi. c. cum sit. de for comp. Et ita in terminis de arresto distinguit Quintilianus Mandosius, in tract. de monitor. quæst. 8. quem non videram in priore editione, sed solum nunc in hac posteriore: & sic etiā intelligendū esse existimo, quod loco mox citato voluit Molinæus, dum ait, quod regulariter prohibita est arrestatio, nisi quatenus iure, cōsuetudine, aut priuilegio apparet esse permissa. l. negantes. C. de act. & obligat. Vnde fit quod dubitem utrū Abbas consilio 42. libro secundo, & Abbatē secutus Castrēsis consilio. 56. bene dixerit, nullius momenti statutum esse, quo nulla verbali citatione præcedente, captura permittitur; qua de re plura apud Boërium ad consuetud. Bituricens. titulo 1. §. 13. videre licet. Ratio tamen huius consuetudinis est generalis, ad vitandum sumptus & expensas quæ fieri possent, ad prosequendum debitorem, alibi commorantem: nempe quod aliquādo plus in persecutionem solutionis debiti expēderetur, quā valeretur, cōtra leg. mediterraneæ.

C. de annon. & tribut. libro 10. & difficultas longinquum adeundi iudicem de summa modica, quam præstaret perdere, quam prosequi, actionē subuertit. arg. l. nam is. ff. de dolo. gloss. ad l. hæres absens. §. at si quis. in verb. debet. ff. de iudic. meliusq; est in tēpore occurrere, quam post recessum, rem persequi. l. i. C. quād. lic. vnicuiq. sine iudic. Rebuffus ad constit. reg. tomo. i. tracta. de liter. obl. artic. 6. glo. 3. num. 41. Ex quibus omnibus facile intelligi potest, an t̄ vsus arrestorum tanquam fauorabilis extendendus; an potius veluti odiosus restringendus, & coarctandus sit: quod non modicam in se vtilitatem habet. Augustinus Boërius q. 57. inci. Statuto. nu. 3. Huiusmodi statuta (inquit) cōtra ius commune, & exorbitātia dicuntur, vt colligitur ex ijs quæ voluit Angel. Ioan. de Imol. & Alex. ad l. si cum dotem. col. 3. §. eo tēpore. ff. solut. matrim. ergo restringenda sunt, vt minus derogent iuri communi, quàm possunt. c. quæ contra. de reg. iur. & ita sunt intelligenda, vt in cæteris cum iure communi cōcordent, & propriè ac verè in casu in quo loquuntur, duntaxat locum habeant, non autem ad alium, sub illorum verbis non comprehensum, trahantur. Antho. in c. cum dilectus. de consuet. c. dudum. de priuileg. quia hoc commune & vulgare est, quod si statutum est contra ius commune, certè est strictè interpretandum. l. quod vero. ff. de legibus. & quicquid est contra ius commune, simul etiam stricti iuris est. teste Bar. ad l. Cæsar. versi. secundo quæro. ff. de publi. simulque etiam odiosum. Panor. in c. quia. in 3. not. de priuileg. & ad c. olim. de verb. signifi. consil. 1. libr. 1. Corneus consil. 89. lib. 3. & consil. 27. libro 4. In quibus locis hoc veluti axioma ascribunt omnis recessus à iure communi est odiosus. l. cum quidam. ff. de libe. & posthu. & odiosa omnia sunt stricti iuris. Bald. ad l. non possunt. in 2. lectur. ff. de legibus. qua de re pulchrè Tiraquellus de vtroq; retract. in præfati. nume. 62. cum multis sequentibus.

Quis res vel bona alterius sistere, seu arrestare possit,

SUMMARIA.

- 1 Creditor excommunicatus an arrestare possit.
- 2 Hospites an arrestare viatorem pro expensis queant.
- 3 Legatarij an & quando heredem arrestare possint.
- 4 Procurator creditoris quo arrestum impetret.
- 5 Generalis commissio de arrestando quoscunque ad petitionem partis non valet.
- 6 Cessionarius vtrum arresti iure vtatur.
- 7 Portator literarum cum clausula eius qui hanc feret, an rectè arrestum aduersus debitorem petat.
- 8 Consors litis quo casu licitè arrestari faciat.
- 9 Quid de socio dicendum sit.
- 10 Coniuncta persona an hoc iure vtatur.
- 11 Heres creditoris an rectè arrestum petat.
- 12 Scholaris creditor vtrum rectè sistat debitorem.
- 13 Suburbani homines iure ciuium gaudent.

HIS ita præmissis, quis vel res, vel personā alterius arrestare vel detinere possit, dispiciendū est. Et principio quidē de creditore, cui quid, quacūq; ex causa legitima debetur, non dubiū est. Ipsius enim causa & ratione vsus arrestorū potissimum introductus est: adeò vt etiam tēxcommunicatus, quantūuis Canonibus & Legibus exosus, à fruitione eorum non repellatur. Francisc. Ripa ad c. l. nu. 88. de Iud. Panor. ad c. cum inter. de excep. Siquidem regula generalis est, quod excommunicatus agens aduersus debitorem suū, à limine iudiciorum repelli possit. c. intelleximus. de iudi. etiam si per procuratorem suum, actionem suam intēdere velit. c. cū inter. & ibi Felyn. & alij de except. quia procuratoris personam ex persona constituentis metimur. cle. penult. de procur. quo modo neque accusare. c. i. quæst. i. neque suam, aut suorum iniuriam prosequi,

sequi, gl. ad c. omnibus. 4. quæst. ult. Fred. consil. 116. An-
 char. ad c. 1. de rescrip. in 6. neq; spoliatus restitutionē
 petere potest. c. ex insinuatione. de procur. ca. 1. 23. dist.
 estq; infamis. ca. infames. 6. quæst. 1. Roman. sing. 675. &
 vir non bonus esse præsumitur. Anton. de Butrio ad c.
 cum dilectis. de purg. cano. Socin. consil. 45. incip. Visa
 appellatione. colum. 2. versic. quis autem dubitat. lib. 1.
 Ea tamen regula, vt omnes fere solent, restringitur, vt
 deficiat quando debitor excommunicati de fuga su-
 spectus est. Abbas ad cap. 2. de except. Lex enim actio-
 nis exercitium ipsi aufert ad tēpus, quia sine scandalo
 inter Christi fideles versari non potest: actionē tamen
 ipsi non adimit, præterquam quod præscriptionis ri-
 gorem aduersus eum currere finit, si absolutionis bene-
 ficium impetrare potuit, & tãto tēpore neglexit. Bald.
 à c. 1. in fin. de præscript. gloss. ad cap. quia diuersitatē.
 ad verbum suspē sionis, de concess. præb. quia qui potest
 facere vt possit, iam posse videtur. l. qui potest. ff. de re-
 gu. iur. Eaquē ratione Felyn. ad d. c. 2. num. 16. non aliter
 creditori excommunicato debitoris fugitiui prehēsi-
 onem & arrestationem concedit, quàm si periculum sit
 in mora; ita vt interim à iudice, vel à superiore absolu-
 tionem impetrare possit. Cui non refragatur d. c. quia
 diuersitatem, vbi nō currit tempus præscriptionis im-
 peditē, licet impedimentum culpa eius euenerit: Ita e-
 nim illud accipi & intelligi debet, si in petenda absolu-
 tione negligens non fuit. Bald. in tractat. præscript. 4.
 part. 4. partis principalis. quæst. 3. num. 6. colum. versic.
 Sed puto quod ista decisio. Ex quibus satis colligi posse
 existimo, nō indistinctē concessam esse facultatem ex-
 communicato, vt suum debitorem extraneum sistere
 & arrestare posset; sed suspectum de fuga, vagabundū,
 & nullo certo loco domiciliū fouentem duntaxat; non
 etiam illum, qui facultatibus idoneus est, & in suo fo-
 ro, atque domicilio facilè conueniri potest: Hoc enim
 aliquali præiudicio facilius inducetur ad veri æterni-
 quē luminis agnitionem. Et cum prehensionis, arresta-
 tionisquē eiusmodi vsus, quatenus de fuga suspecti de-
 bitoris

bitoris limites excedit, iuri cōmuni aduersetur, quod superiore capite diximus, stricte accipi atque interpretari, non etiam ampliari, & ad homines legibus odibiles prorogari debet. c. odia. de reg. iur. in 6.

Hinc etiā intelligimus, † hospites, & caupones. cūm 2 creditores sint, pro consumptis ius detentionis ac arrestationis habere. Cum enim publice intersit caupones esse, apud quos extranei & aduenæ recipiantur. l. nauta ff. naut. caup. stab. publica vtilitas exigit, vt ijs citissime soluatur, ne tadio affecti ab instituto desistāt; quod ad rē subiectam not. Pyrrhus ad consuetu. Aurelia. titu. de execut. ex locato. cap. 7. & sequi videtur Ioan. Papon. ad consuet. Burbon. tit. des renueys. §. 12. nam inquit, cūm his quos admiserunt caupones, necessaria ministrare teneantur. l. debet. ff. naut. caut. caup. stab. & custodiam omnium quę in cauponam illata sunt, tacite suscipiant, factumq; etiam aliorum præstent. l. j. §. fin. l. 2. & 3. eod. titu. adeo vt diuertenti bonæ famæ homini iurato credatur, asserenti se quippiā perdidisse, si præsumptione non deseritur, vt not. Bartol. ad l. i. §. i. ff. furt. aduers. naut. & Cyn. ad l. certi. C. locat. vtiq; æquū fuit, eos etiam hac ratione subleuari, vt damnum facilius effugiant, sicut & super rebus per hospites consumptis eorum iuramento idcirco creditur. & in titulo de executions. §. 134. 135. multa alia priuilegia cauponum adducit, per quæ propter eandem causam reliquis creditoribus præferuntur, quem vide. & latè explicat Ioannes Bessianus ad consuetud. Auer. titu. des seruiens. c. 3. art. 2. incip. pleraque possent scribi.

Sed quid dicemus de Legatarijs, quibus legatum te- 3 stamento relictum est? sanè si solum creditoribus permitteretur licentia arrestandi suū debitore, legatarij hæredē, saltē ante aditā hæreditatē, arrestare non possent, vt ait Ludo. Rom. consil. 224. inci. Ista captura. quia legatarij propriè creditorū appellatione nō continentur. l. fin. §. licentia. C. de iure delib. vbi tex. ponit inter creditores & legatarios dictionem denotatiuam diuersitatis: & id quod ex legato debetur, nō dicitur propriè credi-

creditum, vt decidit Bart. ad l. i. ff. si cert. petat. & tex. in l. si is cui. §. Fauus. ff. de solut. Consuetudo autem quæ est contra ius, debet strictè accipi & propriè. l. quæ à iure. ff. de legib. Deinde verò nō est legatarijs ius petendi legatum ante aditam hæreditatem. l. eam quam. C. de fideicom. & à die hæreditatis aditæ, non autè à die mortis intelligitur dominium legati verè in legatariū transire. l. si tibi homo. §. cum seruis. ff. de leg. i. l. à Titio. ff. de furt. Sed quoniam in hac patria arresti, creditoris appellatio accipitur latissimè, & nō tātum creditoribus, sed alijs quorum interest, datur licentia arrestandi, ego puto etiam legatarios habere potestatem arrestandi hæredem, si modò adierit hæreditatem, & non ante, nisi dum adhuc deliberet, sit fortè in possessione rerum legatarum, & periculum sit ne illas prodigat vel euertat. Etenim omnibus modis voluerunt legislatores legata esse salua, ne fraudulentur voluntates defunctorum. l. i. & toto tit. vt in possess. legat. C. & ff. Deinde verò And. Barb. ad rubr. tit. de testam. recitat. 21. casus, in quibus legata, etiam non adita hæreditate, peti possunt. & adhuc vnum alium addit Ioan. Bernard. Diaz à Luco in suis reg. regula 411. in quibus casibus non est dubitandum, quin arrestatio fieri possit.

- 4 Secundò, & ist' arresti ac prehensionis iure vtitur, qui creditoris procurator est, Ripa ad c. i. num. 88. de iudic. Iason ad §. i. Instit. de act. Hippol. ad l. i. nu. 102. ff. ad l. Corne. de fcar. gloss. vnica, & singularis ad l. i. iuncto textu C. vbi quis de curial. facit ad hoc l. refectionis. versic. ego. & ibi Cast. ff. cōmu. præd. vbi dicitur, quod illud, quod possum facere per me, possum etiam facere per ministros meos ad hoc necessarios, cuiusmodi sūt procuratores. l. i. ff. de procurat. & cōcesso vno, omnia videntur esse concessa, per quæ peruenitur ad illud. l. 2. ff. de iurisdic. omn. iudic. Rom. singu. 175. incip. Concesso. Rebuff. expressè hoc de arresto affirmat, ad ordi. reg. tomo 1. art. 6. glo. 3. nu. 59. versic. & non solum. Quid enim si Titio mandatū dederò, vt meo nomine aduersus Sépronium debitore agat? utiq; & hæc mea videtur fuisse

fuisse cogitatio, vt inuentū alibi arrestari faciat, & cōtra arrestatū actionem intendat. Et in simili eleganter decidit Rodericus Suarez ad l. post rem. cap. inc. Quia supra visum est. ff. de re iudi. quod procurator simpliciter constitutus ad agēdum, potest petere executionem instrumenti habentis paratam executionem. & nu. 32. quod vbicunque debitor per instrumētum habēs executionem paratam cogitur ad soluendum, procurator etiam si non habeat mandatum ad recipiendam solutionem, potest petere, vt res extrahatur de potestate debitoris suspecti, & deponatur apud idoneas personas, si mandanti & domino ipsius sit vtile. l. si reus paratus. ff. de procur. Sed quod speciale mandatum requiratur, videri posset ex eo, quod notat idem Rebuff. ad concordata inter Leonem 10. & Franciscum regem Gallix, in tit de elect. derogat. ad verbum. speciale mandatū. verific. incip. Tregeſimus octauus. vbi inter 48. casus, in quibus requiritur speciale mandatum, recenset etiā hunc, quod procurator non debet aliquem capere, sine speciali mandato domini, allegans l. non solum. §. fin. ff. de proc. Socin. consil. 129. incip. Cum in presenti. colum. 3. in princ. lib. 1. cum ad relaxationem eius, qui detentus est postulandam, speciale mandatum requiratur. Bart. consil. 84. incip. In causa Statij. lib. 1. Favorabilior autem est relaxatio, quā apprehensio, & detētio. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. l. absentem. ff. de poen. tum verò quando agitur de graui præiudicio afficiente personam, requiritur mandatum speciatim, & nominatim esse datū ad illum actum. d. l. non solū. §. fin. ff. de procur. atqui graue præiudicium ex arresto est, & speciem quandam seruitutis continet. argu. l. 1. & 2. ff. de lib. hom. exhib. & expressè Roman. consil. 60. incip. Mandatum. ait, ad capiendam alicuius debitoris personam, mandatū speciale requiri: quia certum est, quod sine speciali mādato non potest procurator admitti ad faciendum ea, per quæ dominus in poenam incidere posset. l. 1. §. si procurator. ff. si quis ius dicent. non obtem. l. si procurator. ff. quod quisque iur. Sed per capturam, vel arrestationem inu-

iniustam, posset dominus in poenam incidere. Igitur si-
ne speciali mādato hoc procurator non potest, ne quā-
do iniustè detentus contra creditorem agat, vel ad poe-
nam ex forma statuti, vel ad id quod interest, ex iure
communi, neget se de capiendo & arrestando mandas-
se. Adde quod Vlpianus non omnes actiones per procu-
ratorem institui posse respondit: & speciale mandatū
requiri ait, vt liberi qui in potestate absentis esse dicū-
tur, ducantur. l. Pomponius. in princ. ff. de procu. qua ra-
tione & Felynum quoque ad c. i. nu. ii. versic. primum
itaque. de iudic. Bartolum secutum esse video. Contra
tamen Alex. consil. 133. incip. Circa executionem instru-
menti. lib. 6. respondit, speciale mandatum non requi-
ri: quia regulæ, qua traditur, tantum operari generale
mandatum, quo ad genus; quantum speciale, quo ad
speciem. l. i. §. i. ff. quod iussu. certis tātum casibus dero-
gatur, inter quos iste non reperitur; adeoque inclusio
expressioq; aliquorum exclusionē aliorum operatur,
c. nonne. de præsumpt. Sic & Ange. ad l. generali. C. de
decur. lib. 16. ait procuratorem constitutum, ad peten-
dam pecuniam à debitore, posse eundem debitorem fu-
gientem capere, sicut creditor ipse potuisset. Sed & Io-
annes Baptist. Caccialupi in tract. de debitor. suspect. 2
quæst. principal. hanc eandem sententiam secutus, ait,
quod cum talis procurator habet mādatum ad causas,
lites, seu ad agendū mandato consequenti, videtur mā-
datum esse, & omne necessarium antecedens. l. ad rem
mobilem. l. ad legatum. ff. de procur. l. quamuis. C. de fi-
deiuss. & procurator omnia facere potest, quæ nō inue-
niuntur prohibita. l. 2. §. vsus. ff. de procur. Neque mo-
uet quod in aduersantis opinionis confirmationem al-
legant nōnulli, procuratorem ad lites seu causas, & ad
agendum, executionem sententiæ postulare non posse.
Bar. & alij ad l. ex hoc iure. ff. de solut. quia hic nulla pe-
titur executio sententiæ iam latæ, vel iudicij finiti, sed
futurum iudicium per arrestum præparatur, vnde po-
testas procuratoris non est finita. Castrenf. ad d. l. hoc
iure. Ioan. Baptist. d. loco. num. 3. Sic & quod Bartol. de
exem-

exēptione, & relaxatione incarcerati scriptū reliquit, plerisq; displicet: etenim d.l. Pomponius. & l. 3. §. 1. ff. de lib. hom. exhib. quibus nititur suam sententiā Bartolus confirmare, alio, & diuerso casu intelligūtur: scilicet, quando ille, qui petebat detentum eximi, non cōparebat tanquam procurator detenti, sed tanquam procurator alterius, cuius detentum eximi intererat. Alexand. d. consi. num. 11. versicu. non obstat. Roman. quoq; consi. 141. inc. Spectabiles domini. vers. primum quod aduersarij. col. si. falsissimam esse ait Bartol. opinionē, ex eo quod coniuncta persona ad agendum non admittitur pro coniuncta persona in his casibus, qui speciale mandatum requirunt. l. 2. ff. vt legat. no. cau. gl. ad l. exigendi. C. de procur. Ideoq; cum constet coniunctā personam admitti ad petendam incarcerationi relaxationē, absque mandato. l. 3. §. quod si mulier. ff. de lib. hom. exhib. sequitur speciale mandatum minimē esse necessarium. Nec vim facit (inquit) d.l. Pōponius; quia loquitur in petitione exemptionis eius persone, quæ est sub potestate paterna: nos autē loquimur in exemptione eius, qui est sui iuris: & de vno ad alium non procedit argumentū. d.l. 1. §. in hoc. ff. de lib. hom. exhib. Quæ solutio etsi non sit satis exacta, & perēptoria, diligentius tamen inspecta, facile satisfacit doctis. Porro autē existimo vtramq; opinionē iusta distinctione iuuari posse; scilicet, vt liceat procuratori ad agendum cōstituto debitorē arrestare, & detinere, nisi illius sit dignitatis, splēdoris & eminentiæ, vt verosimile sit, creditorē ipsum eiusmodi debitorē arrestare noluisse, arg. d.l. non solum. §. fin. Procuratoris enim potestas ad rationē, & consuetudinē agēdi creditoris, à quo constituitur, formari, regulari, extendi & ampliari solet. l. 1. & alię plures. ff. mand. Nā & satelles, seu seruiēs, qui generalē habet ex more potestātē citādi, seu detinēdi personas debitorū, citra speciale mandatū, officiū suū nō extendit ad legregias personas, quia nō est verosimile hoc permittere voluisse eos, qui eum constituerunt ad actus eiusmodi exercendos. Felyn. in d. c. 1. col. 5. qua de re latius infere-

inferius dicetur. Et rursus Rebuffus ad ord. reg. tom. 2.
 5 tit. de resti. glo. 13. nu. 9. dicit, quod non valent commissio-
 nes generales de sistendo, seu arrestando oēs & quoscū-
 que ad requisitionē partis: quia in illis requiritur cau-
 se cognitio & iudicis præceptū; & alioqui posset arre-
 stari ille, qui non potest, vt docet Iacob. de Beluis. prac.
 sua in rub. de inquisi. nu. 30. & Iason ad §. quadrupli. In-
 stit. de actio.

Sed vt omnis ambiguitas cesset, rati habitio sufficiet,
 etiā in his qui requirunt speciale mandatū. l. quod si de
 speciali. §. 1. ff. de minor. Bal. ad l. si maritus. C. mand.
 Ang. ad l. licet. ff. de iudi. & ideo si prehensio sine mada-
 to speciali facta est, existimat Alex. d. cōsi. 133. nu. 8. ver-
 si. posset etiam, sufficere, si creditor id quod factum est
 à procuratore, ratum habendo confirmet. & Rebuff. in
 d. versi. 38. Quade re admodū dubito, propterea quod
 id quod nullum est, confirmari non posset, quia caret
 fundamento; Ad hoc tamen responderi posset, quod li-
 cēt id quod nullum est, solo tractu temporis confirma-
 ri non possit. c. auditis. de elect. tamen bene confirma-
 tur nouo consensu, tacito vel expresso. Ioan. And. ad c.
 nō firmatur. de reg. iur. in 6. Rota decis. 31. in no. Ioā. de
 Imol. ad c. cum vos. de his quæ fiunt à præla. & proba-
 tur in l. i. C. si maior fact. rat. hab. Sed tu vide ea quæ di-
 xi latē ad c. non firmatur. d. titu. de reg. iur. & Sebast.
 Vantium de nullitate. tit. quib. mod. sent. nul. def. poss.
 num. 101. & 105. Vbi post magnam disputationem deci-
 dit, quod superueniēs rati habitio confirmat actum re-
 tro nullum, nomine ratum habentis factum, etiam in
 eius fauorē. Vnde autē colligi possit ista rati habitio,
 facile poterimus cognoscere ex his quæ scribit Tira-
 quei in lib. de consti. parte. 3. limita. 30. n. 12. cum seq. &
 ex illis quæ scripsi ad c. rati habitionē. d. tit. de reg. iur.
 vbi ea quæ ad huius loci explicationem adferri possent
 dixi fusissimē. Et e contra non est hoc loco omittēda de-
 cisio Rotæ 80. incip. nota quod procurator in antiqu.
 quod procurator datus ad impetrandum & contradi-
 cendum, vel ad impediendum, si literæ suæ arrestentur
 per

per auditorē Palatij potest impedire, quod causa non deuoluatur, & potest admitti vsque ad deuolutionem causæ, quia sua interest quod causa non deuoluatur, sed quod literas posset impetrare, & ad partes mittere, aliàs non admitteretur, vt not. per Archid. ad cap. statutum. de rescript. in gl. super verb. appelletur. lib. 6.

Tertiò, † qui ius sibi à creditore cessum habet, arresta re potest, Roma. consi. 142. incip. Quia cessionarius. Rebuff. ad ord. reg. tom. 1. arti. 6. gloss. 3. num. 42. versicu. & quia melius est. Bald. ad l. per diuersas. quest. 10. C. mād. Nam cum in eum translatae sint actiones, repræsentat iuris interpretatione, primum creditorē. l. 2. C. de donat. diciturq; in qualibet dispositione creditor. l. ab Anastasio, in verb. alium creditorem. C. mand. & in libello se creditorem appellare potest. Bald. ad l. 1. quest. vlt. C. de act. & obli. nisi diuersa aut legislatoris, aut statuentium mens argueretur: vt quia eius rei facta esset cessio, quæ iure cedi non posset. l. si mulier. §. ex affe. ff. de iure dot. E cōtrā verò, reus propriè cessionarij debitor appellatur, quia ab eo inuito extorqueri pecunia potest. l. debitor. ff. de verb. signific. & sine exceptionis ope actio aduersus eum competit. l. postquam. C. de hered. vend. l. emptori. ff. illo titu. & generale est, quod in fauorē cessionarij executio fieri potest, dummodo (vt quidam aiunt) fiat ex persona cedentis; quod cessionarius dicere tenetur, licet fiat ad ipsius vtilitatē. l. seruo. §. si. ff. ad Trebell. Ang. & Imol. ad l. ille à quo. §. vtrum, eo titu. & maximè quando adposita esset illa clausula, in instrumento cessionis, quod cedens ponit cessionarium in locum suum. Barto. in l. in prouinciali. ff. de no. oper. nunc. Vnde cū cessionarius dicatur creditor, fiet & permittetur ei sicut creditori executio & arrestatio. Bald. ad l. 1. in fi. C. de act. & oblig. & ad l. per diuersas. quest. 10. C. mand. vt lites breuiores existant, & sumptus litium vitetur. Verum Rebuffus d. loco, & art. glo. 2. nume. 18. in fin. asserit, in foro nō obseruari istud: sed sufficere quod cessionarius petat executionē nomine suo proprio, cum vtilēs actiones habeat, neque seruies vel

vel apparitor ista curat. Quod si opponatur coram Iudice, executionem seu arrestationem nomine cessionarij esse factam, probabit cessionem precessisse, & ita seruari ait. Quamuis verò lex, vel statutum permittat petente creditore debitorem in carcerem duci, nō ducet tamen cessionarius, nisi cessione demonstrata, & nisi denūciauerit debitori cessionem sibi esse factam: cū propter ignorantiam nihil possit imputari ei, qui non soluit. Alcia. ad l. i. num. 74. ff. si cer. pet. & ad l. quoties. nu. 69. ff. de no. ope. nunc. dicens se vidisse sæpissimè à carceribus dimitti obæratos viros ob id, ceu nō legitimè detentos. & probat Bald. d. quæst. 10. Hyppol. sing. 25. Boërius quæst. 10. Innoc. ad c. quia. de iud. quod & Imbert. lib. 1. Instit. forens. ca. 4. probat his verbis. Verū nec cessionarius, ex forma statuti aut instrumenti, potestprehendendum curare debitorem, nisi eo prius vocato, de cessione fidem faciat, atque (vt forensi vocabulo vtar) in creditoris locum surrogetur. Itaq; cum debitoris pignora curasset per apparitorem auferenda, is cui nominis ius cessum fuerat, atque id ex authenticis vtriusque, videlicet cessionis & nominis instrumentis; debitor aut prouocasset ad supremam Curiam, ac eam duntaxat questus esset iniuriā, se pignoratori non fuisse obligatum, appellatio in oppositionis vicē est commutata: hæc ille. Vsu tamen in plerisq; locis receptum esse asserit idem Rebuffus non ostensa aliqua cessione, eiusmodi quid fieri posse, nisi peteretur: quemadmodū & in cessionario denunciante debitori ne soluat creditori, non est ei necesse instrumentum cessionis ostendere, ac nec causam quidem huius denunciationis exprimere, nisi petatur: quod pluribus & diuersis auctoritatibus, legibus ac responsis cōfirmat Tiraquel. in lib. de vtroque retract. §. 1. gloss. 10. num. 105. versic. sed consequenter. sufficitque in progressu causæ hæc producere. Quidā verò, quod cessionarius in initio teneatur fidē cessionis facere, ita verum esse intelligunt, si nomine cedentis agat, secus si suo, & vtili actione, quia tūc sufficit id fieri post litem contestatam. Specula. in titul. de cess.

cess. §. i. & in tit. de instrum. edit. §. nunc dicamus. vers. sed quid ecce. Aufrer. decis. Capel. Tholos. quæst. 294. Dec. consil. 302. Rota decis. 34. in no. Doctor. in auth. si quis in aliquo. C. de edend. Nos de ea re latius sub eo capite dicemus, quo quæ necessaria sunt ad arrestum impetrandum explicabimus: egregiamq; operam in huius articuli explicatione posuit D. Rodericus ad l. post rem, in 7. extensione. ff. de re iudic. fol. 571.

Quartò, huc etiam pertinere existimò portatorem 7 seu latorem literarum. Solet enim Titio creditori vel portatori literarum debitor promittere, & ideo iuxta suam obligationem tenetur. l. iurifgentium. §. ait prætor. ff. de pac. Rebuff. d. loco tomo. i. art. i. glo. 9. num. 33. versic. poterit tamen executionem. Ita tamen ut portator ille reddat literas obligatorias, & cautionē indēnitatis præstet. l. dissolutæ, & ibi Bald. C. de condic. ob caus. quod idem Rebuffus artic. 2. glo. i. nume. 75. versic. præterea si quis per Senatum iudicatum fuisse ait. Nihilominus tamen loco prius citato. nu. 34. respondit non requiri, quod is qui defert literas, seu instrumentum, probet sibi à creditore illud esse traditū: quia postquā illud habet, præsumitur sibi ab eo, vel eius volūate traditum esse. Ioannes Gallus, in quæstione per arresta. quæst. 4. Boërius decis. 154. incip. Aliud ortum. per L. Labeo. & l. sequent. ff. de pact. alioquin enim præsumeretur subtractio & delictū, contra l. merito. ff. pro socio. Quod si tamen constare posset de non iusto illius titulo, qui illas literas defert, exceptio iusta non denegaretur debitori, etiam si alter cauere vellet, quia nemo ex improbitate sua actionē cōsequi potest. l. itaq; fullo. ff. de furt. Et quāvis clausula portatoris literarū ad solutionē faciat, & vigore illius ius exercendæ actionis, etiā absq; cessione, in latorē literarū trāseat; tamē quemadmodum de iure communi in cessione nominis requiritur titulus, seu iusta causa ad translationem dominij sufficiens. l. final. C. mand. ita etiam literæ, vel nomina huiusmodi per traditionem virtute clausulæ prædictæ non acquiruntur accipienti sine iusta causa. ut per

Bald.in l.2.C.ne lit.pēd. & ad d.l.per diuerfas.C.mād. Et non solum de iure, sed etiam de cōsuetudine latori literarum obijci potest hoc vitiū, quod ipsi creditori obijci potuisset.argum. l. si quis in rē.& ibi gloss. ff. de procur. Et ideo quod vulgo dicitur, nō inspici quis in literis istiusmodi creditor designatus est, sed quis eas adferat, ciuili modo accipiēdum est, si de malo & iniusto illius titulo non appareat; nam veritate detecta, & vitio tituli latoris literarum patefacto, omnia iura dicant, & recta ratio suadet, vero creditori non præiudicari, eundemque si cum isto literarum latore concurrat, præferri. Consuetudines enim rediguntur ad limites recte rationis. l. quod non ratione. ff. de legib. l.2. C. de noxal. act.

- 8 Quintò, arrestū † postulare potest consors litis, qui pro consorte agere, & excipere potest. l.2. C. de confor. lit. Bello. consilio 26. numero. 5. quia negotium est commune. Sed hoc restringitur vt verum sit, dummodo aliàs habilis sit ad agendum; quia consortium non potest duos supplere defectus, videlicet, defectū mandati, & defectum personæ, cum duo specialia concurrere nō possint. l. 1. C. de dot. promiss. Dd. ad cle. religiosus, de procur. Francisc. verò Ripa, ad c. cum omnes, de constit. num. 59. versicu. ex præmissis. latius hæc suo more expendens, variaque & multa hinc inde disputans, limitans & distinguens, tandem nouem esse necessaria ait, vt consors litis pro consorte agere possit; quod & ego ad arrestū antecedens trahendū reor. Primò, quod causa sit ciuilis: Secūdò, quod lis simul sit ab omnibus contestata; quid enim si lite contestata suspectus fiat de fuga debitor? Tertiò quod consortes non prohibuerint. Quartò, quod cōsortes sint absentes. Quinto, quod causa non exigit speciale mandatum. Sexto, quod consors sit persona habilis ad agendum. Septimò, quod negotium sit commune. Octauò, quod sit eadem causa, & idem ius agendi. Nonò, quod consors caueat de rato. Sed an omnia ista indistinctè necessaria sint, & quæ cuiusque rei propria causa sit, latè cum eo explicat d. loc.

Felynus. Nos ne cómentatio hæc nostra in immensum excrescat, sola ratione erimus contenti, vt qui illius articuli tractationem ex professo non assumimus.

Sextò, eadē† est ratio in socio: quia socij inter se dicuntur aliquod haberetacitum mandatum, ad ea quæ sūt vtilia societati. Bald. & alij ad l. nemo. ff. pro socio. cuiusmodi & arrestum esse, superius est ostensum: quæadmodum & missionem in possessionem rei communis, pro debito socij reuocare. l. si is cui. §. si ex duobus, & ibi Bart. ff. vt in possess. legato. & ex facto socij agere. Bald. ad l. cum te. C. si cert. pet. & pro socio conueniri, l. iustissimè. ff. de ædil. edict. possunt & si diuersis in locis negociantur, inuicem præpositi esse videntur. l. si hac. §. penult. versic. si libera. ff. de in ius voc. l. traditio. in fin. ff. de acquir. rer. dom. quemadmodum cum in eodem quidē loco, sed diuerso negocij genere; vel eodē negocio, sed alternis vicibus, & alter altero absente, mercantur. Satis enim est socios esse, & communi ex vtilitate agere. l. si tñ. & ibi. Bart. ff. de exerc. act. Castren. Alciat. Bart. Iason, Roman. Zas. & alij ad l. eius qui in prouincia. circa finem illius legis. ff. si certum pet. quāuis extra illos casus, communiter in viriles portiones solum obligentur, neque inuicem præpositi censeātur. l. final. §. si plures. ff. naut. caup. stabul. Alexand. consil. vlt. libro 7.

Septimò,† vt coniuncta persona, pro coniuncta persona etiā sine mandato agere. l. non solum. ff. solut. matri. l. manifestissimi. §. fin. C. de furt. curatorem bonis absentis postulare. l. 3. C. de capt. & postl. reuer. procuratorē constituere. l. exigendi, & ibi latè Ias. C. de procur. rescriptum in plerisque casibus impetrare, Felyn. ad c. nonnulli. §. sunt & alij. colum. 16. de rescript. tutorem petere. l. quod dicis. & ibi Bart. C. qui dar. tut. & de nique appellationem interponere potest. Dd. ad c. auditis. de elect. Ita quoque & arrestare coniunctæ personæ debitorem non prohibetur, vt facultate sibi à lege concessa vtatur, & agat, dummodo caueat, eum pro quo id facit ratum habiturum. l. sed & hæ. ff. de procurat. Ro-

man, singular. 613. incip. Tu audisti, &c. quia cum quid conceditur, vt hic conceditur facultas agendi, omnia censentur esse concessa, per quæ ad id quod concessum est, perueniri potest. d. l. ad rem. d. l. ad legatū. & exactè Præses Euerardi in loco à cōcessione consequentis. colum. 1. Cauere autem de rato debet, quia eius factum cōiuncto non præiudicat, l. 3. §. 1. ff. iudica. sol, non enim cogitur, sed potest habere ratum, nisi omnino vtiliter nomine illius actum ostendatur, vt notat Romanus & alij ad. d. l. non solum. Et quemadmodum Ioan. Bessianus mulierem ad similia faciendum admittere videtur, si coniuncta persona est. ad consuetu. Aluern. titu. 1. artic. 9. Ita quoque sunt qui filiofamilias sine mādato patris, hanc arrestandi licentiam nomine patris, & proprio, permittunt. quorum sentētiā multis rationib. & argumentis confirmat Andreas Barbat. consilio. 86. incip. Illud referam lib. 3. & quidem potissimum si agitur de causa, aut in foro mercatorum, in quibus, & inter quos, omiſſis iuris subtilitab. & apicibus, ex equo & bono omnia statuuntur. Sed quibus casibus agere non potest coniuncta persona, ijs quoque neque arrestare eam posse existimo: eiusmodi sunt. Primò si sanguine quidem coniunctus est, sed ex damnato coitu natus; quia ne filius quidem ex nefario congressu genitus, pro patre, sine mandato patris, agere potest. Iason in d. l. exigendi. num. 8. Ego de hac restrictione vehementer dubito, propterea quod eum qui magna amicitia iunctus est, agendi potestatem pro amico habere, grauissimis argumentis tradidit Iason d. loc. num. 4. Maior autem est amicitia patris & filij quantumuis naturalis ob nexum sanguinis, quàm extranei. Verum quidem est, quod quo ad dignitates familiæ adipiscendas, quæ ad instar successionum deferuntur, non censentur esse in domo, familia, vel cognatione, Innocen. ad d. c. nōnulli. latè Guil. Benedict. ad c. Raynutius, circa medium. de testam. sed quod in his, quæ sanguinis coniunctioni tribuuntur, & nullo eius lucro sunt, excludantur, admodum durum est: nisi dicas patrem naturalē ex nefario illo

illo congressu, eo commodo dignum non esse. Felynus quoq; consuetudinis patriæ rationem habendam esse ostendit, multaque accumulât ex quibus ea finitio restringi posset. ad d. c. nonnulli. versicu. prædictis obstât. Secundò, non habet locum, quando coniuncta persona habet tutores, vel curatores, vel etiam procuratores ad illum actum directè, aut indirectè cõstitutos. Iason ad d. l. exigendi. Bald. ad l. senatusconsulto. C. qui accusa. tum quia mādatum expressum facit cessare tacitum. d. l. 3. l. fin. C. de pact. conuent. tum quia qui veniunt ex iure speciali, nunquam admittuntur, donec illi qui veniunt de iure communi, sint in mora constituti. l. sepulchri violati. ff. de sepul. violat. tum quia coniunctus procuratorem dimittendo, censetur alijs ne agant prohibuisse, nisi procuratore illo existente negligēte. l. cū prætor. & ibi doct. ff. de iudic. Existimât etiam omnes, non admitti coniunctum in his, quę requirunt speciale mandatum. l. patri. l. illud. ff. de minor. Sed solus Decius reclamationat, propterea quod ad impetrandum rescriptum speciale mandatum requiratur, & tamen coniunctus admittitur ad impetrandum illud pro coniuncto. d. c. nonnulli. agiturque de modico præiudicio, quia coniunctus coniuncto non præiudicat, nisi ratificet. Sed reiectis istis rationibus, ad d. c. cum omnes. Francis. Ripa numer. 59. versicu. Sed istis non obstantibus, communem opinionem sequēdam docet, quia lex non tantum respicit præiudicium coniuncti, pro quo agitur, quàm considerat præiudicium eius, contra quem agitur. c. fin. de procur. lib. 6. neque mouet d. c. nonnulli, quia vt Felynus colum. 14. numero 52. Abbas & alij ibi annotant, speciali iure recipitur, quod coniuncta persona, quæ in casibus speciale mandatum exigentibus nihil potest, admittatur ad impetrationem rescripti, propter modicum præiudicium quod in ea re versatur, nisi tamen peteret tanquam procurator, quia allegando mandatum, fecit se alienum à legis prouisione. l. maritus. C. de procu. Adde quod coniunctus pro coniuncto præsentē non agat. Imol. ad d. c. cum omnes. nu.

40. Alijque casus inueniuntur plurimi quibus potestas à lege coniunctæ personæ tributa deficit, quos partim Alex. & Ias. ad. d. l. exigendi. partim Felyn. & alij ad c. coram. de offi. deleg. partim etiā Petrus à Duennas reg. 122. tradiderunt. Tu de his latius vide Guido. Papæ cōsil. 68. incip. circa processum. nu. 2. lib. 1. Panor. ad. c. accedens. de præbend. Barbat. ad c. ex parte Decani. nu. 135. de rescript. Castrens. ad d. l. i. versic. ex prima parte not. Socin. confi. 110. & confi. 231. libr. 2. latè Didacum lib. 1. variar. resolut. c. 6. in quibus locis amplè tractatur, quo modo pater pro filio, filius pro patre, coniuncta persona pro cōiuncta persona agere, & in iudicio esse potest & quidem potissimum in his quæ requirunt speciale mandatum. Sed quoniam hic articulus depēdet ex eo, quem latè superius disculimus, vtrū ad faciendum arrestum debeat procurator habere speciale mandatum, nec ne, remitto te ad ea quæ ibi diximus.

Porro autem quamuis coniuncta persona, personā debitoris detinere & arrestare possit, solutionē tamē ab eo recipere non potest, soluens enim non liberatur. d. l. non solum. l. 2. ff. vt in possess. leg. l. qui hominem. §. gener. ff. de solut. l. qui aliena. §. quanquam. ff. de negot. gest. Alex. confi. 4. lib. 2. quia non magis debet operari tacitum mandatum ex dispositione legis proueniens, quale est penes coniunctam personam, quā mandatum expressum: Sed habenti mandatum expressum ad agēdum, non potest solutio fieri. l. sed tantum. ff. de pact. l. hoc iure. ff. de solut. ergo nec habenti tacitū. Verior ratio est, quod si cōiuncta persona posset recipere solutionem, sæpe consumeret pecuniam, & coniunctæ personæ creditoris præiudicaret, quæ ratio cessat in agendo: quia cum agit, cogit tātum debitorem ad depōnendam pecuniam debitam, apud Iudicē. Bald. ad leg. fin. autem. ff. de negot. gest. Iason verò limitat hanc cōclusionem ad dictam l. non solum, vt locū habeat, præterquam si coniuncta persona sit, aliās legitimus administrator, vel si soluatur coniunctæ personæ ex contractu cum ea celebrato. De quo latius ibi Roman. num. 7. colum.

colum.2.vers. tamen dicta communis opinio.

Octauo,† & heres quoq; creditoris hociure vtitur, II
 qui etiam debitorem suspectum capere potest, quantū-
 uis intra tempora conficiendi inuentarij existat: & si
 ex instrumento agendum sit, nō posset illi obijci, quod
 in illo instrumento non est nominatus; quia nomina-
 to creditore, cēsetur nominatus & eius hæres. Bald. ad
 l.1. C. quor. leg. Bartol. ad l. postulāte. ff. ad Trebel. Ioan.
 Crotus ad l. nemo. colum. 4. & sequent. ff. de leg. 1. & ex-
 pressè in hac arresti materia Rebuffus ad ordin. reg. to-
 mo. 1. artic. 6. glo. 3. num. 14. versic. tertio amplia. & ver-
 sic. seq. Ang. ad l. 1. §. 1. ff. si cui plus quàm per Falc. Ri-
 pa ad. d. cap. 1. nume. 88. de iudic. Iason ad l. vinum. ff. si
 cert. petat. Decius consil. 262. Socin. consil. 141. libr. 1.
 Cotta in memorabil. ad verb. heres cēsetur. Ioannes
 Imbertus Instit. Forens. libr. 1. cap. 1. dicens quod credi-
 toris herede postulante, executio instrumēti fit aduer-
 sus obligatum, & sequitur in terminis præmissis Rode-
 ricus Zuarez ad l. post rem. ff. de re iudica. cap. incip. ex-
 tensio prima. num. 10. Bald. in l. vnic. §. videamus. C. de
 rei vx. act. Ioan. Andr. in titu. de cess. act. in addi. ad Spe-
 cul. Nam si id cōcedatur legatario, vt ait Rodericus d.
 loco, num. 11. & Bald. ad l. ex legato. C. de lega. multo
 magis heredi hoc concedendum est, qui defunctū re-
 præsentat. Et in ea quoque sententia est Boërius quest.
 10. incip. cessionarius. in fin. dicens tamen quod postea
 oportet quod doceat se heredem esse, cum alioqui nul-
 lum ius haberet ad debitum. Sed Rebuffus d. libro, art.
 3. gloss. 2. num. 14. existimat hoc tunc tantū verum, &
 necessarium esse, quando aduersarius excipit, non ali-
 às. Ego Boërium sequi malim, quia titulum suum no-
 minare, & demonstrare debet qui agit, secūdem Rode-
 ricum loco proximè citato, hoc in specie proposita de
 cidētem & allegantē Bald. ad d. l. per diuersas. C. mād.
 & Ang. ad d. l. creditores. C. de pignor. Sed quod dixi-
 mus hoc habere locum, etiam si heres intra tempora cō-
 ficiendi inuentarij existat, intelligit Iason in d. l. vinū.
 num. 13. quando debitor est suspectus de fuga, quia ali-

às regula est, quod heres existens intra tempora conficiendi inuentarij, neq; debitores hæreditarios conuenire, neq; à creditoribus hæreditarijs cōueniri potest. l. fin. §. donec. C. de iur. delib. quod tamen falsum esse respondit Castren. ibi in fin. d. §. donec. quia hoc indutum est in fauorem hæredis, vt cōueniri interim non possit. Sed quia hæres post mortem defuncti continuò ipso iure hæres est, præcipuè attenta consuetudine generali legem explicante, ideo interim non prohibetur dum conficit inuentarium, debitores conuenire hæreditarios, Tiraquel. latè in tract. Le mort saisit le vi. 2. part. declar. ii. num. 14. vers. quòd autem postea. Boërius quæst. 53. incip. Insuper in audientia. circa medium. Angel. & Imol. ad d. l. i. §. i. ff. si cui plus. Bart. ad l. vltim. C. de fruct. & lit. expens. & ad d. §. donec.

Nonò, quod si versetur in patria iuris scripti, & in eo loco in quo arrestorum non nisi aduersus suspectos, nullus est vsus, nisi fortè ex priuilegio speciali certo alicui loco à Principe cōcesso, existimo etiã † studiosos scholasticos hoc priuilegio gaudere: quoniã scholares gaudent priuilegijs ciuium illius ciuitatis qua agunt. Ioan. de Platea, & alij ad l. ciues. C. de incol. lib. 10. Ecò trà verò, si quæ sunt grauamina ciuibus imposita, illa ad scholares non extenduntur. Qua de re plurima cumulat Rebuff. in tract. de priuil. scholar. c. 125. cū ca. seq.

13 Eodem † modo gaudebunt hoc priuilegio homines suburbani, Rebuff. d. art. 6. gloss. 3. nu. 42. vers. idem dicerem. quia suburbani in fauorabilibus appellatione ciuium veniūt. l. edificia. ff. de verb. signifi. quod latius Alciat. Cepol. & alij, tum ibi, tum ad l. 2. tum ad l. Alphenus. ff. d. tit. explicant.

CAPVT IV.

Qui, aut quorum bona legitimè arrestentur.

SUMMARIA.

- 1 Debitor manifestè inops, vtrum arrestari possit.
- 2 Cedere bonis qui non possint.

Debitor

- 3 Debitor qui bonis cedere non vult, aut non potest, ad hoc damnari, vel se obligare potest, vt creditori ex operis suis satisfaciat.
- 4 Arrestari an possit advena quem quis statim recessurum sciuit.
- 5 Citatio ante arrestationem non requiritur.
- 6 Debitor in diem, vel sub conditione an sisti possit.
- 7 Debitor etiam facti arrestari potest.
- 8 Diffamans à diffamato arrestari an queat.
- 9 Fideiussor an arrestari possit.
- 10 Hæres debitoris an rectè arrestetur.
- 11 Pecunia debitori debita vtrum arrestari queat.
- 12 Factores & Institores mercatorum arrestari possunt.
- 13 Procurator, qui alieno nomine contraxit, rectè sistitur.
- 14 Clericus debitor, an & à quo arrestetur.
- 15 Testimonij dicendi causa arrestare licet, etiam executores.
- 16 Reus ab actore, item actor à reo arrestari possunt, vt respondeant positionibus & articulis.
- 17 Cuius an pro debito ciuitatis arrestetur.
- 18 Res que pro parte est debitoris, an tota arrestari possit.
- 19 Creditor an rectè petat debitorem arrestari in cuius bona missus fuit.
- 20 Apparitor cui mandatum arrestandi datum est, an possit arrestare, si iudex mandans moriatur.
- 21 Defructuatores bonorum obligatorum rectè arrestantur.
- 22 Vestigalia non soluentes detineri possunt.
- 23 Contumax quoque rectè sistitur.
- 24 Animalia pro damno dato licitè detinentur.
- 25 Res propriæ an arrestari possint.
- 26 Fructus in fundo meo ab alio possessio iacentes, vel existentes, arrestare possum.

Proxima huic quæstio est, quis, & cuius res arrestari possunt. Et regulariter quidè constat debitore cuiusque, quacunque legitimâ ex causa sisti & detineri posse, teste Mansuerio, in sua praxi. tit. de execut. & subhast. circa initium: sicut ex legis dispositione, cū periculum fugæ subest, capi & apprehendi potest. l. ait prætor

i prator. §. si debitorem. ff. quæ in fraud. credito. l. generali. C. decur. lib. 10. adeò t̄ vt plerique existiment nihil referre, etiam si cōstet debitorem illū propter manifestam inopiam soluere non posse, cum & ex operis suis, & mercede diurna, deductis tamē prius alimētis, tantū corradere posset, vnde creditori fiat satis. Rom. num. 8. & Ange. cum alijs ad l. pro hærede. §. si quid tamen. ff. de acqui. hæred. nō multo aliter, quā is qui ab alio redemptus est, donec precium redemptionis soluerit, detinetur. l. senatus. §. fin. ff. de legat. 1. l. qui testamento. §. potestatis. ff. de testa. Quid igitur, si nec ex eo vlla utilitas sperari possit? Quid si nihil penitus artis sciat? Ange. citato loco. & Angelum ibi num. 7. secutus Roman. in simili respondēt, quod creditor non potest petere se immitti in ius, vel rem debitoris, si ea immissio nullum ipsi lucrum adferret. Atqui mores nostri acerbiores sunt, etiamque hi aut carceri mancipantur, aut bonis cedunt. Cedere t̄ verò non possunt, si nequitia, profusione, culpave sua in paupertatem inciderint, dolo ve malo, cum se soluendo non esse scirent, contraxerint. l. sunt. ff. de re iudic. doct. ad l. 2. & vltim. C. qui bo. ced. poss. Sunt etiam interdum, qui in carcere manere, quàm aut creditori seruire, aut bonis cedere malent. Sed ad seruitium præstandum quod attinet, audiendos non esse respondit Rodericus de cl. l. 2. foro ll. li. 3. c. incip. Quæro tertio. existimatque precedenti capite, statutum valere, quo cautum est, debitorem operari debere creditori, donec debitum fuerit satisfactū, cū secundum l. 12. tab. etiam dilaniandus creditoribus datus fuerit. Videtur itaq; aduersus Bartol. & Romanum sentire, ex iuris communis dispositione illud non licere: quia ob æs alienum seruire liberos creditoribus, iura compelli non patiuntur respondit Imperat. in l. ob æs. C. de actio. & obligat. tum quia hoc valde extraneum & diuersum est ab obligatione contracta, vt ibi ait Baldus, tum quia hæc seruitus est contraria libertati, cui debitum pecuniarium æquari non potest. l. planē. 2. de leg. 2. Sed hoc intelligunt alij, si vellet creditor

tor debitorem vel in perpetuam seruitutē trahere, vel ad fordissima quęq; obeunda vrgere. Salyc. & Fulg. ibi. tum verò constitutio illa de liberis debitoris loquitur: de debitore verò qui promissum facere nō potest, & cedere bonis non vult, non loquitur: aliasque qui soluendo non sunt, carceri de iure mancipari possunt. l. 2. §. tutores. ff. de suspect. tutor. Quapropter in ea opinione versor, vt existimem, debitorem si aliud non habet, & bonis cedere non velit, aut non possit, in hoc damnari posse, vt deductis alimentis, ex operis suis satisfaciat, aut creditori liberaliter, moreque aliorum inseruiat: iuxta ea quę notat Bald. ad d. l. ob æs. in versicu. extra glossam. & alij ad d. §. tutores. & ad l. nemo de exact. trib. C. lib. 10. Certum t̄ est enim, quod posset 3. quis alicui creditori se obligare ad operas suas tamdiu quousque per precium operarum pecunia debita solueretur: quia ista non est species seruitutis, sed quidam modus soluendi debitum, adhibita moderatione & miseratione. Bal. ad l. i. colum. penult. versic. tu concorda. C. qui bo. ced. poss. leges autem & statuta potissimū considerant ne creditores credito suo fraudentur, vt ait Paris. consi. 99. incip. Iste Ioann. num. 2. libr. 3. Vnde non malè dixisse videtur D. Pręses Nicol. Euer. in loco à seruo ad monachum. colum. 3. quod etiam seruus potest arrestari, & pro debito detineri.

Quid autem t̄ si quis cum eo contraxerit, quem statim recessurum esse sciuit, cuiusmodi esse solent aduenæ & peregrini? hunc non posse arrestare videtur; nam licet Bald. ad rubric. C. de his quę in fraud. cred. contrarium decidens ait, quod licet creditor sciat illum recessurum ilico, non tamen credere debuit eum recessurum antequam satisfaceret. Communis tamen sententia est, quod is, qui cum forensi, vel aduena contrahit, sciens eum statim recessurum, conuenire eum ibi non potest. l. hæres absens. §. proinde. ff. de iud. semperque præsumitur forensis statim recessurus: & qui sic cum eo contrahit, fidem illius secutus videtur, suspectusq; (vt ibi dicunt interpretes) dici non potest, & ad cautionem 4.

onem de iudicio fisti præstandā minimè compellitur. Bart. ibi. glo. ad l. 2. §. sed & si dubitetur. eod. titul. & sequitur Lanfranc. ad c. quoniā contra. ad verb. recusationes. nu. 15. his verbis. Et ideo si quis contraxerit cū forenfi, & dicat, Domine Iudex, habeo debitorē hic quē vellē detineri: non poterit, quia hoc imputet sibi quod contraxit cum forenfi. Hactenus ille. & posset dicere Iudex, Tu vidisti quod habebat pileū in capite, & calcaria in pedibus, debebas esse cautus, & exigere solutionem, aut eam ilico stipulari. Sed hoc ita accipiendum existimat post Bart. Bal. Costalium, & alios, Rodericus d. loc. cap. incip. Sed attende. nu. 57. nisi aliqua essent expedienda tēpore cōtractus, vt traditio rei emptę. Quid enim si ab eo equū emi, & illius equi traditionē habere velim, id quod in sua potestate est? Finge etiam me equum peregrino vendidisse; nam nisi extemplo pecuniam soluat, possum cum eo lege agere; ne detur illi fugę occasio, cum re mea, quia fidem illius hoc casu non videor esse secutus, & si non dat, videtur delinquere & me decipere. l. 3. ff. de pignor. act. & sic etiā qualicunq; modo, ratione delicti conueniri & arrestari posse videtur. Nam & in simili, qui in nundinis mercantur, eius contractus ratione, nundinis non obstantibus, conueniri possunt, licet aliās pro alijs cōtractibus arrestari vel conueniri ibi non possent. l. vnic. C. de nund. & ibi Dd. Et sic intelligi posset id quod dicit his verbis Iason ad l. si ab arbitro. in 4. limitatione. ff. qui satis. cogāt. Quādo, inquit quis contrahit cū aduena, & sic cū eo quem sciuit verisimiliter esse recessurum, licet nulla causa superueniat post debitum contractum, tamen eū volētem recedere absq; satisfactione, potest facere personā liter capi. Et quod Bartol. Lanfranc. & alij dicunt eū capi non posse, intelligendum est, quando verisimile est quod fidem eius secutus est; aut saltem quando non apparet quod fidem eius exceptis prædictis casibus, secutus non est. De quo Barbat. ad c. si. num. 85. de for. comp. Ego autem puto, nisi appareat fidem de precio esse habitam, aduenam arrestari posse vt soluat, aut caueat,

si so-

si solutio ibi fieri debeat. Angel. ad d. l. hæres absens. §. i. nu. 8. iuxta dictum Bal. Iason. & qui eos sequitur Romani, ad l. 2. ff. sol. mat. At in his quæ non cum ipso contractu, sed postea ex intervallo faciendæ sunt, aliorum sententia locum habere posset, quod & Costalius ad eundem §. i. notat.

Ex quibus t̄ etiam non difficulter intelligi potest, 5
nulla hic citatione præuia opus esse, sed ab ipsa arrestatione incipiendum esse, alioqui enim fugam facile adornaret debitor, Castrenf. consil. vlti. libro. 1. versic. Secundus articulus. Felyn. in c. cum non ab homine. de iudi. Bald. ad l. cum fratrem. C. de his quib. vt indig. & vbi periculum est in mora, ibi partis citatio non requiritur, Alexand. & Iason ad l. fideiussor. §. satisfactum. ff. qui satisfda. cog. Iason ad §. i. numero 89. Instit. de act.

Quinimò, quod amplius est, etiam pendente lite arrestari posset in eiusmodi casu. Quia licet pendente lite nihil sit innouandum. l. i. ff. nihil no. app. pend. tamē si periculum fuge immineat, vel aliàs æquum iudici visum fuerit, vrgebitur arrestatus, vt caueat de iudicato soluendo, quia litis contestatio damnum creditori adferre non debet. l. non solet. ff. de reg. iur. & remedium extrajudiciale non impeditur per litis pendentiam ex noua causa, teste Ripa, ad c. 1. num. 88. de iud. Deci. consilio 562. num. 8. Iason. ad l. vinum. num. 3. ff. si cert. pet. & ad l. 2. ff. de iurisd. om. iud. Alex. consil. 105. lib. 3. Angel. ad l. neminem. C. de exact. tribut. & sequitur Iason in d. l. si ab arbitro. num. 6. versic. Quid si lite pendente. his verbis. Quid si lite pendente contra debitorem, incipiat debitor esse non soluendo; an pendente lite poterit tanquā contra suspectum impetrari captura personæ à iudice? videtur quod non, quia lite pendente nihil est innouandū. l. i. & 2. C. vt lite pendent. facit quod notanter dicit Bald. ad l. 2. C. de seruit. & aqua. quod pendente iudicio super re quam peto, non debeo propria auctoritate ingredi possessionem talis rei, quia via quā elegi, hæc mihi pateat. l. si mulier. §. fin. ff. quod met. caus.

caus. Contrarium est verum, quia licita est captura per
sonæ ante iudicium, ergo etiam eo pendente; quia litis
contestatio non debet creditori damnum adferre, neq;
debet esse deterior conditio creditoris, qui litem con-
testatus est. l. non solet. ff. de reg. iur. hæctenus Iason: &
plura ad istius confirmationem adducit Paris. consi. 99.
num. 3. lib. 3.

- 6 Et hæc non solum in debito puro, verum etiam in
debito in diem, locum habent: quia licet ante diem a-
gens non solum exceptione repellatur, l. cedere diem.
ff. de verb. sign. l. vnic. C. vt act. ab hæred. l. quod in diē.
ff. de cōpens. Bart. ad l. ita stipulatus. ff. de verb. oblig.
l. i. §. fin. ff. quando dies vsusfr. leg. ced. verum etiam à
Iudice ex officio repelli possit. glo. ad l. vbi pactum. C.
de trāsact. Bartol. ad l. lecta. ff. si cert. peta. nihilominus
tamen, debitor in diem, si periculum est de fuga, & nō
aliter sibi arrestariq; potest, teste Bart. Bald. Roman. &
alijs ad l. si debitori. ff. de iud. *In omnibus enim bonæ fidei
iudicijs (inquit Papinian.) cum nondum dies præstandæ pecuniæ
venit, si agat aliquis ad interponendam cautionem, ex iusta causa
condemnatio fit. l. in omnibus. eo. tit. & est elegans tex-
tus, & ibi glossa ad l. quæsitum. ff. de pignor. vbi ita
loquitur Vlpianus, Quæsitum est, si nondum dies pensionis ve-
niat, an & medio tempore persequi pignora permittendum sit? &
puto dandam pignoris persecutionem, quia interest mea, & ita
Celsus scribit. Quod & in stricti iuris actionibus, vel iu-
dicijs locum habet, l. 1. & 3. de condict. cau. dat. l. si cre-
ditores. ff. de priuileg. credito. etiam vt quis chirogra-
phum suū agnoscat, vt censuit Senatus Parisiensis teste
Costalio ad d. l. in omnibus; quia interea aut mori pos-
set, aut fugere; sed interim sustinetur executio, donec
dies aduenerit. l. in lege Aquil. ff. ad leg. Aquil. Sic si
commodato dedi alicui rem meam, possum repetere,
non statim, sed aliquo tempore transacto, quod ex iudi-
cis arbitrio decernetur: quia ex quo dedi commodato,
tempus aliquod transire debet, ne alioqui inutile esset
commodatum. l. 3. C. commod. Si tamen commodato
dedi alicui, de quo suspicio est ne fugiat, etiam ante tē-
pus*

pus repetere possum. Bald. & Dd. ibi. Sic, si est pactum factum inter creditorem & debitorem, ut liceat creditori ingredi propria auctoritate possessionem rei hypothecata, non poterit creditor pacti illius utilitate uti, nisi præcedente mora super obligatione principali, l. debitores, & ibi Bart. C. de pign. l. soluitur. §. r. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. sol. sed hoc verum est, nisi subsit iusta causa, quia fortè dubitat probabiliter debitorem decessurum: eo enim casu, etiam ante moram, ingredi potest, teste Bart. ad d. l. 3. vers. item quæro quando, C. de pignor. quia ius executivum ex pacto competens potest ex causa exerceri ante tempus. d. l. quæsitum. Et hanc sententiã, quòd debitor in diem suspèctus, conveniri potest ut caueat de soluèdo die adveniente, latè confirmat Paulus Paris. d. cons. 99. incip. Iste Ioannes, lib. 3. per d. l. in omnibus, & quia mora periculum creditori posset adducere, si fortè debitor postea aufugeret, & inanem faceret creditoris actionem. Anchar. consi. 192. Dec. consi. 75.

Quibus rationibus motus vir eruditus Rodericus Suarez Hispanus, ad l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. in declar. l. regni, in 7. limit. ostendit, creditorem tempore priorem, sed in diem præferri alijs creditoribus posterioribus, quorum dies iam cesserat, quando est periculum in mora. Quæ decisio Roderici cum sit elegans, foroquæ serviens, subiiciam eius verba: *Quidam mercator dines (inquit) rupit & fugit, ut multoties faciunt eiusmodi, quando vident se divites esse, & dimisit iste mercator aliqua bona, non tamen tanta ut sufficerent omnibus: statim fuga arrepta, venerunt multi mercatores, & inter omnes erat unus, qui habebat obligationem cum hypotheca bonorum, qui erat prior tempore omnibus alijs aliorum obligationibus: attamen di- & obligationis solutio erat in diem, quæ dies adhuc non venerat: petebant omnes executionem obligationum suarum: iste cuius obligatio erat prior tempore, petebat etiam executionem, & dicebat se præferendum ex regula, qui prior est tempore, potior est in iure. Opponebatur verò ei, quod non erat audiendus, quia nihil poterat petere, ex quo dies destinata solutioni nondum venerat:*

Et etiam quidam iudex dimisit eum ex hac causa desperatum, qui venit ad me pro remedio, & alijs duabus vicibus habui de facto, & consului in fauorem istius mercatoris, illum esse alijs preferendum, dato quod dies solutionis nondum venerat, ex eo, quia debitor sugerat, & motus fui per textum singularem in d. l. quæsitum. vbi est casus, iuncta gloss. quod etiam si dies pensionis, & sic solutionis nondum venisset, tamen iusta ex causa potest creditor persequi pignora, & agere hypothecaria pro debito, vt quia recessurus putabatur. Hinc est quod Bart. ad l. 1. C. de condict. ex leg. commendat illum textum, dicens esse ad hoc singularem, quod omnis debitor fugitiuus potest capi & detineri ante diem. Hactenus Rodericus.

Et idem decidit Bald. in l. vbi, C. de iure dot. Mathæ. de Afflict. decis. 108. incip. procurator. & Benue-nutus in tract. de decoctorib. parte 3. in fin. Et quamuis pro debito in diem vel sub conditione nulla adiudicatio fieri possit, vt ait Bald. in consi. 135. incip. in causa, lib. 2. per l. Fulcinius, §. si in diem, ff. quib. ex caus. in poss. eat. potest tamen benè peti, vt caueatur ex causa, secundum prædictos Doct.

Quod autem de debito in diem diximus, idem & in debito sub conditione locum habet, argum. l. omne æs, ff. pro socio. vbi ante conditionis euentum, si imminet periculum suspicionis, potest creditor petere, sibi cauere per fideiussoris dationem, quod & ibi contra debitores suspectos, & pro eorum creditoribus annotat Bald. qua in re, & dictum Rodericum iam dicto loco, num. 4. in fin. versi. accedat text. & latius in 5. limitatione dicto loc. & Iasonem ad l. vinum, num. 3. ff. si certum pet. & Franciscum à Ripa ad c. 1. num. 88. de iudic. sequaces habet; & ante hos quidem Angel. & alij plerique ex vetustioribus, ad d. l. quæsitum, priores tradiderunt. Nam quod Albericus contrarium existimat, ex eo quod d. l. quæsitum. de debitore in diem loquitur, non de debitore sub conditione, & quod quando debitum est in diem, est nata actio & obligatio, secus quando est sub conditione, d. l. cedere diem, nihil mouet: eadem enim est ratio, eadem est æquitas, eadem

eadem ergo debet esse iuris dispositio, l. adigere, ff. de iure patrona. Alioqui enim creditor sub conditione debito suo facile frustrari posset, adeo ut his Alberici rationibus, quæ in fronte aliquid habent, in recessu verò nihil, nimis facile motum fuisse Iasonem arbitror, ad l. pecuniam, num. 9. ff. si cert. pet. Ideoq; etiã alibi de veritate huius ampliacionis, quam antè animosè tutatus erat, cepit dubitare. Porro autem vniuersa hæc cautionis interponendæ ratio, per quam arrestum euitari posset, ex discretione & arbitrio eius quæ iurisdictioni præest, dependet, d. l. in omnibus, quod & apud Tyraquel. in tract. de utroque retract. §. i. glo. 18. nu. 44. cum seq. multis videre licet.

Et hæc quidem de debitore, tam quantitatis quàm facti; memini tamen enim quendam fuisse arrestatum Louanij à suo domino, cui promiserat se seruiturum Antwerpæ, in arte conficiendorum vitreorum, ad aliquot annos, eoq; incerto aufugerat, ut aut factum promissum præstaret, aut ad id quod intererat, damnaretur.

Idem tamen dici posse puto de eo qui aliud diffamat, aut illum iactitat suum esse debitorem; Nam ut ait Bartholomeus Blarerus ad l. diffamari, ca. i. num. 21. C. de ingen. manumif. diffamatus ubicunq; locorum diffamatorem suum deprehenderit, protinus contra eum apud eius loci iudicem experiri, ac eius iudicis officium inuocare potest.

Eadem tamen etiam est ratio fideiussoris: quia omnis fideiussor, fugitiuus & suspectus, ante diem eadem illa ratione sisti, capi, & detineri potest, teste Ioan. Constã. ad constit. reg. art. 66. incip. Et quanta celles. col. si. ver si, nota præterea. Bald. tamen quem allegat ad d. l. i. C. de cond. ex leg. de debitore, non etiã de fideiussore loquitur. Quinimò ut Bald. voluit ad c. cum contingat, col. 5. de dolo, quando reus & fideiussor obligarunt personam suam, & renunciatio facta est, reo capto seu detento, detineri etiã potest fideiussor, & non captura seu prehensio, sed solutio Rei liberat fideiussorem, sicut pendentem lite contra reum, non impeditur executio

contra fideiufforem. Bald. ad l. fin. C. de fideiuff. Quod quo pacto intelligendum & restringendum sit, latius tomo 1. art. 11. glo. 3. num. 25. cum seq. explicat Rebuff. & hunc secutus Petrus à Duennas ad regul. iur. 276. incip. executio potest fieri. Quo in loco quatuor limitationes, & restrictiones recēset, ad illam regulam pertinentes. Quid igitur de eo constituemus, qui tāquam principalis alterius obligationi subscripsit? Vnus ex multis Zasius respondet ad l. si ita. §. Chrysogonus, ff. de verbor. oblig. num. 3. eodē modo hunc conueniri posse, atque si principaliter scripsisset, l. si fideiussor, §. 1. ff. de pignor.

- 10 Idem quoque † iuris est in hærede debitoris, quia ad id, ad quod potest compelli defunctus, potest compelli & eius hæres, l. postulante, ff. ad S. C. Trebellian. Crotus in repet. l. nemo, ff. de leg. 1. Rebuff. d. loc. num. 74. Ias. ad l. diuortio, §. interdum, nu. 6. ff. solu. matr. & ex persona hæredis, qualitas, seu natura debiti non alteratur, l. 2. §. ex his, ff. de verb. oblig. Ideoq; etiam instrumentum executorium, non solum contra principalem, verum etiam aduersus hæredes illius, executioni mandari potest, licet verbis legis, vel statuti id nō exprimatur. Et si ex forma statuti debitor possit carcerari pro debito, hæres etiā illius carceri mancipari potest, teste Bart. & Ang. ibi, quia licet loquatur statutum de debitore, tamen hæres debitoris etiam debitor dicitur, cum ille propriè debitor sit, à quo inuito debitum exigi potest, l. debitor, ff. de verb. sign. cuiusmodi hæredem esse constat. In qua sententia reperio etiā fuisse Bal. ad l. per diuersas, C. mand. Castr. ad l. si decesserit, ff. qui satisfd. cogant. Roma. ad l. alia, §. eleganter, ff. solu. matr. Imol. & Angel. ad l. 1. ff. de his quæ in test. del. quia ex quo debitor est obligatus in instrumento, obligatio suorum hæredum etiam virtualiter continetur, licet hoc in instrumento non exprimatur, arg. l. 1. C. si cert. pet. l. si pactum, ff. de proba. Et exceptio quæ quotidie versatur in foro, de eo quod aduersarius nō est nominatus in instrumento, hic cessat: & nominato

minato Titio, videtur in eodem instrumento eius hæres nominatus. Angel. ad l. creditores, C. de pign. Alexand. ad l. in ratione. i. ff. ad leg. Falcid. Vnde & Castr. ad d. l. postulante. respondit, quod etiam si statutum dicat, instrumentum esse mandandum executioni, contra debitorem in ipso instrumento comprehensum, vel descriptum, mandabitur nihilominus executioni contra hæredem eius, quamuis aliàs statuta de persona ad personam non extendantur, l. si verò, §. de viro. ff. solut. matr. quia talis dispositio statuti intelligitur repellere illam personam, quæ non est, & non reputatur eadem persona, secus si reputatur eadem, vt in authen. de iureiur. à mor. præst. Quo casu verè nulla extensio, sed potius inclusio & interpretatio fieri dicitur, l. non erit, §. de eo, ff. de iureiur. neque enim hæres noua persona est, sed vna & eadem cum defuncto, l. hæredem, ff. de reg. iur. & quæ eidem defuncto cum sua causa & vitijs succedit, l. vitia, C. de acqui. poss. adeundoque hæreditatem, & sic cum debitoribus hæreditarijs quasi contrahendo debitor constituitur, §. hæres, Instit. de oblig. quæ ex quasi contract. Chassan. ad consuet. Burg. tit. des censés, §. 6. glo. vlt. l. quod ipsis, ff. de regul. iur. adeo vt priuilegium hæredis succedentis sepe non extinguat, aut impediat ius executionis. Bart. & Ias. ad auth. quas actiones, C. de sacros. eccle. Salic. ad l. 3. quæst. 5. & 7. C. de pign. Dec. consi. 536. Gomes. ad §. fuerat, Instit. de act. Rebuffus d. tomo 1. de liter. obli. art. 3. glo. 3. num. 9. 10. & seq. Multa quoque de his lib. 1. cap. 1. Institut. forens. scripsit Ioan. Imbert. excutiens illam quæstionem, an hæres defuncti debitoris, in vim instrumenti habentis executionem paratam, possit prehendi, & in carcerem mitti. Et quamuis distinguat hoc pacto, quod si ex statuto debitor possit prehendi, statutum æquè hæredem ac debitorem obligat, si verò consensum & promissionem consideremus, non; quia hæres à defuncto bona accipit, non personam; tamen postea addit constitutionibus in Gallia editis, etiam aduersus hæredem, & in bonis illius proprijs executionem

nem dari. Sed hæc latius explicare opus non est, cum ad faciendum arrestum nobis sufficiat, hæredē debitorem esse, aut pro debitore reputari, d. §. hæres. non obstantibus etiam illis quæ scribit Ioan. Papon. ad cōsuetud. Bourbon. tit. des executions, §. 106. Ex quo nata est quæstio, vtrum clericus hæres laici coram iudice ecclesiastico conueniri possit: qua de re latissimè disputat Didac. Couar. lib. pract. quæst. cap. 8. & Roder. Suarez d. loco, nu. 4. quem, si libet, vide.

Quinimò etiam si hæres minor sit 25. annis, nihilominus (vt existimo) arrestari bona eius possunt: sed an ipsemet arrestari possit, inferius dicemus. Ratio autem quæ me mouet, hæc est, quod executio potest mortuo testatore fieri in hæredem, & si iste hæres fuit minor, potest nihilominus fieri executio in bonis quæ à defuncto ad eum peruenerunt, l. pupillus, iuncta gl. in §. sed & si creditor, ff. de auctor. tutor. l. 1. C. quand. decret. non est opus. Et cum minor curatorem non habens, ipso iure ex contractibus suis obligetur, l. si curatorem, C. de in integr. restit. & nisi soluat, aut bonis cedat, in carcerem conijciatur, l. cum & filij, C. qui bo. ced. poss. & quæ ibi notât Dd. nihil dubito, quin etiam arrestari & detineri possit, iuuante creditorem communi iuris regula, quod cui licet quod plus est, utique ei id quod minus est, licere debet, c. cui licet, de regul. iur. in 6. Et quod amplius est, arbitratur Iason consi. 88. incip. In præsentī, volum. 3. nec Fiscum quidem, & eum qui à Fisco causam habet successionis, immunem esse. Sed cum de executione effusè & generaliter loquatur, dubito an in materia arresti eo iure vtatur Fiscus, de quo etiam paulò inferius latius dicemus.

Porro autem successorem debitoris sisti, vel arrestari posse, non est indistinctè & semper verum. Sunt enim plerique casus, quibus id non licet. Principio enim locum non habet infra tempus conficiendi inuentarij de bonis defuncti: quia intra illa tēpora à creditoribus vel legatarijs conueniri nō potest, etiam si aduersus

uerfus defunctum sententia lata fuerit, l. fin. §. donec, & §. & si præfatam, C. de iur. delib. Baldus ad l. ait prætor, §. si quis, ff. de procur. Iason ad §. fuerat, numer. 61. Instit. de act. Boer. decis. 10. num. 3. Chassan. ad consuetud. Burgun. rubr. des successions, rubr. 7. §. 14. num. 9. Bald. ad l. per diuersas, quæst. 19. C. mand. Corneus cōsi. 221. lib. 4. Præses in loco à ratione legis scrip. col. 4. Rebuff. ad ord. Reg. tomo 1. art. 9. gloss. 2. num. 8. etiam si hæreditas sit locupletissima, & notoriè sit soluendo. Bald. ad d. §. donec, & §. cum igitur. Idque propter occupationem quam habet in inuentario conficiendo, teste Roderic. d. loc. num. 5. in fin. latius verò Augusti. Berous quæst. 57. incip. statuto. respondet, statutum de arrestando & capiendo debitorem, contra hæredem, sub beneficio legis & inuentarij, locum non habere, sed via ordinaria contra eundem procedendum esse, vt per Imol. ad l. 4. §. si prætor. ff. de dam. infect. Et si cōtra hæredem tale quid tentatum esset, processus, sententia, & omnia acta essent ipso iure nulla, vt idem Berous ait. Sed hoc non procedit in hærede conuento vt restituat vsuras, quando defunctus iussit eas restitui, vel cauit secundum formam text. in c. quamuis, de vsu. lib. 6. nam tunc propter periculum animæ, quæ rebus omnibus longè præferenda est, restitutio non debet differri, vt in l. sancimus, C. de sacrosan. eccles. c. cum infirmitas, de poenit. & remiss. & hanc limitationem ponunt Dd. in d. §. donec. præcipuè Iacob. de S. Georg. num. 2. Philip. Corn. num. 1. Suarez in d. l. post rem iudicatam, in 1. extensione, num. 6. folio 132. colum. 1. ff. de re iudic. & ideo datur dilatio, quia omnibus remanet ius suum saluum: quod in isto casu non esset, cum animæ detrimentum iam illatum, non per hoc postea tollatur, arg. l. tutor qui repertorium, in prin. ibi, vel si id quod dilationem modicam expectare non posset, ff. de administr. tut. & pium defuncti propositum sine vlla cunctatione adimpleri conueniat, l. nulli, C. de episc. & cler.

Secundò non procedit, quoties hæres inquietaret

alios ex causa hæreditatis, nam tunc potest reconueniri ab eo, quem ipse prior conuenit, arg. tex. in l. 2. in §. sed si agant, ff. de iud. & in auth. consequenter, C. de sent. nisi illos conueniat hæres necessitate compulsus, puta, quia debitores hæreditarij cum pecunia fugiebant, quos fecit capi, vel domus vicini minabatur ruinam super domum hæreditariam, unde petat cautionem damni infecti, vt in d. l. 2. §. sed si agant. Ita expressè tenet Angel. in eodem §. sed si agant, nu. 3. & idem Ange. vbi dicit se ita vidisse de facto praticari, & iudicari, in l. 1. §. hæc stipulatio, vers. tertiò fallit, ff. si cui plus quam per l. Falc. quem sequitur ibi Ioan. de Imol. nu. 10. Philip. Corn. in d. §. donec, nu. 2. & Rodericus loco mox citato, nu. 8.

Tertiò locum non habet, quoties petitur aliquid ab hærede pro impensa funeris; tunc enim non opponit de inuentario. Ita expressè tenet Angel. in d. l. 1. §. hæc stipulatio, num. 16. quem sequitur Phil. Corne. in d. §. donec, num. 2. quod & ibi Iacob. de S. Georg. nu. 1. probat.

Quartò fallit, quando conuenitur hæres pro legatis pijs, non ferentibus dilationem, vt sunt alimenta pauperum, qui interim fame perirent, vt expressè tenet Ang. in d. §. hæc stipulatio, nu. 16. vers. secundò fallit. quòd dictum sequitur ibi Ioã. de Imol. num. 10. vbi dicit se ita vidisse praticari. Eandem opinionem tenet Philip. Corn. in d. §. donec, nu. 2. Iacob. de S. Georg. num. 1. Bart. de Chassa. in consuet. Burg. in tit. des successions. §. 14. colum. 1. nu. 9. fol. 281. In his enim in quibus ius suum cuique saluum & integrum esse, ac manere potest, non in his quæ moram non admittunt, concessa est dilatio, l. tutor, ff. de auct. tut. Roderic. d. loco in 1. extensione.

Postremò restringitur, quoties conuenitur hæres rei vendicatione, quia tunc cõuenitur vt quilibet possessor, non vt hæres, vt in d. l. de eo, §. penult. ff. ad exhiben. Ita expressè tenet Odofre. Guil. de Cuneo, Bald. Salic. Paul. de Castr. & Philip. Corne. num. 1. Iacobus de san-

de sancto Georg. num. 1. Ang. in d. §. hæc stipulatio. nu. 16. & ibi Ioan. de Imol. nume. 18. Roderic. Soar. in loco suprà allegato, nu. 7. Iason consi. 88. lib. 3. Socin. reg. 135. fallent.

Secundò, arrestari vel cõueniri successor nõ potest, quando est successor ex conuentione. Nam quamuis regulariter hæreditas pacto dari non possit, l. stipulatio hoc modo. ff. de ver. oblig. excipiuntur tamẽ casus nonnulli, vel fauore militum, l. licet. C. de pact. vel in gratiam matrimonij contrahendi. Zas. & alij ad d. l. stipulatio. et his ijsdem casibus, hæres eiusmodi in debitum hæreditarium non succedit: quandoquidem non iure hæreditario, sed ex pacto & conuentione succedit. Mans. in sua prax. rubr. de execu. §. item quæro. colum. 2. Ego verò hic subsisto, & de ea restrictione admodum dubito: quia pactio huiusmodi, licet ex conuentione nascatur, facit tamẽ sæpè eum, qui sic pactus est, hæredem esse. Quid enim si de maxima parte bonorum inita sit, nullusque alius hæres instituatur minima parte bonorum legatis exhausta? Rursum verò aperta esset via fraudibus, si hac ratione onus eris alieni liceret euitare. Memini mulierem quandam inter viuos facta donatione, sibi que rerum omnium possessione seruata, ita cum nepote suo conuenisse, vt omnia eius bona mobilia haberet post eius mortem, nullique creditorum obnoxius foret, cum tamẽ in eo loco, vbi id factum fuit, apprehensor bonorum mobilium ad exolutionem eris alieni teneatur. Consultus cū alijs quibusdam, respondi ob præsumptam fraudis coniectionem, nepotem illum stipulatorem, ab æris alieni præstatione immunem nõ esse: quia alioqui facilè deciperentur creditores, nisi haberent hypothecam. Interim verissimum esse puto, quod si inter maritum & uxorem conuenerit in contractu antenuptiali, quod vxor habebit præmoriẽte marito mediam, vel aliquam partem bonorum, absque villo onere æris alieni: eo casu ipsa quidem creditoribus obnoxia erit: sed cogentur hæredes mariti aduersus eosdem credito-

res eandem vxorem indemnem conseruare, atque defendere. In qua opinione etiam videtur fuisse Chassa. ad consuetu. Burg. Rubri. des droictz. & app. des gens maries. §. 10. Eodem modo accipiendum puto, quod dicitur, in eum qui hæreditati renunciavit executionem non dari, vt scilicet procedat, si nunquā aliās hæreditatem adiit: nam si adiit & vendidit, certè vt à creditoribus conueniri, ita etiam fisci poterit, iure suo aduersus emptorem hæreditatis saluo, l. ratio. C. de hæred. vel act. vend.

Singularis quoque successor, & qui hæres non est, non ex promissione seu debito defuncti, qua minimè ligatur, sed tātum vt rei mobilis alienæ possessor, arrestari potest, l. 1. §. si hæres, ff. ad S. C. Trebel. l. si. C. de hæred. actio. Et in his, in quibus singularis successor, cuiusmodi est legatarius rei alicuius, paratam executionem habet, sicut defunctus ipse haberet, prout semper habere videtur. Bal. ad l. ex legato. C. de legat. Roderic. d. loco, in 1. extensione, num. 12. in fi. in ijs etiam casibus è conuerso fisci potest. Dd. ad l. si debitori. C. si aduer. cred. præscript. glo. ad l. ea lege. C. de condict. ob caus. 1. as. ad l. quædam. §. nihil interest, num. 7. ff. de eden. & in l. ait prætor. num. 10. ff. de iureiur. & ad l. si vnus. §. ante omnia, num. 5. ff. de pact. & ad d. l. 1. §. si hæres. nu. 4. Et ideo possessor bonorum hæreditatis, via executiua conueniri non potest. Bart. ad l. controuer. si. nu. 7. ff. de transact.

Quod de hærede debitoris diximus, idem in debito debitoris nostri locum habet: Quia licet debitor debitoris, quem creditor ex contractu vel quasi contractu obligatum non habet, detineri & arrestari non possit, vt notat Roman. cōf. 224. incip. Ista captura, sed executio sententiæ contra debitorem latæ, subinde aduersus eum mandatur executioni, l. 2. C. quand. fisc. vel priuat. Id quod latè & eleganter explicat Roder. Soar. ad l. post rem. cap. inc. Secundò quæro. ff. de re iudic. potest tamen creditor, id quod suo debitori ab alio debetur, arrestare, vsque ad quantitatem debiti

concurrentem. Rebuff. ad constit. reg. tom. i. tract. de
 liter. oblig. artic. 12. glo. vnica, nu. 22. etiam si de debito
 non constet ilico per literas, sed postea intra breue
 tempus, de quo mox dicemus, constare possit. Pyrrhus
 ad consuetud. Aurelia. tit. de execut. ex locat. cap. 9. ar-
 gu. d. l. 2. C. quan. sis. vel priuat. l. heres. in fin. ff. ad Tre-
 bel. & debitorē debitoris, auctoritate iudicis, ad cer-
 tum aliquem diem citare, vt veniat si velit, & audiat
 rationes arresti proponi, beneque ac iuste factum esse
 declarari: Tum verò, vt d. art. 6. glo. 3. num. 64. tradidit
 Rebuff. vbi in iudicium venit, interrogatur an & quan-
 tum debeat, vel an res debitoris eiusmodi, & quas res
 detineat, quod & sub iuramento dicere cogitur: si se
 aut debere, aut detinere cōfiteatur, præceptum ei fiet,
 ne cuiquam sine iudicis aut creditoris voluntate tra-
 dat, neve debitori soluat, quod deinde principali de-
 bitori significatur, diesque ei dicitur: quo die si com-
 pareat, & iustam causam non alleget, cur arrestum sus-
 tineri non debeat: Iudex ex ea pecunia sic arrestata
 creditori soluendum esse decernet, seu aliàs rem illā
 distrahi, & distractæ rei pretium, dicto creditori nu-
 merari præcipiet. Propius verò ad nostros mores ac-
 cedens Māsuerius in sua dicta praxi, tit. de execu. col.
 7. vers. item si creditor, asserit: quòd postquam credi-
 tor pecuniā debitori suo debitam arrestauerit, suffi-
 cit vt præceptum fiat debitori debitoris sub poena, ne
 debitori soluat, vel resejus dimittat. Et hic quidem si
 rursum debitori suo hoc significauerit, ipse à credito-
 re suo ad soluendum, arresto prius amoto, cōpelli non
 potest, quāuis à creditore creditoris sui arrestante vr-
 geri possit ad pecuniam illam debitam apud iudicem
 deponendam: ne alioqui eadem difficultate ab eo con-
 sequatur pecuniam arrestatam, qua debitū ab ipso de-
 bitore assequi non potuit. Gaudent enim, & sæpè etiā
 procurant debitores, vt, quo facilius moram soluēdi
 trahant, pecunia quam debent, apud ipsos arrestetur.
 Cū verò eam pecuniam petente creditore deposuit,
 vel nō petente, creditori suo nō soluit, etiam si ad cer-
 tum

tum diem sub pœna & addito iuramēto soluere promississet, non tenetur, quia iussus iudicis & à mora, & à pœna, & à periurio excusat, l. non videtur. §. qui iussu. ff. de regul. iur. l. fin. ff. de leg. commiss. Rebuff. d. loco. Lucas de Penna ad l. vnic. C. vt nullus ex vicar. lib. 11. Practicus Ferrar. in for. sequest. seu saxam. colum. penult. Bartol. & Dyn. ad l. creditor. ff. de solut. Anchar. consi. 64. Dec. cons. 25. Iason cons. 26. lib. 3. Decis. Neap. 150. Barbat. consil. 29. lib. 3. Cuman. consi. 185. Castrenf. consi. 285. lib. 1. præterquàm si debitor debitoris (quod, vt dixi, sæpè fit) ex malitia & improbitate sua, impedimentum istud arresti sollicitauerit. Felin. ad c. fin. de test. & ad c. fin. de for. compet. argu. l. & qui data. ff. ex quib. cau. maior. Barb. consi. 56. lib. 1. Hierony. Cag. ad d. §. qui iussu. vel si tam notoriè videatur arrestum esse iniquè aut perperam factum, vt nullo iure defendi, aut subsistere queat, teste Decio ad d. §. qui iussu. & latius Iason d. consi. 26. lib. 3. Arrestata verò hæc pecunia cum fuerit, dies dici debitori principali debet, vt compareat, & se si velit, rationibus arresto proponendis opponat. Et quamuis sint qui existiment, cogere hunc posse suum debitorem, vt soluat, interposita cautione indemnitaris aduersus creditorem arrestatē, argum. l. penult. C. de pos. l. is à quo. ff. de rei vend. Ias. ad l. non solum. §. morte. num. 28. ff. de op. no. nunciat. Contrarium tamen d. loco tenuit Rebuff. qui ea in re Paulum Paris. consil. 107. lib. 3. sequacem habere videtur, præcipuè, cum in facultate arbitrioque eius positum atque collocatum sit, iusta satisfactione omnem facti arresti vim dissoluere. Quid igitur, si debitor debitoris se verum debitorem esse negauerit? Sanè non potest creditor plus iuris aduersus debitorem sui debitoris habere, quàm haberet ipse primus debitor, idemque debitoris sui creditor. Ideoque in primis probare debitum oportebit, l. si debitum. C. quando fisc. vel priuat. glo. ad l. 2. eo. titu. Roder. d. l. post rem. cap. inc. Secundò quaro, fol. 675. Doct. ad l. Diuo Pio. §. hæc quoque. ff. de re iudic. Quod si verò res debito-

ris occultauerit, & se eas habere negauerit, iustis remedijs huiusmodi impudentia coercebitur, legitimasque mendacij sui poenas feret. De quibus inferius latius dicetur.

Dico † prætereà etiam Factores & Institores mercatorum arrestari posse: quia certum est, quod ex contractibus à se etiam nomine dominorum suorum initis, conueniri possunt, l. i. in verb. ipsum tamen institorem, vel dominum eius conuenire poterit, ff. de instit. act. & l. i. §. est autem. ff. de exercit. act. De qua re eleganter loquens Alciat. ad l. si institorem. ff. si certū petat. ita ait. Sed an ex re in qua præpositus est institor, ipse quoque teneatur? & durante officio traditum est, debere eum solutionem procurare, & ideo tanquàm institorem teneri, l. sed & si quis. §. penul. ff. de institu. act. Vnde finito officio conueniri non poterit, l. final. eod. tit. Idque siue institutio nomine expressè contraxerit, siue simpliciter ex eà tamen causa, in qua appareat non eius contemplatione contractum esse, l. post mortem. ff. de admin. tutor. Tu ea de re vide latè Doct. ad d. §. est autem. Imò † eodem loco idem esse dicit de procuratore alterius, & eo, qui alieno nomine contraxit. Nam sicut à Domino arrestari & conueniri potest, vt actiones quas acquisiuit cedat ei, l. possessio quoque. §. fin. ff. de acquir. poss. l. seruum Titij. ff. mandat. ita quoque subinde ab eo cum quo contraxit, rectè conuenitur, & per consequens iustè arrestatur, veluti cum se suo nomine obligauit, l. procurator, qui pro euiet. ff. de procurat. cum illius solius fidem secutus est contrahens, aut si dominus ei satisfecit: nam cum pecunia ad eum iam peruenit, æquum est creditoribus eum soluere, & directas actiones aduersus eum intendi posse, secundum notat. in l. i. C. de act. & oblig. & vide Socin. consil. 18. lib. i. & Castren. Costalium, & alios ad l. Plautius. ff. de procur. & ad d. §. est autem.

Quid autem dicendum sit de tutore aut curatore proximo cap. declarabimus.

Clericos quoque debitores arrestari posse existimo: Nam in his quæ pertinent ad processum, etiam in foro ecclesiastico seruatur consuetudo laicorum, cum venisset. in verb. vellēt procedere. de eo qui mit. in poss. Et cum eiusmodi statutum vel consuetudo nihil turpitudinis habeat, pertineatq; ad abbreviandas lites bono publico, etiam à clericis seruari conuenit, c. constitutus. de in integr. rest. glo. in l. ex ea. ff. de postul. Raphael Cuman. cōfi. 41. & 83. & Philip. Franc. ad c. seculares. num. 3. de for. competen. libr. 6. vbi dicit, quod licet consuetudo non porrigatur extra territorium, cum sit localis, c. 1. de constit. eod. lib. porrigitur tamen benè ad aliud forum in eodem territorio. & sic (inquit) consuetudo laicorum probat contra clericos in omni foro, dummodò detur competentia iudicis. Ideoque Bartol. ad l. cunctos populos. colum. 8. versicu. hoc præmissō. C. de summa Trinit. respondet. quod cum ex statuto ciuitatis, instrumentum meretur paratam executionem, poterit laicus in foro ecclesiastico, eiusmodi instrumenti executionē aduersus clericum postulare: quod & Rodericus quoque voluit d. loco, in 8. ampliat. quantumuis ad d. l. cunctos. dissentiat Baldus. Sanè in clerico de fuga suspecto, dubium non est, quin ex mandato Iudicis ecclesiastici detineri possit, teste Francis Ripa, lib. 1. de leg. respons. 13. & ad c. 1. de iud. cum etiam quod amplius est, à laico si fugitiuus iam sit, rectè capiatur. Panor. & alij in c. cum nō ab homine. eod. tit. Bart. ad l. si quis in seruitute. ff. de furt. Hippol. singul. 43. incip. Debitor. Iason in §. 1. de act. & in materia arresti. Rebuffus d. articu. 6. gloss. 3. circa fin. versic. Quintò amplia. Rodericus d. loco, in titul. de los emplagamientos. num. 48. & 49. nullaquē fori præscriptio in huiusmodi necessitate opponi seu allegari potest. Iason ad l. 2. num. 15. 16. & 17. ff. de iuris dict. omn. indie. & ad l. si arbitro. nu. 9. ff. qui satisfac. cog. Idem in prouisionalibus executionibus & namptizationibus dici solet, quia vt laicis, ita etiam clericis, ad prouisionem, seu (vt vocant) namptizationem

nem condemnatur, teste Rebuffo d. tomo 1. in proœmio, gloss. 1. num. 69. præcipuè quòd huiusmodi prouisio, non tam decisionem causæ, quàm ordinem procedendi sapiat: qua de re, etiam Imbert. Instit. forens. libr. 1. cap. 24. & libr. 3. cap. 7. quædam annotauit. & etiam Ioannes Bessian. ad consuet. Auer. titu. 1. artic. 8. dicens, quod secundùm stilum Curix Parlamenti, si clericus est obligatus per literam manu sua signatam, & sigillo suo sigillatam, potest conueniri coram Iudice seculari, & tenebitur cognoscere, vel negare, & ad vltiora in causa procedere, quamuis actio sit merè personalis, & si condemnatur, executio fiet in bona temporalia eiusdem. Quam tamen consuetudinem & multas alias similes, non posse iure satis defendi puto, vt quæ libertati ecclesiasticæ plurimum aduersantur, & proinde non valent apud iustos & Catholicos Iudices qui timorem Domini habent, auth. cassata & irrita. C. de summa Trinita. licèt valeant apud eos, apud quos quicquid libet licet, & qui Ecclesiam oderunt, eamque principibus secularibus libenter in omnibus subijcerent, confusionem passuri in magno illo die, cum ad iudicandum eos veniet, cuius spòsam nunc còtempserunt, & iniuria affecerunt. Et quamuis statuta & consuetudines laicorum debeant etiam in Curia episcoporum obseruari, intelligitur tamen quod seruantur, non à Iudice laico contra clericos, sed ab Episcopo contra clericos, & si libertati ecclesiasticæ non repugnent, sed iustitiæ & æquitatis rationem habeant, vt notat Boer. ad consuetud. Bituricen. tit. des iuges & leur iurisdic. §. 11. in prin. sicut & contra clericos tunc à Iudice seculari seruari possunt, quando clerici tanquàm actores in iudicio seculari còtra laicum procedunt, iuxta notata per Rebuffum in tomo 1. in præfat. nu. 62. cum seq. & Guil. Bened. ad c. Raynuntius. ad verb. & uxorem decis. 2. nu. 125. cum seq. de testam. His rectè adijcias, quod Ioan. Fabri ad §. is quoque, numer. 3. versicul. quid si sit clericus. Institut. de act. respondet, quòd si clericus se obligauit ad ar-

restum

restum pro debito ciuili, valet obligatio, arrestumq; tenet: Ita tamen vt in Curia ecclesiastica, non in seculari detineatur: detentus verò, neque carceri mancipetur, neque vinculis alligetur. Quam Fabri opinionem & Guido quoque quæst. 81. secutus videtur, quod & Boerius quæst. 349. nume. 11. col. antepen. probat. Et licet Rebuffus ad ord. reg. tomo 1. titu. de liter. oblig. art. 2. glo. 1. num. 11. dicat, quòd hodie si clericus fuerit in personam obligatus, potest à Iudice seculari comprehendì, & ad carceres episcopi duci, & ibi detineri, non video tamen id vlla lege aut ratione probari posse, nisi Iudicis ecclesiastici copia haberi non possit: Nam tunc, vt superius dixi, si est euident periculum fugæ, iudex alioqui incompetens potest personam sibi non subiectam detinere, vt eum suo Iudici deinde tradat, §. audient. in authent. de defens. ciuitat. Innoc. in c. vt famæ, de sentent. excom. Concludo igitur in hoc articulo, posse clericos detineri & arrestari, sed auctoritate Iudicis ecclesiastici duntaxat, nisi copia illius haberi non possit, & periculum sit in mora. Idem dico de bonis eorum mobilibus, quia sicut in illis à Iudice seculari executio sententiæ fieri non possit, sed benè à Iudice ecclesiastico, ideo quod sequuntur personam, & sic priuilegio personæ vti debent, c. ecclesiarum seruos, 12. quæst. 2. gloss. in c. fin. de vita & honest. cler. Rebuff. in terminis d. art. 2. glo. 1. num. 106. etiam si non haberent clerici nisi illa bona mobilia, vt ipse ait: Ita quoque non puto in his fieri posse arrestationem. Excipit tamen idem Rebuffus aliquot casus ibi, nume. 119. in quibus putat, bona mobilia clericorum à iudice laico pro executione capi posse: vt si non clericaliter, sed more mercatorum in ijs bonis versentur: si fructus sint in fundo pendentes, &c. quem vide. Et in terminis nostris, quod Iudex secularis bona mobilia clerici arrestare non potest, tenet & consuluit Iustinus Goblerus, consil. incip. Cùm satis constet.

vt instrumenta exhibeāt, Apparitores, Nuncij, & Executores, vt executionis testationem præbeant, fisti atque arrestari possunt. Imbert. libr. 1. Instit. forens. c. 1. Rebuffus ad ordi. reg. tomo 3. titu. de citatio. articu. 2. gloss. 4. num. 19. & tradunt Doct. ad titu. de testib. cog. Bald. & alij ad l. quibus diebus. in princip. ff. de cond. & demonstr. Quomodo & Domini de Rota decis. 90. incip. Iudex. in no. decidunt, quod iudex appellationis à grauamine potest literas arrestare, & testes ab futuros recipere, propter periculum, & c. quoniam. extra. vt lit. non contest. & valebunt eiusmodi attestations sic receptæ coram iudice, à quo est appellatū, si pronuncietur per eum benè processum esse, & malè per partem appellatum. & extat decisio 572. incip. Primò, in antiq. etiam de literarum arrestatiõe, quam vide.

Potest etiam litigās qui recessurus est arrestari, vt 16 respondeat libello, si personalis sua responsio desideretur, vt decidit Iacob. de Beluis. in repetitione c. Romana. §. contrahentes. in septima & vltima oppositiõne. de for. compet. lib. 6. & Bald. ad l. 1. C. de lit. cõtest. per c. fin. & ibi gloss. & Doct. de for. comp. Id quòd tamen limitant Domini de Rota decis. 31. incip. Voluerunt. in no. hoc pacto. quòd reus de Curia recessurus non potest arrestari, nec compelli ad respondendum in interrogationibus principale negotium tangentibus, nisi positiuè dentur per modum articulorū, & in scriptis. Et ideo decisio 394. incip. Si suspēso, etiam in no. dicit, quòd litigās in possessorio, de Curia recessurus, arrestari potest, donec respondeat articulis super petitorio per reum datis, cuius responsio tunc possessorio non præiudicat, maximè interueniente protestatione: & idem econtrà, quod quando intentatur possessorium, potest actor per reum arrestari, vt de Curia non recedat, nisi respondeat articulis per ipsum reum productis, ne probationum copia pereat, tenet Milis in suo repertorio, ad verb. Possessorium. & D. Ant. ad c. pastoralis. de caus. poss.

17

Adde quòd † ciuis pro debito ciuitatis detineri;
 sisti, & arrestari potest, quando ciuitas se & suos, suaq;
 & suorum bona (sicut fieri solet) solemniter obliga-
 uit, neque solùm pro rata & portione sua arrestari po-
 terit, sed pro debito vniuerso. Ias. Fran. à Ripa & alij
 ad l. 4. in initio. ff. de re iud. & ad l. si is qui bona. num.
 7. ff. de pign. & hypoth. Doct. ad l. sicut. ff. quod cuiusq.
 vni. nom. Nam quod plerique existimant, vnumquem-
 que censerì pro sua parte obligatum, nisi aliud sit ex-
 pressum: respectu ciuium inter se, non respectu cre-
 ditoris verum est: Scire enim creditor nunquàm pos-
 set, quota cuiusq; sit portio: neque etiam illud in con-
 trahendo actum seu cogitatum fuisse dici potest, pla-
 neq; vsus arresti sic tolleretur, & particularis hæc
 præstatio plurima secum incommoda ferret, l. planè;
 ff. famil. erciscund. Porrò autem, quod ita arrestatus
 vel detentus præstitit, damniq; quod accepit æsti-
 mationem ac refusionem, à communitate, vel ciuita-
 te recuperare potest, vt testatur Laurentius Sylvanus
 consil. 35. num. 8. lib. 1. Bar. & alij ad l. nam Seruius. ff. de
 negot. gest. & ad l. 2. §. fina. ff. de verb. obligat. Panorm.
 consil. 21. incip. In quæstione, libr. 2. & consil. 60. lib. 1.
 Non me latet quod D. Henningus Goden consil. 34. nu-
 me. 33. fusè admodum sustinet ciues alicuius ciuitatis,
 pro debito eiusdem capi, detineri, vel incarcerari à
 creditoribus ciuitatis non posse, sed opinionis illius
 in hoc articulo, iusta defensio esse non potest, tum
 quod moribus nostris contrarium fernetur: tum quòd
 non videatur loqui, quando res & bona singulorum
 nominatim creditoribus obligata & supposita fue-
 runt. Porrò autem quemadmodum res ista utilis est
 & quotidiana, maiorem desiderat explicationem. In
 eo enim conueniunt plerique, quòd si villa aut com-
 munitas alicuius loci nò habeat bursam communem;
 potest talis communitas imponere collectam, & sol-
 uere illis, quibus tenetur, secundùm Docto. ad l. 1. ff.
 quod cuiusq. vniuer. no. & Specul. de execut. senten.
 §. sequitur. versicu. quid si vniuersitas. Et executores
 depu-

deputati ad talem collectam seu talliam (ita enim loquuntur interpretes) possunt capi & conueniri, lapsa termino eis dato ad exigendum & soluendum, vt l. i. ff. de munerib. & hon. Id quod sequitur Guido Pap. quæstio. 87. incip. Si villa. limitans hoc tamen sic, quod licet disputari posset, an villa, ciuitas vel communitas hoc posset sine auctoritate sui superioris, de quo per Barto. in l. i. num. 24. C. de mulier. & in quo loc. lib. 10. tamen seposita iuris disputatione, de consuetudine & de facto, ciuitates, villæ, aut communitates, non possunt indicare collectam, siue pro eorum necessitatibus, siue pro publica collecta, sine auctoritate Curia, Parlamenti, aut superioris, & si contrarium faciunt (inquit) inquestantur, & arbitrio iudicantis puniuntur, & dicit se semper vidisse ita obseruari in praxi. Rectè dicit de consuetudine aut facto, quia iuris decisio in eo articulo est anceps & varia, vt licet videre ex decis. Capell. Tholos. quæst. 347. Bellon. consil. 28. nume. 11. Aymo de antiq. tempo. parte 4. cap. incip. Circa præmissa. Capitio. Decis. Neapol. noua. 148. & latissimè ex Aegid. Thomate. in lib. de collectis, cap. incip. Retenta proxima discussione: *ubi dicit hoc onus imponi posse, vt exoluantur debita, pro vtilitate & necessitate publica contracta, & in cap. præcedenti, nume. 33. dicit sufficere, si hoc postea notificetur Principi, & ab eo impositio, aut onus hoc confirmetur, si fortè illius consensus antea haberi non potuit: Sicut hic Louanij habere non potuit, cum Princeps Auriacus valido exercitu Louanium obsideret, & ciues ad sedecim millia florenorum, pro compositione & redemptione cogeret, Anno Domini 1572. mense Septembri.* Sed hanc quæstionem ita hoc loco delibasse satis est: Illud verò propius huc spectat: An is qui desijt esse ciuis, & aliò domicilium suum transtulit, pro debito suo tempore cōtracto arrestari & conueniri possit, vel econtrà, an is qui tempore contractus non fuit ciuis, sed postea incipit esse ciuis, possit conueniri & arrestari pro debito ante sua tempora contracto? In tractatu meo de reparandis ecclesijs, c. 10. aliquid de hac re dixi. Sed ibi locutus sum

non propriè de istiusmodi debito, per ciuitatem, aut
 communitatem contracto, sed de collecta vel gabella
 subditis imposita. Ad propositam tamen quæstionem
 existimo esse respôdendum cum D. Henningo Goden,
 consil. 34. incip. Consules duodecim, num. 2. versi. in-
 cip. circa hanc compositionem, quòd si ciuis, qui fuit
 ciuis tempore debiti contracti à ciuitate recedat, po-
 test non obstante recessu, pro debito suo tempore le-
 gitimè contracto arrestari, aut detineri. Sufficit enim
 quòd causa, propter quam debitum contractum fuit,
 habuit originem illò tempore, quo ille erat ciuis, &
 quòd tunc contractum fuit. Bart. ad l. incolæ. ff. ad mu-
 nicip. Specular. in titu. de cens. §. nunc dicendum. ver-
 ficul. sed quid erit. *Econtra (inquit ille) si quis tempore debiti*
contracti, ciuis non erat, detineri non potest, nisi tunc illic habue-
rit bona, ex quibus debitum soluendum quoque fuerat, quia de il-
lis indifferenter tenetur tam uenitens quam recedens, argum. l. 2.
& aut bent. ibi posita. C. de cens. vel reliq. Id quod plurimum
 obseruandum & notandum est, si in praxi obtineri pos-
 set: Vfus enim Arrestorum latè nūc passim extenditur;
 videmusque passim etiam eos arrestari pro debito ci-
 uitatum, qui tempore contracti debiti in ijsdem non
 habitauerunt: quòd an consensu populi receptum sit,
 an potius ignorance iuris ab arrestatis non propo-
 siti fiat, dubito. Et pro hoc usu facit consil. Castrenf.
 455. incip. Visis. lib. 1. ubi dicit, quod iuris est de ipsa commu-
 nitate, idem esse debet de hominibus, qui postea dictæ communi-
 tati adiunguntur, quòd quæ communitas est quædam vniversitas iu-
 ris quæ recipit augmentum & diminutionem, & ideo pacta cum
 ea facta extenduntur ad illos, qui de ipsa postea efficiuntur, cum
 semper eadem esse dicatur: videntur quæ ea conditione esse rece-
 pti, vt pari iure vtantur: & puto quod ita in dubio pro hoc usu
 iudicaretur. Pro priore tamen opinione facit id quod
 not. Bald. consil. 47. incipien. ad euidentiam. lib. 3. nu. 4.
 quòd syndicus siue administrator ciuitatis non potest
 obligare eos, qui tempore contractus nō sunt de ipsa
 vniversitate, vt C. de decurio. l. prouidendum, libr. 10.
 & hoc est verum, inquit, quod non potest eos obligare tanquàm
 singu-

singulares personas, quia cum inspiciatur tempus contractus, l. si filius. ff. de verbor. oblig. & tempore contractus, isti non erant de vniuersitate, obligari non potuerunt tanquam particulares personae, l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact.

Quid igitur si posteaquam ciuitas aliqua, se pro debito aliquo obligauit sola, postea Status patriæ, aut tota prouincia se obligat pro eodem debito? Respondeo nihilominus adhuc posse pro illo debito ciues illius ciuitatis conueniri, nisi nouatio intercedat, quia & ipsa quoque in prouincia est. Et in simili decidit Bald. ad l. si tibi homo. §. si testamento. ff. de lega. i. quod si pro aliquo debito ecclesiæ soluendo Papa imponit collectam vni communitati, deinde verò generaliter toti Prouinciæ, est in potestate creditoris, vtrum speciali, an generali impositione vtatur, quia neutra derogat alteri, argu. d. §. si testamento. vbi grauen generale non liberat grauatum singulare, nisi solutione legati secuta, & sequitur ibi Iason nu. 14. & alij cum eo.

Sed † de eo dubitari posset, quid agendum sit, 18
si debitor & is qui arrestatur in re, quæ arrestari debet, portionem aliquam indiuisibilem duntaxat habuerit? nihil referre asserit Rebuffus, d. articul. 6. gloss. 3. nu. 33. nihilque impedire existimat, quò minus ratione partis tota arrestetur: ita tamen vt arbitror, quod istiusmodi debitor suo socio de damno ipsius in altera parte accepto teneatur. In simili enim receptum est, animal alterius publicari, & fisco ascribi subinde posse, sed succurritur eo casu domino animalis, vt contra eum, cuius culpa commissum incidit, pro damno accepto experiatur. Roman. & alij ad l. dotem. §. dominis. ff. de publ. & vectig. & ad l. final. ff. de pign. act. Presumitur tamen, inquit Rebuffus, res apud debitorem inuenta esse eius, argum. l. fina. C. de rei vend. & c. ecclesia. de caus. possess. quo modo aduersus generum quendam iudicatum fuisse ait, qui arresto se opposuit, & equum apud socerum repertum suum esse dixit, nec aliter probauit. Ideoque debitor rem eiusmodi alterius esse incontinenti probare debet, si arre-

stam euitare velit. Alberic. ad l. 2. C. ne vxor pro marito. quemadmodum vxor, si eo tempore quo aduersus maritum sententia mandatur executioni, se opponat, & res quas apprehendit executor, suas esse contendat, hoc probare debet, quia mariti esse præsumuntur, teste Bald. & Petro. de Bellapertic. ad eandem l. 2.

19

Imò quod amplius est, † si creditor petijt se mitti in possessionem bonorum sui debitoris, & missus fuit, nihilominus tamen debitor sisti & arrestari potest. Decius conf. 460. num. 9. nam & Bart. ad l. consentaneum, colum. fin. vers. 2. quero. C. quom. & quand. iud. & Bart. secutus Baldus ad l. ignorare. C. de resitu. mil. & ad l. 1. §. fina. ff. si quis ius dicent. non obtemp. responderunt, quod creditor immixtus in possessionem bonorum debitoris sui, curare nihilominus potest eundem debitorem apprehendi, quia scilicet hæc remedia cumulatiuè competunt ad eundem effectum, & per electionem vnius alterum non tollitur. Et hoc idem sequitur Ioan. Papon. ad consuet. Bourbon. tit. des executions. §. 104. His verbis: Melius est statutum quàm iuris communis dispositio, quo etiam si debitor simpliciter nexus sit, utroque remedio creditor liberè uti potest: & ita arresto sæpiùs sancitum est: Nam post acceptū pignus creditori ut satisfiat, Iudex aditus prouidere debet. verba sunt text. in l. qui legati. C. ut in poss. leg. Bal. ibidem, & in authen. quæ supplicatio. C. de precib. Imper. off. & in l. fina. versicu. sed si cum. ff. si cert. peta. & Iason. consil. 9. num. 1. libr. 1. resoluunt, quòd etiam si creditor pignoribus captis debitorem teneat, nihilominus eum prehendi, & personaliter detineri curare potest, & econtrà, c. fin. de eo qui mit. in poss. rei seruand. caus. lib. 6. & expressè Bart. in l. consentaneum, in ult. colum. C. quomo. & quand. iud. Hactenùs ille. Et idem rursus ibidem. §. 130. his verbis. Excipio autem personales executiones, quia is cuius pignora capta sunt & distrahuntur, prehendi & detineri potest, & econtrà, ut tenet Iason. consil. 9. in

tertio themate libr. 1. & videtur sequi Marian. Socin. nepos, consil. 17. libr. 2. Neque mouet quod dicitur, eum qui viam iuris elegit, amplius ad viam facti redire non posse, l. si mulier. in fin. ff. quod met. caus. Salic. ad l. 2. in 10. quæst. C. de seruitu. & ad l. 1. in princip. C. de execut. rei iudica. tum quia via arresti est vera via iuris: tum quia regulæ illi nullus est locus, quando plura remedia ordinata sunt ad eundem effectum, in fauorem actoris, teste Decio d. loco, num. 12. Quo modo Boerius quæstio. 306. respondet, eum creditorem qui pignus accepit, posse nihilominus personali actione debitorem vrgeri: neque audiendum esse debitorem, si dicat, Tu habes pignus, & es securus, quod & Corneum consil. 108. libr. 4. voluisse ait. Et si quis in possessionem legati seu fideicommissi seruandi causa missus est, contra hæredem adhuc agere potest, l. qui legati. C. vt in possess. legat. Rursum qui ad petitionem creditoris excommunicatus est, nihilominus ad soluendum vrgetur, non multò aliter, quàm is qui hostagia (vt nostri dicunt) seruare promissit. Guido Pap. consil. 99. incip. Ioannes Borelli. libro 2. Bartol. ad l. 1. ff. de leg. commiss. Sed paulò apertius idem Guido consil. 117. incip. Ex actis. versicu. vltcrius non obst. & consil. 114. num. 4. libr. 2. ait, quòd si quis est incarceratus, ad instantiam sui creditoris, potest nihilominus creditor bona illius persequi, & econuersò, si primò conuolauit ad bona debitoris, potest postea pro residuo adhuc facere capi personam debitoris. Angel. ad l. 4. §. si ex conuentione. & ibi Zasius numer. 8. ff. de re iudica. tum quia carcer qui ad custodiam deputatus, & constitutus est, l. 1. C. de custod. reorum, l. aut facta. §. solent. ff. de poenis. neque debitum soluit, neque perimit aut extinguit obligationem: tum quia illa remedia ad vnum effectum tendunt: tum quia æquum est, illi vltcrius succurrere, cui vnum remedium non sufficit. Corneus d. consil. 108. libr. 4. Rebuffus d. tomo 1. articu. 11. gloss. 3. nume. 12. Quæ omnia dubium non habent, vt videtur, si persona & bona debitoris simul

erant obligata, quod fieri curant cauti creditores, vt d. loco, num. 8. ait Rebuff. non ignorantes quod abundans cautela non nocet, l. penult. C. de euiet. Et quidem præcipuè hoc tempore, quo fides atque charitas friget, & aduersarius noster diabolus, mille artifex nouas atque inusitatas decipiendi formas quotidie suggerit debitoribus ad fraudandum propensioribus. Alioqui verò difficile esset in vsum forensem quæ dicta sunt adferre, & rem ac personam debitoris sistere, vel arrestare, quod multarum prouinciarum mores non admittunt.

20

Illud t̄ etiam notari potest, si Iudex qui arrestare debitorem præcepit apparitori, ante factū arrestum, vel moriatur, vel officio defungatur, poterit nihilominus apparitor arrestum facere, & præceptum sibi factum exequi, quia præceptum iudicis illis modis non extinguitur, licet aliud in commissione obseruetur. Hippol. ad l. fin. num. 185. ff. de iurisdic. omn. iudi. Roderic. ad declarat. l. 2. tit. de los emplazamientos. lib. 2. fori. num. 28. per text. in authen. vt nulli iudi. §. si verò. col. 9. & l. fundi venditor. ff. de acquir. hæred. Et licet aliàs præceptum iudicis regulariter non duret vltra tempus suæ iurisdictionis, l. fin. ff. de poen. l. eum qui. §. magistratus. ff. de iurisdic. omn. iudic. l. 1. C. de postul. c. præsent. de offic. leg. num. 6. hoc tamen verum esse intelligunt nostri, nisi sit factum cum causæ cognitione. Ideoque Angel. ad l. si per epistolam, ff. de acquir. hæred. ait, quod iussus Iudicis factus causa cognita, vt eius sententiam exequatur apparitor, nō perit eius morte, ea denique ratione ibidem, quod hic dicimus, affirmat.

21

Dico t̄ etiam prætereà defructuatores bonorum obligatorū rectè pro debito, & redditu decursio conueniri & arrestari posse: Quia vbi bona sunt obligata pro certa annua præstatione, actio personalis competit contra possessorem pro tempore quo possedit & defructuauit. Castrenf. ad l. Imperatores. in princip. ff. de publi. Hostien. Ioan. Andr. & Panormita. ad c. pa-

rochianos, de decim. & idem Panorm. in c. pastoralis, & ad c. cum homines, in fin. eodem tit. Frideric. de Senis consi. 18. & oritur hic actio ex quasi contractu, secundum prædictos Doct. ad d. c. parochianos, quia sicut hæres obligatur creditoribus ex quasi contractu, per aditionem hæreditatis, licet aliter cum illis non contraxerit, l. 3. & 4. ff. ex quib. caus. in posses. Ita etiam obligatur ille ex quasi contractu, qui defructuauit re alteri obligatam, vel qui fructus obligatos percipit, licet sit singularis successor. Et qui fructus percipit, debet soluere onus reale, l. neque stipendium, ff. de impens. in rebus dotal. fact. & hæc est pulchra decisio D. Præsidis Euerardi consi. 147. incip. Præclarissime Domine Decane, ubi dicit: quod defructuator bonorum, super quibus est constituta pensio ecclesiastica, potest pro decursa pensione conueniri, & non obstat, inquit, si dicatur quod hoc sit verum, si conueniatur hypothecaria, secus si actione personali: quia dicit idem esse etiam si conueniatur actione personali, ut est decisio Delphina, 576. quam decis. vidi, & Guido Papæ in eadem decedit, quod possessor potest conueniri pro alimentis, decimis aut anniuersarijs decursis, & sequitur Hieron. Gygas in tract. de pens. quæst. 39. Alciat. consi. 22. & 40. & dixi latius in lib. de reparand. eccles. Et in contrarium non mouet, secundum eundem D. Præsidem, quod actio personalis non datur contra singularem successorem, aut possessorem, l. 1. §. si hæres. ff. ad S. C. Trebel. l. fin. ff. de contrahend. empt. quia hoc est verum, quando actio est merè personalis, non respectiua ad rem, exempli gratia: Tu es mihi obligatus ex mutuo, vel ex causa emptionis, in decem, & vendis bona tua Titio: certum est quod ego non habeo actionem contra Titium emptorem & possessorem eiusmodi bonorum, licet ea defructuet, sed quando actio non est merè personalis, sed respectiua ad rem, tum bene sequitur possessorem & fundum, ut ait Ias. ad l. l. C. de iure emphy. sicut etiam videmus, quod actio personalis in rem scripta, datur contra eundem, l. metum, §.

fin. ff. quod met. caus. & quod ubicunque res est affecta, actio personalis datur contra possessorem. Bald. ad l. 2. quæst. 13. C. de rescind. vendi. Alexan. in d. §. si hæres. Et eo cessante, inquit, officium iudicis datur contra eundem, maximè quando principalis non est soluendo, & defructuator sciuit rem esse affectam, l. in causæ, ff. de minor. Et secundùm hanc sententiam, quæ est, quod defructuator bonorum pro redditu obligatorum potest conueniri, & per consequens in patria arresti arrestari, tenet generalis consuetudo patriæ Leodiensis, vt audio, & aliorum locorum. Et licet ab aliis hac de re dubitatum fuisse memini, non video tamen ob quam rationem ab opinione eiusdem D. Præsidis, & aliorum superius citatorum interpretum recedere debeam: pro qua opinione se consuluisse, & in iudicio obtinuisse asserit idem Gygas d. quæst. 39. in fin. vbi multas alias similes decisiones adducit, de charitatio subsidio, alioque onere præterito & non soluto à possessore & defructuatore exigendo; quæ ad istius articuli confirmationem plurimum facere videntur.

22 Subijcimus etiam his nautas, † aurigas, & reliquos qui vectigalia non solunt, & contra quos multò magis quàm contra alios, via executiua, & detentio permittitur, vt ait Castrenf. consi. 455. lib. 1. Baldus consi. 238. libro 1.

23 Omnis præterea contumax † arrestari potest, & sicut prouidetur contra contumaciam per pignorum captionem, l. cum eo, ff. ad leg. Iul. pecul. Institu. de falsisda. tut. §. si verò reus. Ita etiam per arrestationem personæ, vt ait Rebuff. ad ord. reg. tom. 3. tract. de contum. art. 13. glo. vni. num. 8. & allegat Florianum ad l. si is cum quo, ff. commun. diuid.

24 Animalia quoq; † in alieno prædio reperta arrestari & detineri possunt pro damno dato, vt cap. 2. latius diximus, & latius de ea re scribit Bart. & Moderni post eum, ad l. hoc amplius, §. de his autem, ff. de dāno infect. & in c. si læserit, extra de iniur. & an stari debeat

beat iuramento domini agri seu prædij, super damno dato, fusè tradit Ioannes Bessianus ad consuet. Auern. titu. des pasturages, artic. 13. & 21. & Francisc. Mignon ad consuetud. Anpeganen. tit. de la punition des crimes, art. 183. vbi conciliat pugnantes Bart. & aliorum sententias.

Nihil t̄ etiam dubito, quin & res propriæ fisti & arrestari quoque possint: quia licet arrestum naturam pignoris prætorij, aut iudicialis habere videatur, vt suprâ dictum est, pignus autem rei propriæ non possit, l. neque pignus, ff. de reg. iur. l. si rem alienam, ff. de pign. act. Arrestatio tamen rei propriæ esse non prohibetur: quæ non ideo fit, vt ex ea dominus aliquid consequatur, vel vt aliquod ius nouum sibi in ea acquiratur; sed ne res illa sua, quæ furto ei fortè sublata, aut vi erepta est, aliò transferatur, vt vendicari postea non possit. Quid enim si exterus aliquis, qui rem meam à fure, aut à non domino emptam habet, hac transeat? quid si fur apud tertium aliquem eam deposuit? Quid si eam in naui vel curru inuenio, argum. l. cum ex eo, ff. ad leg. Iul. peculat. Et hoc in terminis decidit Rebuff. ad ord. reg. tom. 1. artic. 6. gloss. 3. num. 562. his verbis: Iam hoc arresto vtimur, contra forensem, rem meam habentem, & hac transeuntem, vt etiam rem meam sistere & arrestare possim. Et hæc fuit prima opinio posita in l. final. C. vbi in rem actio. Vbi possum conuenire deferentem rem meam, vbi repertus fuerit, tum quia ratione rei suæ potest conueniri quis vbi res est. d. l. ff. quæ loquitur generaliter, ergo de quacunque re mobili, vel se mouente intelligi debet, tum quia actio rei vendicationis procedit ex possessione, l. non aliàs, §. 1. ff. de iudic. ergo habebit locum contra hunc forensem possidentem. Et hanc opinionem sequitur gloss. in l. sed etsi suscepit, §. vltim. ff. de iudic. & gloss. in c. final. de foro compet. & Compost. in c. dilectis, 2. de rescript. Hostiens. & Socin. in c. sanè, de foro compet. Et ista opinio communiter in iudiciis seruatur, teste Alberi. in d. l. fin. & est magis communis

munis secundum Ioannem de Plat. ad l. cum neque, C. de incol. lib. 10. & in hoc regno seruatur, teste Pyrrho ad consuet. Aurel. in eod. tit. cap. 19. sequitur Ange. & Iason in l. si fideiussor, §. fin. ff. qui satisd. cog. Ioan. Lupi in repet. c. per vestras, §. 18. fol. 55. colum. 4. de dona. inter vir. & vxor. & secundum istam opinionem fuit iudicatum Burdegalæ, vt refert Boerius in decis. suis, quæstio. 218. incip. si quis transiens. Hactenus ille. Ex quibus verbis intelligimus, quod huiusmodi arrestatio, secundum eum, eo casu non pertinet ad ius aliquod pignoris, sed potius ad præparandam vendicationem, & recuperandam possessionem. Quomodo & Decius, & Mansuerius, & Cagnolus, & alij ad d. l. neq; pignus. docent, quod licet dominium rei acquirere dominus non possit, tunc cum iam illud intus habeat, nihil tamen eidem regulæ obstat, si ad possessionem assequendam aut recuperandam alium titulum adijciat. De quo vide eleganter loquentem Tyraquel. de retract. conuent. §. 2. gloss. 1. & vnica, num. 42. vbi latè docet, quod licet quis non possit habere pignus in re propria, aut eam emere, hoc tamen est verum, respectu iuris ipsius rei, sed non respectu iuris reuocandi eam, vel alterius.

26

Quibus ita constitutis nihil hæsitandum est, † quin fructus in fundo meo quem alius possidet, iacentes & extantes arrestare possim, ne aliò transferantur, vnde eos repetere non possem. Sed illud maioris ponderis & momenti est, an id mihi permittendum sit, antequam fundum illum vendicem, & in iudicio vendicationis dominus illius declaratus sim: videtur enim quæstio dominij esse præiudicialis, & proinde præmittenda, l. si de hæreditate, l. si status, l. si res, C. de ord. cognit. Quia si is qui arrestat fructus, in probatione dominij defecerit, arrestum ab eo factum inane est. Sed hoc me nihil planè commouet, quo minus existimem contrariam sententiam esse veriore. Etenim licet in iudicio arresti quo is qui arrestari fecit fructus, non obtinebit, nisi in eo se probet dominum fundi & fructuum esse,

esse, aut se ad possessionem eorum restituendum esse, si de possessione agatur, nisi probet veterē suam possessionem: arrestatio tamen fructuum veluti ad iudicium illud præparatoriē benè permittitur, periculo arrestantis, sicut & in omni arresto, causa arresti facti postea verificanda est, eaque cessante cessat illius effectus, & cōdemnatur arrestari procurans in expensas, damna, & interesse, sicut inferius latius dicetur. Et in materia iudicij quo agitur ad exhibendum, exhibitio quidem petitur, & ad rem exhibendam reus condemnatur, quod iudicium est præparatorium, l. i. l. si res tuas, C. ad exhibendum. Sed non statim ibi vrgebitur actor ad probationem dominij, vel iuris sui: cum solum præparatoriam actionem intendat, & satis fuerit eum postea hoc probare in vendicationis processu, satisque est, causam allegare, quare exhiberi voluerit rem ab aduersario possessam, & eam quidem probabilem, l. 3. ff. d. titul. Oldendorpius in suis classib. classe 3. act. i. de act. ad exhiben. in forma libelli, art. 2. incip. vestis illa, &c. sicut etiam superius diximus, & inferius adhuc dicemus, quod iudex probabilitatem causæ arresti etiam ponderat.

CAPVT V.

Qui, & quorum bona seu res, arrestari non possunt.

S V M M A R I A.

- 1 Scholares & eorum bona arrestari non possunt.
- 2 Quis probabit bona scholaris esse vel non esse.
- 3 Parentes scholarium an arrestari possint.
- 4 Scholaris vnius academice, an scholarem alterius academice arrestare queat.
- 5 Quid de Bedellis ministris, & seruatoribus scholarium dicendum.
- 6 Milites an rectè arrestentur.
- 7 Commeatum ferentes ad castra non sistuntur.

- 8 *Fruſtus beneficiorum an arreſtentur.*
- 9 *Quid ſeruetur in legatis Principum.*
- 10 *De Conſiliarijs, & Aduocato Regio.*
- 11 *Arreſtari non poteſt, qui euocatus venit ad Curiam Principis.*
- 12 *Arreſtari an poſſint, qui cauſa religionis ad locum aliquem veniunt, ſeu per eum tranſeunt.*
- 13 *De Aduocatis & Medicis.*
- 14 *De muliere debitrice.*
- 15 *Obligare ſe ad carceres ſeu arreſtum an quis poſſit.*
- 16 *De ceſſione bonorum.*
- 17 *Literas dilatorias ſolutionis habentes, non arreſtantur.*
- 18 *De his qui exceptionem competentie habent.*
- 19 *De rebus alienis.*
- 20 *An pro debito minimo concedatur arreſtum.*
- 21 *Res immobilis non arreſtatur.*
- 22 *Boues, equi, & aratra, an arreſtentur.*
- 23 *Cadaver hominis mortui, an arreſtari poſſit.*
- 24 *Debitor qui tempore contractus non fuit ſoluendo, an poſſit arreſtari.*
- 25 *Creditor in dubio præſumitur ignorare debitoris, cum quo cōtrahit, conditionem.*

Quamuis verò regulariter, res aut perſona, legiti-
ma ex cauſa debitoris, ſiſti ſeu arreſtari poſ-
ſit? recipit tamen ea regula exceptiones ſubſe-
quentes.

I Et principio quidem † Scholares, eorumque bona
arreſtari non poſſunt, adeo vt iſ qui auſu temerario
contrarium facere tentauerit, non ſolùm infamiæ no-
tam contrahat, verum etiam ad quadrupli præſtatiq-
nem teneatur, authen. habita, C. ne fil. pro patre. *Quis e-
nim*, inquit ibi Fridericus Imperator, eorum non miſereat-
tur, qui amore ſcientiæ facti exules, de diuitibus pauperes, ſemet-
ipſos exinaniant, vitam ſuam multis periculis exponunt, & à vi-
liſſimis hominibus ſepè (quod grauiter ferendum eſt) corporales
iniurias, ſine cauſa perferunt.

Et quamuis Imbert. lib. i. cap. 27. Inſt. forenſ. & Ioan.
Papon.

Papon. in libde Arrestis Gallia, lib. 5. titul. 14. §. 4. dicant, in summo prætorio Galliarum iudicatum fuisse, quod priuilegiū fori, & alia similia non tuentur scholarem, nisi sex mensibus ante in Vniuersitate studuerit: Nos tamen in hac Academia, aut regione, illo iure non utimur, sed inhæremus generali legis dispositioni, in d. authen. habita, & decis. Bartol. in tract. de repræsal. quæst. 7. num. 7. dicentis in simili, quod contra scholarem non possunt concedi repræsalia, siue iam applicuerit ad studij locum, siue peregrinetur causa studij, id quod est conforme priuilegijs nostræ vniuersitatis Louaniensis, secundum quæ adolescens ab ea hōra, qua primum suum pedem mouet à domo patris, ut huc veniat studiorum causa, est sub protectione eiusdem Vniuersitatis, & ideo arrestari aut detineri non potest. Et istud quidem in hac nostra arresti materia asserit Rebuffus d. tomo 1. ad ordin. regi. art. 3. gloss. 3. num. 68. & in tract. de priuileg. schol. cap. 83. & Ioan. de Plat. ad l. colonos. C. de agricol. lib. 10. quod etiam tunc locum habet, quando antequam scholares fierēt, contraxerunt, vel scholares cū sunt, in patriam proficiscētes, ibidemque, aut alibi se obligauerunt, si modo non ob crimen aliquod atrox admissum, vel ignominiosè dimissi, vel ab Vniuersitate proscripti fuerint, teste Rebuffo d. lib. de priuileg. cap. 122. Nam quāuis ob tenellam & florecentem ætatem, in qua plerumque existunt scholares, mitius puniantur, tum quod adolescentia sit veluti suapte natura proprium & peculiare vitiorum irritamentum: tum quod nondum sit huic ætati plenum rationis iudicium atque consilium: tum quod spes est eos emendatiores futuros, vitiaque vnā cū adolescentia deposituros, l. auxilium, §. in delictis, & ibi Doct. l. si ex causa, §. nunc, ff. de minorib. l. 1. §. impubes, ff. ad S. C. Syllanian. omninò tamen impunitum delictum manere non potest, l. impunitas, C. de poen. l. 1. & 2. C. si aduersi. delict. latè Tyraquel. de poen. temper. causa 7. sed nec in loco quidem studij, ob non solutam domus pensionem, seu

aliam

aliam causam, arrestari posse ait, cap. 10. nullo scilicet
 tacito pignoris seu hypothecæ iure, hoc casu à lege
 aduersus eos concessio, Iason & Angel. ad §. item Ser-
 uiana. Institut. de act. quo modo dicto loco idem Re-
 buffus se ad laqueum damnatos vidisse ait nonnullos,
 ob eam causam, quod recedentium scholarium libros
 detinuerant, & exusserant Tholosæ, anno 1525. Sunt e-
 tiam qui existimant id adeo esse verum, vt arrestari
 vel detineri non possint, quantumuis iurassent ex aca-
 demia nõ decedere, nisi prius soluto ære alieno, si mo-
 dò iussu parentum reuocentur. Alexand. & Roman. ad
 l. fin. ff. qui satisd. cogant. quia in omni iuramento intel-
 ligitur excepta auctoritas superioris, c. veniens, de iu-
 reiurand. Rebuffus in tract. concord. rubr. de collat. §.
 1. ad verb. onus, versic. & hanc residentiã. Quod tamen
 d. tract. de priuileg. cap. 73. ita intelligit, nisi eiusmo-
 di euocationem parentum malitiosè & studiosè pro-
 curassent & affectassent, missis literis precatorijs, vt
 auocarentur; quod & Fridericum à Senis cons. 191. &
 Bennenutum Stracham, in libro de mercatura, sub tra-
 ctatu de nauig. cap. 1. num. 22. secutos esse video. Quid
 igitur, credetne statim contrahens extraneus, qui non
 2 in loco studij t̄ cum scholare contrahit, scholarem es-
 se, & sic ipsum dimittet? rursus, credetne Publicanus
 nautis & nuncijs, res scholarium se portare afferenti-
 bus? Sanè Cardin. ad Clem. 1. de excess. prælat. respon-
 det, clericum vel scholarem tantisper detineri posse,
 donec se scholarem esse docuerit; Id quod etiam non
 difficilè erit colligere ex qualitate rerum, quas se-
 cum defert, & similibus, vel ex consuetudine eundi &
 redeundi ad studium, vel ex alijs multis, quæ diligens
 iudex qui super hoc cognoscet, poterit inuenire; vt
 ait Bart. in tract. repræsal. quæst. 7. num. 10. versicu. sed
 qualiter probabitur quod sit scholaris? Qua in re &
 alios quoque ad c. si iudex, de senten. excommun. idem
 Cardin. secum consentientes habet. Ad nuncios verò,
 vel nautas, & aurigas, quod attinet, existimant nostri,
 nuncios vel nautas & aurigas, si literas testimoniales
 schola-

Scholaritatis adolescentis studiosi habent, compellēdos vltcrius ad aperturam rerum non esse, sed in omnem euentum, iuramento eorum standum esse, glo. ad Clem. final. de censib. Alexand. Iason & alij, ad l. cetera, §. sed si quis, ff. de leg. i. Rebuffus priuileg. 147. Imò Bonifacius in d. c. fina. num. 35. & 47. in simili, nisi probabilis fraudis præsumptio subsit iuramento clerici, (de eo enim loquitur, non de scholari) standum esse putat, quem vide. Hæc tamen omnia quæ dicta sunt, videlicet quod scholares & eorum bona, quando recedunt, arrestari non possunt, intelligunt nonnulli, si aliàs de fuga non sint suspecti, & periculum sit, ne creditor vnquam aliàs suum consequatur; Nam alioqui daretur eis potestas contra omnem æquitatem, sub hac specie alios fraudandi, l. si legationis, ff. de iudic. quod & vsus fori recepit. Sic, si se laicos esse mentiti sunt, vel dolo malo contraxerint, promittentes alibi paratam solutionem, graue erit illis per hoc priuilegium, cum iniuria aliorum subuenire, l. sunt qui. cum legib. seqq. ff. de re iudic. Et ideo Bartholomæus Blarerus in repetit. l. diffamari, quæstio. 2. num. 92. C. de ingenu. manumiss. Si, inquit, scholaris recessurus ex Academiâ, metuit ne in habitu malitiosè conueniatur, eaque ratione supellex & bona sua tanquam obligata sequestrentur: ne suscepta profectio impediri, & ipse grauioribus expensis in maius detrimentum suum detineri queat, ac se vltra debita præstita redimere cogatur, & ad omne periculum euitandum, futurasque lites redimendas, potest Iudicis officium implorare, aut publicum edictum, cum certi termini assignatione, intra quem creditores, si qui sint, volentes petere, compareant, sub poena seclusionis: sicut & præfecti militum, & gubernatores Rerum publicarum (si boni & iusti sint) subinde facere solent, secundum eundem. Addit præterea eodem loco Blarerus, quod si istiusmodi scholaris esset obligatus alicui mercatori in centum, pro quâ summa duos dedit fideiussores, deinde volēs recedere, tradidit pecuniam

vni ex illis fideiussoribus, vel post recessum suum ad vnum eorum misit, si creditor contra alium fideiussorem postea agat, ille rectè excipiet, vt primò agat contra illum qui pecuniam recepit, argument. eius quod notat gloss. & Castrens. ad l. vnde quæritur, ff. commodat.

- 3 Quod verò de t scholaribus superius dictum est, etiam in parentibus eorum, eos visitantibus, locum habet, vt scilicet in loco studij arrestari non possint, gl. ad l. 2. §. legatis, ad verb. ob aliam causam, ff. de iudic. Expedi enim parentibus proprios liberos, quos plus quàm se diligunt, l. isti quidem, ff. quod met. caus. visitare, eorumque vitam & mores perquirere, & vt ibi num. 7. ait Angelus, delectantur parentes in visitatione filiorum, qui sunt baculi senectutis eorum, Tobix cap. 10. & in auth. de nupt. in princip. Quod tamen Rebuffus d. tract. de priuileg. cap. 77. intelligendum putat, nisi in loco studij cōtraxerint, aut ibi soluere promiserint, vel longo tempore illic in fraudem creditorum moram traxerint, aliave quacunque ex causa ibi domicilium fortiti sint. Quæ & in nuncijs, & famulis scholarium, sine quibus esse non possunt, locum habent, c. licet, de priuileg. Rebuffus d. loco, priuileg. 166. Non me latet tamen quam studiosè nonnulli aduersus hanc æquabilem iuris dispositionem, abusum contrarium inuehere conentur, sed malè. Sed quid t si scholaris Louaniensis bona scholaris Duacensis arrestare velit? Existimo eam quæstionem eleganter in simili ab Imberto d. c. 27. lib. 1. forens. Institut. his verbis esse decisam. Sed ambigua est quæstio, an si scholasticus vnius academix, alterius scholasticum apud suæ academix Iudicem conueniat, reus autem ad suæ academix iudicē remitti postulet, rursus actor resistat, vtri motem gerendum habeat Iudex? Et sanè reo annuendum crediderim. priuilegiatus enim non vtitur aduersus priuilegiatum suo priuilegio, l. verum, §. vlt. ff. de minor. Deinde fauor duplex Rei partibus inest, quia Reus est; fauorabiliores enim rei sunt quàm actores; tum
- Rei

Rei forum actor sequi debet, l. vlt. C. vbi in rem actio. Atque hanc sententiam Curia summa Parisiensis comprobauit.

Quęcunq; † verò de scholaribus diximus, ea etiam in Bedellis, ministris & seruatoribus eorum intelligēda esse ex Socin. in d. c. fin. prædictis Doctōribus in d. §. legatis, ex Felin. in c. 2. de foro compet. & ex his quæ latè dixi ad c. priuilegium personale, de reg. iur. lib. 6. abundè cognosci potest, & not. Bart. in tract. repræfal. quæst. 7. num. 7.

Proximi verò his sunt † milites: hos enim eorumque arma, animalia, aut stipendia, quando ad bellum properant, sistere & arrestare non licet, glos. ad l. nepos Proculo, & ibi Doct. ff. de verb. signifi. l. stipendia, C. de execut. rei iud. Rebuffus d. art. 6. gloss. 3. num. 68. Iason ad §. Item Seruiana. Institut. de actio. Doct. ad l. commodis. ff. de re iudic. quia hi fauorem merentur, quod armis suis sanguine rutilantibus, Rempubli- cam defendunt, l. 1. ff. de milit. testam. & quantum ad forum attinet, priuilegium habent, ne alibi, quàm apud magistrum militum conueniantur, l. magisteria, C. de iurisdict. om. iudic. scilicet, ne à militia distra- hantur. Quam ob causam administratio rerum aliena- rum militibus interdicitur, l. milites, l. vltim. C. loca. Quod si verò ignominiosè dimissi sunt, adeoque pœ- nis potius quàm beneficiis afficiendi sunt, hoc priui- legio non gaudent, vt l. milites, C. de quæst. Quid igitur si equos, boues, aut animalia rusticorum auferant, vt sæpè fit, sistine poterunt? Sanè qui non tam militāt, quàm latrocinantur, nullo priuilegio digni sunt, d. l. milites. reatusque omnem honorem excludit, l. 1. C. vbi senator. vel clarif. ideoque ne detur eis contra om- nem æquitatem potestas sub hac specie res alienas auferendi, videtur quod ibi vbi sunt, coram magistro militum conueniantur, vel si is non adest, coram ordi- nario iudice loci res vendicabitur, arg. l. si legationis, ff. de iudic. quia vendicatio est ex præsentī possesse- one, vel saltem eo nomine ibi cauebitur. Bald. ad l. fina.

C. de iurisd. omn. iudic. Doct. ad l. vnic. C. in quib. cau. mil. for. præscr. non vtuntur.

- 7 Eadem est ratio t̄ eorum, qui ad exercitum com-
meatum vel pecuniam adferunt, nusquam enim arre-
stari aut detineri possunt, l. semper, ff. de iure immu-
nitat. l. i. C. de nauicul. Quæ de re Caroli V. Imperato-
ris Augusti, olim Principis nostri potentissimi & cle-
mentissimi extat Constitutio, anno 1544. die 19. men-
sis Maij, & anno 1554. die 5. mensis Augusti, Bruxellæ
edita.

- 8 Existimant plerique t̄ pro condemnatione clerici,
fructus præbendæ, seu beneficij ecclesiastici, in execu-
tionem capi non posse, si alia bona clericus ille non
habet. Bárt. Alex. & alij ad d. l. commodis, & ad l. à Di-
uo Pio, §. in vendi. ff. de re iudic. & ad c. peruenit. de fi-
dei iuss. quod & ad arrestum non malè trahas, vt scili-
cet arrestari non possit, si aliud vnde viuat, non habe-
at; ne contra dignitatem ordinis medicare, vel nudus
incedere cogatur, c. i. de rest. spol. in 6. c. Odoardus, de
solut. sed alio modo conuenienti iudicis ecclesiastici
cognitio aduersus eum procedet. Rebuff. d. tom. i. art.
2. glo. i. num. 108.

- 9 Legati t̄ quoque Principum ius reuocandi domum
habent, etiam si in loco legationis, ante legationem
contraxerint, l. 2. §. legatis, ff. de iudic. c. vltim. de foro
compet. ne impediatur legatio, l. de eo. illo titul. de
iudic. & ne ab officio cēptæ legationis amoueantur, l.
non alias, in fin. eod. tit. ob quod neque propriis nego-
tijs, neq; alienis debent se interponere, l. Paulus, §. i. l.
legatus, ff. de lega. legatos autem hic intelligimus (in-
quit D. Mudæus ad d. §. legatis) non solum à Principe
missos, sed ad Principem quoque missos à patria sua, l.
legatus creatus, ff. de leg. sed & ab vna prouincia in a-
liam, vel ab vno municipio ad aliud missos. Ex delicto
tamen suo, suorumque tunc admissio, tenentur iudici-
um ferre, d. l. non alias. §. legati. quod si alios ibi con-
uenire velint, eodem iure aduersus eosdem vti debet.
Doct. ad l. actor. §. fin. ff. de iure iurand. & ad d. l. lega-
tis.

tis. & in actionibus tempore perituris aliquid singularitatis constitui solet, l. 2. §. sed vtrum, eod. tit. Quae de re in libr. variarum lectionum, sub tractatu iuris singularis, cap. de priuileg. reuocandi domum, agit Oldendorpius.

Parem causam † habere videntur Consiliarij, & 10
 Aduocati Principis, quos propter praedictum publicum, nusquam sisti, aut arrestari conuenit, sicut nec alibi conueniri possunt, l. iubemus, l. petitionum, C. de aduoc. diuersi. iud. Rebuffus in comment. concord. rubr. de elect. derog. ad verbum, Regium aduocatum. Guido Papae quaest. 423. circa med. & plura de priuilegijs istorum cumulat Boer. in tract. de auctorit. Parlamenti, vel magni Consilij.

Idemque est de rebus ad illos deferendis. Ideoque idem Rebuffus ad concordata inter Pontificem & Regem Galliae, in prooemio, ad verbum, summas, versic. 34. dicit, quod Publicani vel alij non debent sistere, aut arrestare bona, quae deferuntur causa victus, ad Consiliarios, & quod in Curia ita decretum fuit anno 1374.

Sed & † Mansuerius nobilis Galliae practicus, in sua praxi, tit. de execut. colum. 8. versic. item pro debito, respondet, quod pro debito non priuilegiato, is qui ad Curiam Principis venit, arrestari non possit, quoniam in Saluo conductu Principis esse videtur, maxime quidem, si non ultro, vt literas restitutionis, aut quid aliud petat. Socin. in d. c. fin. de foro compet. sed si a Principe ob publicam causam euocatus & coactus venit: quod in simili de instrumento executiuo loquens, sentire videtur Suarez ad l. post rem. cap. incip. circa iudicem, num. 21. ff. de re iudic. his verbis: Fallit hoc & secundo, si aliquis reperiatur in hac Curia Regis, vel in Cancellaria; quia cum sit communis patria, ibi potest conueniri, & exequi contra eum instrumentum, nisi veniret ad Curiam necessitatus, seu coactus.

Ex quo & illud quoque consequitur, quod Deputa-

ti Statuum patriæ & ciuitatum, quando ad Curiam vocati veniunt, pro debito ciuitatum arrestari non debent, quia & legatorum locum tenent, & coacti veniunt. Quo modo & glo. in d. c. fin. de for. comp. ad verbum, compelli. ait, quod qui dicendi testimonij, vel iudicij causa vocati veniant, ius reuocandi domum habent: & sequitur Fulgos. ad d. §. legatis. num. 2. his verbis: Nota secundo, quod vocati causa testimonij dicendi ad aliquem locum, vel per locum aliquem transeunt occasione testimonij dicendi causa in alio loco non possunt capi: quod est verum secundum Bart. quando quis est vocatus extra iurisdictionem, & forum, & curiam suam. Nam vt ibi ait Castrensis. non videtur illic esse, postquam ibi est ex causa necessaria, durante illa causa; & sequitur ibi Curt. num. 2. per c. fina. extr. de dilat. & proinde sicut si verè ibi non essent, conueniri non possunt, ita conueniri aut detineri non possunt, quando finguntur ibi non esse, quia idem operatur fictio in casu ficto, quod veritas in casu vero, l. qui ad certum, ff. locat.

12

Idem t esse dicit gloss. Romanus, Curtius & alij in d. §. legatis. si non erat necessaria, sed probabilis causa: vt causa Religionis, si venerat illuc pro aliqua indulgentia, quia peregrini visitantes Sanctum Iacobum, vel sanctum Antonium, vel Limina Apostolorum, non possunt capi, conueniri, aut detineri, secundum eos & Fulgo. ibi. num. 3. per text. in authent. omnes peregrini, C. communia de success. vbi Imperator vult, quod liberè hospitentur, & hoc ponderat ibi Bald. & latè Socin. in d. c. fin. Angelus tamen, Castrensis, & Curtius asserunt, hæc de consuetudine non obseruari, & quod ideo nullus sub hoc prætextu debet confidere: & ego etiam puto quod de consuetudine generali huius patriæ non seruatur, quod illi qui iudicij dicendi, vel testimonij ferendi, vel vxoris ducendæ, vel nuptias contrahendi causa veniunt, arrestari non possent, quia quotidie obseruatur contrarium, licet existimem eos arrestari non debere, quos constat religionis causa peregrinari,

grinari, fauore religionis, ne consuetudo laicorū religioni preiudicet, & magnus est fauor, qui pro religione facit, l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun. & vt ait Bart. in d. auth. omnes. nullus debet eis inferre molestias, & ideo (inquit) in signum peregrinationis portant scatsellam, & burdonam, vel vt ait in tractatu repræsal. quæst. 7. num. 14. portant calculum & perulam, sicut legati oliuam portabant, l. sanctum, ff. de rerum diuis.

Aduocatos quoque † Doctores non scholares, & in 13
Vniuersitate non degentes, ac Medicos, plerique opinantur sisti non posse, l. medicos, C. de profess. & med. Doctor. ad l. 1. C. qui bon. ced. & ad l. miles, ff. de re iudic. quod tamen Iason, Castrensis, & Abbas, & alij, de facto non seruari conqueruntur. Lex hos capi & carcerari pro debito non posse ait; vt nec mulieres, nec pupillos, qua de re latissimè agit Rodericus ad declarationem l. 2. Foro 11. lib. 3. cap. vltim. Doct. ad l. neque impuberes, ff. de in ius vocan. authen. sed hodie, C. de off. diuers. iud. Ias. ad l. plerique. ff. de in ius vocan. authen. hodie nouo iure, C. de custod. reor. arrestari tamen & sisti posse non nisi sub generalibus verbis vetat. Existimo tamen ex mente Legislatoris, sub tit. de profess. & med. & sub tit. de aduocat. diuers. iudic. id satis colligi posse, multumque in eo versari iudicis religionem, vt necessitatem ponderet, & facti circumstantias colligat. Nuper enim medicum arrestatum, sententia Senatus Brabantici absolutum & dimissum fuisse intelligo, propter periculum quod ægris ex longa absentia illius, qui in parua ciuitate vnicus erat, imminabat.

• Et sicut stipendia militum arrestari non possunt, quod superius diximus, ita quoq; neq; stipendia honoraria, vel salaria Doctorum, quia stipendia istorum equiparantur. Et ideo nescio quid velit Barbat. ad c. olim, nu. 40. de rescri. dum ait, stipendia professorū sequestrari posse, quādo constat de debito per publicū instrumentum, nisi id intelligat, quando talis profes-

for habet alia bona sufficientia præter stipendia, ex quibus posset viuere.

14

De mulieribus quoque quod † dixi, non omninò expeditum est; Sunt enim qui pro debito eas capi, & carceri mancipari posse putant. Barbatius ad c. 2. de pignor. Gomes. ad c. 2. num. 22. de iudi. libro 6. Præpositus ad c. ex parte, de appellat. Hippol. in practica criminal. §. attingam, num. 64. Baldus ad l. 1. versic. quæro cum in ciuitatibus, C. qui bon. ced. cum & mulieri ad euitandum carceris squalorem, cessione succurratur, l. fin. C. qui bonis ced. possunt. Mihi nouo iure videtur priuilegium sexui traditum esse, ne pro ciuili debito carceri mancipetur, d. authen. hodie, C. de custod. reorum, cuius verba sunt hæc: *Hodie nouo iure nullam mulierem pro pecunia fiscali seu priuata causa, in carcerem mitti, aut includi, aut custodiri concedimus. Sed si pro fiscali aut priuato debito palseur, per virum suum, aut quem alium legitime respondeat.* Quibus verbis vsus arrestationis non est interdictus: vnde & arrestari eas posse, vt sic respondeant, & iuri ibi sistant, puto, quod & vsus probat. Tum verò quod dicitur, mulierem pro debito capi, & carcerari non posse, etiam si ipsa velit, vt ait Philippus Franc. in c. mulieres, in princip. de iudic. libro 6. in honesta muliere locum habet, non in meretrice, seu turpiter viuente: has enim vitæ vilitas dignas legum obseruatione non credidit, l. quæ adulterium, C. de adulter. sequiturque Baldus ad d. l. consentaneum, colum. 7. Roman. ad l. si verò, §. de viro, ff. solut. matrimon. l. si vxor. §. 1. ff. de adulte. Quinimò vbicunque mulier esset obligata pro tutela quam administravit, & in assumptione officij renunciauit Senatufconsult. Velleiano, omniq̃ue auxilio, capi & in carcerem mitti potest. Bartol. in authen. vt matri & auix. C. quan. mulier. off. tut. Alexan. ad d. l. plerique. Et quamuis Andreas Siculus, nouarū opinionum, pro ingenij sui dexteritate studiosissimus, contrarium opinetur, ad d. c. 2. Rodericus tamen, eius dictis non esse fidentum loco mox citato, numero 9. in fine, admonet.

Certe

Certè Bald. ad l. etiam. colum. 4. vers. sed nunquid Abbatissa. C. de execut. rei iudic. ait, Abbatissam per Episcopum pro debito monasterij detineri seu capi non posse: Professæ enim bonæ, quibus cedere potest, non habet, & propter bonæ, non quidem recta via, sed in subsidium, ad carcerem deuenitur, l. 3. §. tutores. ff. de susp. tutor. Latius verò & exactius hæc de re agit Coquar. lib. varia. resol. 2. cap. 1. num. 3. sicut & Boer. quæst. 345. colum. penult. ait, de stilo & consuetudine Curiarum Franciæ, pro emenda, seu pœna pecuniaria, mulierem carceres non euitare ob suam paupertatem. Et quenadmodum mulier mercatrix obligatur, & obligat maritum suum in rebus mercantiæ vel negotiationis, atque earum occasione, vt not. Faber ad §. 1. Insti. quod cum eo. Ita quoque pro his, in iudicio agendi & defendendo esse potest, secundum Ioan. Bessianum ad consuetu. Auer. titu. des adiournemens. art. 9. incip. Sicut iure communi. & per consequens censeo eam pro iisdem causis rectè arrestari posse. Et etiam si ex aliquo casu mulier arrestari non posset, res tamènius arrestari possent, argum. eius quod notat Bart. in tracta. de repræsal. quæst. octaua. vbi dicit, quòd quædam sunt personæ, contra quas non possunt concedi repræsalia, solum ratione personæ, vt quia mulier, infans, vel furiosus, aut similis, tunc sine dubio contra res eorum poterunt exerceri, l. satis. ff. de in ius vocan. modò non capiantur res eorum taliter, vt per hoc viderentur teperi personæ: non enim posset mulier spoliari vestimentis, vel alijs rebus suis, sine quibus honestè viuere non posset, l. in eadem. §. fina. ff. ex quibus caus. maior. Quædam sunt personæ, contra quas non possunt concedi repræsalia, ex certa causa, vt contra scholares, vel Ambassiatores, & similes, & tunc contra res eorum quas portant, vel habent necessarias ad illam causam, non debent exerceri repræsalie. Hactenus ille.

Huc etiam pertinere puto eam disputationem, vtrum quis se ad carcerem seu arrestum obligare possit. 15

Quidam enim existimant, nō valere hoc pactum, quasi libertati repugnet. Salice. & alij ad d. l. i. C. qui bon. cede. poss. & ad l. alia. ff. solut. matrimo. Alij contra, quod per legem fieri potest, posse etiam per pactum fieri arbitratur, l. nō est impossibile. ff. de pact. sed per legem propter debitum potest quis capi, & in carcerem deduci, d. §. tutores. l. 3. ff. de susp. tut. ergo per pactum licere debet. Zasius libr. 2. sing. intel. cap. 8. Henning. Goden conf. 103. num. 56. d. l. nam & Seruius. ff. de negot. gest. Bald. ad d. l. i. nam carcerari aliquem pro debito per magistratum, non est actus illicitus, a iure enim permittitur, vt not. Doct. ad eandem l. i. & est apert. text. in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10. Cū igitur talis actus illicitus non sit, in pactum venire potest. Cui assertioni plurium nationum consuetudo, vt Zasius ait, subscribit, vbi per magistratum debitores ex pacto capiuntur, potestq; debitor renunciare exceptioni ex eo competenti, quod ordine iuris executio fieri deberet, l. 3. C. de pignor. præterquam si carcer horridus vel ruinosus esset, ex quo vitæ periculum immineret: additq; permissam esse consuetudine hanc pactiōem, ne debitor recedat à certo loco, debito prius creditori non soluto, licet, an id iure fieri posset, speciemq; quandam seruitutis contineat, à plerisque probabilibus argumentis in vtramq; partem disputetur, ad c. ex rescripto. de iure iur. & pro parte affirmante est c. exposita. de arbitr.

16 Et quamuis ex his quæ dicta sunt satis intelligi possit, cessionem bonorum, quæ petitionem, actionisq; exercitium differt, arrestum quoq; impedire: plurima tamen existunt, ex quibus ea cessio oppugnari, atq; reiici potest: si enim creditores renuncient iuri carcerandi debitorem, cessio non admittitur. Ratio enim squaloris carceris, quæ locum fecit flebili cessionem, d. l. i. cessat, ideoque eo casu, prout singulis diebus lucrabitur debitor ille, creditorib⁹ soluere tenetur. Bald. ibi colum. 3. à quo Baldo, etsi dissentiat ibi Salicet. pluribus tamen, & quidem illustribus ingenijs proba-

probat, quia fraudibus istiusmodi nebulonum obuiam eundum est, l. in fundo. ff. de rei vend. ne in eorū facultate sit, creditoribus, quibus soluere aliqua ratione possunt, præiudicare: & ne ignaui ac desides alantur alieno labore, cūm quemlibet deceat in sudore vultus sui comedere panem suum. Quam opinionem tanquā animæ illorum magis conuenientem, Reipublicæ vtilem, & piam, ad d. l. i. commendat Cynus, & Cynum secutus Rodericus ad d. l. 2. titu. de los Gouiernos. c. 1. num. 13. Sic & is qui ea spe debita contraxit, vt bonis cedendo liberaretur, cessionis illius beneficio non gaudet, l. fin. §. fina. de his quæ in fraud. cred. Ang. ad l. is qui bonis. ff. qui bon. ced. poss. Felin. ad c. fin. de testib. vt nec ille quoque, qui tempore contractus sciuit se soluendo non esse, l. pen. in fi. ff. de iure doti. aut qui ex delicto, vel quasi delicto, vel Fisci debitor existit, l. 2. C. de exact. trib. l. generaliter. ff. de poen. Eodem loco sunt, qui inuētarium bonorum hæreditariarum non conficiunt, §. sancimus. in authē. de hæred. & falc. Bald. ad d. l. i. versic. quero an hæres. qui dilationem quinquennalem habuerunt, gloss. & Ang. ad l. fin. C. qui bo. ced. poss. qui à principio negauerūt debitum. Ias. ad §. eum quoque, nu. 11. Instit. de act. qui-ve aliās inter eas personas numerantur, quas ad longum regula 46. fallent, suarum recenset Socin. & quæ constitutione Principis nostri Caroli V. Imper. adi- ciuntur, quemadmodum & Boerius quoque respon- det quæst. 215. num. 6. decoctores, quos Banca fallitos vocat, beneficio cessionis, & immunitate debita non gaudere, sicut nec quinquennali, aut annali dilatione à Principe concessa gaudent, teste eodem Boerio, quæ- stio. 349. num. 10. Bald. consi. 11. incip. In quæstione, l. 3. cūm interim fugere possent hi, quod adferret parti præiudicium non modicum, in quo princeps non in- tendit parti præiudicare, Iason latè ad l. quoties. C. de precib. Imper. offerend.

Adijcimus t̄ etiam prædictis eos qui literas dila- torias solutionis vel annales, vel quinquennales, vel
alias

alias similes, à principe impetrauerunt: Hi enim durante tempore illo, pro debito arrestari non possunt, arg. d. l. quoties. & notat in terminis Ioan. Papon. lib. 10. de arrest. Gall. tit. 9. de respites & quinquēnales dicens, in Senatu iudicatum fuisse, quod hoc verum est, etiam si dictæ literæ nondum fuerint interiuatæ, si modò citatio interuenit: & hoc propter reuerentiā Principis. Sed hoc, inquit, non impedit quominus processus procedit contra impetrantē similes literas, si modò solutio non vrgeatur: & notat etiam alia quædam similia, in tit. præced. des lettres d'estat. & latissimè de his scribit Vitalis de Cambanis in suo tracta. claufular. cap. incip. nihil nouari securitate pendente, & cap. seq. incip. nihil nouari dilatione pendente, qui cū omnia refecet, tradat, & expendat, quæ huc pertinet, nolo illius verba transcribere.

18

Huc † etiam trahere videntur nonnulli eos, qui nisi in quantum facere possunt, conueniuntur, quandoquidem capi non possunt. Nam si filius qui se hæreditati paternæ immiscuit, non est soluendo, mater pro dote in carcerem illum immittere non potest. Bald. ad l. liber. C. de capt. & postlim. reuerf. Aret. ad l. maritum. ff. solut. matrimo. Roder. d. loco, num. 3. Sed ego, quæ de carcere dicuntur, ad simplex arrestum trahi posse, non puto: Nam & multi conueniri possunt, qui in carcerem mitti nõ possunt, d. auth. hodie. tum verò, an & quantum facere possint, hic discuti potest, arrestumque iusta ex causa fiet, saltem vt debitū hic agnoscant. Quid enim si coram certo iudice recognitio fieri debeat? & quidem in simili, nisi aperte constet, debitorem nulla habere bona, creditores citati ad videndam cessionem, fieri etiam lite pendente aliquando iure postulant executionem, vt testatur Aufrerius decis. Capel. Tholos. 28.

19

De † rebus alienis non arrestandis vel sistendis, nullum est dubium. Vnde bona vxoris pro debito mariti arrestari non possunt. Rebuffus d. articu. 6. gloss. 3. num. 51. nisi in se debitum illud transtulisset, vt in titu.

C. ne vxor pro marit. Ne fil. pro patr. Sed an bona præsumantur esse mariti, etiam si vxor claues habeat, partim superius dixi, partim etiam consil. 54. lib. 1. explicat Bertrandus.

Indecorum † quoque esse videtur, quod quis pro minimo debito arrestari posset: quia pro debito minimo aliquis suspectus dici non potest. Roman. singul. 96. incip. Dic mihi quod non potest. Bald. ad auth. Sed iam necesse. C. de donat. ante nupt. & statutum de debito loquens, ad debitum minimum se non extendit, neque ex eo cogitur debitor pro debito minimo cauere. Ripa ad c. 1. num. 87. de iudic. Boerius consil. 42. num. 10. latissime verò omnium Tiraq. in tracta. de iudic. in rebus exiguis ferendo. Quamuis enim Docto. qui hac de re verba faciunt, loquantur de captura, & carceratione, non de simplici arrestatione, quæ minus præiudicialis & ignominiosa est. Castrenf. ad l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. & plerisque in casibus arrestatio permessa est, in quibus captura non est permessa. Ioan. de Neuizan. consil. 52. num. 29. puto tamen in arrestatione quoque idem obtinere, vt scilicet ijs casibus non concedatur, quibus ob vilitatem rei actio non tribuitur: de qua re tractari solet ad §. gallinarum. Institu. de rerum diuis. ad l. si oleum. ff. de dolo. Zasius lib. 2. sing. respon. cap. 26. In cuius rei cognitione arbitrium eius, qui iurisdictioni præest, plurimum versabitur, iuxta ea quæ notat Hippol. ad l. quæstionis. ff. de quæstio. & hanc decisionem quod arrestare pro debito minimo non licet, apud Ripam respons. 13. num. 31. sub tit. de leg. & long. consuet. Item apud Dec. cons. 75. videre possumus.

Arrestari † seu sisti similiter non poterit rerum non strarum immobilium possessor: sed coram iudice, ubi res sita est, competenti iure conueniri debet, l. 2. C. ubi in rem act. Rebuff. tom. 1. artic. 3. glo. 2. & art. 8. glo. 2. Qui verò res nostras mobiles habet, non est in eadem conditione: quia & hunc & eas detinere & sistere possumus: quatinus inter dum quibusdam in locis, rerum immobilium

immobilium possessores tanquam earundem defructuatores arrestari videamus: Regula autem est, nō nisi pro debito personali actione obligatum debitore, detineri, prehendiq; posse, d. l. nemo. glo. ad d. §. tutores. Bal. in margarit. in verb. carceratus. q. 10. & in verbo, Finis, quæst. 43. Iason ad §. 1. num. 50. Institut. de act. Socin. in tract. de citat. arti. 20. quæst. 24. Alexan. consi. 159. lib. 2.

22

Item † arrestari non debent boues aratorij, equi rusticorum, ligones, aratra, aut alia animalia, vel instrumenta ad culturam necessaria, argum. l. executores. C. quæ res pignor. oblig. poss. cum Authen. sequen. Bertach. in tract. de Gabel. 2. part. 8. par. quæst. 5. idque non solum pro debito priuato, imò ne pro tributis quidē, & Regijs denarijs, teste Rebuffo ad const. reg. tomo 1. artic. 2. gloss. 1. num. 101. ne abductis squallere contingat arua aratris. Et quamuis leges ea de re loquentes, de pignoribus & executionibus loquantur: paritas tamen rationis efficit, vt & de arrestis, quæ executionis formam continent, intelligantur, etiam si rustici nihil aliud possiderent. Petrus, & Alber. ad d. l. executores. Rebuffus d. loco, num. 105. licet contrarium & male, sentiant. Hippol. sibi contrarius ad rubr. ff. de fideiussor. quæst. 27. num. 201. Ripa in tract. de peste, fol. 75. & seq. Gomef. ad §. item Seruiana. Institut. de act. Petrus à Duenn. regul. 275. num. 2. Qui omnes tamen, non tam quid ex iure fieri conueniat, quam quid vsu obseruatum est considerant: qui vsus utique pessimus, & Reipublicæ, quæ plurimum ex agricultura pender, perniciosus, etiam nostras ciuitates occupauit, cōtra textum in c. fin. de treug. & pac. vbi text. ait: Rustici euntes & redeuntes, vel in agricultura existentes, & animalia quibus arant, & semina portant ad agrum, congrua securitate latentur. Qua de re multa extāt apud Matthæum de Afflict. ad constit. Neapol. incip. ab officialib. col. fin.

• Quoniam tverò hominem mortuum sepeliri debet. *De arat. imp. re, natura, humanitas, verecundia, & salubritas Reipubl.*

23

De arat. imp. re, natura, humanitas, verecundia, & salubritas Reipubl.

28.

publ. docet, quòd etsi facilis sit iactura sepulchri, tamen qui superstites sunt, tam barbari esse non debent, nullam vt habeant humanitatis rationem. Meritò cautum reperitur, ne mortui corpus debitoris, sisti seu arrestari possit, sub poena amissionis debiti, & alijs Diuali constitutione comprehensis, l. cum sit. C. de sepulchr. viol. Boërius decis. 287. Ripa tracta. de peste, c. de præseruat. remed. num. 101. Didac. Couar. lib. 2. variar. resol. cap. 1. num. 10. & cum non minus expediat Reipub. mortuos humari, quàm viuos conseruari, vt ait Baldus ad l. fina. C. de negot. gest. & latè Guil. Bened. ad c. Raynutius. ad verb. mortuo itaque, num. 56. de testam. Cadauera sine obstaculo, in memoriam humanæ conditionis sunt sepelienda, l. quidam in suo. ff. de condit. instir. Interdicta quoque est omnis appellatio, ne cadauer sepeliatur, l. fin. ff. de appel. recip. c. ex parte. r. de sepult. Spec. ad titu. de appel. §. in quibus etiam si contra defunctum, & pro debito extaret instrumentum guarentigiatum. Felin. ad c. sicut Iudæi. versi. item nota. de iudic. Petrus à Duenn. reg. 397. versicu. & quia interdicta est. Licèt malè contra sentiat Ang. in auth. vt defuncti seu funera. §. 1. quem rectè reprehendit Roderic. in §. extensione, l. post rem. ff. de re iudic. fol. 570. docens, quod nullius instrumenti vigore potest fieri executio in corpus mortui pro debito, aut illius sepultura impediri, per d. auth. defuncto. & l. fin. C. de sepul. viol. in verb. debitumq; exigendo sepulturam illius impediunt. Et d. l. fin. generaliter loquens extendit se ad omnem actum, factum pro debito consequendo, cuiusmodi proculdubio est arrestatio: & istud in specie videtur decidere Panorm. in c. ex parte, nu. 3. de sepul. reprobata consuetudine Anglorum contraria, de qua habetur in c. qua fronte. de appel. Nam si affines, fideiussores, & hæredes defuncti, intra nouem dies à tempore mortis debitoris, pro debito molestari non possunt. Auth. sed neque. C. de sepulchr. viol. certè nec corpus mortui detineri potest: quia aliàs, quod vna via denegaretur, alia concederetur;

scilicet detinendo corpus defuncti, propter debitum defuncti, quod ab hæredibus, vel fideiussoribus eiusdem soluendum esset: Qua de re & Carol. V. Imp. cauisse memini, & inter leges Hispanicas extat similis lex, videlicet 13. titul. de las desbouras. partida 7. & idem sequitur glo. in c. 1. in tit. de simo. ad verb. sepultura. in prouinciali Angliæ, siue Guil. Lyndeuuode his verbis. Sed quæro nunquid propter debitum defuncti possit, seu debeat differri sepultura? Dicit Tancredus quod sic in Anglia, & sic hoc olim erat statutum. ext. de app. c. qua fronte. Sed vt dicit Io. Andr. hoc tanquam iniquitatem continens, fuit sublatum de text. mors namque omnia soluit. auth. de nupt. §. deinceps. Nam licet in vita possit debitor pro debito carcerari quandoque, vt extr. de solut. c. Odoardus. cadauer tamē à tali vinculo est solutum, per rationem prædictā, vt not. extr. de sepult. c. ex parte 1. ad fi. per Pet. de Anchar. Hactenus ille. Et ad hoc facit gl. in d. c. qua fronte. ad verbum decedat. quod non est indulgendum malitiæ creditoris, qui ex tali actu à corpore solutionē consequi non potest. Quid igitur dicemus de multis Pastoribus rusticanis, qui cadauer in quolibet pago, per quem à loco mortis, ad sepelitionis locum deferatur, pro iure quod prætendunt, curant arrestari? multoq; his audaciores sunt custodes, & q. vix inter atriarios seu focarios numerari possent. Certum est, quod locus destinatus tantum inspicitur, non is ad quem casualiter peruenitur, l. quæsitum. §. si. ff. de leg. 3. Ideoq; is qui natus est in aliqua ciuitate, per quā mater transibat casu, ciuis illius ciuitatis dici non potest, l. 1. C. de capt. Doct. ad l. huiusmodi. §. legatum. ff. de leg. 1. & gabella (vt nostri loquuntur) de his solui non debet, quæ casu fortuito ad eum locum, vbi soluitur, perueniunt, l. interdum. §. si propter. ff. de pub. & vectig. Felin. ad c. Rodolphus. col. 8. de rescr. Socin. nepos conf. 49. lib. 1. & conf. 1. lib. 2. Guid. sing. 11. 43. Bald. consil. 51. lib. 2. & consil. 61. lib. 1. Alexan. consil. 66. lib. 4. Boerius decis. 13. num. 51. Ripa in tracta. de peste, in 8. priuileg.

27. DE IVRE SISTENDI. *cap. 5.* 81
Bart. in tract. repræsal. quæst. 7. princ. vers. ad decimū.
Ratioq; funeralium quæ solum domicilium, laboref-
que Pastorum propriorum, & administrationem sa-
cramentorum respicit, de quo Doct. ad c. 1. & alia de
sepult. hic cessat, nullusque nostrum ignorat, cadaue-
ra per aërem deferri nō posse ad locum sepelitionis,
facileque hoc pacto libera sepulturæ electio, quæ nul-
la ratione constringi potest, c. de vxore. de sepult. im-
pediretur ob nimios sumptus, quos hæreditas defun-
cti ferre non posset. Existimo vero, hunc errorem &
abusum ex pietate ortum esse: sicut semper humanarū
rerum hæc vicissitudo fuit à condito mundo, quod
optima quæque per abusum corrumpèrentur paula-
tim ad prauitatem: Videntur enim olim homines re-
ligione atque pietate ducti, in singulis ecclesijs pago-
rum, per quos cadauera deferebantur ad locum sepe-
litionis, mortuos deposuisse, donec Pastores illic
cum clero, preces suas ad Dominum effudissent pro
defunctis. Sed cū hæc pia consuetudo, tantū fue-
rit voluntaria, ad necessitatem vel iustrahi non po-
tuit, eaque quæ sunt meræ facultatis, non præscri-
buntur.

Hæc tamen limitantur & restringuntur vno casu,
quem ponit Robert. Maranta in tract. de ordine iudi-
ciario, par. 4. distin. 11. num. 33. vigesimoquintò potest
his verbis. Potest Iudex ecclesiasticus sequestrare cor-
pus mortuū alicuius vsurarij, & facere quod nō se-
peliatur, donec illius heres caueat de vsuris restituen-
dis. ita tenet Ange. in authen. vt defunct. seu funera. in
prin. Et quamuis sint nonnulli huius temporis Docto-
res etiam celebres & inter primos, qui (vt ex illorum
familiari colloquio deprehendi) existimant consue-
tudinem patriæ eiusmodi esse, vt etiam cadauera de-
bitorū atrestari possint ne sepeliantur, eandemq; dif-
ficilè conuelli posse: Dubito tamen, vtrū cōsuetudo
eiusmodi sit vel nō sit, quod ex facto non ex iure pro-
dit, & etiā si probata foret, defendi & sustineri eam
posse nullo modo arbitror ex causis præmissis.

Postremò† autem debitorem fisti non posse existimant nostri, qui tempore contractus non fuit solvendo. Ideoque vt ad l. qui arbitro. ff. qui satisd. cog. ait Barto. malè faciunt aduocati, qui debitorem tanquam suspectum de fuga detineri consulunt, nulla iudici prius fide facta de eo, quòd debitor ille tempore contractus erat soluendo, posteaq; primum in peius mutauerit conditionem. Qua Bartoli sententia Angelus gloriatur se mille capturas irritas fecisse, in §. superest. Instit. de act. quod ibi, nu. 84. retulit Iason, quasi scilicet sibi imputare debeat, quod cum tali còtraxit, cuius conditionem scire debuisset, l. qui cum alio. ff. de reg. iur. Bal. ad l. si is à quo. §. si semel. ff. vt in poss. leg. l. creditores. ff. de priuileg. cred. vide inf. cap. 16. num. 4. Sic & idem Bar. ad l. si. C. de spons. ait, quòd si ex statuto, à debitore suspecto cautio exigì possit, intelligi de eo debitore, aduersus quem, post tēpus contractus suspicio illa primū haberi cepit: quia nō potest de paupertate conqueri, qui pauperē, vt diuitem acceptauit, d. l. si ab arbitro. §. qui ex causa, l. qui bona. §. de illo. ff. de dam. infect. Ideoq; cautum esse oportere aduocatū admonet Ang. & Angel. ad l. si pro ea. C. mand. secutus Bald. vt causam suspicionis post contractum debitum euenisse alleget. Sed hæc ego ita intelligo, nisi creditor tempore contractus, conditionem debitoris probabiliter ignorasse potuisset, vtpotē si campfor (vt aiunt) erat, publicè idoneus reputatus, sed latenter & occultè inops. Ang. ad d. l. si creditores. per l. liberto. §. largius. ff. de ann. leg. l. creditor. C. de pig. act. Alex. ad l. 2. ff. solut. mat. quo modo d. l. qui cum alio. accipi & intelligi solet, teste Hiero. Cag. ibi, nu. 15. quia quando ignorātia est probabilis, & iusta, excusatur còtrahens, etiam si aliter non inuestigauit veritatem. Alex. consi. 60. libr. 5. Castr. consi. 34. sic etiam si probari posset, quòd debitor dolo creditorem ad contrahendum tanquam cum diuite, induxisset: dolosus ille debitor amitteret priuilegium allegandi se diuitem tunc non fuisse, cū contraheret. Castr. ad l. etiam. ff. solu. mat.

Alex. ad d. l. 2. Ias. ad d. l. si ab arbitro. & Roder. vtranque hanc limitationem sequens, loco mox citato, num. 38. cum seq. asserens prætereà, præsumi in dubio creditorem debitoris conditionem ignorasse, & contrarium probari oportere, teste Bal. ad l. si. C. de spons. & ad l. si legib. C. de epis. audient. Quod si tempore contractus incepit dilapidare bona sua, non tamen tantum, quin adhuc diues esset, ad debitum dissolvendum, etiam si postea amplius deficere, minusq; soluendo fieri incipiat, detineri potest. Bal. ad d. l. si pro ea. in princ. & Ias. ad d. §. superest, num. 87.

CAPVT VI.

Quo in loco arrestatio fieri, vel non fieri possit.

SYMMARIA.

- 1 Debitor an in loco sacro arrestari possit.
- 2 Debitor an in monasterijs, hospitalibus, domibus Canonicorum intra ambitum Ecclesie existentibus, & in Palatio Episcopi arrestari possit.
- 3 Debitor in sua vel aliena domo existens, an rectè arrestetur, & quæ sit ratio, & 8.
- 4 An in molendino, apotheca, taberna, seu nauis. & 5.
- 6 Existens in porticu, ostio, vel scalis, extra domum, an possit arrestari.
- 7 Debitor an in portu eius ciuitatis, in qua arrestari non posset, eadem immunitate gaudeat.
- 9 Ad publicum officium assumendus an tam ex sua quam ex aliena domo extrahi queat.
- 10 Scholaris, vel alius debitor, virum in scholis publicis alicuius Academiæ ritè arrestetur.

NUNC verò videndum est quo in loco arrestatio eiusmodi fieri possit. Sanè in primis debitor quantumcunq; suspectus de fuga, capi in templo non potest. Oldrad. confi. 54. Panor. ad c. inter alia de immun. eccles. Hippo. ad l. vnic. num. iiii. C. de rapt. virg. Aufrer. decis. Capel. Tholos. 422. Boër. decis. 215.

nu. 6. Ripa ad c. 1. num. 88. de iudic. Didac. Couar. lib. 2. variar. resolu. cap. 20. num. 14. Roder. ad l. 2. tit. de los gouiernos. lib. 3. fori. q. 4. nu. 1. inf. cap. 12. num. 6. à qua opinione, sine ratione recedit Iason ad l. vinum. num. 3. ff. si cert. pet. confutanturque eius argumenta rectè à Gomefio, ad §. superest. Insti. de act. Ideoque nec arrestari illic debitorem posse arbitrari: quia hæc immunitas à Deo Opt. Max. data & inuenta est, quæ nullis Principum constitutionibus, nullis ciuitatū statutis, nullis legislationibus conuelli, aut eleuari potest, c. ecclesia S. Mariæ. de constit. Aufrer. d. decis. 422. Ioan. de Turrecremata. ad c. sacrilegiū. 17. q. 4. Iniuria quippe fit Deo, & sanctis, quando in Ecclesia Dei & sanctorum quid huiusmodi perpetratur, c. frater. c. miror. ibidem. Nam quauis iuxta communem sententiam interpretum iuris, verbalis citatio in tēplo fieri possit. Bar. ad l. pleriq. Alex. & alij ad l. 2. ff. de in ius voc. idē etiam Bart. ad l. præsentī. C. de his qui ad eccle. confu. In reali tamen citatione, ac detentione, cuiusmodi est arrestatio, hoc minimè permittitur. Panor. ad d. c. inter alia. Robert. Maranta in tract. de ord. iudiciar. par. 6. c. incip. Proposuius. num. 129. etiam si ecclesia illa nondū esset consecrata, c. Ecclesiæ. de immunit. Eccle. Portius ad §. sacræ. Instit. de rer. diuis. Rebuff. ad ord. reg. tom. 2. titu. de immunit. Eccles. art. 1. glo. 1. num. 10. Quod verò Practicus Papiensis in sua praxi, in form. inquisit. gl. 1. vers. ex his. hanc immunitatem multum denigret, cum suo more faciat, considerandum nō est, quia nullo bono iure nititur. Imò quod amplius est, existimant pleriq. ex eo hanc immunitatem etiam extendi, vt si non ex proposito, sed velocitate fugæ eo peruenerit debitor, ab insequentibus militibus detineri non possit. Bald. ad l. plerique. nullaque esse potest principij & loci ex quo fugit ratio, quando principij & finis, hoc est, loci ad quem fugit, diuersa causa existit. Alexan. ad d. l. plerique. Bald. ad l. si quis non dicam rapere. C. de episc. & cler. colum. 5. Sed quoniam plerique putant debitorem immunitate Ecclesiæ non gaude-

gaudere, vide quod inf. cap. 12. num. 6. resolutiue sum dicturus, & suprà cap. 6. in prin. dixi. Pro quib⁹ facit illud, quod notat D. Præses Nicolai Euerhardi in loco à seruo ad monachū, his verbis. Imò plus voluit singulariter Albericus in d. rub. C. de ijs qui ad eccles. confug. quod in locis, in quibus potest quis pro debito capi vel arrestari ex statuto vel consuetudine, debitores confugientes ad Ecclesiam, etiam si sint liberi homines, ex quo sunt conditionati, vt serui, non debent gaudere immunitate Ecclesiæ, sed possunt inde extrahi, quod tene menti. Hactenus ille. Et in simili notat Rodericus Zuarez in d. declaration. l. 2. for. 11. libro 3. titulo de los gouernos. cap. incipien. Quintò quæritur, vbi dicit multos tenere, quod si statutum habet, quòd debitor possit compelli ad seruiendum pro debito, tunc Ecclesiæ immunitas ei non prodest: quia non videtur concessa esse immunitas, cum præiudicio istius, qui est quasi dominus, argumen. eius quod de seruo dicitur in d. c. inter alia. & quia iustum est ne alter priuetur suo iure, quod competit sibi contra illius personam. Sed dicit tamen, quod hoc dictum non vidit obtentum in practica, sed benè cōtrarium illius.

Eadem t est ratio monasteriorum. Alexand. consi. 145. incip. Viso themate, libr. 7. eodemq; iure gaudent hospitalia. Archid. ad c. diffiniunt 14. q. 4. Bald. ad l. si quis ad declinandam, 16. col. C. de epis. & cler. Roder. d. loco, cap. incip. Quintò quæritur. & si Barbatio credimus, consi. 33. col. 2. libr. 4. etiam domus Canonico-
rum intra ambitum Ecclesiæ existētes, immunes sunt. & idem Didacus d. libro 2. & d. cap. 20. num. 5. putat similiter palatium Episcopi hanc habere immunitatē, c. constituimus, 17. quæst. 4. & hoc in praxi receptum esse ait. Quàtò minus fisti posset debitor, qui corpori sacerdotis, per plateam sacrosanctum corpus Domini nostri Iesu Christi, deferentis adhæret, à quo ne ob nefandum quidem crimen abstrahi posset. Arch. d. loco. Card. ad Clem. 1. §. Institutiōe. de reliq. & vener. sanct.

sanct. Oldrad. confi. 54. Nam si Adonias filius Dauidis timens Salomonem regem, fugiensque in tabernaculum Domini, & tenens cornu tantum altaris fuit immunis, ut est 3. Regum, cap. 1. & si veteres, eos qui ad Imperatorum statuas confugerunt, immunitate donauerunt, ut tit. C. de his qui ad stat. confug. quâto magis immunitas concedenda est illi, qui ad Pastorem, deferentem tam preciosum thesaurum, cibum Angelorum, Dominum coeli & terræ, Iudicem & vindicem omnium, liberatoremque nostrum confugit, cum certe non sit minustribuendum Pastori, in cuius manu esse dignatur Dominus, quam secularium, & subinde etiam impiorum Principum statuis, aut eiusmodi altari, in quo olim Deus colebatur, & ad quod Adonias confugiens, saluatus fuit. Id quod Catholicis scribo, non ijs qui primam fidem irritam fecerunt, ab Ecclesia Catholica defecerunt, & hanc deferendi ad ægrotos sacrosancti corporis consuetudinem rident, à sanctissimis patribus, & ubique ab antiquis temporibus testatam. Et quamuis Didacus d. cap. 20. lib. 2. varia. resol. num. 6. de hac decis. dubitet, ideo quod immunitas istiusmodi nullibi Eucharistiæ extra ipsas Ecclesias data reperitur, ratio tamen quæ prædictos Doctores permouit, videtur mihi esse verissima, & efficacissima, quam etiam sequuntur, & amplectuntur Ludou. Gomef. ad §. poenales. num. 50. Insti. de act. Roman. singul. 335. Cotta in dict. ratione identitatis. Abb. in c. sanè. de celeb. miss.

3 Parem† ferè immunitatem habet domus cuiusque: nam ut in domo propria aut aliena, contradicente domino capi debitor non potest, l. nemo. ex domo. ff. de regu. iur. & si captus fuerit, statim relaxari debet. Roman. & Iason ad d. l. plerique. ita & usus & identitas rationis probat, sisti & arrestari eum ibi nō posse. Lex enim illa, quæ immunitatem ædibus concedit, & domum tutissimum cuiusque refugium appellauit, quia fauorabilis est, facile ampliari & extendi potest. Romanus d. loco. Ideoque & in minimo vilissimoque tug-

ruguriolo, & in stabulo iuncto domui, & in horto, ad
 quem ex domo aditus est, & in molendino, quantum-
 uis debitum magnum sit, locum habet. Bald. ad auth.
 ei qui. C. de bon. author. iudic. possid. & ad l. i. §. i. ff.
 naut. caup. stab. l. hoc iure. §. stabula. ff. quibus modis
 pign. tac. contrah. l. fin. & ibi Bal. ff. de seru. urb. præd.
 & Iason latè ad d. l. plerique. Ripa ad l. quo minus,
 num. 25. ff. de flumi. vbi ita dicit. Et hac ratione infer-
 tur, quod molendinum dicitur prædium rusticum, &
 non vrbæ, quia in reditu est, d. l. vrbæ. & firmat
 Bald. in d. l. certi iuris. & probatur in l. cum de lanio-
 nis. §. inde consultis. ff. de fund. instr. leg. Quod credo
 ¶ verum, nisi quantum ad molendinarium ibi habitan-
 tem: & ideo ipse non poterit capi pro civili debito,
 in molendino: quia quantum ad eum, molendinum di-
 citur etiam inuentum ad habitandum. hætenus ille.
 Maior posset esse difficultas de apothecis aut taber-
 nis, & hoc latè discutit Castrenf. consi. 221. incip. Viso
 puncto, libr. i. vbi dicit, quod si statutum sit, quod quis
 non potest capi in aliqua domo, non habet locum in
 illis qui capiuntur in apothecis, vel tabernis: quia ap-
 pellatione domus continentur solum illa, quæ sunt
 apta, & deputata ad habitandum principaliter vel se-
 cundario, non autem illa, quæ deputata sunt ad alium
 vsum: vt taberna, apotheca, seu meritorium, aut statio-
 nes, vel theatrum ac balneum, l. lex Cornelia. §. do-
 mum. circa fin. ff. de iniur. Vnde de iure communi, li-
 cèt de domo propria quis inuitus pro debito extrahi
 non possit, d. l. plerique. tamen de theatro vel balneo
 proprio, vel conducto, etiam si nō præstet aditus, nec
 in conspectu appareat, potest re ipsa citari vel extra-
 hi, gloss. & Bart. in l. sed etiam. ff. de in ius voc. Eodem-
 que modo de statione, apotheca seu taberna, maximè
 si ad ipsos pateret accessus, sine aliqua fractura, l. sa-
 tis. d. titu. quia talia non ad refugium, siue ad tutelam
 sunt inuenta, vel deputata, sed ad quæstum facien-
 dum. Et licèt similitudinem habeant cum domo in
 hoc, quia constât plerumque ex fundamento, tecto &

parietibus, non tamē possunt dici domus : & statutum aut consuetudo non debet extendi ad ea , quæ non sunt domus, licet participant cum domo, participatione illa, qua quælibet species participat cum suo genere. Sed postea limitādo prædicta, hoc pacto idem Castrenf. loquitur, Prædicta puto clarè procedere, si dicta taberna penitus esset separata ab habitatione domus, ita quod supra eam non erat habitatio , sicut videmus in multis tabernis malè tegulatis, l. eo iure. §. stabula. ff. in quib. caus. pig. vel hypoth. tac. contrah. Si verò dicta taberna erat subtus habitationem , tunc aut ad habitationem non erat accessus per tabernam, sed aliunde ex publico , & tunc idem , quia censetur separata : quod patet, quia vnus potest possidere partem superiorē & alius inferiorē, l. si duo. §. item videamus. ff. vti possidet. Si autem ad habitationem non erat accessus, nisi per tabernam , tunc reputatur pars inferior, & superior vna & eadem, vt ibi not. & l. arbor. §. de vestibulo. ff. commun. diuid. & sic maius videtur dubium, tamē ego idem puto, quia tunc pars inferior trahetur potius ad superiorē, quàm econtrā, cum superior nō possit possideri per alium, quàm per eum qui possidet inferiorē, nisi in casu qui habetur in d. §. planē. & sic quando pars inferior est deputata ad tabernam, pro taberna habebitur , licet pars superior sit deputata ad habitandum : quæ nonnihil ad se inferiorē, quæ est capacior, potissimū si ad perpetuam tabernam, &c. Hæc ille.

- 5 Quinimò etiam ad naues , quæ prædio vrmano æquiparantur, teste Bald. ad l. certi iuris, colum. 2. C. locat. argum. l. 1. §. si quis de naui. ff. de vi & vi arma. hoc omnes trahunt ad d. l. plerique. Alberic. ad l. penul. §. si. per illum text. ff. de his qui deie. vel effud. quamuis absque iusta ratione, vt mihi quidem videtur , solus dissentiat Romanus ad l. 1. §. domini. ff. ad S. C. Syllan. quem imperiti iudices sæpè sequuntur. Quod tamen ita intelligendum existimo , nisi debitor tanquàm viator in naui existat : quia vt vsus, & experientia quoti-

quotidiana docet, quando quis est in hospitio publico tanquam viator, nisi priuilegium aliquod singulare ciuitatis repugnet, ibi capi, & multo magis arrestari potest, præterquam si ad annum, longumque aliquod tempus habitandi quodammodo causa, cubiculum ibi conduxisset, l. i. §. habitare, l. penult. §. in factum, ff. naut. caup. stabul. Iason d. loco, quo casu non ut aduena arrestari, sed tanquam is qui quodammodo domicilium ibi habet, ordinario iudicio, quando nullus fugæ metus accedit, conueniri debet. Nihilominus de arrestatione eorum qui in naui sunt, vide ea quæ inferius proximo capite subiiciam.

Eum quoque qui in porticu domus hæret, non esse immunem crediderunt nostri; non quidem indistinctè, quod tamen ex verbis Bartol. Bal. & Angel. ad d. l. plerique, videri posset: sed ita demùm, si porticus ædibus non adhæreat. Zasius ad l. cætera, §. hoc senatus. & ibi Iason num. 6. in verb. Quia est separata, ff. de legat. i. Castrensis ad l. quod conclauæ, ff. de damno infecto. quemadmodum & de apotheca, & de alijs dici solet: quia connexorum eadem est ratio, separatorem verò diuersa. c. super eo, de parochiis. Sic & quando debitor est in ostio extra clausuram domus, prehendi potest, teste Bartol. ad l. i. §. si ab hostibus, ff. de cloac. quia quod fit in ostio intra clausuram domus, hoc dicitur fieri in domo, non quod extra fit. Idem Bartol. ad l. i. §. de inspiciendo, ff. de ventre inspiciendo, gloss. in l. final. §. final. ff. de seruitut. urban. prædio, & probat Angel. in d. l. plerique, cum sequen. in fin. his verbis: Quid autem erit, si in limine ostij stat? dicas idem, si sit extra clausuram, casus est melior qui sit de iure. Institut. quibus modis patr. potest. sol. §. si ab hostibus. Et hoc sequitur Signorolus de Homodeis, consi. 16. incip. Statuto ciuitatis Papiæ, dum ita loquitur. Et quæritur an repertus in limine portæ domus, possit capi, nec ne? & primò videtur quod non, per l. cætera, & quod ibi notatur per Doct. ff. de legat. i. In oppositum videtur, quod iste non prohibe-

tur capi, vigore supradictæ legis municipalis. Nam propriè in domo dicitur esse, quod comprehenditur intra parietes domus; quemadmodum in ciuitate id quod comprehenditur intra parietes ciuitatis. casus est in l. cum ancillis, in fine, C. de incest. nupt. & pro hoc optimè facit l. Olimpio. §. 1. ff. de seruit. urbanor. præd. & ibi adducit ad hoc alia argumenta, quæ vide. Et memini anno 1570. mense Augusto, Louanij fuisse quæstionem de eo, in quem satellites volebāt manum injicere, & qui fugiens versus domum, cecidit ante vestibulum ostij, & manserat iacens inter domum & canalem, qui erat ante domum in platea publica, & sub rectorio solo, quod solet ante ædes mercatorum propendere: existimabat enim ille qui illic à satellitibus detinebatur, & inde ad carcerem deducebatur, se perinde atque si in domo fuisset, ibi tutum fuisse, maxime quod parietes & muros domus capite suo attingebat. Sed errabat, & contra eum, iuxta prædictas decisiones iudicatum fuit. Contra quod tamen facit doctrina Bald. ad rubr. ff. solut. matr. versic. & ideo si statutum. vbi dicit, quod is qui est in ostio, partim est in domo, partim extra domum, vt not. de poenit. distin. 2. c. dum sanctam. & quod sufficit tangere partem, vt l. vulgaris. ff. de furt. & facit ff. de cloac. l. 1. §. cloacæ appellatione. Nam si hoc est verum, quod sufficit tangere partem, ergo sufficiebat in prædicto casu tangere capite ostium, vel murum, siue parietem. Sed ad hæc responderi potest, quod d. l. vulgaris, non obstat, quia in ea hoc tantum dicitur, quod is qui ex acervo frumētī accipit vnum modium frumenti, etiam si reliquum totum non accepit, fur est: quia sufficit partem frumētī accepisse. & not. ibi Doct. quod tota res tangitur, quando pars eius tangitur, c. vulgaris, & ibi Ioan. de Turrecrem. de poen. dist. 1. Sed priuilegium quod conceditur debitori, & de quo hic agimus, non loquitur de debitore qui attingit domum, aut ostium domus, sed de eo qui est in domo. Illud autem quod est extra ostium, aut clausuram domus, non est in domo. & ideo idē

Bald. in l. cæteri, §. item hoc prohibetur, ff. de leg. i. dicit non posse extrahi, qui est in ostio domus; sed non facit mentionem illius qui est extra ostium domus, licet pede vel capite suo attingat illud. Quo modo accipiendum erit (ni fallor) quod Bald. ad d. rubr. ff. solut. matr. voluit, videlicet eum qui aliquem, in ostio domus existentem inuadit, perinde teneri, atque si in domo ipsa eum inuasisset. Eandem putant esse rationem eius qui in scalis parieti domus incumbentibus, seu apposis, extra domum est: quia & is extra domum esse videtur. Bald. ad l. si fistulam, §. scilas, ff. de seruit. vrb. prædio. à quibus tamen in explicatione d. l. plerique. Romanus dissentire videtur: Sed Baldi sententia moribus nostris magis videtur esse probata. Huc quoque pertinet illud, quod consi. 21. incip. Visis scripturis. vers. Non obstat etiam, notat D. præses Nicol. Euerar. q. si ciuitas habet priuilegiū, sicut habet ciuitas Middelburgensis, quod mercatores forenses illic declinantes cum suis nauib. bonis, & rebus, plena gaudere debeant immunitate, ita quod conueniri & molestari non poterunt, pro cōtractibus prius alibi celebratis, non possunt arrestari in portu dictæ ciuitatis, extra eam, sicut est Armudæ, quia cum talis portus sit de districtu & territorio ciuitatis, idem iuris est statuendum de eo, sicut est de ipso oppido: iuxta not. per glo. 10. And. & Doct. in c. vbi periculum, §. porro, de elect. lib. 6. & ad l. Cæsar. ff. de publ. & vectig. vbi est casus, quia portus insulæ, sunt pars insulæ, ut ibi. & in l. insulæ, ff. de iudic. maximè quando mercatores ad ciuitatem illam cum nauibus & rebus suis declinare non possunt, nisi per talem portum.

Porro autem † quod de immunitate ædiū diximus, 8
in debito fiscali locum non habet. Bald. in lect. antiq. & Ias. num. 28. d. l. plerique. Nam cum fortunas omnes nostras, corpus etiam & vitam Reipubl. cui nati sumus, debeamus, bono autem publico pecunia fisci sit, quæ vna, belli, pacis, ocij, negocij, rerum denique quocunque tempore gerendarum neruus est, non iniquum vide-

- videri debet, si debitor aduersus fiscum non iuuetur.
- 9 Non est absimile,† quod potest quis capi, & ex propria vel aliena domo trahi ad officium publicum assumendum, ad quod officium deputatus vel assumptus fuit, l. ex omnibus, C. de decurionib. lib. 10. Ideoq; d. loco Roman. consultum esse existimat creditoribus, vt debitorem ad officium publicum assumi procurent, & sic egredientem conueniant. Renunciari quoque posse huic priuilegio verius est, teste Iaso, ad d. l. plerique. num. 29. quod (vt ipse ait) fecisse videtur is, qui omni iuris auxilio renunciauit, quomodo quotidie ex vsu receptum videmus, rusticos omni immunitatis auxilio renunciare; versantur quoque nonnulli in ea opinione, & præcipuè quidem iam d. locis Bald. & Ias. vt existiment debitorem omnino fugitium dictis locis detineri posse.

- 10 Postremò,† quemadmodum Rebuffus de priuileg. schol. cap. 102. ait, in scholis publicis alicuius Academiae, capi aliquem non posse, vt scandalum & tumultus vitentur; Ita eadē ratione dici potest, quod in scholis publicis, debitor arrestari non potest, quia scholæ in quibus Doctores profitentur, sunt veluti domus propriæ studiosorum.

CAPVT VII.

Debitor an eo loco Arrestari possit, ad quem
à creditore transigendi causa
vocatus est.

S V M M A R I A.

- 1 Compromisso pendente nihil est innouandum.
- 2 Colloquio de transigendo vel componendo durante, nihil creditor aduersus debitorem attentare debet.
- 3 Saluus conductus etiam tacitè dari potest.
- 4 Partes dum sunt in tractatu pacis, omnis ratio procedendi cessat.

EXistimo etiam debitorem in loco arrestari non posse, ad quem à creditore vocatus est, vt super causa debiti petiti & prætensi transigat, vel amicabilem componat, aut de transigendo, siue componendo loquatur cum eodem, etiam si non transigat, neque componat; quia sicut † Compromisso pendente altera pars, contra alteram partem nihil attentare debet, Clem. quamdiu, de appel. & regulariter in omni causa Compromisso pendente, nihil est innouandum. Barbat. consi. 18. incip. Clementissimum, col. 5. vol. 3. Rebuff. ad ord. reg. tom. 3. tit. de appel. art. 16. glo. 1. nu. 25. etiam si compromissum illud postea corruat, aut ad effectum non perueniat, iuxta not. in d. Clem. quamdiu. Ita etiam non debet † creditor aliquid attentare contra debitorem, pendente eiusmodi colloquio ad componendum & transigendum destinato: Sicuti & cum duces exercituum simul de pace componenda agunt, etiam si expressè hinc inde saluus conductus aut securitas non præstetur, intelligitur tamen hoc tacitè esse actum, quia alioqui non venissent. Nam & tacitè † Saluum conductum dari posse notat Salic. ad l. nullus, C. de iudic. Alexand. consi. 1. lib. 2. & consi. 8. lib. 6. Hippol. sing. 77. & alij quos citat Petr. Prenius in tracta. de securit. promiss. questio. 6. in fin. versic. incip. Minime autem. Alioqui enim contingeret debitorem miserè decipi, sub hac confidentia, qui alioqui non venisset, quod esse non debet; Et in simili † in quotidiana praxi vsu receptum esse videmus, quod quando partes sunt in tractatu pacis, omnis ratio procedendi & processus litis cessat.

CAPVT VIII.

De priuilegio Bullæ aureæ.

SYMMARIA.

- 1 Brabantus an Brabantum arrestare possit, & vbi.
- 2 Statutum absolute prohibens comprehendit subditum in alieno existentem territorio.
- 3 Statuendi potestas inter subditos non arctatur.

4 *Excommunicatio ligat subditum in omni loco.*5 *Interdictio bonorum facta prodigo, contrarium eius irritat quocunque loco factum.*6 *Bona mobilia sequuntur personam.*7 *Debitor fugitiuus non iuuatur vlllo priuilegio.*

INcolis Ducatus Brabantiae speciali iure à Carolo Quarto Imperatore, aliisque Principibus indultum est, vnum Brabantum non posse alterum Brabantum extra Brabantiam arrestare.

1 Quæro igitur, si an Brabantus Brabantum arrestare possit in Hispania, Italia, Anglia, Gallia, & aliis provinciis aut regnis, quæ non subsunt Imperatori & Principibus qui priuilegium illud concesserunt? Et
2 paucis videtur dicendum quod non: quia si sicut statutum prohibitorium absolute loquens, comprehendit subditum existentem in alieno territorio, vt not. in c. vt animarum, de constit. lib. 6. Anch. in c. canonum, extra eod. tit. Bart. in l. cunctos populos, in 6. quæst. C. de summa trinit. Ita etiam & hoc priuilegium, quod vim statuti habet.

3 Secundò, si quia potestas statuendi inter subditos, territorio non arctatur, l. fin. ff. de decret. ab ord. fac. l. si quis, C. de episc. & cler. c. tuæ, de cleric. non resid. Vnde si statutum vetet vxorem donare viro, vxor etiã extra territorium existens donare non potest. Salicet. in d. l. cunctos. Hippol. ad l. fin. num. 142. ff. de iurisdic. omnium iudic. ergo etiam subditi extra territorium existentes, debent & statuta Principis sui, & priuilegia per eum concessa, nec planè voluntaria, sed fauore debitorum indulta, & obseruari mandata, diligenter obseruare.

Tertiò, quia si lex Principis suos subditos liget vbiunque sint, & quocunque eant, l. 2. C. de commerc. & l. 2. C. de vestigal. c. fin. de constitut. ergo etiam & priuilegium illius, quod voluit habere vim legis & statuti.

4 Quartò, si quia si sententia vinculo excommunicationis

tionis ligat subditum quocunque loco sit, quæ tamen fertur in inuitum l. ex ea, ff. de postul. c. quisque. 4. questio. 5. multò fortius sanè ligat priuilegium communi consensu populi & subditorum impetratum, & in quod omnes semel consenserunt, l. quod maior, ff. ad municipal. l. de quibus, ff. de legib.

Quintò, † quia in simili videmus quod interdictio bonorum facta prodigo ligat eum in quocunque loco & territorio contrahat, l. relegatorum, §. interdicere, ff. de interd. & relig. ergo etiam & hoc priuilegium prohibitium ligat ciuem vbicunque existentem. Et his ipsis rationibus Ludouic. Rom. consi. 39. incip. in proposita questione, tenet statutum prohibitium de testando aut ligando, ligare subditum testantem extra territorium. Idem censeo dicendum esse de rebus Brabantini, à Brabantino in alia prouincia existentibus, arrestandis, id quod dicta bulla etiam exprimit. Quia quando statutum aut lex non respicit principaliter res, sed personas, vt hic, cum dicitur, quod Brabantinus non potest Brabantinum, aut res eius alibi arrestare, verba directè proferuntur & diriguntur in personam Brabantini arrestantis, & tunc extenditur ad bona alibi sita, l. propter lites, §. licet, ff. de excus. tutor. l. 2. C. eod. vit. Romanus d. loco. & per multas alias rationes & leges, per eum ibi allegatas, & per Ioan. Crotum consi. 5. circa fin. De quo † tantò minus dubitandum esse puto, ideo quòd hic loquimur de bonis mobilibus debitoris, quæ sola arrestari possunt, ea enim personam sequuntur, & eandem còditionem cum ea fortiuntur; Vnde sicut persona arrestari non potest, ita nec bona mobilia eiusdem. Et videmus in simili, quod quando bona alicuius confiscantur, à iudice vnius territorij, bona immobilia alibi sita, ad illud Iudicem non pertinent, bona tamen immobilia sunt illius, Bald. in l. mercatores, C. de commerc. Alexand. consi. 92. lib. 4.

Excipio tamen † hic debitorem fugitiuum; etenim existimo quod nò obstante dicta bulla aurea Brabantus

bantus potest Brabantum, & res eiusdem, siue in locis subiectis Imperio, siue in alijs locis, arrestare aut sistere, & detinere, si est fugitiuus, aut de fuga suspectus: quia contra debitorem fugitiuum cessant priuilegia. Potest enim aduersus communes regulas ab ipso creditore comprehendi, l. ait prætor, §. si debitorem, ff. quæ in fraud. cred. potest capi die feriato, etiam in honorem Dei & Sanctorum introducto, gl. celebris in l. vlt. C. de fer. Bald. in c. fin. eod. tit. Potest etiam iudex incompetens illum comprehendere. Ancha. conf. 192. & Ias. in l. vinum, num. 5. ff. si cert. pet. putat illum ab ecclesia auferri posse, & D. Præses in loco, à loco ad tempus, & Oldrad conf. 54. decis. Capel. Tholos. 422. Boer. decis. 215. quod tamen non puto esse verum, vt & Didac. lib. 2. variar. resolut. cap. vlt. num. 14. & ideo in genere dicit Bald. conf. 1. & Ioan. Bapt. Caccialupi de debitore suspect. quæst. 8. in princ. num. 2. quod talis debitor non gaudet beneficijs legalibus, & sic prædictum priuilegiū debet accipere interpretationem à iure communi.

CAPVT IX.

Vtrum reditus hypothecatus in vno loco, si decursus est, possit à creditore eius, cui debetur, arrestari in loco domicilij debitoris, qui illum debet.

SUMMARIA.

- 1 Locus promissionis in dubio censetur esse locus solutionis.
- 2 Creditor ad domum debitoris accedere debet pro habenda solutione, si non sit eiusdem cum eo fori.
- 3 Actionem hypothecariam & personalem simul haberi posse, nihil prohibet.

Consultus fui superioribus mensibus super casu infra scripto; Quidam Brabantus cuidā Leodiensi, in prouincia Leodiensi, & coram Scabinis ibidem, recognouit certum redditum annuum, super

super certis suis bonis in eadem provincia Leodiensi
 fitis; Creditor eiusdem Leodiensis, cui recognitio illa
 facta erat, sub prædicto debitore Brabanto, in Braban-
 tia habitante, & auctoritate Iudicis Brabantii, decursum
 redditus pro debito suo arrestauit, seu arrestari fecit.
 Quæsitum à me fuit, vtrum arrestatio valeret, tanquam
 debito loco facta, & an non obstante dicto arresto po-
 terat Leodiensis agere, in patria Leodiensi actione hy-
 pothecaria, super dictis bonis propter solutionem di-
 cti redditus consequendam? Et certè primo aspectu vi-
 debatur, quod ea arrestatio non poterat sustineri, pro-
 pterea quod, sicut dicta recognitio redditus erat facta in
 patria Leodiensi, ita quoque solutio similiter ibi erat
 facienda: quia vbi aliud non conuenit, † locus promissio-
 nis censetur esse destinatus ad solutionem faciendã.
 l. si cū dies. §. arbit. ff. de arbitr. & per cōsequens neq;
 debitor dicti redditus potest cogi, vt soluat in Brabãtia,
 non magis ab ipso creditore sui creditoris, quàm à suo
 creditore, in cuius locum ille succedit. l. 1. & alijs ll. C.
 quando fisc. vel priuat. neq; etiam inuito suo creditore
 cui reditum recognouit, in Brabantia solutionem fa-
 cere potest, de cuius dissensu certum est constare ex eo,
 quod se arresto opponat. Secundò quia ipsa bona hy-
 pothecata pro dicto reditu sunt affecta, & ideo potest
 Leodiensis ille non obstante dicto arresto, actionē hy-
 pothecariam instituere in loco vbi bona illa sita sunt,
 & personam eius qui reditum illum recognouit omit-
 tere.

In contrariū tamen videtur esse veritas. Primò quia
 quod semper locus promissionis, est locus solutionis,
 negat expressè Barto. ad l. quod si Ephesi. in fine princi-
 pij. ff. de eo quod certo loco. Et regulariter † vbi credi-
 tor & debitor, sunt diuersi fori, creditor vt solutio-
 nem suam consequatur, domum debitoris accedere de-
 bet, gloss. & Doctor in l. item illa. ff. de constit. pec. nisi
 aliud actum esse probetur, aut colligatur: Adeo quod
 nec emphyteuta quidem cogatur deferre canonem ad
 domum domini sui, si non est de foro domini. Bart. ibi.

Secundò, quia si creditor velit, potest à debitore illie ubi habitat solutionem postulare, in vim actionis personalis orientis ex obligatione etiam personali, quia debitor promisit singulis annis redditum eiusmodi soluere: Nam licet bona ipsa dicto redditu sunt affecta, pro maiori securitate creditoris, promissio tamen solvendi redditum, facit principalem contractum. Et certè in arbitrio creditoris esse videtur, ut vel hypothecaria actione super bonis hypothecatis agat, vel ut actionem personalem contra promissorem redditus intendat, quia † hypothecariam habere actionem, & personalem habere meram, nihil pugnat. Bald. in l. edita. C. de eden. & in l. aduersus. C. de act. & oblig. satisque est in proposito negotio quod promissor, vel debitor redditus, saltem volenti suo creditori in Brabantia soluere posset, quodque ea solutione facta arrestandus forsitan omni spe consequendi creditum suum, aut conueniendi illum in Brabantia, frustraretur: Et si creditor cui redditus debetur, durante arresto, eoque non obstante agat contra promissorem redditus actione hypothecaria super bonis obligatis in illo loco, in quo sita sunt, potest promissor, vel debitor excipere, redditum cessum sub se arrestatum, & sub poena à Iudice sui domicilij sibi esse prohibitum, ne soluat. Illa enim prohibitio & interdictio Iudicis eum excusat. l. fin. & ibi Bald. ff. de leg. commissor. glo. in c. significasti. de censibus. Ioan. Petr. de Ferrar. in sua praxi, in forma libelli, de sequestratio. ad verbum audet.

CAPVT X.

Quo tempore arrestum fieri possit, vel non possit.

SUMMARIA.

- 1 Debitor an in ferijs arrestari possit.
- 2 Arrestatio an post solis occasum admittatur.
- 3 Nundinarum tempore arrestari non licet.
- 4 Mercatores an in eo loco arrestari queant, sine quo ad nundinas venire non possent.

ex quibus

Nundine

- 5 *Nundine non omnes liberant ab arresto.*
 6 *Contrahens in nundinis potest ibi arrestari.*
 7 *Criminosi priuilegio nundinarum non gaudent.*
 8 *Debitor de fuga suspectus an in nundinis arrestari queat.*
 9 *Rescriptum Principis impediens arrestum, an indistinctè admittatur.*
 10 *Heres intra nouē dies post mortē defuncti arrestari nō debet*
 11 *Arrestatus an Iudicis incompetentiā obijcere possit.*

Porrò autem, 'quia de loco ad tēpus iusta ducitur argumentatio. l. fina. ff. de condict. triticar. ordo est, vt qui præcedentibus capitibus de loco in quo arrestatio fieri possit diximus, nunc etiam de Tempore, quo fieri debeat, pauca quædam dispiciamus. Et prima quidem dubitatio esse posset de ferijs. Sanè de debitore suspecto vno ore affirmant omnes, capi & detineri eum posse, etiam in ferijs diuinæ Maieſtati dedicatis. glo. ad l. fin. C. de ferijs. Albericus & alij ad d. l. si feriatis. ff. illo titulo. Iason ad l. 1. ff. eod. titul. & ad l. 2. ff. de iurisd. omn. Iudic. Baldus ad c. si. de ferijs. adeò vt etiam in summis solennitatibus ac ferijs id fieri, & fieri posse dicat Albericus, quia periculum est in mora. Obiecit quidem Eſaias cap. 58. ijs qui die sancto & ieiunijs ieiunabant, quod omnes debitores suos eo die repetebant, & exigebant debita importunè. Sed hoc eò non pertinet, quod creditor debitorem fugitium solenni die sistere non posset, quia vt Palladius libr. rei rustic. l. c. 6. ait. Necessitas ferijs caret, & notat Propheta (nī fallor) duntaxat eos qui nulla misericordia ducti, externisq̃ue & profanis rebus veluti affixi, tēpore sancto debitores suos importunè exigebant: sicut seruus ille nequam euangelicus, & qui ieiunium in solis externis obseruationibus constituebant, nulla alioqui religione, pietate aut miseratione ducti. Sed an aliud sit in debitore extraneo non suspecto, vel in ciue aliò migrante die festo, nullus eorum quos legi, dicit, Rodericus Zuàrez in interpretatione l. post rem, ff. de re iudic. l. 1. & extenſi. in simili latè disputat.

an ius executium vigore instrumenti possit exerceri tempore feriarum: tandemque etiam concludit, quod si executio ista causæ cognitionem requirat, aut periculum non sit in mora, exequi non posse, etiamsi feriæ eiusmodi ob necessitatem hominum duntaxat introductæ sint. Eoque modo accipiendum esse ait, quod ex c. significarunt. de iudic. ad l. omnes. C. de ferijs, voluit Bart. quod quando instrumenta guarentigiæ, siue confessionata, ut vocat, habet executionem paratam, sicut sententiæ diffinitivæ, capi possunt homines pro executione diebus feriarum ob necessitatem hominum introductarum, non etiam his ferijs, quæ Maiestati diuinæ consecratæ sunt, quod & Bal. quoque ad l. in minorum. C. in quib. caus. restitut. & ad l. prouinciarum. C. de fer. & ad auth. Sed omnino. col. 10. C. ne vxor. pro mari. asseruit. Ex quo videri posset, quod si ex more ciuitatis, aut loci, cognitio aliqua ad arrestum faciendum requireretur, & periculum fugæ non existeret, fortè quod diues aliquis debitor Mechliniæ habitans, hic Lo uanij reperiretur, arrestatio cõcedi non deberet. Constat sanè, citationem die festo fieri non posse, etiam si in diem non festum citatio facta sit, l. fin. C. de fer. Panorm. ad c. conquestus. eod. tit. Castrensis consilio 270. libro 1. Multò igitur minus realis citatio & detentio fieri posse videtur, præcipuè cum ne in nundinis quidem, quæ cum ferijs, in honorem Dei introductis conferri nullo modo possunt, arrestari non queant debitores. Sed in contrarium facit quod videmus executionem, in qua causæ cognitio non consideratur, nec strepitus Iudiciorum, potest fieri die feriato ob honorem Dei & sanctorum. Panorm. & Anton. de Butrio in c. fina. de iudic. sicut & eo die appellari. l. 1. & ibi gloss. C. de fer. Libellus dari, l. miles. ff. de adult. adoptio, emancipatio, manumissio, testium examinatio, donationis insinuatio, & interpellatio fieri potest. l. actus. C. de ad opt. Ioan. An. in addit. ad Specul. §. porro. circa finem. titu. de instrum. edit. Imò & pignoratio tali die fieri potest, secundum Guid. Pap. quest. 215. vbi loquitur valdè

valdè accommodatè ad hunc casum, dicens, quòd pignoratō in causam iudicati potest fieri die feriato ob honorem sanctorum, & potest dicere executor sententiæ debitori, pignero te pro tali debito, ad instantiam talis creditoris, & de tuis talib. bonis. Sed tamè nominatim ibi excipit dominicum diem, per l. dies festos. C. de fer. Rebuff. verò ad ord. reg. tomo. 1. art. 6. glo. 3. nu. 60. ait, etiam die feriato in honorem Dei, hoc concedi, nam si, inquit, debitor capi potest die feriato, multò fortius eo die arrestum fieri poterit; quia periculum est in mora, iuxta ea quæ not. Iason ad l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de no. oper. nunc. qui tamè loquitur in debitore suspecto de fuga. Quomodo & Ioan. Bessianus ad consuetu. Aluer. artic. 2. ait, quod in ferijs introductis ob honorem Dei & sanctorū, illud exerceri potest, quod vel necessitas suadet, vel pietas vrget, vel causæ cognitionem, & strepitum iudiciorum nō exigit. Intelligit itaque Rebuffus arrestum concedi die feriato, si periculum est in mora, scilicet quod debitor illic amplius nō inuenietur, etiam si est diues, & alibi habitat, vel quod inops est, & periculum sit, ne vnquam etiam alibi vtiliter conueniri, aut inueniri posset, quamuis secūdm leges scriptas & communes, debitor non suspectus, eo tempore detineri non posset. Guid. d. quæst. 215. l. dies. l. omnes. de fer. Alexand. cōsil. 159. lib. 2. Et istud quidem mores nostri hic quoq; recepisse videntur, qui etiam solam facilitatem conueniendi debitorem, quantumuis diuitem, considerant, & in omnibus penè locis arrestationem, nulla habita feriarum ratione permittūt, pro quibus facit id quod Bal. ait ad l. fin. C. de fer. in primo notabili, quod si timetur de recessu debitoris, potest detineri & executio in illum fieri, etiam in die feriato ob honorem Dei, secūdm glo. ibi, quam dicit esse singularem; & quod propter talem suspicionem tali die potest fieri sequestratio. Et Castrenf. ad l. 1. ff. de fer. dicit, quod si quis est suspectus, potest cogi die feriato satisfacere de sistendo iuri, finitis ferijs. Sed vtinam zelus diuini numinis ita animos creditorum inflam-

maret, vt eam immunitatem quam ciues secularibus nundinis concedere debent, vltro diuino honori tribuerent, maximè, quando periculum non est euident in mora.

2 Eadem t quoq; ratione dici posset, debitorem extraneum, si periculum est ne abeat, etiam post occasum solis, & quacunque noctis parte arrestari posse; quod tamen vel iuris vel consuetudinis ignoratione, difformiter apud multos, magno Reipub. malo obseruatur. Et hanc quæstionem habui aliquando de facto, in causa Domicilli Ioannis van der Tommen, contra Paulum Broeckelmans.

3 Illud t in confesso est, tempore nundinarum, vt mox dixi, res aut personas alicuius sisti vel arrestari nõ posse. l. i. C. de nund. Dico tempore nundinarum, quod est notandum, secundum Francisc. Mignon ad consue. Andegauens. tit. des seigneurs, barons. artic. 49. num. 4. versi. incip. Et debent, vbi dicit, quod est distinguendũ inter nundinas, & inter mercatum: quia mercata (ita loquitur) non sunt tuta pro debitis & gabellis, sicut sunt nundinæ; Neque refert siue illæ nundinæ sint septimanariæ, siue mensuræ, siue annales, siue lustrales, siue septennales, siue apparitionis, hoc est, quæ circa tempus Natiuitatis Domini, quo stella apparuit Magis, celebrantur: siue sint nundinæ Paschatis, vel omnium Sanctorũ, aut mensis Augusti, quarum omnium consil. 61. num. 23. lib. 2. meminit Marianus Socynus Nepos: Et ratio quidem est, vt merces quæ proculdubio, ad huius vitæ conseruationem necessariæ sunt, liberius & maiore copia inuehantur & euehantur. qua de re plura extant apud Alexand. ad l. ne quid. ff. de incend. rui. naufrag. Bald. ad l. si quis non dicam rapere. C. de episc. & cleric. & ad c. 1. quæ sunt reg. Signorolus de Homodeis, consil. 108. Ang. consil. 363. Dec. consil. 51. Iason consil. 147. Zasius consil. 14. & consil. 15. lib. 1. Quod tamen ita accipi velim, nisi debitum sit iuratum; quia sicut constitutio tollens generalem aliam constitutionem, non refertur ad constitutionem iuratam. Panor. ad c. 1. de his quæ sunt

sunt à maior. part. cap. Rom. sing. 7. & consil. 517. & sicut saluus conductus concessus alicui, non extenditur ad debita iurata, quemadmodum secundum dispositionem Iuris, in Senatu Neapolitano conclusum & iudicatum fuisse decis. sua 5. incip. Dominus Rex. recenset Matth. de Afflict. ita etiam & ob eandem causam, sisti atque arrestari posse videtur; ideoque consultum est creditoribus ut promissionē solutionis, vinculo religionis & iurisiurandi confirmari faciant.

Quemadmodum t̄verò tempore nundinarum in loco vbi illæ exercentur, arrestare aliquem non licet; Ita etiam nec in illo loco, sine quo mercatores ad nūdinas venire non possunt. Vnde Nicolaus Euerardi consil. 21. decidit, quod sicut quis propter nundinas in oppido Middelburgensi arrestari non potuit, ita etiam in portu Armudano arrestari nō potuit, quia cum dictus portus Armudanus sit de districtu & territorio dicti oppidi Middelburgensis, idem iuris constituendum est de eo, quod de dicto oppido Middelburgensi, iuxta not. per gloss. Ioan. Andr. & Doct. ad c. vbi periculum. in §. porro. de elect. libro 6. & in l. Cæsar. ff. de publi. & vetig. vbi de hoc est casus, quia portus insulæ, sunt pars insulæ. vt ibi, & in l. insulæ. ff. de iudic. maximè cum mercatores exteri ad oppidum Middelburgense declinare non possunt, nisi per dictum portum: Et quando alioqui dispositio careret effectu, suburbia & alia similia loca etiā continentur, c. si ciuitas. de senten. excom. libro 6. & Panorm. in c. fin. de præb. Et nec Louanienſes quidem ferrent vlla ratione, quod aliquis ad nundinas Louanium veniens, in aliquo loco sibi subdito, per quem venire oportet arrestaretur; quia alioqui vtilitas nundinarum per indirectum læderetur, & infringere-tur. Et pro eo facit decisio Iasonis in l. quo minus. nu. 17. ff. de flumi. quod dispositio quæ habet locum in existente in termino, habet locum in existente in via; & vbi aliquid prohibetur in termino, intelligitur etiam prohibitum in via. l. abesse. & l. qui mittuntur. ff. ex quibus caus. maior.

5 Sed t̄ & hæ nundinæ quas populus Principem aliquem superiore magnoscens, nullo Principis sui priuilegio, nulla uero immemorialis temporis præscriptione, & veluti conuiuente scienteque Principe, sibi usurpat, priuilegium istud non habent, d. l. i. versic. Veterū indulto, aut nostra auctoritate, & ibi Bald. & Salycet. C. de nund. Immemorialis enim temporis consuetudo loco priuilegij est, ex certa sciētia à Principe concessi, c. super quibusdam. §. præterea. de verbor. signific. Specul. ad tit. de caus. poss. & propriet. §. quia uero. versic. Quid de colligentibus. Ideoque qui immemorialis temporis iustam possessionem, vel quasi possessionem habet, potest sicut Princeps, priuilegium studij generalis concedere. Bart. ad l. constitut. ff. arg. l. hoc iure. §. aquæ ductus. ff. de aqua quotid. Aliàs uero sicut solus Princeps saluum conductum dare potest, Bald. ad l. reos. nu. 43. ff. de accusa. & ad c. Imperialis. nume. 4. de pace Constant. præterquam, si etiam ciuitati, aut alicui alteri inferiori propria iurisdictio cōpetit, quibus tunc quoque idem permissum est, teste Petro Premo in tract. de securit. promiss. cap. 2. ita nemo alius nundinas instituere potest.

6 Solent etiam ab hac immunitate excludi, qui in ipsis nundinis contraxerunt. Bald. Salycet. Fulgo. ad d. l. i. Ioannes Papon. ad consuetu. Burbon. titu. des executions. §. 133. & notat Petrus Rat. ad consuet. Pictauiens. art. 63. tit. de la distinctiō des iurisd. his uerbis. Ecquid autem de eo mercatore dicas, qui cum ad nundinas profectus esset, ac multis se creditoribus obnoxium videret, quibus cum se haud satis posse facere secum cogitaret, cedere apud se decreuit; itaque sarcinulam composuit, nonnullam secum pecuniam auferens. hic iam ambigit creditor, an ob suspicionem illum ipsum per territorij illius iudicem sistere, ac retinere possit? Et hoc casu videndum est, an debitum ipsis in nundinis contractum fuerit; tum enim haud dubium est quin possit: aut quidem iam antea debebatur. qua contingente specie, summaria fugæ inquisitione opus est, quæ nisi sit,

conueniri non potest eo loco nec retineri. C. de nund. Hactenus ille. Et in simili: literæ moratoriæ seu dilatoriæ solutionis, in eo quod quis à mercatore extraneo emit, locum non habent, ne materia, occasio & fomentum delinquendi tribuatur. Rebuffus d. tomo 2. arti. 1. gloss. 1. nu. 35. Et cum emptor recipit merces exteri mercatoris eo animo accepisse intelligitur, ut mercib. illic receptis, illic & statim soluat precium, ipsaq; naturæ & humanitatis ratio dicat, exteros nullo modo esse molestandos. auth. omnes peregrini. C. Communia de successo. Vnde & eadem illæ merces, tanquam fide de precio non habita vindicari possunt, l. Aurel. ff. de liber. leg. §. venditæ. Instit. de rer. diuis. Hæc tamen opinio minimè placet ijs, qui existimant eum qui cum forensi quem mox abiturum nouit, cōtrahit, fidem illius secutum videri: Sed quoniam aperto iure prior sententia, quam & vsus probat, stabilitur, d. l. 1. C. de nund. ridiculum est ea de re amplius dubitare, & cum lex ipsa de facienda solutione ita disponat, quilibet præsumitur secundum legem contraxisse. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. si non aliud actum esse euidenter appareat. Et cū latissimè de hac re superius disputatum sit, iterum hic non repetam, eoq; magis quod & Didac. practic. quæstio. cap. 10. & Felynus atque Barbatius in d. c. fina. de for. compe. latissimè omnia quæ eò pertinent discusserunt.

Exules t̄ sanè & proscripti, seu qui crimen aliquod contraxerunt, immunitate ista nundinarum non gaudent, etiam si iniustè proscripti essent; donec proscriptio illa declaretur iniustè esse facta. l. relegati. ff. de poen. l. diui fratres. eod. titu. Bald. ad d. l. 1. versic. sed nunquid banniti. Huiusmodi enim homines existimantur esse hostes ciuitatis. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de cap. minut. l. 1. & ibi Doctor. C. de hæred. instit. & §. neque homicidis. in auth. de mand. Princip. & ibi glo. ad verb. Neque custodes. l. 2. C. de exhib. reis. Ange. in tract. malefic. ad verb. Qui dominus Iudex. n. 18. Bart. ad l. 1. ff. ad l. Iul. Maiest. Ideoque in proclama-

tione & denunciatione nundinarum, à securitate atq; immunitate earūdem, istiusmodi personæ nominatim excipiuntur. Non enim talia admittentibus parcere conuenit, d. §. neque. qui non nisi cum summo dolore, & cruciatu multorū videri, vel in ciuitate versari possunt, quique cum semel mali esse coeperint, metuēdum foret, ne pessimo exemplo, vel furandi, vel malignandi animo, ad nundinas accederent, pacemque publicam turbarent, & odiosas, noxiasque redderent nundinas quas liberrimas & vtilis omnibus esse maximè conuenit, quorum ob id malitiæ occurrendum est, l. in fundo. ff. de rei vend. & in authent. de monach. §. si verò.

- 8 Existimattamen Rodericus loco mox citato. num. 27. quod tanta posset esse suspicionis causa, vt saltem ad satisfactionem, illo in loco, vbi nundinæ celebrātur debitor compelli posset, motus ex eo, quod Angel. ad l. dies festos. C. de ferijs. ait, quod licet ex forma statuti Perusini, veniens ad nundinas, debeat esse securus & liber, & eius bona detineri non possint, tamen ex maxima causa suspicionis, capi potest, vt saltē caueat de iudicio fisti: quia si lex permittit debitorem à creditore die feriarum ob suspicionem detineri, vbi aliter hoc permīssum non esset: eodem modo inquit, & in nundinis quoque id fieri debet, l. si serui. C. de noxal. quod ad restringendam & limitandam nundinarum patriæ, ciuitatis, seu Regni libertatem perpetuè menti tenendū esse suadet. Quam sententiam etiam Petr. Rauē. loco illic citato paulo ante secutum esse dixi, & ex his quæ consilio 99. libro 3. scribit Parisius, confirmari potest.
- 9 Quid autem si quis à Principe literas impetret, ne tempore nundinarum fisti posset, an etiam in eo casu licitè arrestabitur? Mouet quidē, sed non resoluit hanc quæstionem ad d. l. i. C. de nund. circa fin. Bartholomæus à Salyceto. Constat quod cum princeps moratorias vel dilatorias literas solutionis alicui concedit, eo tempore pendente, neque persona, neque res debitoris fisti vel

vel detineri potest, Boërius decis. Burdeg. quæst. 296. in
 cip. Princeps. colum. 2. Rebuffus ad ord. reg. tomo. 2. tit.
 de dilat. artic. 1. gloss. 1. num. 92. Sed illud generale re-
 scriptum ad emptorem mercium extraneum se non ex-
 tendit: & quod amplius est, etiam speciale rescriptum
 super hac re impetratū, si dicto Rebuffo ibi credimus,
 quia ad iniuriam alterius pertinet, non subsistet, tan-
 quam per importunitatem verisimiliter impetratum;
 Sanè si omninò constaret de mente Principis, eaque
 penitus esset indubitata, existimarem rescripto eius-
 modi esse standum, quia Princeps ex causa rei nostræ
 dominium auferre posset. l. item si verberatum. ff. de
 rei vend. Felynus & alij, ad c. quæ in ecclesiarum. de
 constitut. modò tamen pro rebus emptis cautio inter-
 poneretur, aut aliàs venditor & creditor ab initio de
 illo priuilegio certior factus fuisset, iuxta ea quæ not.
 Iason & alij, ad l. 2. & l. omnes. C. si contra ius vel
 util. pub. Nihilominus quod dicimus, quod si alicui
 concessa est à Principe dilatio, & immunitas, præstari
 debere idoneam cautionem super solutione futura, in-
 telligi debet si à parte petatur. l. peto. §. fina. in verb.
 Quod si cautio non fuerit desiderata. ff. de leg. 1. & l. 3.
 §. hoc autem. ff. de damn. infect. Nam & in simili com-
 pensatio fit ipso iure, sed ita tamen si petatur. l. ult. C.
 de compens. §. in bonæ fidei. & ibi glo. & docto. Instit.
 de act. Falcidia rescatur ipso iure. l. linea. ff. ad l. Falci.
 sed ita demum si hæres petat. l. patrem. ff. de his quæ in
 fraud. cred. Testamentum ratione præteritionis est nul-
 lum, si præteritus ipse dicat & petat, non aliàs. l. filio. &
 Dd. ff. de iniust. rupt. & irrit. fac. testa. aliaque huc per-
 tinentia, suo more multa ad l. si vnquam. C. de reuoc.
 donat. ad verb. reuertatur. num. 8. 9. & seq. cumulat Ti-
 raquellus.

Deniq; & illud adjicio, quod hæres propter debitū
 defuncti, intra nouem dies post mortem defuncti arre-
 stari non debet, quasi id tempus illi ad lugendum in-
 dultum sit: secundum casum singularem in §. meminif-
 se & ibi Bart. in authen. vt cum de appel. cognos. vbi di-
 citur

citur quod nemini licitum est hæredibus & fideiussoribus defuncti, vllam inquietudinem aut molestiam, occasione debiti defuncti inferre. & cōcordat elegans textus, in l. fin. C. de sepulch. violat. sicut nec executio instrumenti quantumcunque liquidi, infra illos dies contra hæredem fieri potest; imò ne sententia quidem quæ transijt in rem iudicatam, vt notat Rodericus Zuares, ad l. post rem iudicatam. in §. ampliacione, & in quā limitatione. ff. de re iudic. Quia eo ipso quo lex vetat aliquem inquietari, censetur prohibere executionem. l. fina. §. donec. & ibi Bartol. C. de iur. deliber. & cum lex præsumatur esse in viridi obseruantia, nisi probetur contrarium, l. Arriani. C. de heretic. non audiam nostri temporis rabulas occlamantes illam legem non obseruari, nisi mihi de contraria consuetudine, legitime & vt decet introducta, fidem fecerint, maximè cū in naturali æquitate & honestate fundata sit.

II Possumus quoque & huc multa adferre de eo quod disputant plerique, an debitor de fuga suspectus & captus, incompetentiam Iudicis allegare, & remissionē ad suum iudicem postulare possit, de qua re Iason ad d. §. 1. num. 95. Bertran. consil. 182. lib. 1. & consilio 304. lib. 3. Latius idem Ias. ad l. 2. num. 15. ff. de iurisd. omn. iud. & alij ex professo agunt. Sed quoniam mores nostri quocunque loco Iudicem in hac re competentem faciunt, nolo in ea re per se clara, diutius inhærere. Dixi autem superius, cap. 4. num. 14. clericum ob periculum fugæ à laico detentum, custodiæ ecclesiastici Iudicis tradendum esse.

CAPVT XI.

Cuius loci statutum ad faciendum arrestum spectandum sit, & quæ consuetudo, si in diuersis locis alia & alia sit, spectetur.

SYMMARIA.

1 *Locus celebrati contractus, quando consideretur.*

In

- 2 *In soluendis gabellis, quæ consuetudo attendatur.*
 3 *Forenses ligantur statutis loci, ubi conveniuntur in his quæ ad ordinationem iudiciorum pertinent.*

SED cum de tempore & loco quo vel fieri vel non fieri arrestatio posset disputamus : incidit etiam hæc quæstio, cuius loci statutum, aut consuetudo spectari debeat, si in loco celebrati contractus, iure arresti, vel prehensionis utimur, & in loco destinatæ solutionis non utimur ? Quam quidem quæstionem, non in specie, aut, ut nostri aiunt, in terminis, sed in simili & propinquo admodum casu decisam inuenio. Interpretes enim ad l. si fundus. ff. de euiet. ad l. quæro. ff. de solut. Et D. Præses Nicola. Euerhardi cōsilio 78. incip. Ex literis. col. 7. versi. aut quærimus. aiunt, quod si in loco celebrati contractus sit statutum, quod debitor possit capi & incarcerari, vel quod instrumenta notariariorum habeant executionem paratam : in loco verò destinatæ solutionis, non sit simile statutum, sed seruetur ius commune, attēdetur quo ad hoc, mos, obseruantia, statutum, aut lex loci destinatæ solutionis ; quippe quod in his quæ concernunt iudiciariam executionem inspicitur locus destinatæ solutionis. Bald. Angel. Alber. & alij, ad l. hæres absens. ff. de iudic. Dominic. Philip. Francus, Anchar. ad cap. Romana. de foro compet. libr. 6. & hoc latè & eleganter prosequitur Rodericus Suarez, ad l. post rem iudicatam. cap. incipien. circa Iudicem. ff. de re iudic. Sicut & in his quæ respiciunt extinctionem actionis propter præscriptionem statutariam vigentem in vno loco, & non in alio : vel quo ad exactiorem poenæ adiectæ quantitati, quando statuta & iura municipalia locorum sunt diuersa, l. 3. §. fin. ff. de test. l. cum clericus. C. de episc. & cleric. §. si. Institut. de satisd. Bartol. & Angel. ad l. 1. ff. de vsur. ad d. l. si fundus. & ad l. cunctos populos. C. de summa trinit. Nam licet quo ad alia quæ concernunt solemnitatem actus, seu eius perfectionem, inspicatur consuetudo loci celebrati contractus. Id magis patet. §. illud. ff. de rebus eor.

cor. & Bald. ibi. & ad l. 1. quæstion. 5. C. de contrahem. empt. & ideo si ex statuto loci requiratur certa solennitas in ipso contractu, vel si ad subsistentiam contractus requiratur solutio gabellæ, vel quid simile, tunc tale statutum debet obseruari, licet in loco destinatæ solutionis non sit simile statutum. Iason numero 55. in 2. lect. Bartol. & alij, ad d. l. cunctos. Tamen in his quæ superueniunt, post absolutum contractum, & eo iam perfecto tendunt ad eius executionem; cuiusmodi est arrestatio, ibi locus destinatæ solutionis inspicitur, sibi que imputare potest, qui ita contraxit; quia in executione eiusmodi, non consideramus causam de præterito, sed locum & tempus, vbi & quando fiet, teste Bald. ad authen. Quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. Ioann. de Platea ad l. missi. C. de exact. libro 10. Iason ad d. l. cunctos. in 1. lect. num. 20. Bartol. ad l. à diuo Pio. §. sententiam. ff. de re iud. Doctor. ad cap. 1. de sponsal. Castr. ad l. 2. C. quemad. testa. aper. Et latissimè omnium quæ ad huius rei confirmationem adferri possent, dicto loco cumulauit D. Præses; cuius argumentis, & per similitudinem rei motus, existimo, quod & in arrestatione, si similis casus occurrat, locus destinatæ solutionis & iudicij spectari debeat. Et propterea si in loco contractus initi non procedatur per arrestum: sed iure communi & ordinario, tamen si is qui ex eo contractu promisit soluere hic, reperiatur in hac nostra Belgica, quæ est patria arresti, poterit hic arrestari & ad soluendum compelli: sicut & in casu contrario decidit Angel. in d. l. si fundus. quod si in loco contractus est statutum, quod quis capiatur pro debito; & in loco iudicij est statutum, quod non capiatur, debet inspicere locus vbi debitor conuenitur, & vbi fit executio, & vide Bald. ad l. 2. C. quemad. testa. aper. Huc etiam pertinet, quod si contractus factus sit in loco, vbi gabella non debetur, traditio autem in alio loco vbi debetur, tunc inspecto loco traditionis debetur, vt voluit Bald. ad l. multum. colum. vlt. vers. pone ergo: & sibi quoq; Salycet. in fin. C. si quis alter, vel sibi. Nā & alias contra-

contractum fuisse videtur, non in eo loco, quo negotium gestum est, sed quo pecunia soluenda vel tradenda est, iuxta ea quæ superius dixi, ad hunc effectum. l. 3. ff. de bon. auctor. iudic. poss. l. contraxisse. ff. de act. & c. Rom. de for. comp. lib. 6. Sed quid si quis contraxit in loco in quo illius loci homines non vtuntur arresto, neque promisit soluere in patria arresti, sed tamē illic reperitur, vtrū nihilominus arrestari possit? existimo quod sic, si vel tempus solutionis elapsum, vel in mora periculum sit, vt latē superius dictum fuit: quia adhuc verum est dicere, quod statutum & consuetudo loci iudicij seruari debet in istiusmodi. l. 3. in fin. ff. de testib. l. cum clericis. C. de episc. & cler. & in his quæ ad ordinationem iudiciorum pertinent † forenses ligantur st a 3
tutis loci vbi conueniuntur. Ias. & alij ad d. l. cunctos
populos. C. de summa trinit. & fide cathol.

CAPVT XII.

De renunciatione immunitatis & priuilegij,
de non arrestando.

SUMMARIA.

- 1 Renunciatio immunitatis nundinarum an valeat.
- 2 Nundina publicum fauorem continent.
- 3 Renunciatio feriarum an subsistat.
- 4 Argumentum bonum est à Lege ad Pactum.
- 5 Princeps sua lege immunitati ecclesiæ non præiudicat.
- 6 Debitor an in ecclesia capi possit.
- 7 An ad arrestum quis se obligare possit.

Illud autem quæri potest, an ne debitor immunitati huic temporis aut loci, renunciare possit? Sanè † ad tempus quod attinet, non dubium est, quin im 1
munitati nundinarum renunciare possit: quia † licet 2
fauorem publicum habeant nundinæ, scilicet, vt hinc inde merces in ditionem vel ciuitatem, quibus illa eget, inuehantur, principaliter tamē de priuatorū comodo agitur, & sic regulæ communi standum est, quæ
habet,

habet, Quod quoties priuato fauore lex aliquid principaliter introducit, licet secundario publicam causam annexam habeat, renunciari huic fauori posse. Docto. ad l. ius publicum. ff. de pact. Alciat. num. 33. & alij, ad l. penult. C. de pact. Bart. ad l. vniuersi. num. 2. C. de legat. libro 10. modò tamen renunciatio ista specialis sit & expressa, l. 1. & ibi Roma. & alij, ff. si quis in ius voc. Vnde grauiter peccare videntur nonnulli temporis nostri pragmatici, qui generalem renunciationem sufficere arbitratur, sicut omnia incocto & indigesto stomacho accipere solent. Bonus autem iudex, facile animaduertet ex verbis fuse vel strictè prolatis, quatenus renunciatio sese extendat, & an ad nundinarum libertatem sese porrigat. Quod si certo in loco, feriarum in honorem diuini numinis introductarum, is honor, & ea religio fuerit, vt in illis ipsis, omnino sistere debitorem non liceat; existimauero renunciationi locum non esse, iuxta vulgatam regulam, quod ferijs in honorem Dei constitutis, renunciare non licet. glo. ad ca. si feriat. de fer. l. fin. C. illo tit. Iason ad l. 1. num. 4. ff. eo. Sic etiam nemo consentire posset (ni fallor) vt in loco sacro capi posset. Iniuria quippe fit Deo & Sanctis quãdo in ecclesia Dei & Sanctorum talia aguntur. c. frater. c. miror. 16. quæstion. 4. & aliàs qui in loco sacro vel monasterio existit, pacto eiusmodi suo immunitati monasterij præiudicaret. Et licet ius monasterij pro futuro tempore non tolleretur, esset tamen plena res mali exempli, neque posset debitor renunciare fauori suo mixto cum fauore alterius. Paul. Parisius consil. 73. num. 41. & 42. lib. 1. & in venerabilib. istis locis. cum pace & quiete, vota conuenit celebrari. l. denunciamus. C. de his qui ad ecclesi. confug. adeo vt in præiudicium illius, principes seculares disponere non possent. c. quæ in ecclesiarum. c. ecclesia. de constitu. Aufrer. decis. 1. holos. q. 422. Quod t̄ verò lege aut statuto fieri non potest, pacto quoque fieri nequit. l. fin. C. de reb. alien. non alie. l. si. C. de fideiuss. quia pactum, lex, & statutum, æquiparantur. c. sacrosancta. c. Massana. de elect. & maior est potestas

potestas legis, quàm hominis qui legi subest, ut ait Præses ad locum, à pacto ad legē. Ceterum hic paulò altius sistendum est; Sunt qui existimant, quod si tenear restituere rem aliquam, & ad ecclesiam confugero, nihil mihi immunitas prodest. l. 1. C. de his qui ad eccles. cōfug. ibi. *Nec ante suscipiantur, quàm debita vniuersa reddiderunt.* Et quamuis textus ille loquatur de seruis, idem tamen iuris esse in liberis hominibus, concludit Azo in summa ibi: quia debitor tributorum, pro debito in ecclesia capi, & ab ea extrahi potest, l. nemo C. de exact. tribut. lib. 10. quippe quod fiscalium ratio, & militibus, & priuatis, & ipsis quoque templis, & vniuersę denique Rei publicę, utilis atque necessaria est. Authen. de mandatis princ. §. publicorum col. 3. Oldrad. confi. 54. inc. Auguiens. Nam aliàs si cum ego rem meam tibi commodarem, vel mutuo centum numerarem, vel merces venderem, tu ad ecclesiam confugeres, & res meas cōsumeres, daretur tibi occasio delinquendi contra l. conuenire. ff. de pact. dotalib. & immunitas ecclesię quę ad vitę & membrorū conseruationē est cōcessa, ius pecuniarum, vel bursale partis lædere non debet. l. 2. C. de in ius voc. c. de raptoribus. 36. quęst. 1. Ideoque prouisio extrahendi concessa fuit à Senatu Burdegalensi, cuidā mercatori, contra suum Institorem, teste Boërio, quęst. 215. incip. incarceratus. & Rebuff. ad ord. reg. tomo. 2. titu. de immun. eccles. gloss. 2. nu. 2. Alij vero tcontrā dicunt, quod Imperator non potuit per suum ius nouissimum præiudicare immunitati ecclesię, à lege concessę, cum istud priuilegium sit datum non subdito, iuxta ea quę not. in c. nouit. de iudic. tum etiam canon generaliter loquitur. d. c. miror. & immunitas ista ex iure diuino profluxit. cap. 2. libro 3. Regum.

Alij verò opinantur, quod inspecto iure communi, debitor non potest in ecclesia capi, nec inde extrahi. l. præsentī, C. de his qui ad eccles. confug. quia liber homo de iure non potest capi pro debito, nisi sit ad hoc expressē obligatus. l. ob xs. C. de act. & oblig. c. lator. de pign. Imò nec extra ecclesiā caperetur, si bonis cedere

velit, l. i. C. qui bon. ced. pos. inspecto tamen iure municipali, secundum quod capitur quis pro debito, ab ecclesia extrahi posset, cum persona per ius municipale sit affecta, ne creditor defraudetur re sua, vel sibi debita. Ego verò existimo opinionem hanc, quod renunciare non liceat, esse verissimam, & reliquas esse falsas. Nam præterquam quod aliàs semper in dubio fauendum est ecclesiæ, & eius immunitati. d. l. præsentī, nusquam tamen cautum est, in hac specie, ecclesiarum immunitatem non prodesse his, qui ad eas confugiunt: & ideo regulæ standum esse respondent Abbas in c. inter alia. nu. 22. de immu. eccle. per text. in d. l. præsentī. Roderi. ad l. 2. de los gouiernos. quæst. 5. Didac. Couuar. lib. 2. variar. resol. c. vlt. num. 14. versī. sed profecto. vide latius super cap. 6. in princ. etiam si debitor sit obnoxius publicis tributis. Cyn. ad d. l. præsentī. quia nouellæ Cæsarium Constitutiones, tanquam iuri Pontificio in hac re contrariæ, non sunt recipiendæ. Posset tamen fortassis, inquit Didac. hoc admitti in mercatoribus & campsoribus, qui maximo Reipublicæ dispendio, ex pecunijs & rebus alienis, dum negotiationem quæstuariam exercent, operā vsuris & fœnoribus strenuè dantes, laurè & opiparè viuentes, & decoctores tandem versuram faciunt, & ad ecclesiam fugiētes, creditores omnes miserè fallunt: quod quidem grauissimum crimen est, & ob id hi famosi latrones appellantur. Sed, inquit, an iustè fiat, aliorum iudicium esto, quamuis id iure fieri posse existimet Boërius d. decisi. 215. num. 7. quo in loco plura de his mercatoribus tradidit. Addit præterea Couarruias, in supremo Prætorio Hispaniarū Regis Principis nostri. rescriptum fuisse ecclesiasticis Iudicibus, ut præstita per Iudicem secularē cautione, de non puniendis criminaliter debitoribus, ipsos debitores quoscunque ab ecclesijs abducerent, & eorum bona, si quæ in ecclesiam attulissent, auferrent. Sanè mores nostri ostendunt, decoctores ad ecclesiam, & monasteria confugientes, abstrahi non posse. Ex quibus omnibus etiam existimo, huic iuri debitorem renunciare

31 DE IVRE SISTENDI. cap. 13. in
non possit ad diuini numinis venerationem est intro-
ductum.

An verot quis ad arrestum se obligare possit de quo
disputant Doct. in l. 2. ff. de liber. hom. exhib. l. Titio
§. Titio. ff. de condit. & demonst. l. 1. C. qui bon. ced. pos.
inutilis est quaestio, nam cum statutum & consuetudo
arrestum permittat, cur etiam pactum hoc non permit-
tat, non video, quia ab vno ad alterum est iusta argu-
mentatio, vt est videre apud D. Præsid. in loc. à pact. ad
statut. Sed de clerico, an possit se obligare ad seruand-
um arrestum in custodia iudicis laici, plus momenti
habet, & de eo loquitur Guid. Pap. quaest. 61. remissiue
ad Ioan. Fab. in §. cum eo quoque, num. 3. Inst. de actio.
sed quoniam de hoc satis dictum est superius sub cap.
4. de his quor. bon. legit. arrest. nume. 14. de illo cap.
5. de his qui & quor. bon. arrest. non pos. num. 15. actum
non agam.

CAPVT XIII.

Renunciatio immunitatis an porrigatur ad
hæredem debitoris.

SUMMARIA.

- 1 *Hæres eius qui personam suam obligauit, an capi possit.*
- 2 *Priuilegium personale, aut pactum, personam nō egreditur.*
- 3 *Hæres compelli potest ad omne id, ad quod compelli poterat defunctus.*
- 4 *Instrumentum publicum meretur executionem contra hæredem.*
- 5 *Quilibet in contrahendo aut renunciando, præsumitur se conformare legibus vel statutis patrijs.*
- 6 *Renunciatio immunitatis quid tacite in se contineat.*
- 7 *Hæres vtrū arrestari possit, antequam ipsi fides aliqua de debito facta sit.*
- 8 *Hæredem debitoris sui qui arrestat, probare debet eum hæredem esse.*

Porro autem cum eadem sit persona hæredis & defuncti, iuris potestate & fictione; dubium esse posset, vtrum hæc fori & immunitatis renunciatio etiam stringat hæredem renunciantis, veluti si, vt sæpe fit, debitor meus rusticus, renunciaret immunitati nundinarum, certum est enim, quod eo casu, die nundinarum sisti, atque arrestari poterit. Sed an eo mortuo,

1 hæres eius possit, quæstionis est? Et quidem prima facie negatiua pars probabilior videtur, quia quando debitor obligauit personam & bona sua, ratione huius obligationis hæres capi non potest, licet debitor potuisset. Bart. ad l. si decesserit. ff. qui satisfd. cog. tum ¶ quia conuentio est merè personalis, quæ ad aliam personam non transit, sicut etiam non transit priuilegium personale. c. priuilegium. de reg. iur. libro 6. tum quia hæres ad hoc non fuit obligatus, nec potuit defunctus hæredem qui neque deliquit, neque contraxit, ad arrestum, & sic per consequens ad carcerem, nisi soluat, aut caueat, obligare; sed illa obligatio censetur extincta per mortem debitoris, quo ad hæredes, teste Benedicto de Barzis in tract. de guarant. quæst. 9. primæ partis. Et vt ait Rebuffus d. tomo. 1. art. 3. glo. 2. num. 13. ex differētia, quando lex, vel ordinatio concedit ius capiendi debitorem, tunc etiam hæres detineri & capi posset, quia debitor est, & quia lex semper loquitur. l. Arriani, C. de hæreti. Quod non est in tali contractu, qui merè est personalis, & lege non adiutus; & ideo ad hæredes non transit. Iason ad d. l. si decesserit, colum. 3. ff. qui satisfd. cog. facit lex 3. & seq. ff. de censib. & ideo inquit, is qui conuenit, vt non facta solutione præstita die, possit detineri & in carceres conijci, si non soluat tali die, capi potest, quia est in mora, & sic in culpa; Sed hæres qui in ius alterius successit iustam habet ignorantia causam an debeatur. l. qui in alterius. ff. de reg. iur. Ideo non est in mora, & sic nec in culpa, vnde detineri, aut in carceres detrudi non debet.

E cōtrario verò videri posset, affirmatiuam partem esse veriore, quia hæres censetur esse vna eademque persona

persona cum defuncto, vt in authent. de iureiur. à mor.
 præst. col. 4. l. hæredē. ff. de reg. iur. succeditq; cum sua
 causa, suisque vitijs l. vitia. C. de acq. possess. l. Pompo-
 nius. ff. illo tit. & ad id ad † quod poterat compelli de-
 functus, potest etiam compelli hæres eius, l. postulāte.
 ff. ad S. C. Trebell. licet verbis legis non exprimatur.
 Ad cuius legis interpretationem respondet Bartolus,
 hæredem debitoris, vinctis mancipari posse, si ipse
 debitor potuisset; quia hæres debitoris etiam debitor
 est, à quo inuito debitum exigi potest. l. debitor. ff. de
 verborum signifi. & instrumentum † publicum, quod
 meretur executionem cōtra debitorem, eodem modo
 meretur executionem contra eius hæredem. Imola &
 Angelus ad l. i. ff. de his quæ in testa del. quia ex quo de-
 bitor est obligatus in instrumento, obligatio ipsius hæ-
 redis, virtualiter quoque continetur in instrumento,
 licet hoc ibi non exprimatur. argu. l. i. C. si cert. petā. &
 l. si pactum. ff. de prob. l. i. ff. quor. leg. vbi notat Bald.
 quod exceptio, Tu non es nominatus in instrumento,
 non nocet hæredi, quia nominato auctore, cēsetur etiā
 hæres eius esse nominatus. Alexand. ad l. in ratione. §. si
 filio. colum. 5. ff. ad l. Falcid. aliasque in l. ex contractu.
 ff. de re iud. clarè dicitur ius executiuum transire con-
 tra hæredem, qui non est noua persona, sed eadem cum
 defuncto, teste Bart. ibi. Et quamuis ius exequendi non
 dum natum, non transit ad hæredem. arg. §. seruus. In-
 stitu. de cap. dimi. tamen quando iam est in esse pro-
 ductum, tunc illud ius exequendi formatum, transit
 ad hæredem. l. si superatus. §. i. ff. de pignor. l. si ma-
 ter. §. i. & l. iudicata. ff. de excep. rei iudic. Barto. ad
 l. 3. quæst. 4. C. de pignor. Et quemadmodum stipulator
 cēsetur non solum sibi, verum etiam hæredibus suis,
 etiam si eorum nulla facta sit mentio, stipulari. l. si pa-
 ctum. ff. de probat. Ita econtrā, & promissor quoque
 de hæredibus suis intellexisse, eosque obligasse vide-
 tur. l. 2. ff. de verbor. obligat. ex quo generale illud axi-
 oma profluit, quod omnia pacta actiue & passiuè tran-
 seant in hæredes, etiam si de illis mentio nulla facta

fuerit ; adeo vt plerique existiment, hæredem non ex-
 cludi, etiam si in renunciatione vel promissione adie-
 cta fuerit dictio taxatiua. Qua de re in vtramque par-
 tem, multa suo more accumulatur Tiraquel. in tract. de
 vtroque retractu, c. de retract. conuent. §. 1. gloss. 6. nu.
 3. cum multis sequentibus. quæ omnia hoc vno loco refer-
 re non expedit. Ego hic considero quod in simili, licet
 pactum non valeret, quod debitor omissa citatione, &
 causæ cognitione capi, & carcerari posset, vt existi-
 marunt Bald. consil. 185. libro 3. Ripa ad l. obligatione,
 numero 27. ff. de pignor. & hypoth. Angel. & Alexan.
 & alij, ad l. alia. §. eleganter. ff. solut. matr. Panorm. &
 Felyn. ad cap. de cætero. de re iudic. valet tamē eiusmo-
 di consuetudo. l. missi opinatores. C. de exact. tribu. li-
 bro 10. quamuis enim quicquid potest fieri per pactum
 possit etiam fieri per consuetudinem. l. fin. & ibi id no-
 tant Bald. Bart. Salycet. & alij. C. de fideiuss. Infinita ta-
 men sunt quæ per Legem, Statutum, aut Consuetudi-
 nem introduci & fieri possunt, pacto autem defendi
 non possunt. Castrensis, Bart. & alij, ad l. non impossibi-
 le. ff. de pact. præcipuè si statutum, aut consuetudo, ni-
 hil quod sit turpe, aut quod bonis moribus vel naturæ
 aduersetur contineat, vt latè explicat D. Præses Nico-
 laus Euerhardi in loco à pacto ad legem, &c. Vnde non
 sine ratione dixit Ripa loco mox citato, quod submissi
 carceribus & arrestis, passim arrestentur absque citati-
 one, non quidem in vim alicuius pacti, sed in vim con-
 suetudinis pactum approbantis. Quæ tamen consuetu-
 do, cum in facto consistat, nisi esset notoria, probari
 deberet. c. 1. de constit. libr. 6. Et hæc quidem Ripæ
 sententia, proximè ad decisionem huius quæstionis
 pertinere videtur : Nam t̄ cum quilibet contrahendo
 & renunciendo videatur se retulisse ad leges patrias,
 iisdemque sese conformare voluisse, l. hæredes mei. §.
 cum ita. & ibi Doct. ff. ad Trebell. latè Alciat. reg. 3.
 præsumpt. cap. 32. certè debitor t̄ qui huic priuilegio
 fori renunciat, voluisse videtur, quod consuetudo
 vel lex patria, in hanc renunciationem more suo in-
 duceret

fluëret & hæredem contineret, qui se iniuria affici, si arrestetur die nundinarum, conqueri non potest, cum sciat vel scire debeat, tam esse consuetudinem atque statutorum conditionem & naturam, vt sicut luna dominatur corporibus, iisdemque qualitates suas immittit, ita etiam consuetudo vel statutum dirigit humanas actiones, & subintrat contractum, vt secundum eius præscripta seu obseruationem contractum esse videatur, l. in lege. ff. locat. Chass. ad consue. Burg. des droictz à gens maries. Rubri. femme maries. §. 2. ad verb. selon la generale coustume. numer. 1. 2. 3. & seq. Cessante verò consuetudine, aut statuto, quamuis animus hic multum fluctuet, non ausim à communi opinione recedere, quæ est in proximis terminis; quod si debitor in instrumento expresse conuenit, quod si statuto die non soluerit, possit incarcerari; præsupposito quod tale pactum valeat; hæres debitoris quamuis non soluat, non tamen poterit in vim illius pacti incarcerari, quia hæc promissio, iurisque renunciatio, cohæret personæ, & ideo ad hæredem non transit. Ita decidunt Bart. num. 1. Iason num. 13. & alij ad d. l. si decesserit: tum etiam quia plus potest statutum quam pactum. Bart. ad l. omnes. ff. de Iustit. & iur. & quando verba pacti sunt dubia, contra eum qui ex pacto se fundat, & apertius de hærede dicere potuisset, fit interpretatio, l. veteribus. ff. de pact. Et quamuis hoc quod dixi, t hæredem contineri renunciatione, si modò aliàs statutum iuuat ipsam renunciationem, eidemque adsistat, intelligunt quidam, vt tamen hæres prius citetur. Bald. ad l. per diuersas. C. mand. Ange. & alij ad l. intra. ff. de re iudic. doceaturque quod hæres est. Castrensi. ibid. Ego tamen puto, quod arrestum non impediatur, ne abeundi occasio instruatur, & quod etiam de iure suffecerit, summarie iudicem informare, amplioremque probationem offerre: quemadmodum & in huiusmodi negocijs & rebus lex summarie, & secundum qualitatem negocij, procedendum esse monet, vt sumptus litiū, qui multos consumūt, euitentur, & sic non fiat diuersus

processus, vt ait Rode. Zuarez ad l. post rem. extensio-
 ne. 1. num. 3. vers. ego seruabam. ff. de re iud. & elegan-
 tius in 5. limitatione eiusdem l. num. 5. vers. consilium
 est. Quod in nostra hac prouincia dubium non habet,
 vbi, vt inferius dicemus, moribus receptum est, credi-
 torem suo periculo arrestare eum posse, qui legitima
 exceptione munitus est, licet in progressu causæ certū
 8 sit quod debet tanquam fundamentū intentionis suæ,
 probare, arrestatum hæredem esse, adeoque personam
 illius esse talem, contra quam executio eiusmodi fieri
 possit. Inno. in c. quia de iudic. Bald. ad l. si quis curia-
 lis. C. de episc & cler. Latè quoq; lib. 1. forens. Instit. c.
 4. tractat Imbertus. vtrum instrumentum, aduersus hæ-
 redem, in vim pacti, executioni mandari possit; & tan-
 dem ait non posse, si pactum merè personale est, nisi ta-
 men per statutum probetur: veluti si caueatur statuto,
 debitorem eiusve hæredem prehendi, & in carcerem
 mitti posse: quod etiam nunc probaui.

CAPVT XIII.

Quando arrestatus videatur priuilegio fori
 tacitè renunciasse.

SVMARIA.

- 1 *Dicens se arrestari non posse, declinatoriè excipit, & ante
 litem contestatam hoc opponere debet.*
- 2 *Ius renocandi domum, an & quando proponi debeat ante li-
 tem contestatam.*
- 3 *Tempus arresti facti spectamus, sicut & contractus & de-
 licti, quo ad conditionem personarum.*
- 4 *Laicus post delictum factus clericus, à quo Iudice venias
 puniendus.*
- 5 *Exceptio declinatoria post litem contestatam superueniēs,
 an opposita proffit.*

ET hæc quidem de expressa renunciatione immu-
 nitatis aut priuilegij: Tacitè autem renunciasse
 videtur arrestatus huic priuilegio, aut immunita-
 ti, si

ri, si ante litem in materia arresti contestatam, non excipiat, quod illic arrestari nō potuit; quia hæc est exceptio declinatoria, quæ ante litem contestatam opponi debet, & postea opponi non potest. l. ita demum. C. de procur. c. inter. de except. Is enim qui dicit se arrestari non posse, aduersus Iudicem arrestantem excipit, & se coram eo, in vim dicti arresti, conueniri nō posse contendit, aut certè dicit, quod licet fortè iure communi propter contractū conueniri posset, tamē propter priuilegium suum non tenetur ibi litigare, aut respondere. Sic & Inno. lo. Andr. & alij ad c. si. de foro comp. & potissimum Socinus ibi. 7. q. in princ. decidunt, quod si ius reuocandi domū, cui istud est simillimū, debet ante litem cōtestatā proponi; quod tamē limitat duobus modis, Primò vt procedat quando ius reuocandi domum cōpetebat ante litem contestatam, secus si cœpit competere post litem contestatam: quia tunc potest proponi, etiam post litem contestatam, iuxta not. per Iason. ad d. l. ita demum. Secundò vt procedat quando omnia adhuc sunt integra; sed si is, cui competit ius reuocandi domum, succubuit per aliquam interlocutoriā sententiam super aliquo articulo, nec appellauit, tunc amittit hoc priuilegium. Specu. in tit. de renunc. §. i. versi. quod si is. Ex quibus duabus limitationibus, videretur etiam hic dici posse, quod si quis esset arrestatus, antequam fieret clericus aut scholaris, aut aliās talis qui arrestari non posset & postea fieret non arrestabilis, non valeret tamen arrestatio, & posset adhuc excipi contra eandem, vel saltē ea resolueretur; quod non puto esse verum, quia si debemus spectare tempus arresti facti, sicut spectamus tēpus cōtractus, l. Rutilia. ff. de contrahen. empt. & tempus delicti, l. i. ff. de pœn. & per arrestum videtur arrestatus fuisse præuentus à Iudice arrestante. l. si quis posteaquam. ff. de iudic. vbi est clarus & apertus textus, cuius verba sunt hæc. *Si quis posteaquam in ius vocatus est miles vel alterius fori esse cœperit, in ea causa ius reuocandi domū non habebit, quasi præuentus.* & vbi cœptum est iudicium ibi finiri debet. l. vbi cœptū. cod.

titu. & glo. ibi notat, quod sufficit eum potuisse in ius
 vocari tempore citationis. l. pen. ff. de iurisd. omni. iud.
 l. incola. ff. ad municip. quia per citationem tam realē
 quæ sit per arrestum, quam per verbalem inducitur
 præventio. Bald. in l. officiales. C. de episc. & cler. &
 factum legitimè non retractatur, etiam si postea casus
 superueniat, à quo incipere non potest. c. factum legi-
 timè. de reg. iur. lib. 6. Verum est quod Bart. in tract. de
 4 iurisd. numer. 8. decidit, quod si laicus is, qui deli-
 ctum admisit, post admissum delictum clericus fiat, de-
 bet puniri per Iudicem ecclesiasticum, & non per Iu-
 dicem laicum nisi in fraudem factus sit clericus. Sed
 Bald. & alij add. l. officiales, suppleant, vel etiam nisi à
 Iudice seculari, per citationem fuerit præuentus, aut ni-
 si fuerit degradatus. Illud tamen verum est, quod eti-
 am in illis casibus non poterit puniri delinquēs, postea
 factus clericus, à seculari iudice, ea poena, quam non
 posset sustinere propter ordinem, & sic non puniretur
 ab eo corporaliter, sed hæc poena commutabitur in a-
 liam. l. hos accusare. §. ult. ff. de accus. nisi esset ordine
 postea motus, quia tunc ab omni clericali priuilegio
 excidit. c. degradatio. de poen. lib. 6. & ita in suprema
 Curia Parisiensi iudicatum fuisse anno 1371. refert Costa-
 lius ad d. l. si posteaquam. Probatur etiam hæc nostra de-
 cisio apertè in l. cum quædam puella. ff. de iurisd. om-
 ni. iud. vbi dicitur quod licet puella, durante lite nubat &
 sequatur domicilium & conditionem mariti, tamen
 hoc non subtrahit illam à iurisdictione Iudicis, qui il-
 lud matrimonium præuenit, & coram quo illa non-
 dum nupta litem contestata fuit; & quod priuilegium
 fori post præuentionem accedens, non proficit præuen-
 to, vt iudicantis imperium declinet; Quod igitur di-
 5 citur si exceptionem declinatoriam, quæ post litem
 cōtestatā superuenit, postea opponi posse, intelligo de
 ea exceptione, quæ verè quidem competeat ante litē
 contestatam reo, sed non sciuit illam sibi competere,
 nisi post litem contestatam, veluti si ignorans tempore
 arresti facti, iā erat legatus factus, aut si ignorauit hoc
 priui-

privilegium sibi & sui generis hominibus competere, quia ignorans non consentit, & iurisdictio sine consensu, aut per errorem, non prorogatur, ut est elegans textus in l. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iudi. De quo errore cum constat, facile apparet, etiam secundæ limitationi Socini non esse locum propter eandem rationem.

CAPVT XV.

An arrestatus præstando cautionem de iudicio sisti, privilegio fori renunciassé videtur.

SUMMARIA.

1. *Cautio de iudicio sisti quomodo intelligatur.*
2. *Cautio de iudicato soluendo, non prorogat iurisdictionem Iudicis.*
3. *Satisfacens de parendo mandatis Iudicis, an renanciet fori privilegio.*
4. *Qui petit sibi cauere de refundendis expensis, aut soluit sponte, non videtur ob hoc in Iudicem consentire.*

Disputari etiã posset, an scholaris vel alius quisquam per hoc privilegio suo renunciassé, & forum Iudicis loci in quo arrestatus est, approbasse & prorogasse videatur, quod cautionem præstat de iudicio sisti ibidè? Et paucis dicendũ est, quod non, secundũ Bart. in l. si cõuenerit. ff. de iurisd. omn. iudi. quia ea cautio intelligitur, nisi Iudex ex iusta causa recusetur. Nã & in authen. offeratur. C. de litis contesta. post satisfactionem datur adhuc tempus ad deliberandum, an reus Iudicem adhuc recusare velit; & ibi not. Zas. numer. 2. quod non solum potest reus mutare voluntatem, aut litem contestatam, si promissit iudicio stare, & si satisdedit de stando in lite, vsque ad finem, verum etiam si copiã libelli petijt, & genus actionis sibi exhiberi. Quod rationem habet; quia præstando cautionem istam de iudicio sisti, intelligitur promississe non solum respectu principalis debiti petiti, sed etiã respectu exceptionis declinatoriæ, postea per eum proponendæ. Et idem est
si ca.

- si caueat de iudicato soluendo, secundum Bart. in l. vir bonus. ff. iudic. solui. quia intelligitur; quod promittit soluere iudicatum, si inuentum fuit quod exceptiones declinatoriæ, & aliæ per eum proponendæ inuentæ fuerunt, de iure non esse receptibiles, & non aliter. Et
- 3 Bal. ad l. 2. C. de bon. auctor. iudi. poss. dicit, quod † qui satisfadat de parendo mandatis Iudicis, non renunciat priuilegio fori, sed inest conditio, si de iure tenetur: Et ideo inquit Felynus, in c. inter monasterium. numer. 9. de sent. & re iudi. cum quidam rusticus subditus Capitanei Pisani, præstitisset satisfadationem, de parendo mandatis Iudicis, respondi, quod adhuc poterat allegare incompetentiam, quamuis satis dedisset. Et confirmatur hoc per l. si quis libellos. C. de appell. vbi si quis libellos appellatorios inferat coram Iudice appellationis, & desistat antequam sit acceptum iudiciū, non cogitur perseuerare in lite. Sed aliud est, si omnino constaret de voluntate arrestati, quod vellet approbare Iudicem loci arresti, & posset illum approbare; clericus enim non potest, c. si diligenti. de for. comp. Et quamuis Doctor. distinguunt in d. l. si conuenerit, inter satisfadationem necessariam & voluntariam, vt ex illa non inducatur approbatio iudicij, ex ista verò sic, vt per Alexand. latè in l. quidam consulebant. ff. de re iudic. Tamen longè satius & securius est, vt arrestatus præstando illam cautionem protestetur, quod non intendit consentire in Iudicem, nisi quatenus teneatur. Et prædictam resolutionem etiam tenet Aufrerius Decisio. Capell. Theolos. 180. incip. Item fuit quæsitum, si aliquis fuit conuentus. Vbi etiam addit, quod
- 4 non videtur consentire in Iudicem, si petat † sibi caueri de refundendis expensis, aut si sportulas soluat. Videmus enim has cautiones, ab initio præstari apud Iudicem ab eo, qui ius reuocandi domum habet. l. 2. ff. de iudic. c. fina. de for. compet. & D. Anthon. ad c. 1. de iudic. nec tollitur exceptio declinatoria per illum actū, quem pars facit ante litem contestatam, idem D. Anthon. in d. c. inter. Sed eam distinctionem puto hic non esse

esse necessariam, si non apertè constet, aut colligatur quod arrestatus voluit in Iudicem illius loci consentire; quia qui satisdat de iudicio sisti ibidem, licèt vltro faciat, vt per eā satisfactionem ab arresto relaxari posset, tamè quodammodo necessitate coactus facit, quod aliter relaxari & domum ad suos redire non potest, & si aliter posset euadere, vtique non præstaret eam cautionem, & sic est hic quædam causatiua necessitas in eo, licèt non coactiua, quod sufficit ne aliquo modo videatur per hæc in Iudicem illum consensisse.

CAPVT XVI.

Quæ sint necessaria, vt debitor, vel quis alius arrestari possit.

SUMMARIA.

- 1 Extranæus tantum, aut ciuis suspectus arrestari potest.
- 2 Suspectus debitor quando dicatur.
- 3 Arrestatio non fit, nisi creditore postulante.
- 4 An sit ante arrestationem apud Iudicem facienda summaria aliqua probatio de debito.
- 5 Res aliena arrestari non potest.
- 6 Res apud debitorem inuenta, eius esse præsumitur. & 8.
- 7 Vxor quo pacto suarum rerum arrestatione se opponat.
- 9 Pendente altercatione super proprietate rei, an arrestatio rectè fiat.
- 10 Bona debitoris si apud tertium existant, quid iuris.
- 11 Res pignori obligatæ an arrestari possint.

NON dubium est, quin graui iniuria afficiatur, qui ex causa nõ legitima sistitur seu arrestatur, cuiusve bona nullo iure detinètur, quod sequèti capite latius dicemus: Et ideo antequam creditor ad arrestũ deueniat, curare debet Iudex, vt citra omnẽ iniuriam causa instituatur. Nam vt Plato ait, legum sanctio huc respicit, vt felicissimi ciues sint, ac maximè inter se amici; qui sanè amici nunquam erunt, si mutuis iniurijs vexentur, sed quàm minimæ hæc sint atque pau-

paucissimæ. Igitur qui bona vel personam alicuius sistere vel arrestari intendit, obseruare debet principio, quod non nisi forensis & extraneus sisti vel arrestari potest; Cuius enim coram suo Iudice conueniri, iuxta consuetum iudiciorum ordinem debet: nisi de dilapidatione suspectus esse incipiat, vt sunt nonnulli, quorum largitio fundû non habet, & de quibus illud Claudiani dictum videri potest, *Præceps illa manus, fluuios superabat Iberos, Aurea dona vomens &c.* tunc interdici ei potest, ne bona sua alienet. Quæ tamen interdictio non temerè, sed plenè causa cognita fieri debet, citatò eo, cui interdictio facienda est, vt l. in causâ. §. causa cognita. ff. de minor. l. si deserta. C. si propter pub. pensit. Sicut etiam fieri solet, quando adolescenti perduto & luxurioso, mulierique luxuriosè viuenti, bonis interdictitur, l. si verò. §. adolescens. ff. mand. l. mulieri. ff. de curat. furios. Quod si verò hic suspectus cuius debitor, iam abitum quoq; paret, etiam bona illius sisti possunt cum ipse eo casu rectè detineatur. Bartol. & alij ad l. de pollicitationibus, in fin. ff. de pollicita. Bald. ad l. per diuers. C. mādāt. & ad l. si fideiussor. §. fin. ff. qui satifd. cog. vbi latè taf. Roman. consilio 241. inci. Spectabiles. Alexand. consil. 101. libro 2. Suspectus t̄ autem dicitur, si officina eius præter consuetum morem clausa maneat, Bart. Angel. & alij ad l. sciendum. ff. qui satifd. cog. si iam exercet ludos iure prohibitos; si sub grauib. vsuris pecuniam accipit; si bona sua mobilia teneat loco secreto, vnde facilè auferri possent; si multis fideiussoribus se implicet; vel si quid aliud faciat, ex quo Iudex in credulitatem suspicionis adduci potest; De qua re, vt intelligo, latè Ioan. Bapt. de S. Seuerino, in tractat. de suspect. debit. quæstion. 6. num. 1. 2. & alijs, & (quem ego vidi) Paulus Paris. eleganti consil. 99. & consilio 1. lib. 3.

Secundò hoc priuilegiûm creditori non datur, nisi fuerit postulatum. arg. l. 4. §. hoc iudicium. ff. de damn. infect. quia ad priuatam partis vtilitatem Iudex nō impartitur officium suum nisi fuerit imploratû. d. §. hoc iudi.

iudiciū, ne ipse qui inter vtramque personam liti-
 gatorum (vt ait Constantinus in l.vbi. C. de fals.) me-
 dius esse debet, se quodammodo partem constituere
 videatur. Inter postulandum t̄ verò, aliqualem fidem
 facere oportet Iudici de debito, vel per ostensionem
 instrumenti obligationis, vt censuit Barbatius consil.
 9. colum. 10. lib. 2. vel per testes, si fortè syngrapha ad
 manum non adsit, vel denique alia aliqua legitima &
 summaria probatione, per quam Iudex aliquo modo
 credere potest, verum esse quod asseritur. Rebuff. ad
 constit. reg. tomo 1. art. 6. gloss. 3. numer. 43. Sed an so-
 lum iuramentum creditoris sufficiat, dubitatum fuisse
 video: Ang. enim ad l. nemo carcerem. C. de exact. trib.
 & Angelum imitatus Imola ad l. 2. ff. solut. matr. illud
 existimant sufficere, propter periculum quod est in
 mora: quia vbicunque periculum est in mora, ad pro-
 bationem sufficit iuramentum, gloss. & Inno. ad c.
 quoniam. extra vt lite non contel. iuxta l. eorum. ff.
 de damn. infe. l. qui bona. §. si quis, eod. titu. ne si aliæ
 probationes requirantur, quæ sæpe admodum nobis
 ad manum non sunt, debitor interim aufugiat. Roman.
 ad d. l. si fideiussor. §. fin. Salyc. ad l. vnicam. C. de prohi-
 bit. sequest. Ioan. Bapt. d. loco. quæst. 6. numer. 18. quam
 opinionem Castrenf. quidem per totum mundum ser-
 uari ait; sequiturque eam Paulus Paris. consil. 107. nu-
 mer. 54. lib. 3. quia non fit plenum præiudiciū debito-
 ri, qui sola cautione arrestum dissoluere potest. Sed
 aliud visum fuit Bald. ad d. l. apertissimi, numer. 9. C.
 de iudic. & consil. 275. numer. 3. & 4. lib. 1. Alexand. sibi
 contrario, in d. l. 2. Iasoni etiam sibi aduersanti, in §. 1.
 Institut. de act. Alij verò multa simul requirunt, scili-
 cet quod de debito aliquo modo constet, & quod præte-
 rea creditoris iuramentum accedat: quod iuramentum
 non quidem Seruienti seu Apparitori qui arrestat, sed
 apud Iudicem præstetur, teste Rebuffo d. loco, art. 6. gl.
 num. 61. Sed vt eodem loco subdit, numer. 43. in multis
 locis, & iam si nihil Iudici ostendatur, nihilq; iuretur
 ad solam partis & creditoris assertionem conceditur ar-
 restum

restum, à la charge (vt dicunt pragmatici) es despens, dommages & interestes, de la partie que fait arrest. quod & in hac patria obseruari videmus: existimat tamen illam consuetudinem esse corruptelam, sicut per Senatum eiusmodi arrestationem dicit se vidisse declarari nullam, quæ arrestatio ad solam partis assertionem facta erat; quia pars quæ eam arrestationem fieri desiderat, nihil fortè habet, cum sit inops: Et ideo post ignominiosam istam arrestationem, non esset alteri parti, tam graui ignominia affecta satis consultum. Arbitror autem ego consuetudinem defendi posse, sed non inconcocte accipiendam esse; Iudex enim rationem personarum habere debet, & quid in huiusmodi negocijs æquum sit, prudenter discutiet. iuxta ea quæ not. Hippol. de Marfil. ad l. quæstionis. ff. de quæst. vbi admodum multos casus refert, qui iudicis arbitrio committuntur, & reliquuntur; Quid enim si actor sit vir prob. & inops, qui satisfacere pignoribus, aut fideiussoribus non potest, an idcirco iure suo excludetur, & impunita erit malitia rei? Absit à iure iniquitas. Ideoque hoc totum, vt dixi, religioni Iudicis relinquendum esse censuit Bald. ad c. significauit. circa medium de testib. per l. si creditores. ff. de priuil. credit. l. 3. ff. de cond. cau. dat. l. in omnibus. ff. de iud. Et quemadmodum Iudex potest eo casu, in quo id iure scriptum non est, cum sibi æquum videbitur, inbere cauere, id quod ex arbitrio sibi à lege dato. l. quod si Ephesi. ff. de eo quod certo loco. Castrens. ad l. stipulationum. §. de verb. oblig. ita etiam omittere, & remittere potest cautionem, si ex iusta causa sibi videatur. Latè Tiraquel. de retract. §. 1. gloss. 18. nume. 45. cum seq. Sanè cum debitor dicitur suspectus de fuga, tunc Bald. ad l. apertissimi. C. de iudic. dicit suspicionem per solum iuramentum non probari, nisi prius summarie probetur aliquæ causæ inducentes suspicionem, puta, quod non possideat immobilia, vel quod aliquid ex his cōcurrat, ex quibus superius diximus huiusmodi suspicionem generari: Et ideo Iudex cautus esse debet, ad interrogandum de cau-

sis suspicionis, quæ si verisimiles reperiantur, poterit procedere ad arrestum vel capturam, vt ibi per eum, quem refert & sequitur Vitalis in tract. clausular. in verb. Nihil nouari dilatione pendente. Dec. consi. 75. Castrenf. consi. 46. Anchar. consi. 85. & super ista suspicionem recipi possunt testes, debitore non citato, ne fuga instruat, vt ait Bald. ad l. consentaneum, colum. 5. versi. Quæro vnà cum Brutio, C. quomod. & quando iud. Felin. ad c. Rodolphus, de rescript. colum. penult. in 3. fallent.

Sunt etiam qui requirunt, quod saltem summarie constet, quod tempore contracti debiti, debitor erat idoneus & soluendo, & quod sibi aliqua calamitas insignis euenit, aut aliter inops factus est. Si enim eius conditio non est mutata, imputet sibi qui cum eo contraxit. Qua de re multa refert in suis memorabilibus Catel. Cotta, ad verbum, debitor. Sed quia consuetudo nostra hoc non admittit, abundeq; superius cap. 5. nu. pen. ea de re dictum fuit, articuli illius tractationem, ne actum agam, hoc in loco prætermittam.

Illud verò indubitatum est, † quod quemadmodum res aliena pignori dari, aut hypothecæ supponi non potest, quoniam in rem alienam debitor ius non habet, l. aliena, l. rem alienam, ff. de pignor. actio. Ita etiam res quæ non est debitoris, arrestari, & sisti non potest, quia creditor in eam ius non habet, vt nec debitor ipse, & nemo alterius odio prægrauari debet, c. nemo debet, de regul. iur. libr. 6. Et sicut executio sententiæ fieri non debet in rebus alterius, quàm ipsius condemnati, siue sint res alterius quo ad proprietatem & possessionem, siue quo ad possessionem tantum, siue quo ad proprietatem tantum, vt not. ff. de re iud. l. à diuo Pio, §. si super rebus. & pulchrè Bald. ad d. l. ob maritorum, circa princ. C. ne vxor pro marito. ita quoq; neque arrestatio, quæ (vt superius diximus) speciem aliquam executionis continet. Sed an si dominium rei debitori superueniat, arrestatio confirmabitur, alterius est loci, tractaturque ad d. l. rem alienam.

& latè à Connano lib. 4. ca. 13. nu. 6. Sed nos ea de re latius suo loco proprio, inferius dicemus. Præsumitur tamen † quod res pertineat ad debitorem, quæ apud eum reperitur, l. siue possidetis, C. de probat. Doct. in c. cum ecclesia, de caus. possess. & propriet. & quidem præcipuè, quando non principaliter, sed duntaxat incidenter de dominio quæritur. Innocen. ad c. illud, de præsumpt. Imol. ad c. ex literis, de probat. Bald. ad l. 2. C. eod. tit. Castren. cons. 6. consi. 94. consi. 320. cons. 177. & consi. 30. Quo pacto Rebuffus d. loco, num. 52. iudicatum fuisse testatur, aduersus quendam generum, qui se arresto opposuerat, dicēs esse suum equum, qui apud focerum repertus fuit, nec aliter probauit. Sic est in bonis vxoris & mariti, quia res existentes in domo, in qua indifferenter habitant maritus & vxor, potius præsumuntur viri, quàm vxoris, propter præeminentiam. Vnde oportet quod vxor probet eas esse suas, l. si ego. §. dotis, ff. de iur. dot. vbi est text. not. in quo decisum est, quod vxor id hodie potest probare, per scripturam priuatam mariti; si modo veritas aliqua ratione etiā aliter ex circumstantijs, vel ex ipsarum rerum qualitate appareat, vt quia sunt vestes muliebres vel alia muliebria ornamenta, quæ vxores consueverunt habere, tanquam res paraphernales, vt ait Bald. ad d. l. ob maritorum, versic. sed nonne. Nam ex quo sunt ad vsum eius deputata, eaque possidet, præsumitur esse earum domina. vt l. penult. ff. de condit. instit. l. 1. ff. famil. ercisc. quod ego etiam tunc puto esse verum, in his rebus, quando mariti scriptura non cōcurrit. Quod amplius est, si vxoris bona arrestentur, posset vxor † etiam propria auctoritate iniicere manus in res suas detentas per maritum, scilicet ne occupentur per creditorem, licet prima faciē id esse videatur contra l. si quis in tantam, C. vnde vi, & l. extat, ff. quod met. caus. & c. fin. eodem titul. Sed verè non aduersatur hoc factum legis dispositioni; quia quamuis possessio fuerit in virum translata, tamen propter communionem vitæ, ipsa dicitur possidere, & possessionem

sonem suam continuare, l. aduers. C. de crim. expilat. hæredit. quod & Chassanæus de bonis vxoris, à fisco propter delictum mariti apprehensis, respondit ad consuetud. Burg. tit. des confiscations. §. 4. num. 4. versic. In publicatione. Quinimò in grauiore casu testatur Baldus ad d. l. ob maritorum, in fin. res dotales capi non posse, etiam pro debito vtriusque simul, quando scilicet alienari non possunt: vnde si possent alienari, & vterque se suaque obligasset, alio iure vtendum foret. Salicet. verò eodem illo loco, versic. Quæro quid si domus, &c. disputat ꝑ an res mariti esse præsumantur, quando ipsa domus non erat mariti, sed vxoris in quâ maritum induxit; Quod quidē dici posse videbatur, quasi possessio domus in maritū translata fuerit, & sic etiam res in ea existentes possidere dicatur, quamuis è contrario verisimile sit, eam possessionem domus cui insistit, ad maritum non transfuisse. Sed hanc quæstionem alijs finiendam terminandamque reliquit. Sanè ex his quæ latè notat Alc. reg. 3. præsumpt. cap. 26. mihi videtur, quod arbitrium Iudicis plurimū in his potest, qui perpendet, vtrum maritus pāper fuerit, vxor verò diues, vel an supellectilem induxerit in domum vxoris, nec ne, & alia plerūque huiusmodi, vt sic præsumat bona illa, vel vxoris, vel mariti esse, aut fuisse. Quid igitur, an ꝑ pendente hac altercatione super proprietate rei, arrestatio fieri poterit? Baldus dicto loco, versic. Quæro nunquid, &c. asserit pendente protestatione, misionem bonorum possessionem fieri non posse, & factam non subsistere, quia iudex perperam & inordinatè procedit, §. super hoc, in authen. vt nulli iudic. Sanè ex dispositione l. à diuo Pio. §. si super rebus, ff. de re iudic. satis apparet, quod iudex summaria cognitionem super hac re adhibere debet, & si alia sint res quæ arrestari possint, debet in his arresti potestas exerceri, aliis dimissis, ne creditor diu cogatur super eiusmodi quæstione litigare, teste Raphaele, Iafone, & Zasio ibi.

- 10 Quoniam verò superius diximus, etiā solius possessionis rationem esse habendam, ex communiore sententia videtur, † quod si debitor diu ante arrestum transtulit bona hæc in tertium, tunc prius agi debet reuocatoriā, vt restituat res. Sin autem alienauit, cum sciret quod arrestarentur, tunc ista vitiosa possessio non prodest opponenti, nec vlla reuocatoria actione opus est, sed recta via auocari possunt. Quæ omnia ad d.l.ob maritorum, notat eleganter Albericus contra vicinos, & amicos, dicentes eiusmodi bona esse sua, vt
- 11 amicus, vel vicinus executionem euadat. Quod † si res debitoris apud creditorem alium pignori obligata existat, poterit nihilominus (ni fallor) arrestari, & arrestata post sententiam vendi ac distrahi à nouo isto creditore, si modo creditori priori, cui pignori data fuit, debitum exoluat, d.l.à Diuō Pio, §. quod si res; vbi dicitur, quod in causam iudicati, creditor cogitur exhibere pignus suum conuentionale, vt in eandem causam distrahatur; sed ius pignoris durat creditori, in quamcumque manum res perueniat, donec pecunia ei soluatur. quod latius ibi cum alijs explicat Zafius.

CAPVT XVII.

Vtrum arrestum indebitè factum, ex alia iusta causa confirmari possit.

S V M M A R I A.

- 1 Tenuta minus ritè concessa, reuocari an debeat, & nu. 11.
- 2 Spoliatus quando ante omnia sit restituendus.
- 3 Confirmare minus est, quàm de nouo dare.
- 4 Debitum iustum, si soluatur, prætextu ordinis nō seruati, executionis nō ritè factæ, vel quia per vim ab executore est exactum, vel per metum promissum, non repetitur.
- 5 Facta multa tenent, quæ non facta prohibentur.
- 6 Captura an resoluator quæ nulla fuit, si modo aliter de veritate debiti constare possit, nu. 9. & 10.
- 7 Causa non iustificata in propositione, non potest iustificari in proba-

probatione.

- 8 Creditor si plura bona exequendo vendat, quàm exposcit debitum, an tota executio concidat.
- 9 Iudex qui de facto processit, de facto iterum reuocare poterit.
- 12 Ius constante iudicio, vel postea adueniens, non prodest actori.
- 13 Lex nihil frustra facit.

PRæcedenti quæstioni proxima est hæc, an omnia omnino corruant, & ipso iure nulla sint, si arrestum aliter atq; oportet, factum sit? Pone enim debitum ob quod arrestabatur persona, vel res debitoris, nullum fuisse; nihilominus tamen ipsum arrestatum, alia ex causa, vel antiqua, vel de nouo superueniente, eidem arrestanti obligatum fuisse. Habet hæc quæstio vtrunque suos assertores, neq; adeò levis visa fuit veterib⁹, quin eam magna ingenij fatigatione, ne dicam magna contentione, examinandâ duxerint. Sunt enim nō pauci summæ auctoritatis interpretes, qui existimant arrestum quod est nullum, ex alia causâ iustificari posse: & licet non loquantur propriè de arresto, loquuntur tamen de captura, quæ arresto est proxima. Et quidem in primis Aymo Crauet. consi. 46. incip. De stilo ciuitatis Gratianopolis, versu. ad istud respondeo, num. 7. dicit fuisse quosdam incarceratos pro debito vnus floreni, quæ incarceratio fuit indebita, & contra stilū illius ciuitatis, petebantque propterea relaxationem. sed creditor obieciebat, non debere eos relaxari, quoniam erant obligati adhuc in alio debito, iuxta tenorē aliarum literarum, & si carcerati non essent, deberent tunc de nouo incarcerari vigore illarum literarum, & respondet tandem Aymo, relaxandos non esse, motus ex verbis Angel. & Alex. ad l. si finita, ff. de dam. infect. dicentium, quod tenuta t minus ritè concessa, reuocari non debet, quando si concessa non esset, de nouo esset concedenda. Quod dictum refert & sequitur las. ad l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. & in l.

si pacto, num. 5. C. de pact. Decius ad c. cum cessante, de
 appellat. & cons. 191. & 449. in qua opinione etiam est
 Castrensis. consi. pen. lib. 1. his verbis: Postremò etiam si
 non ritè facta fuisset dicta captura, si tamen constat de
 debito, quia confitetur, vel alio modo apparet, debet
 sustineri, l. fin. §. fin. ff. quod met. caus. Paris. consi. 99.
 num. 34. lib. 3. Nam & in causa possessionis recuperan-
 dæ, licet spoliatus sit ante omnia restituendus: tamen
 si de proprietate manifestè constat, existimant omnes,
 quod est deneganda restitutio, c. cum ecclesia, de caus.
 poss. & propriet. c. cum super, de restit. spol. Ita & hic
 deneganda est restitutio in pristinam libertatem, si de
 debito constat, ex quo poterat capi. Hæc ille. Sequitur
 etiam hanc sententiam Soci. consi. 113. incip. Quoniam
 in causa capturæ, circa fin. versic. postremò, libr. 3. Ro-
 ma. sing. 256. Anch. in simili, consi. 116. incip. secundum
 ordinem, num. 9. Abb. consi. 29. in fin. Alexand. consi. 81.
 incip. inter Gasparem, colum. fin. lib. 7. Ang. in §. qua-
 drupli. colum. 21. Instit. de act. Sebastianus Vantius in
 lib. de nullitat. tit. quib. mod. sent. null. defen. poss. nu.
 130. Barbatius consi. 86. libr. 3. Catel. Cotta in suis me-
 morab. ad verb. Creditor, faciens detineri debitore.
 Sic & Curt. Iun. consi. 27. incip. Noua & ingeniosa, nu.
 5. vers. Accedunt ad confirmationem. ait, quod iudex
 videns licentiam ingrediendi possessionem alicuius
 de nouo concedendam, non debet priorem licentiam,
 licet illegitimam, reuocare, ita vt superueniente solè
 ni auctoritate iudicis, tenuta quæ fuit nulla, possit æ-
 qua & benigna quadam metamorphosi, in aliquâ trans-
 mutari: sicut quando appellatur à sententia iniqua, ap-
 pellatio deuoluit totum negotium ad iudicem appel-
 lationis, adeò quod iudex ex noua causa potest senten-
 tiam confirmare, vt & idem potest quando coram eo
 disputatur de nullitate tenuræ. Innoc. in c. cum conin-
 gat. de off. deleg. Bar. ad l. si expressim, ff. de appel. quia
 si potest de nouo dare, multo magis potest etiam cō-
 firmare. Est etiam in hac opinione Ludouic. de Goza-
 dinis consi. 21. incip. videtur dicendum, vers. Decimo-
 septimò,

septimò, num. 31. dum ait, missionem in possessionem non legitimè factam, confirmandam esse à iudicibus, quando aliàs de non iure aduersarij constat. Quo modo & Ias. cum multis alijs ad l. si pacto. C. de pact. & Ioan. Neuizan. consi. 77. respondent, quod si debitor habet bona, contra quæ prius debebat fieri executio, & eo non obstante carceretur, posteaquæ soluit creditori, non potest postquam fuit relaxatus repetere solutum, prætextu ordinis non seruati, illegitimequæ factæ executionis. Rursusquæ Castrensis ad l. si cum nulla, §. fin. ff. de re iud. ait, quod quando præcessit sē-
rētia, & in eius executione fuit ommissum aliquid, quod non erat omittendum, tunc non restituitur debitum exactum. Qua in re Fulgos. consi. 178. incip. Iacob. colum. 1. Iaffredum conclus. 130. Matth. de Afflict. in consi. tit. circa violentiarum, sequaces habet, idemquæ repetit consi. 19. libro 1. Cui accedit, quod consi. 51. lib. 1. incip. Sapientiæ, consuluit Barbat. quod exactum per vim ab executore, non rescinditur, nisi quatenus est indebitum; & quod illud quod promittitur per metum, si de se est licitum & iustum, valet. Hippol. ad l. patre, colum. 12. versic. item etiam, ff. de quæst. Baldus consi. 328. lib. 1. quod repetitur consi. 40. lib. 4. Præpositus ad c. vt debitus, colum. 12. versic. non obstat. de appel. Albericus quoque ad l. si ante, §. fin. & ad l. si de vi, ff. de iud. asserit, quod si notoriè de debito constat, & iudex non seruato ordine iudiciario, per executorem cogat debitorem, vel soluere vel tradere, non potest contrauenire debitor, quia per talem solutionem vel traditionem extinctum est ius creditoris, quod iniquum esset retractare, quia inordinata executio non retractatur, & quod debitè fieri potuit, nō rescinditur propter indebitum modum; adeoquæ etiam propter auctoritatem iudicis multa facta tenent, quæ aliàs fieri prohibentur, l. 1. §. biduum. ff. quand. appel. sit. l. 1. ff. si quis ius die. non obt. Bald. in d. l. fin. §. fin. Sic & Socin. in tract. de citat. Si, inquit, quidam erat debitor meus in diem, & ego timens ne antequàm dies solutionis ve-

niret, fugam caperet, feci pro calumnioso debito eum capi, & in carcerem duci, hac cogitatione, vt dum de eo disputatur, cedat dies veri debiti, propter quod eū arrestare, & in carcere retinere possum, iure hoc facio: quoniam quæ sunt nulla, non defectu materiæ, sed formæ, possunt habilitate materiæ postea superueniente, scilicet vero debito, confirmari, & reconualescere, iuxta ea quæ notat Castr. ad l. sed eximendi, §. item si is, ff. ne quis eum. & Vantius in tract. de nul. process. in ult. par. nu. 35. lib. 3. ait, non esse retractandam capturam, si aliàs de debiti veritate ex confessione capti constare potest: & Rebuffus ad ord. reg. tomo 1. art. 6. gloss. 3. num. 45. Primò, in fin. & Ioan. Constant. ad ord. reg. art. 66.

- Contrariam verò partem sustinet Bald. consi. 208. incip. Ista captura, & consi. 231. incip. in causa carcera-
 ti, lib. 4. quia captura vel detentio iniuriosa confirma-
 ri non potest, sed infirmandum est, quod sine ratione
 processit, d. l. si cum nulla, l. 1. §. hæc verba, ff. ne vis fi-
 at, l. cum vnus, ff. de bon. auct. iud. possid. & causa le-
 gitimè non iustificata vel intentata in propositione,
 non potest iustificari in probatione, l. 1. §. fin. ff. de iu-
 re iur. & ideo, inquit, debitor relaxandus est, pronun-
 ciarique debet detentio iniquè & perperam esse fa-
 cta, quia forma non est seruata, & omisio formæ red-
 dit actum ipso iure nullū, & in qualibet minima par-
 te vitiat totum actum, etiam si is respiciat piam cau-
 sam, l. cum hi, ff. de transactio. l. hac consultissima, C.
 de testam. Iason consi. 126. lib. 2. Hippol. consi. 64. Et si-
 cut tunc cum creditor plura bona sub hasta distrahit, quā
 debitum eius postulat, tota veditio retractatur, vt vo-
 lunt Afflict. decis. 358. Bertrand. consi. 279. lib. 3. Gui-
 do Papæ consi. 43. lib. 3. consi. 403. Calcanæus consi. 123.
 Ita & istiusmodi illicita detentio, seu arrestatio, quæ
 de facto processit, debet etiam de facto retractari,
 sicut de indebita exactione, consi. 179. libro 6. dicit A-
 lexand. quia initium cuiusque rei est inspiciendum, l.
 1. ff. de origin. iuris, cum similibus. & quod ab initio

non valuit, tractu temporis nō conualefcit, l. quod ab initio. ff. de reg. iur. c. non firmatur. eo. tit. lib. 6. Quam sententiam fequitur Paulus Parif. fibi contrarius cōfi. 101. lib. 3. dum t ait capturam minimè iustificatam, aut nulliter factam, imprimis declarandam eſſe, ipſo iure nullam, & debitorem omninò eſſe relaxandum. Nec obſtat, inquit, quod poſteà ceſſit dies obligationis & ſolutionis, & conſequenter, quòd poterit iuſtè carcerari, & in carceribus commēdari: quoniam iſta non impediunt relaxationem & reſtitutionem ad priſtinam libertatem, qua fuit ſpoliatus: Primitus enim declarandum erit, dictam capturam fuiſſe nullam, & minus iuſtè factam, & ante omnia debitorem relaxandum, priſtinæque libertati reſtituendum eſſe. Quo facto poſtmodum poteſt iuris ordine de nouo procedi, iuxta deciſionem Bart. ad l. quarundam. §. omnia. ff. de acq. rer. domi. Sequitur Roman. d. conſi. 241. & in ea re conſentientem ſibi habet Decium conſi. 75. Bald. conſ. 229. incip. De iure communi. lib. 4. Paris de Puteo lib. de ſyndicatu in verbo, Captus, qui vnanimi conſenſu, reſpondent, quòd præpoſteratio ordinis vitiat capturam, etiamſi ſuperueniant probationes, & quod exactis, probationibus, aut alia cauſa iuſtificari non poteſt, quando legitimus ordo non fuit ſeruatus, ſed debet pronuciari ipſo iure nulla, aut certè Iudex debet contrario imperio arreſtum relaxare, & debitorem dimittere: quia vis ſpoliatiua propriæ liberratis dicitur capto inferri, quando iuris ordo nō ſeruatur, vt ait Capolla conſi. 19. num. 3. quia talia adferre poſt iniquam arreſtationem, eſt ædificare ſine fundamento, d. l. ſi cū nulla. Decius ad c. ex ratione. de appel. Feli. ad c. cū dilecta. §. ordo ſcripturæ. ante fin. de reſcr. Si enim fundamentum eſt malum, debet deſtrui, quicquid eſt ſuperædificatum, c. cū Paulus, l. q. 1. vt pulchrè in hoc eodem caſu reſpondet Anchar. conſi. 292. incip. Videretur, nu. 4. Nec obſtat, inquit, l. fin. §. fin. ff. quod met. cau. quæ loquitur in vi cōpulſiua, quæ qualemqualē in ſe habet cōſenſum: ſed aliud eſt in vi ab-

latiua libertatis, pro qua etiã prædo agit, c. cùm quis. de restitu. spol. quia sicut iniuste & violenter priuatus sua possessione, debet ante omnia restitui, c. conquerente, de restitu. spol. ita etiam priuatus propria libertate. Accedit iterum in eandem sententiam Roma. confi. 320. incip. Hæc istorum quinque, docens capturam indebitè factam, de facto irritandam. Nam, inquit, in simili, si sine ordine iudiciario Index processerit ad possessionem vnius, alteri dādā, certè illam de facto auferre poterit, quia quemadmodum nimis facilis fuit in mittendo, ita facilis esse potest in reuocando, sicut in l. i. §. nunciatio. ff. de no. ope. nunciā. latius ostendit, † tenutam (ita enim appellat) de facto datam, de facto reuocari: & in eam sententiam adducit text. in l. fin. §. nullo tempore. ff. de lib. hom. exhib. vbi decisum est, nullo tempore liberum hominem non ritè carceratum detineri, nullamque super ea re temporis prolongationem vel dilationem esse concedendam. In qua opinione, etiam Alexan. confi. 19. lib. 3. fuisse videtur, eandemque & Io. de Neuiz. confi. 52. nu. 43. probat.

Sane in tanto opinionum fluctu atque diuersitate, si quid meum iudicium hic potest, existimo vtramque sententiam probabiliter conciliari posse, scilicet, quòd si manifestè constet, arrestationem non ritè esse factam, etiam si postea causa superueniat, pronuncian- dum esse, nullam & inuālidam, & aduersus legem, aut consuetudinem concessam, eundemque arrestantem in expensas, & id quod interest condemnandum, qui per nouam istiusmodi causam, ius absolutionis, ex iniqua arrestatione, debitori acquisitum auferre non potuit, sibi que acceptum ferre debet, qui ex causa illegitima arrestum fieri procurauit. Nam sicut Rex pugnaturus contra aduersarium regem, prius congregat exercitum, & sic sese prælio committit: ita quoque & creditor, futurusque actor, non nisi præparatus ad iudicium accedere, & sic debitorem arrestare debet: Nec refert, optimæ existimationis sit creditor, reus

verò perfidus & deploratus: quia quantumvis præsignis actor non probet, & causam suam non iustificet, reus absolvitur. Alciat. ad l. qui accusare, num. 25. cum seq. C. de edend. eaque in re non qualitas Rei, sed ius actoris consideratur, l. 1. ff. si pars hæred. pet. l. fina. C. de rei vendic. Adde etiam, quod ea quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, l. de atate. §. ex causa. ff. de interrog. act. & ius t. iudicio constante, vel postea adueniens, non debet actori proficere, c. ultimo, vt lite pendent. not. in l. si rem. §. ultim. ff. de pignor. act. cum in iudicium non venerit, l. non potest videri. ff. de iudic. l. quæ situm. ff. de pecul. & ideo meritò reus absolvitur. Quo pacto enim Iudex ex alia causa iustificabit arrestum, de qua ipse creditor non cogitauit, aut quam suo tempore non expressit? Cæterum propter eiusmodi debitum de nouo apparens, existimo detinendum, & minimè relaxandum esse dictum debitorem, qui si esset relaxatus, denuò capi vel arrestari posset: Lex tamen nihil facit frustrà. Quam conciliationem, vel maius nouam tertiam hanc meam opinionem, abudè ex his stabiliri posse existimo, quæ eleganter & fuscè ad d. l. non potest videri, ff. de iudic. notat Castrensis: quæque consil. 46. refert Aymo Crauetta, aliaque quædam, quæ ad huius rei confirmationem pertinent, cap. 47. & 49. inferius dicam.

CAPVT XVIII.

**Qua actione teneatur, qui personam, aut res
alterius indebitè arrestari
fecit.**

SUMMARIA.

- 1 Iniuria magna afficitur is, qui indebitè arrestatur.
- 2 Iniuria est, si de iussore idoneum respuere.
- 3 Mercatores ex fide promissorum dependent.
- 4 Mercator etiam lucrum cessans petit.
- 5 Creditor malè arreptans an ius crediti amittat.

6 *Debitor non rite arrestatus, an approbet arrestum dando fideiussores.*

7 *Protestatio ubi non sit necessaria.*

Quoniam verò iniquam arrestationem retractando, Iudex non plenè satisfacit parti tam ignominiosè arrestatæ; illud quoque quæri potest, qua ratione teneatur, qui vel personam, vel bona alicuius nullo iure detinuit vel arrestauit? Et sanè tquòd iniuriarum teneatur, ex l. si creditores. in fin. ff. de privileg. cred. & ex l. pen. C. qui bon. ced. poss. responderunt Alex. consi. 19. in fin. lib. 3. Ioan. de Neuizan. consi. 52. num. 29. Petr. de Bellapertic. Alber. & Salic. ad l. ab executione. C. quor. appel. non recip. Henning. Goden consi. 38. num. 6. & probatur in l. 1. & penul. C. qui bon. ced. poss. Quo modo & ipse Vlpia. ait, cum qui alicuius rem per iniuriam occupauerit, vel non debitorè, quasi debitorem appellauerit, iniuriarum teneri, l. item apud Labeonem. §. si quis bona. & §. seq. de iniur. & quod amplius est, etiam t is qui duntaxat recusat fideiussorem idoneum recipere, actione iniuriarum tenetur, l. si verò. §. 1. ff. qui satisfac. cog. Ratio autem hæc est, quod cuiusmodi detentio sine iniuria fieri nequit, c. ex parte. de verb. signifi. Alciat. ad l. 1. num. 9. C. de integr. restit. Ias. ad l. 4. §. condemnatum. num. 31. ff. de re iudic. Curt. in tracta. de sequest. quæst. 8. Et quidem præcipuè gravis est viro nobili, vel potenti alicui mercatori t qui sæpè ex sola fide, creditoque pendet, quod pulchrè d. consi. nu. 8. asserit Neuizanus. Et grauib. personis metus infamiæ propemodùm maior est, quàm metus mortis, l. isti quidem. §. penul. ff. quod met. caus. non solum quādo metus infamiæ est de presenti, sed etiam in futurum, glo. in verb. seu mulier. d. §. penult. & minor coërtio personæ, maior censetur omni pœna pecuniaria. Hosti. ad c. tui. vt lit. non contest. & Iustinus Goblerus in suo quodam consi. in terminis loquens de arrestatione iniuste facta. Tum verò nò dubium est, quin ad damna, & id quod interest, teneatur.

teneatur, vt not. Ioan. Constantinus ad ord. reg. artic. 77. versic. quid si iniuste appareat. per l. si oleum. ff. de dol. & Alex. d. loco. Quinimò si is qui arrestatus fuit, erat mercator, † non solum damni accepti, verum etiā 4
lucri cessantis ratio habenda est, l. 3. §. si. l. socium qui. ff. pro soc. Cardin. ad Clem. i. quæst. 8. de vsur. Roman. consi. 517. Alexā. ad l. diuortio, & ad l. insulam. §. vsuris. ff. solut. matrimo. Socin. consi. 179. lib. 2. Dec. consi. 16. latè Rebuff. ad l. vnicā. glo vlti. nu. 23. C. de sent. quæ pro eo quod inter. prof. Neq; desunt, † qui existimant, §
iniuriosum, imperitum, seu imprudentem istiusmodi creditorem, in poenam huius temeritatis, quæ certè cohibenda & restringenda est, omne ius sui crediti in
vniuersum amittere. Bal. ad c. causam matrimonij. in fin. de offic. delega. & consi. 115. lib. 1. antiquæ impress. incip. proponitur. & in noua impressione 212. Iason ad l. 2. ff. de iurisdic. omn. iudic. col. antepen. Deci. consi. 75. versicu. i. Rochus de Curte ad c. at si clerici. in 3. notab. de iudic. Cotta ad verb. Creditor faciens detineri debitorem, fac. cap. seq. num. 2. Quod tamen ego minus durum & acerbum esse censeo, præcipuè cum Iudicis auctoritate, vel more solito, licet nō ritè & pro
verò debito arrestum factum sit, aliasque etiam non amittit creditor ius suum, nisi quando vel sine Iudice, id quod suum, vel sibi debitum est, reposcit, vel ius sibi dicit, l. extat. ff. quod met. caus. l. creditores. ff. ad l. Iuliam de vi. satisque punitur hæc eius temeritas, modo antè dicto. Videat tamen & cautè animum adijciat debitor, ne maiore facilitate & imprudentia, hisce auxilijs excidat. Socin. enim consi. 113. incip. Quoniam in causa. libr. 3. respondet, quod capturæ licet iniquæ consentire censetur illi, qui vltro præstant fideiussores, de non recedendo. Nec obstat, inquit, quod dici posset, quod detentus videtur dare fideiussorem quodammodo compulsus, cum aliàs nō relaxaretur: quia præsumitur pro iudice, quod imò relaxaret eum, si aliquid de causa instrueretur. Nec est † verisimile, 6
quod violentia ei inferretur, præcipuè in actu apud
Iudicem

Iudicem facto, iuxta not. ad l. nō est verisimile. ff. quod met. caus. Quo modo & Bald. ad l. 2. C. de fer. fug. ait, quod captus iniuste, si non reclamet, valet contra eum sententia & executio. Sanè vix est, vt in hanc sententiam accedere possim: Nam qui satisfat, certè vt euitet detentionem satisfat, non vt aduersus iniuriosum arrestantem non agat, cūm sciat ius suum sibi durare. Ideoque actus satisfactionis animum & intentionem satisfactantis egredi non debet, l. non omnis. ff. si certum petat. & hæ protestationes magis sunt vtilēs, quā necessariæ, l. 4. §. si in venditione. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. sol. Bart. ad l. 2. §. quod diximus. ff. si quis caut. Areti. consil. 162. Panorm. in c. plerumque. de rescript. & in c. ex transmissa. vbi etiā Feli. de præscript. Catr. consil. 21. incip. In causa desertionis, part. 2. ita vt vbi lex aliam coniecturā non remissi iuris habere potest, earum ommissio ad extinctionē actionis debitori competentis, nullo modo sufficiat. Quam sententiam, & humaniorem & veriore esse asserit Iason ad l. de pupillo. §. si quis ipsi. nu. 2. vers. ista secunda opinio, col. 3. ff. de no. op. nunciat. Et cūm protestatio fiat duntaxat ad iuris nostri conseruationem, l. fin. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. sol. certè licet fuerit prætermissa, dummodò postea de iniustitia rei gestæ constet, non debet tollere ius partis, sicut aliàs multis locis. vbi t
7 protestatio nulla intercessit, sola impedimenti probatio sufficit, l. 2. in princ. ff. si quis caut. l. scire oportet. §. sufficit. in verb. ignoscendum ei est. ff. de excus. tut. l. quibus diebus. in princ. & ibi Bar. ad finem. ff. de cond. & demonstr. Semper tamen consultius est protestatione vti, etiam si aliàs eo tempore quo interponitur ad euitandam iniuriā, seu infamiam, apud improbum creditorem non prodesset. Declarat enim affectum & intētionem debitoris, tam iniquo facto reluctantem, abundansque cautela non nocet, hoc præcipuè seculo, quo vel minima occasione in abyssum, & veluti labyrinthum litiū incidimus, vnde facilè nos etiam in iusta causa, extricare non possumus.

Arrestatio per quem fieri debeat.

SYMMARIA.

- 1 Bona debitoris sine solenni ritu in creditorem transferri non possunt.
- 2 Poena arrestantis propria auctoritate debitorem non fugituum.
- 3 Apparitor vtrū absque mandato Iudicis aliquem arrestare possit.
- 4 Iniuriarū actio non semper reponit debitori famam, etiam si secundū ipsum indicetur.
- 5 Consuetudo in arrestis attendenda.
- 6 Principes an sine expresso Iudicis mandato per apparitorem arrestari possint.
- 7 Apparitor an apparitorem subdelegare queat.

PER quem verò arrestum fieri debeat, quæri posset: Nam si bona aduersarij tui in te transferri citra solennem ordinem, frustrā deprecariis, inquit Gordianus l. si pacto quo poenam. C. de pact. Sane constat neminem in iudicio exhibendum esse, nisi de cuius exhibitione Iudex pronunciauit, l. si. C. de exhib. & trans. reis. Et si quis debitorem nō fugituum propria auctoritate arrestauerit, vel detinuerit, vel res illius, debitū perdit, & poenis corporalibus subiicitur, secundū Matth. de Afflict. ad constit. reg. incip. Duram & diram. in 3. notab. vers. incip. Quid autem de illo. vide cap. præced. nu. 3. Ideoque existimant Interpretes Apparitorem, seu (vt vocant) Seruiētem, absque mandato & præceptione Iudicis, nisi periculū sit in mora, non magis debitorem alicuius detinere & arrestare, quam vinctis mancipare, & in carcerem ducere posse. Bald. ad d. l. si. & ad l. si quando. n. quæst. C. de testib. argum. l. 2. C. si in causa iudic. pign. capt. fit. Mansuerius in sua praxi, titu. de execut. & subhasta. versicu. item seruiens. quod & in Francia quoque moribus

ribus receptum esse asserit Rebuffus, ad consti. reg. to-
 mo 3. tit. de citat. artic. 2. gloss. 4. num. 10. dum ait, quòd
 licet quis eo ipso quod factus est Apparitor, potest sta-
 tim sine alia commissione, ad solam partium requisi-
 tionem aduersarium citare: capere tamen, prehende-
 re, vel arrestare sine Iudicis mandato nō potest, quòd
 res illa grauior sit, & non nisi cum iactura aliqua rei
 familiaris, eiusque qui arrestatur ignominia & infam-
 ia fieri solet. Sunt tamen qui existimant, creditorem
 simpliciter cum Apparitore publico, personam, aut
 res sui debitoris sistere & arrestare posse: quasi scili-
 cet eiusmodi Apparitor mandatum Iudicis ad eiu-
 modi actus habere videatur. Pirrhus ad consuetu. Au-
 rel. tit. de exec. & locat. §. 8. in fin. Sed hoc, nisi pericu-
 lum sit in mora, periniquum ac durum foret. Homi-
 nes enim imperiti, & nonnunquam etiā improbi,
 nulla facta distinctione, sæpè graues viros iniuria af-
 ficiunt, quæ † sola iniuriarum actione, non semper ex
 4 integro eradicatur, inanisque sæpè ad id quod inter-
 est, est actio, quam excludit inopia eorū qui arrestant.
 arg. c. olim. de rest. spol. l. nam is. ff. de dol. Non me la-
 tet, quot & quibus in locis ea licentia Seruientib. tri-
 buatur, sed rectene an perperam, aliorum iudicium
 feret, infr. cap. 46. in princ. Sæpè occurrit memoriæ
 meæ, scelerati illius Medij, vnius ex parasitis Alexan-
 dri, dictum: Is enim solet alios adhortari ne metuerēt
 quoduis crimen in quemuis intendere, aut iniuriam
 facere, adiecitque scelerato præcepto causam appo-
 sitam, vt maximè, inquit, sanet vulnus qui delatus est,
 manet tamen cicatrix. Non arbitror quenquam esse
 diabolum tam impium, qui rem magis nefariam pos-
 set suggerere. Idem & hic fieri posset, si homo graui-
 calumniosè à paupere arrestetur, sine causæ cognitio-
 ne. Nihilominus cum Imberto cap. 1. instit. forensium:
 5 consuetudinem † cuiusque loci spectandam esse arbi-
 tror, quæ in eiusmodi negotijs omnia potest, teste Io.
 Constantino ad constit. reg. art. 10. colum. 6. vers. præ-
 terea quæro. & Iac. de Belloui. in sua praxi, tit. de fuga
 reor.

reor. Quo modo & Io. Bessian. ad consuet. Aluer. tit. I. §. I. c. I. dicit consuetudinem esse apud Aluernienses, quod satelles potest facere citationes quascunque, siue alia Iudicis commissione: quia in iurisdictionibus subalternis plerumq; agitur de modicis causis, & inter plebeios, vnde tanta solennitas non exigitur: Et quia semel est datum generale mandatum citandi iisdem: licet ubi cessat ista cōsuetudo, aut verius, aut tutius est, de commissione Iudicis constare debere, secundum eum. Et certè ista consuetudo ad limites rationis & æquitatis trahenda est. Vnde Ioan. Gallus in lib. arrestorum & decisionum Parlamenti scribit, Seruientem † vel Apparitorem auctoritate propria, & siue expresso consensu Iudicis, Parem Franciæ sistere vel citare non posse. Quod si tamen vni Apparitori Iudex commisit, videtur quod ille alteri † Apparitori consocio suo ex causa hoc negotium committere & delegare potest, vt not. Matth. de Afflict. ad constit. reg. quæ incip. Citationis liberæ. in 8. notab.

CAPVT XX.

Vtrum Iudex per extraneum Apparitorem arrestare possit.

SUMMARIA.

- 1 *Iudex an possit per priuatum quemque hominem arrestare debitorem.*
- 2 *Iudex an possit creditori licentiam arrestandi suum debitorem tribuere.*
- 3 *Iudex an possit per executorem superioris Curie arrestare aliquem.*
- 4 *Salarium apparitorum arrestantium aliquem, an omnibus æquale sit.*

CAETERUM, quia Apparitores & Seruiētes certis territorij stationibus & locis designantur: video & hoc quoque disputatum esse, an Iudex proprio Apparitore neglecto seu omisso, alteri mandatum

datum arrestandi & detinendi dare possit? In simili
 quæstione Cardin. Alexandrinus, & Abbas ad c. cum
 sit Romana. de appell. responderunt, posse ꝑ iudicem
 priuatum hominem, qui Apparitor non sit, eligere;
 eidemque citandi, & in ius vocandi auctoritatem da-
 re, proprio etiam Apparitore neglecto. Et quod am-
 pliùs est, Bald. ad l. vt perfectius. C. de excep. anal. co-
 lum. fina. in ea opinione versatur, vt existimet, posse ꝑ
 Iudicem parti aduersæ mādare, vt aduersarium suum
 citet, quod & Bartol. varijs locis, & Specul. in titu. de
 citat. §. sequitur, colum. r. fecutum esse animaduerto.
 Sic etiam Iudex potest dare licentiam parti, quod ca-
 piat possessionem, constituendo eum executorem in
 propria causa, teste Barto. Alexan. & alijs ad l. iuste. ff.
 de acquir. possess. & Ias. ad l. iubere cauere. ff. de iuris-
 dict. omn. iudic. ita tamen vt per epistolam, vel alias
 sufficienter, aduersario qui citatur, de mandato &
 commissione Iudicis constare possit. Bal. ad l. si vt pro-
 ponis. C. quomod. & quand. Iudex. & ad d. l. vt perfe-
 ctius. de cuius decisionis veritate, cumulatissimè agit
 Rebuffus, ad constit. reg. tom. 3. titu. de citat. in præfat.
 num. 80. cum multis seq. & Robert. Maranta in tracta.
 ord. iudiciar. parte 6. incip. proposui, nu. 44. Tum ve-
 rò Angel. in tracta. malefic. ad verb. Petro publico &
 iurato nuncio, num. 4. vers. Tertiò citatus. respondet,
 quòd licèt nuncius sit Curix deputatus, per quem ci-
 tatio fieri possit, licere ꝑ tamen Iudici, proprio illo
 nuncio neglecto, superioris Curix nuncio vti, eidem-
 que citandi, seu in ius vocandi potestatem dare: qua in
 re & Bartol. quoque in extrauag. ad reprimendum, ad
 verb. per nuncium, consentientem habet. Simpliciter
 tamen Chassanæus ad consuet. Burgun. tit. de iustit. &
 iur. §. 6. num. 5. vers. Sed tamen, existimat Iudicem nō
 posse mādata sua mittere executioni per alium, quàm
 per nūcium publicum illius prouinciæ, vbi est Iudex.
 Sed quia Bartol. allegat, videtur hoc intelligere, vt
 euilibet Iudici inferiori, nuncio publico totius pro-
 uinciæ, vti liceat. Sanè inciuile est, proprium negli-
 gere,

gere, & panem filiorum extraneis tribuere. Vnde animaduertere debet Iudex, quod non omne quod licet honestum est, l. non omne. ff. de regul. iur. & æquum est, ne creditores ex malitia mittant diabolicos executores, qui omnia debitorum bona in expensis executionis & arrestationis consumant, & si Iudex consentiat, conuenit non plus eos recipere, quam si creditor Apparitoris illius qui in eo loco, in quo debitor est, opera usus fuisset. Rebuff. ad ord. reg. tomo 2. tit. de lit. requis. gloss. 4.

CAPVT XXI.

Vtrum Apparitores magni Senatus vbique arrestare possint.

SUMMARIA.

- 1 Apparitores magni Consilij iussa eiusdem vbique exequuntur. & 4.
- 2 Apparitores magni Consilij vtrum inferiorum magistratuum sententias mandare queant executioni. & 5.
- 3 Appellari an possit ab executione Apparitoris supreme Curie, sententiam inferioris Iudicis exequenti. & 6.
- 7 Iudex superior an in territorio Iudicis inferioris sibi subditi, de omnibus causis cognoscere possit, de quibus potest ipse inferior.

HINC etiam dubitatum fuisse video, vtrum aulici & magni Consilij Apparitores, qui certum territorium non habent, passim & vbique munus suum in tota ditione exercere, sistereque aut arrestare debitorem, & eius bona possint? Ioan, Imbertus Instit. foren. lib. 1. cap. 1. pauca quædam huc pertinentia annotasse videtur. Alibi, inquit, Apparitores certis territorij stationibus, quas nos balliagia dicimus, designantur, in quibus omnia ad eorum munus pertinentia absque Iudicis venia possunt gerere. Alibi verò nulla locorum lege vel conditione, vtique intra territorij proprii, id est Ressortus, fines coercentur.

Itaque Apparitor vni destinatus præfecturæ, quam Seneschalliam, seu Bailliagium vocamus, in alterius ditione suis partibus fungi non potest, data etiam à magistratu, qui illi ditioni præest, copia. Quòd si quid aduersus ea fiat, omninò irritum erit, si modò appellatio ab eo interponatur. Deinde † verò adijcit, magni Consilij Apparitores, eius Consilij decreta in omni Gallia exequi posse, quippe qui in hoc confessu in regia agunt, vbiuis locorum in regno iudicant. Proinde eorum officiales, res ab ijs iudicatas, citra loci præfinitionem possunt executioni tradere. Porro † magis ambigua est quæstio, vtrum Consilij Apparitores alias quàm ipsius sententias, mandare queant executioni. Nam cùm ex † his Apparitoribus quidam debitor pecuniæ solutionem indixisset, ab eo debitor appellauit supremam Paris. Curiam, apud quam appellans eam solam grauaminis causam adduxit, quòd apparitor ille, ius non habebat id faciendi: verùm Curia rem interiore Consilio pronunciauit agendam. Hæc ille. Non est absimile, quod de eadem re Petr. Rebuff. tomo 3. ad constit. reg. tit. de citat. art. i. gloss. i. nu. 4. scriptum reliquit, quòd † Apparitores magni Consilij possunt vbique Consilij iussa exequi. Sed † iussa inferiorum magistratuum exequi non possunt, si ad hæc præfecti à Consilio non sint. Vnde, inquit, interdum vidi appellari ab executione facta ab Apparitore magni Consilij, eò † quòd sententiam inferioris Iudicis executioni demandarat. Nam sicut Iudex extra territorium habetur tanquàm priuatus, l. 3. ff. de offic. præsid. sic & omnes Viatores, vbi præfecti non sunt. Vnde in territorio in quò præfecti sunt, virgâ deferre possunt regulariter, extra verò non possunt, nisi dum iussa Consilij exequuntur. Et quemadmodum ipse Senatus Principis, suam cuique ciuitati & loco inferiori relinquit cognitionem & iudicationem, nullaque ratione paucissimis duntaxat casibus exceptis, de causis apud inferiora tribunalia agitandis sese intromittit, quando inferioris illius magistratus negligentia

non accusatur & detegitur. qua de re multa ad tit. de
 supplend. neg. præl. in Decret. & ad l. per minorem. ff.
 de re iudic. annotant interpretes: Ita multò minùs
 inuito inferiore aliquo magistratu Apparitor Sena-
 tus seu Consilij actus istiusmodi arrestationis & pre-
 hensionis facere potest. Quid igitur est quod dici so-
 let, Iudicem † superiorem in aliquo territorio posse
 cognoscere de omnibus causis, de quibus cognoscere
 potest inferior in eodem territorio, teste Innoc. ad c.
 cùm ab ecclesiarum. de offic. ordina. & notant Dd. ad
 l. i. ff. de offic. præfect. vrb. & rursùm quod Iudex ma-
 ior facit cessare iurisdictionem minoris. Bart. ad l. fi.
 ff. de offic. procons. Alexan. ad l. iudicium soluitur. ff.
 de iudic. quodque pro regula tradunt nostri, quòd Iu-
 dex inferior in eodem loco habet iurisdictionem ac-
 cumulatiuè, non priuatiuè, teste Aret. consi. 102. Ange.
 ad d. l. i. §. si quis. ff. de appel. & iudices speciales in ci-
 uitate, non præiudicant potestati loci, l. nequicquam,
 ff. de offic. procons. Non ineleganter hunc nodum dis-
 soluit Anchoran. ad c. volentes. de offic. leg. dum ait,
 Iudicem minorem maiori cedere in his quæ apicem
 seu culmen dignitatis, & venerationem spectant, non
 etiam in his quæ contentiosæ iurisdictionis existunt,
 per §. nulla. in auth. de defens. ciuit. col. 3. Quo modo
 Episcopus in sua ciuitate poterit exercere iurisdic-
 ti-
 onē suā superueniente legato, sed eo præsentē solen-
 inter benedicere non poterit. Tum verò quando infe-
 rioris & superioris iurisdictiones ita cōstitutæ sunt,
 vt altera per alteram inuuetur, & vt specialis iurisdic-
 ti-
 o generalī adiūgatur, tunc magis cumulatio, quàm
 priuatio iurisdictionum dici potest, vt l. fin. C. de iu-
 risd. omn. iudi. Sed vbi iurisdictiones istæ sunt planè
 diuersæ, vnus Iudex etiam maior, nō intromittit se de
 iurisdictione Iudicis inferioris, ne iudicia cōfundan-
 tur, l. hac consultissima. C. de testa. Et his quidem ces-
 santibus, si vel statutum, vel consuetudo, vel præscrip-
 tio, vel priuilegium existat in contrarium, vt est in
 his ditionibus, Iudex maior, & Senatus de iurisdic-
 7

ctione inferiorum locorum, ciuitatum, aut magistratum, se non intromittit, vt not. latè Felin. ad c. pastoralis, de offic. ord. Eodem igitur modo, & Apparitores sese immiscere rebus, ad alios inferiores pertinentibus non possunt. Ordine enim cuncta in repub. fieri comparatum est, ea ratione, quam natura quoque rebus ostendit, vnde harmonia, seu concors rerum symmetria exurgit.

CAPVT XXII.

De pœna Apparitoris extra territorium
arrestantis.

SYMMARIA.

1. Apparitor quando carcerari potest.
2. Regij Viatores, an possint ab inferiori magistratu carcerari.
3. Cautela pro eo qui fecit arrestum perperam.
4. Index inferior quando animaduertat in Apparitorem regium.
5. Apparitor egrediens limites sue potestatis, tenetur iniuriarum.

CVLPA est, vt ait Pomponius, immiscere se rei ad se non pertinenti, l. culpa. ff. de regu. iur. Apparitor igitur qui in loco, & intra limites sue functionis non manet, sed pro libidine sua, quod ad se non pertinet, & in alio loco vbi hoc illi permissum non est, arrestare audet, adeoque alienæ rei citra legis adminiculum sese immiscet, culpa carere non potest: turbato namque ordine facit, quod sua minus interest: nisi fortè propter periculum fugæ debitoris, vt ait Paris de Puteo, in tracta. de syndic. ad verb. clericus, cap. 2. Sed qua ratiõe & quo modo, hæc culpa, quæ pœnam vtique requirit, l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. coërcebitur, quibusque tandem vinculis reprimetur audax hoc & temerarium facinus, quæri solet. Sanè Ludouicus Romanus, qui pro ætate sua, in iure, & in foro diligenter considerauit, ad l. nolle adire, num. 3.

versicu. quinimò nedum. ff. de acquiren. hæred. respon
 dit, eiusmodi tapparitorem & nuncium vinculis man
 cipari, & in carcerem conijci posse. Nam & Iustinia
 nus, executorem qui clericum ad vetitum tribunal
 laici Iudicis euocauit, ab Episcopo loci, in loca deca
 nica detrudi posse constituit, authent. causa quæ. C. de
 episcop. & cleri. quod & Bald. ibi, versicu. vltimò no
 ta. sequitur cum gloss. in §. i. in authent. apud quos o
 port. caus. dic. monach. colum. 6. Porro autem Petr.
 Rebuffus ad ord. reg. tomo 2. titul. de literis requisit.
 gloss. 3. num. 32. versicu. non poterit, scribit, quod non
 potest dominus loci detrudere in carcerem Viatorem
 Regium exequentem literas regias, sine literis requi
 sitorijs, vt fuit pronunciatum Burdegaliæ, prout re
 fert Boërius quæst. 8. Sed arrestare equum illius pote
 rit, inquit, nisi Seruiens executioni à se perperam, &
 sine permissu Iudicis factæ renunciaret: quia tunc
 non debet equus eius teneri: Ideo t cautela est, quan
 do Seruiens temerariè & perperam fecit executio
 nem, vt illi renunciaret, secundum eundem Rebuffum.
 Cæterum Ioannes Imbertus Rupelanus, Instit. forens.
 cap. i. secutus Fabrū ad l. in officiales. C. de offic. rect.
 prouinc. per illum textum asserit, verum quidem esse,
 quod Iudex loci communiter manum in Apparitoris
 huiusmodi equum iubet iniiciendam, quoad iudicio
 se sistat: & ei nonnunquam diem dicit, vt per se re
 spondeat: aliquando verò carcere detentum causam
 dicere cogit, quoties iniussu illius Iudicis aliquem iu
 risdictioni eius mancipatum, Apparitor apprehēde
 rit, vt pro iudicantis arbitrio eius temeritas mulcte
 tur. Verum Iudex alius quàm Regius, nō potest in Ap
 paritores Regios animaduvertere: Ita vt quamuis Iudi
 ces inferiores ius persequendi, aut ad summum pre
 hendendi hos Apparitores haberēt, per d. l. in officia
 les. oportet tamen eos ad Senatum, qui iustam poenam
 infligere posset, transmittere, l. 2. C. de offi. mag. mili.
 Atqui Guid. Pap. nobilis Galliæ practicus non absimi
 lem quæstionem tractans quæstio. 328. incip. Seruiens

- 4 respondit † Iudicem inferiorem posse punire Serui-
entem Curia, dummodò hoc significet Curia illius
superiori. Quæ sententia Guidonis, non tam multum
ab his quæ dicta sunt ex Rebuffo & Imberto, discre-
pat quàm fortè aliquibus prima facie videtur: Nam si
carceri mancipatus, aut aliter detentus sit Appari-
tor, Iudex qui manus in eum iniecit, Senatui hoc quod
factum est significabit, & repentinè remittet illic pu-
niendum. Cæterum si Senatus non repetat, aut non re-
spondeat, vel aliter dissimulet, correctio inferioris
ineiusmodi Apparitorem procedet, teste Chassan. ad
consuet. Burgun. des iustices & droictz. Rub. L. amende
de simpl. recouffe. §. 7. ad verb. L. amende. num. 43.
versicu. Quinta conclusio. Tutius est sanè hoc casu e-
ueniente, certum Senatus responsum expectare: Plu-
raque de his, d. loco apud Boërium vide. Ad actionem
iniuriarum quod attinet, nihil hæsitandum est: huius-
modi enim † Apparitor per illicitam arrestationem,
5 & Iudici, & parti læsæ iniuriam facit, c. ex parte, de
verborum signific.

CAPVT XXIII.

**Quid sit pœna eius, qui se Apparitorem esse simu-
lat, cùm non sit.**

S V M M A R I A.

- 1 Nuncius falsus de falso tenetur.
- 2 Comitem, Doctorem, seu Magistratum se simulans cùm nō sit,
falsi crimen contrahit.
- 3 Tabellionis officio surgens, qui nunquàm Tabellio fuit, qua
pœna puniatur.
- 4 Iurisdictionem non habens, sed habere simulans, quo modo
puniatur.
- 5 Apparitores, ut plurimum maligni, infames, ac viles
sunt.
- 6 Apparitor simulans se mandatum arrestandi habere, qua pœ-
na teneatur.

ANtiquitas nihil aliud existimabat esse Deum, quàm prodesse mortalibus, ex quo prouerbiū natum est: Homo homini Deus. Sed quoniam paulatim abundare cœpit iniquitas, & refrigescere charitas, vt est apud Matthæum 24. cap. Homo homini lupus. factus est, milleque nocendi artes adinuentæ sunt, quibus fraude & dolo, alter in alterius fortunas irrumpat, & proximi honorem conuellat; Quo pertinet sceleratum & detestādum hoc factum eorum, qui sub auctoritate publica, quo pecuniam subdolē emungant, & ab imperitis hominibus, nescio quid extorqueant, simulant se Apparitores esse, cum non sint, auctoritatemque & potestatem arrestandi, accepto ob eam causam salario, sibi vsurpant. Memini paucis hinc diebus, misellum quendam & simplicem rusticū eiusmodi lupo prædam fuisse, simulanti scilicet se Regium Apparitorem esse, eoque titulo innocentem illum hominem ad iniquissima quæque adigenti. Sed quæ sit huius tam nefarij facti pœna videamus. Et Vlpianus quidem, *Qui nomine Prætoris*, inquit, *litteras falsas reddidisse, dictumve falsum proposuisse dicitur, ex hac causa actione pœnali in factum tenetur, quanquam legis Corneliæ rem sit, l. qui nomine, ff. ad leg. Cornel. de fals.* Sicut generaliter nuncius † falsus de falso tenetur, teste Bart. ibi. & Alexan. ad l. Diuus, de custod. reor. Specul. de execut. versi. sed quæritur. Iason ad §. quadrupli. Instit. de actio. Felin. ad c. tertio loco. de probat. & nominatim Matthæ. de Afflict. loquens de eo qui simulat se esse apparitorem Curix. In Constitutio. regni, quæ incipit, Duram & diram, Et in simili, appellans † se Comitem, Doctore, Magistratum, cum non sit, actumque aliquem facit his congruentē tantum, non minus falsi crimen cōtrahit, quàm si alienum sigillum aut nomen, cum alieno incommodo sibi vsurpasset, l. si quis, & ibi Doct. C. de aqueduct. libro 11. ad c. 1. de magistrat. ad c. tam literis, de testib. l. vnica, C. de mendic. valid. libr. 11. Chassan. ad consuetud. Burg. Des iustices & droictz. Rubr. mesfiers, ad verb. de leurs rapports, nume. 6. & 7. Grauius

- sanè Hippol. de Marfil ad l. eiusdem, colum. 2. num. 6.
 3 ad l. Cornel. de fcar. eum qui † nunquam Tabellio fuit, si vt Tabellio instrumentum conficiat, morte ple-
 ctendum respondit, iuxta sententiam Bald. ad l. esse
 data opera, C. qui accus. non poss. Ex quo dubia reddi-
 tur Angeli opinio, ad l. si vacantia, C. de bon. vacant.
 4 libr. 10. existimantis eum † qui iurisdictionem non ha-
 bet, sed simulat, poenæ falsi obnexiū non esse. Ego cum
 Modestino respondeo, huiusmodi simulatorem, pro
 admissi qualitate, secundum l. Cornel. de fals. grauif-
 simè esse puniendum. l. eos. §. fin. ff. ad leg. Cornel. de
 fals. licet hac in re opiniones Doctorum varient, &
 Senatus ipse Tholosanus quid constituendum esset, an-
 xiè dubitauit, vt apud Aufrerium decis. 401. videre li-
 cet. Et in hac quidem sententia etiam D. Damhoude-
 rium in Enchirid. rerum criminal. cap. 123. num. 10. fu-
 5 isse video. Sed vt † Apparitorum ipsorum malitia &
 infamis vita sæpenuerò abundat in Republica, quo
 nomine multum conqueritur Andreas de Isfemia, in
 constitut. Neapolit. de assig. lit. citat. num. 5. in lectura
 peregrin. Suntque vt plurimum viles personæ, vt ait
 Robert. Marant. in tract. de ord. iudic. parte 6. num. 43.
 tit. de citat. Ita quoque ad falsitatem non dissimilem,
 non raro declinant, & mandatum arrestandi se habe-
 re iactitant, falsò & contra veritatem; vt hac mentita
 fide, à debitore mandatum veluti redimente, aliquid
 6 accipiant; Quod qui † faciunt, proculdubio crimen
 concussionis contrahunt, l. i. ff. de concuss. & non so-
 lum ad quadrupli restitutionem obligati sūt, falsum-
 que committunt, sed & concussionis nomine etiam a-
 liàs criminaliter puniuntur, l. quod euitandè, ff. de cō-
 dict. ob turpem causam. Iason ad d. §. quadrupli. Odo-
 fredus ad l. iubemus, C. ad leg. Iul. repet. Bartol. ad l. i.
 C. de nauicul. lib. 11. text. & gloss. in l. si quis concusse-
 rit, C. ad leg. Iul. de vi. Vnde etiam in simili respondet
 Paris de Puteo in tract. de syndic. cap. 7. de Syndic. iu-
 dic. num. 7. quod officialis qui, vt componat cum eo de
 cuius delicto nihil omnino constat, poenam minatur;

tenetur iniuriarum: Et quod iudices qui simulant se habere mandatum capiendi, torquendi, molestandi, idq; falsò, extra ordinem puniuntur, falsiq; admissi nomine tenentur.

CAPVT XXIIII.

De Apparitore metu, precibus, vel fordibus corrupto, & arrestum non faciente.

S V M M A R I A.

1. *Luxuries & auaritia, homines plerunq; ad scelera addu-
gunt.*
2. *Metus omnis turpis est in iudice.*
3. *Index negligens, aut iustitiam non administrans, grauiter
punitur,*
4. *Apparitoribus arrestum commissum non facientibus, quo mo-
do partibus consulatur.*
5. *Apparitores improbi ab officio sunt remouendi.*
6. *Remoueri quis potest ab officio ob solam negligentiam.*
7. *Index contra Apparitorem improbum summarie procedit.*
8. *Remotus ab officio, an amplius ad idem, vel aliud admitti
possit.*
9. *Seruientem seu Apparitorem delinquentem, an iudex remo-
ueat, an verò is qui illum constituit.*

DVAE sunt res, inquit Cicero, quæ maximè homines ad malefici-
um impellunt, luxuries, & auaritia. Vnde cum plerique Apparitores aut
poculis, aut nummis nimium addicti sint, adeo vt in
quibusdam, neque pecuniæ modus est, neq; cupiditatù,
quas nulla præda vnquam improbè parta minuit, sed
auget potius, atque inflamat; frequenter accidit, quòd
cum arrestandi seu sistendi mandatum receperunt, vel
pecunia corrupti, vel amore familiaritatis & compo-
tationis excæcati, dissimulant, officiumque suum non
faciunt, magno Reipublicæ malo, & graui creditorum
periculo ac detrimento, de quibus his verbis scri-
bit Carol. Molinæus, ad 2. part. consuetud. Paris. tit. 2.

§. 52. glo. 1. num. 184. Notæ enim sunt expilationes Apparitorum præsidalium, præsertim hoc tempore quo non solum officia multiplicantur, sed non nisi ingenti pretio habentur, & iam ridiculæ sint antiquæ sanctæ constitutiones, de eorum salarijs editæ; nec hoc solum, sed multò plus exigūt à pauperibus rusticis, quibus breue temporis spaciū, & vsurarias dilationes subinde vendunt, ne pignora transferant, aut ne vili distrahant. Hactenus ille. Alios verò metus & potentia debitoris, extra limites iustitiæ & propriæ functionis, in transuersum agit, contra dictum Ecclesiastici cap. 7. de iudice loquentis: *Noli fieri † Iudex, nisi valeas virtute perrumpere iniquitates, ne fortè extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in agilitate tua.* Ideoque idem Molinæus d. loco iterum subiicit, Neesse esse ad rectam & debitam, & à Deo præceptam politiam, non solum iudicandi officia, sed quæcunq; vel minima iustitiæ ministeria, idoneis & fidis, gratis concedere, quemadmodum & beneficia omnia, & dignitates ecclesiasticas. Sic enim fieret, vt nefario, & cauponario rerum sacrarum & magistratuum quæstu sublato, totum regnum, & præcipue maiestas ipsa Regis, non solum coram omnibus hominibus, sed etiam coram Deo & angelis, & sanctis eius, magnoperè floretet & prosperaret, & omnibus tam spiritalibus quàm temporalibus opibus, & maxima pace lataretur, &c. Defectus verò iustitiæ, & licentia peccandi, facit eiusmodi Apparitores verè esse, quod de eis scribunt veteres, quod sunt vt plurimum viles, voraces, prauis, auari, pertinaces, & proterui. Paris de Puteo in tractatu de syndicato in verb. familia. 1. Bald. ad l. si vt proponis, C. de exec. rei iudic. Frederic. de Senis consi. 119. Tyraquel. de retract. §. 8. glo. 9. & probatur satis in l. 1. C. de muner. libro 12. & in l. 1. C. de priuileg. eorum qui in palat. mil. & in l. omnes, C. de episco. & cleric. Hos igitur & sua quoque poena iusta manet. Nam † si iudex negligens vel corruptus, & parti requirenti iustitiam nō administrans, tam grauiter coerceatur & puniatur, l. 1. C. de de-

de desert. l. fin. C. publ. latit. lib. 12. latè Paris de Puteo
in d. tract. de syndic. ad verb. negligentia, ca. 1. alijsque
locis multis, quantò magis hoc genus hominum igno-
bile & vile, nisi Apparitores Regios excipias, qui ho-
noratiores fortè aliquibus videntur, licèt aliquando
non sint, puniri debet. Sanè † qualescunque sint, quan- 4
dò arrestum facere nolunt, aut ne faciant, latitant, &
se subducunt, potest pars in eum casum contra eos
protestari, condemnabuntur eidem parti executionē
seu arrestū requirēti, ad expensas, damna, & id quod
interest, vt ait Rebuffus ad ordin. règ. tomò 1. tract. de
sentent. execut. art. 8. gloss. 5. & tomò 3. in tract. de cita-
in præfat. num. 80. Ita vt non multò aliter sese loco ip-
sius debitoris constituere videantur, quàm Iudex pro
arrestatione requisitus, & negligens, vel iustitiam nō
administrans, l. fin. & ibi Dd. ff. de var. & extraordin.
cognit. pulchrè Castrensis. conf. vlt. versic. secunda cau-
sa est, lib. 1. c. Dominus noster. 23. quæstio. 2. Sed & diui
Principes Gratianus, Valentinianus, & Theodosius,
huiusmodi † exēcutores qui officium suum facere ces- 5
sauerunt, ab executione remouendos, aliosque in lo-
cum eorum supponendos esse rescripserunt, vt sciant
causas à se non esse deludendas, nec lucri gratia ali-
quod eis vitium imponendum, l. 1. C. de sportul. Quo
modo, quod amplius est, in multis alijs casibus, ex 6
la negligentia, non dico malitia, & improbitate vel
corruptione, eum qui publicam aliquam functionem
sustinet, ab officio remoueri, notat Bellouisius in sua
praxi, sub tit. de citat. Ad quam † quidem remotionem 7
& arbitriariam coercionem, ex ea enascentem, non or-
dinario & solenni ritu, seu ordine iudiciorum, sed
summarie, de plano, velo leuato, & sine strepitu pro-
cedendum esse testatur Bald. ad d. l. fin. Sed an † venia 8
digni sint, vt postea elapso aliquo temporis spatio,
denuò ad suas functiones admitti possint, quæsitum
fuisse scio. Sanè, si propter admissum istiusmodi deli-
ctum, per sententiam Iudicis remoti sunt, quia Iudex
semel suo officio est functus, restitui ab eo non pos-
sunt;

sunt, l. si quis decurio, & ibi Bald. ff. de fals. & in terminis decidit Chassanæus, des iustices & droictz, Rubr. Messiers & Sergens, §. 6. numer. 50. quemadmodum & quilibet alius officialis propter negligentiam vel culpam in officio commissam, remotus, non admittitur ad aliud officium, & alios honores, l. quicumque, C. de diuers. offic. libr. 12. etiam si propterea ad omne damnum parti illatum, ad sumptus omnes, & ad id quod interest, teneantur, præstato aduersus ipsos in litem iureiurando, vt not. Paris de Puteo, in tract. de syndic. ad verbum, negligentia, c. 4. Quinimò quod magis est, c. 2. existimat eiusmodi Officiale absolutorium rescriptum impetrare non posse, neque contineri hunc sub generali indulto Principis ciuibus concessio, sed simpliciter remoueri, etiam officio eius adhuc durante, l. si aliqui, C. de suscept. l. indices, C. de dignit. Sed breuius de his Albericus ad l. si quos, C. de offic. præfect. prætorien. versic. sed nunquid, ait eos qui ob delictum suum remoti sunt, ipso iure ad idem vel aliud officium, assumi iterum non posse, l. placet, in fi. C. de episc. & cler. c. dictum. 81. distinct. Cæterum de gratia & ex speciali dispensatione Principis, qui sibi manum non claudit, possunt; quod & vsu quoque receptum videmus.

9 Elegans autem est quaestio, † quis huiusmodi Apparitorem remouebit, ipse ne Iudex inferior, an potius Princeps, vel alius quispiam, qui ex privilegio sibi à Principe concessio, illum constituit? Et quidem Ioan. Fabri ad l. fin. C. de offic. præfect. vrb. quem refert & sequitur Ioan. Constant. ad constitut. reg. artic. 10. incin. Quæ suyuant, circa fin. respondet, quod Seneschalli non possunt auferre officia Seruientibus, vel Officialibus, qui delinquant in suis officijs, quæ non habent ab eis, sed à Principe, vt l. 1. C. de offic. præfect. Augustal quamuis ipsos in officio delinquentes punire possint, l. si quis. §. si quos. & ibi latè Bartol. ff. de poenis. Sed & Paridem de Puteo in tract. de Syndicat. ad verbum, potestas, numer. 2. in hac quoque sententia fuisset.

fuisse reperio, dum ait, quod is officialem remouet, qui ipsum creauit: secus si fuerit creatus à Principe, vel ab alio superiore. Qua de re plura ibi apud eundem Paridem videre licet.

Non me latet, quàm sint sapè refractarij, in quos deponendi & remouendi potestatem non habet vir clarissimus Præfectus vrbis, qui horum opera etiam in summo capitis sui discrimine & vitæ periculo vti debet. Sed quisquis remouendi potestatem habet vel non habet, vtique remoueri eos publicè atque priuatim expedit. Nam si in officijs suis cum aliorum detrimento grassentur, vel delinquant, periculum est illius qui hos constituit, & propter malam electionem, his non soluendo existentibus, ex proprijs facultatibus damnum illatum refundere tenetur, teste Ioan. Const. d. loco. Paride de Puteo etiam d. loco, c. 1. cum c. 2. nu. 3. & Ang. ad l. ne diu. ff. de poen.

CAPVT XXV.

Arrestatus an credere Apparitori debeat.

SUMMARIA.

- 1 Apparitori an & quando credatur literis sui officij non ostensis. & nu. 4.
- 2 Apparitor esse præsumitur, qui pixidem defert.
- 3 Offendens Apparitorem non habentem signum, an eodem modo puniatur.
- 5 Pro nuncio præsumitur in his, quæ officium eius concernunt.
- 6 Mandatum an præsumatur.
- 7 Apparitori an sit credendum, consuetudo docet.

VTrum verò is, qui arrestatus est, credere debeat Apparitori, se Apparitorem esse, sistendique potestatem habere, asserenti, dubium esse possit, Bart. in tract. quom. in læs. maiest. crim. proced. in verb. per nuncium. respondet, credendum esse Apparitori, etiam si non ostendat literas sui officij, in loco & iurisdic-

- iurisdictione intra quam est Apparitor , c. cū dilecti, de dolo & contum. præcipue si aliquod signum habeat, cuiusmodi alij Apparitores habere solent. Nam
- 2 eo ipso quod quis † defert tale signum, præsumitur quod sit Apparitor. Boer. quæstio. 170. num. 4. Innoc. ad c. quoniam contra, de probat. Perus. ad c. cum parati, colum. 6. num. 10. de appel. Rebuff. ad constitut. reg. tom. 3. tit. de citat. art. 1. gloss. 2. num. 3. versic. creditur. Sicut e contra Salicet. ad l. sanctum, ff. de rer. diuisio. & salicetum etiam secutus Chassan. ad consuet. Burgun. rubr. 1. §. 7. num. 25. versic. pro sexta limitatione.
- 3 respondet, quod † si quis offendat nuncium vel Apparitorem non habentem signum, in ea qualitate, hoc est tanquam offendens nuncium & personam publicam, non punitur : multumque ait signum eiusmodi operari, vt illi qui se Apparitorem esse dicit, credatur vel non credatur. glo. ad l. magis puto, §. ne tamen, ad verbum, viatorem, ff. de rebus eor. quamuis aliàs Regiis & † prouinciarum executoribus, non nisi ostensis literis, in grauioribus causis credatur, qua de re plura dicto loco, num. 27. Chassanæus. Sed hæc in citatione verballi dubium vix habent: Nam si Apparitor vel signum istiusmodi habet, vel pluries potestatem hanc sciente debitore exercuit, fidem ei adhibere debet. Bald. ad l. exemplum, in fin. C. de probat. Abbas & Felin. ad c. super his, de fide instrum. quia facilis est hoc casu recursus ad ipsum iudicem, à quo quæ sit Apparitoris illius qualitas cognosci potest, teste Paulo Parisio confi. 17. num. 11. lib. 4. Cæterum de citatione reali, in qua si ius scriptum sequaris, causæ cognitio (vt diximus) requiritur, & ad quam expressum mandatum Iudicis est necessarium, maior esse posset dubitatio, vtrum credatur Apparitori, se apparitorem dicenti, & mandatum arrestandi se habere alleganti. Sunt enim qui id negant; sunt etiam qui affirmant ex eo, quod nisi præsumeretur præcedens commissio, sequeretur quod nuncius falsum scienter committeret, l. qui nomine, ff. de fals. Roman. singu. 313. quæ quidem præsumptio minime

mè est accipienda, l. meritò, ff. pro soc. & † pro nuncio
 præsumitur in his quæ officiū eius concernunt, l. 2. C.
 de execut. & exact. lib. 12. gl. & Dd. ad d. c. cum parati.
 Vtrinq; sententiā suis argumentis ac rationibus vali-
 dè vtrinq; suffultam lib. præsumpt. reg. 3. ca. 14. refert
 Alciat. tandemque etiā opinatur, in reali citatione
 quæ aliqualem causæ cognitionem desiderat, necessa-
 rium esse, vt de ea in actis constet. Sed si iudex in vim
 illius realis citationis ad vltiora procedat: tunc, in-
 quit, præsumi † potest mandatū præcessisse, l. si filius.
 vbi Bald. & Salic. C. de pet. hæred. Ego verò in ea sen-
 tentia versor, vt existimem ad leges scriptas quod at-
 tinet in citatione reali, quam prehensionem seu arre-
 stationem, aut impedimentum rectius dixeris, com-
 missionem, & commissionis illius demonstrationem
 esse necessariā, vt quis arrestari possit, nisi tamen peri-
 culum sit in mora, quod superioribus capitibus fusius
 à nobis dictum fuit. Sed vbi consuetudo diuersa est, vt
 plerunque hic vbique est, periculo arrestari procu-
 rantis, necessum est eum qui arrestatur & impeditur,
 nuncio etiā non ostendenti mandatū parere, modò
 insignia apparitorū gerat, aut pro tali publicè habeat-
 ur, quia † consuetudo in his sequenda est. Bal. ad l. ne-
 minē, C. de exhib. re. Ias. in d. §. quadrupli, & ibi Fab.
 Idem Bal. ad l. si quando, C. de testib. 12. q. Corn. conf. 2.
 in fin. lib. 4. Qua tamen in re prudenter cauere solent
 magistratus, vt intra triduum actio aduersus arrestatum
 intendatur, poteritq; in eiusmodi rebus eam modera-
 tionem iudex adhibere, quam existimabit proposito
 negotio maximè conuenire, arg. l. qui pro tribunali,
 ff. de re iud. Porrò autem eundem hunc articulum latè
 suo more explicat Tyraq. de vtròq; retract. Latius ve-
 rò & eleganter Hippol. ad l. de vnoquoq; nu. 115. cum
 seq. de re iud. quos si libet vide.

CAPVT XXVI.

Apparitori referenti se aliquem arrestasse,
 an sit credendum.

- 1 Apparitores an coram testibus arrestare debeant.
- 2 Apparitor an apparitori testis esse possit.
- 3 Iudici aut Arbitro soli non creditur.
- 4 Apparitori soli an credendum sit, iudicis arbitrio relinquitur.
- 5 Apparitoris falsam relationem facientis pœna.
- 6 Apparitoris falsitas quò pacto conuincatur, relatiuè.

EAdem quoque ratione dubitari potest, vtrum soli Apparitori credendum sit, qui se creditorem ipsum, vel res eius arrestasse affirmat? Rebuffus ad constit. reg. tomo 3. art. 1. glo. 2. & moribus & legibus Gallorum receptum esse testatur, ne Apparitores executionem faciant, nisi duos testes adhibeant, qui testificari de illo actu possunt; quia cum ipsi regulariter viles sint, l. prohibitum, l. defensionis, C. de iure fisc. lib. 10. falsasque relationes facere, vt not. Doct. ad c. quoniam contra, de probatio. & pro modico vini dolio sæpè deierare soleant, teste Hostiens. in sua summa, Rubric. de contum. §. qualiter, versic. contra. Ideo duos debent adhibere testes; Nam in ore duorum aut trium stat omne verum, c. cum esses, c. relatum, de testam. Et isti testes non possunt esse Apparitores, quia vt ille idem ait, vnus pro altero etiam falsum deponere posset; Nam vt vetus habet adagium, multi mutuo se scabunt. Non tamen requiritur subscriptio testium, sed sufficit Apparitorem referre se arrestasse talem in præsentia Ioannis & Petri testium. Idem Rebuffus d. tomo 3. artic. 2. glo. 4. num. 16. versic. Quinimò requiritur. Porro ad leges scriptas quod attinet, sunt etiam non inferioris loci interpretes, qui existimant nuncio seu Apparitori sine testibus credendum non esse; per l. ult. C. de bon. vacant. lib. 10. & quod vnus vox nec condemnat, nec iustificat, c. admonere. 32. quæst. 2. etiamsi (vt ait Constantinus Imperator) præclaræ Curia fulgeat honore, l. iurisiurandi, C. de testibus. & si soli Iudici, aut arbitro non creditur, l. ne in arbitris;

eris, §. penultim. C. de arbitr. & d. c. quoniam, certè multò minus Apparitori soli credi debet, cum magis pro Iudice præsumatur, l. 2. C. de offic. ciuil. iudi. pro Apparitorè verò nequaquam, l. ne diu, C. de poenis. quos & Salic. ad l. tres denunciationes, C. quomod. & quand. iud. & Philip. Francus in c. cum teneamus, colum. vltim. de appel. viles & ribaldos vocant. In qua sententia fuit etiam glo. ad d. c. quoniam. dum ait, soli nuncio publico & iurato credi in foro ciuili secundum consuetudinem. At de iure communi, inquit, videtur, non esse ei credendum, nisi aliter de veritate legitime constet. Alij putant credendum huic esse, si non fuerit negatum, posseque debitorem iuramento eadere, si iuret se arrestatum vel citatum non fuisse. Hostiens. ad d. c. quoniam. Ioan. Fabr. ad l. ea quidem, C. de accusat. gloss. in c. proposuisti, ad verbum, non probatur, 82. distinct. Alij verò dicunt, non esse ei credendum in rebus magni præiudicii, Bald. ad l. magis puto, §. illud. ff. de rebus eorum. & ad d. c. cum parati. Lucas de Penna, ad l. 1. C. de Curial. libro 12. Constat autem ex his quæ ante diximus, arrestationem maximi præiudicii esse. Alij hoc totum, an Apparitori soli credendum sit, Iudicis arbitrio & religioni relinquunt. Quid enim, inquiunt, si Apparitor sit vitæ diffamatæ, & debitor integerrimus? Considerabit itaque index qualitatem personarum, atque negotij, & huic vel illi magis credet, vel iuramento ab eo exacto, vel etiam non exacto. Hostiens. ad d. c. cum parati, & ibi etiam Panormitan. Archid. ad c. proposuisti, & ad c. venerabilibus, de sentent. excommun. lib. 6. latè Petr. Iacob. titul. de act. de constit. pecun. colum. pen. versic. nec etiam deberet credi. Alij deniq; simpliciter asserunt, Apparitori esse credendum per l. 1. §. cura carnis, versic. quies, & ibi Bald. ff. de offi. præfect. vrb. & d. l. magis puto, §. ne tamen. & l. si quis decurio, C. de fals. & l. Apparitores, C. de exact. tribu. lib. 10. quâ opinionem Deci. Imol. & Philip. Franc. in d. c. cū parati, communem esse testantur. Nā & Seruienti & Apparitori cre-

dicitur super eo, quod inuenerit tales ludentes, vel animalia damnum facientia. Bartol. ad l. ea quidem, C. de accus. maximè si ad inquisitionem illius rei fuerit deputatus, ut ait Paris de Puteo latè de syndic. ad verb. notorium, cap. vlt. num. 3. Tyraquel. quoque de utroque retract. §. 8. glo. 9. in princ. nu. 11. versic. & hæc quidem. hæc opin. (quantū ad ius cōmune attinet) veriore esse asserit; sed id tamen cum moderationibus, quæ sequuntur. Primo, ut is Apparitor sit publicus & iuratus, glo. ad d. §. cura carnis: Bald. ad l. 2. C. de spor. non quod in quolibet actu iuramentum præstare debeat, sed satis est eum in principio iurasse se fideliter officium suum executurum, ut fieri solet & debet. Bal. ad d. l. magis puto. §. illud. & ad d. l. 2. Secundo, ut ei credatur, si istiusmodi negotium ad officium eius pertineat, vel ex eo dependeat. Cyn. ad d. l. ea quidem. Bart. Bald. ad d. §. cura carnis: latè Chassanæus ad consuetu. Burg. tit. de iustitia. §. 6. in glo. par leur sermens. Quid autem si arrestatus vel pars† falsam esse Apparitoris relationem probauerit, quomodo Apparitor punietur? certè Rebuffus d. tomò 3. art. 5. glo. 4. versic. quid si pars. respondet; quod si pecunia corruptus hoc fecerit, poena legis Corneliæ de falsis punietur, l. 1. §. sed & si quis ob renūciandum, vbi gl. & Dd. ff. ad l. Cornel. de fals. quæ hodie in multis iudicijs, & in Francia est poena mortis: Si verò non pecunia corruptus, sed quadam iniuria vel simplicitate falsum commiserit; ad id quod interest, actione in factum, & ad multam tenebitur, l. qui nomine. ff. de fals. quam legis decisionem esse ad hoc singularem dicit Romanus sing. 313. & Guido Papæ quæst. 44. incip. testis, in fin. suoque officio priuari debet. Bald. ad c. fin. de dolo & contum. argum. §. fin. in authent. de arm. quando ex simplicitate vulpina, qua uti solent, hoc fecit: secus si ex simplicitate columbina, quæ dolum & fraudem non nouit. Chassan. ad consuet. Burg. tit. 1. §. 6. ad verb. de leurs rapports, per l. 2. C. de sport. Iason ad §. quadrupli, de act. Mihi ad eam rem maximè accommodata videtur, l. si

aliquid. C. de suscept. lib. 10. quæ vetat ne quis eorum qui semel de huiusmodi crimine conuicti sunt, idem officium rursus gerat. Quo loco constitutionem de notarijs, tributorum susceptoribus, & alijs quibuscunque in officio constitutis, intelligit Ioan. de Plat. antiquus & non indoctus interpres; eoque etiam pertinet, quod in l. iudices, C. de dignit. lib. 12. constituit Imperat. dum ait; *Iudices qui se furtis & sceleribus fuerint maculasse conuicti, ablati codicillorum insignibus, & honore exuti, inter pessimos quosque & plebeios habeantur, nec sibi posthac de eo honore blandiantur, quo seipsos indignos indicauerunt.* Rursum in l. 2. C. de palat. sacrar. largit. lib. 11. Nullus, inquit, *Thesaurariorum semel deprehensus euerfor, quocunque pacto, aut repetat militiam suam, aut aliam.* Multa autem huc pertinentia, eleganter tradidit Antonius Capic. decisio. 9. Neapol. 121. incip. in causa officij. quo loco exactè inquit, & latè disputat, an hæc officij priuatio ipso iure fiat, an verò sententiam requirat; quæ ratio-
ne falsitas Apparitoris cōuincatur, & cui bona ipsius
app. licari debeant.

CAPVT XXVII.

Quis salarium Apparitoris soluere ei debeat.

S V M M A R I A.

- 1 *Expensas soluere debet, qui actum fieri desiderat.*
- 2 *Instrumentum fieri mandans, Tabellioni soluere tenetur.*
- 3 *Boni trituran- ti os non est claudendum.*
- 4 *Apparitor plus accipiens quàm salarium, quo pacto puniatur.*
- 5 *Pænæ extra casum suum non sunt extendendæ.*
- 6 *Apparitori, qui operam dedit vt arrestaret, si ex penitentia creditoris desistat, nihilominus salarium debetur.*

MVLTOS passim reperias, qui lites libenter suscipiunt, sed ægrè aliquid in has expendunt. Quo modo & in hac quoque materia arresti, qui arrestum sollicitant, & operam Apparitoris exqui-

runt, non rarò eo factò, nodum in scyrpo quærunt, & ab ipso debitore arrestato salarium peti volunt. Sed istorum hominum sordes, vnus ex multis, ad §. quadrupli. Institut. de act. confutat Faber, qui ea in re Iasonem, Zasium, & alios sibi consentientes habet, quod executor seu Apparitor, non à debitore, quem vtique inuitum detinet vel arreat, sed à creditore arrestum postulante, salarium suum exigere debet. Nam vt ait

- 1 Vlpianus, quo loco de exhibitione agit, ille † tenetur ad expensas, cuius gratia celebratur actus, l. sed & si. §. i. ff. ad exhibend. Expressiùs verò hæc, Accursium secutus ad l. cum sæpè. C. de erog. milit. annon. tradidit antiquus interpres Iacobus Rebuffus: Si quis, inquit, petit custodiam militarem in sui fauorem, aut defensionem, sumptus præstare debet; Sin autem custodia in eius odium, vel detrimentum postulatur, puta quia est arrestatus, vel aliàs custoditur, eo casu non ipse sumptus præstat, sed is qui fecit illum detineri, quia
- 2 gratia ipsius sit, ideoq; tenetur, non multò aliter † quàm tenetur soluere tabellioni, is qui ad suam defensionem, iurisq; proprii tuitionem, instrumentum fieri mandat. Quam sententiam etiam Ioannem Constant. ad ordin. reg. artic. 183. versic. & reprobat. Ioan. Fabrum secutum esse video, quippe quod reus ipse nunquam solueret, & interim Apparitoribus, qui ex hoc suo officio victum corradere debent, soluendum est, ne † bo-
- 3 ui tritुरanti claudatur os, c. cum secundum, de præb. & tandem non inueniantur, qui munus istiusmodi subire velint. Et hac quidem occasione Chassanæus ad cōsuetudinem Burg. tit. i. Rubric. de l' amende, de simpl. rescousse. §. 7. ad verb. l' amende. nu. 44. disputat, nunquid apparitores possint sibi ipsis soluere, & pignora propria eorū auctoritate, à reo capere pro eorū salario; quod quidem prima facie fieri posse videbatur, per §. tripli. Institut. de actio. & per ea quæ notat Iacobus Bellouis. ad §. illud. in authen. de exhib. & trās. reis, versic. quæritur decimoseptimò, &c. secutus tamen Iasonem ad dictum §. quadrupli, in secundo no-

rab. eam consuetudinem iuri communi, & æquitati naturali aduersam esse ait; quam etiam Faber ibi numero 10. versicul. & nota quod, &c. licet non nihil fluctuans per abusum irrepsisse respōdet. Quod si talis Seruiens excedat salarium sibi taxatum (qua de re ex Nouellis constitutionibus multa colligi possunt. authent. vt litig. in extraord. & in authent. de sanctiss. episcop. s. sportularum. & in authent. de iudicibus, s. nullo quoque, & de his excessibus grauiter conqueritur Molinæus ad secundam partem consuetud. Paris. titul. 2. glos. 1. §. 2. numer. 184.) etiam ad quadrupli restitutionem eum teneri, d. loco, nume. 6. asserit Iason. Sed cum hodie partim noua constitutione Caroli VI. August. partim statutis particularibus locorum, salaria certa Apparitoribus præfixa & constituta sint, an etiam hodie si plus exegerint & receperint, in quadruplum condemnabuntur? videtur quod ita damnari debent, cum eadem sit ratio, & grande delictum est in publicis officiis exercere quæstum ex arbitrio proprio; & vix quicquam minus ferendum est in republica, quàm furtum huiusmodi manifestum. Faber putat satis æquum esse, quod etiam hodie coerceatur temeritas istorum nunciorum pœna quadrupli, sed putat de rigore durum esse, cum si pœnæ extra casum suum non sint extendendæ, l. interpretatione, ff. de poen. existimatque propterea cum Ioanne de Platea extra ordinem istos coercendos, atque puniendos esse; Cæterum Iason tenet contrarium, putans posse extendi pœnam quadrupli, etiam ad casum statuti, cum non possit dari diuersa ratio, vtpote quod idem sit crimē nuncij excedentis legem, & excedentis statutum. Zasius verò ibi numero 5. putat hanc discordiam ita esse componendam, quod si pœna, excedenti nuncio est in statuto expressa, tunc vera est assertio Fabri, quia cessabit pœna quadrupli, cum generi per speciem derogetur, c. generi, de regul. iuris, l. sanctio legum, ff. de poenis. Si autem non est specialis pœna opposita in statuto, pœna quadrupli locum habet, quasi di-

cat, quod casus omissus à statuto, remanet in dispositione iuris communis, l. commodissimè, & ibi Dd. ff. de libe. & posthum. Sanè † si Apparitor operam dedit vt arrestaret, & creditor pœnitentiâ ductus ab arresto desistat, nihilominus salarium debetur. arg. l. sed addes, §. fin. ff. loc. & quod sing. suo 66. incip. stante statuto, notat Roman.

CAPVT XXVIII.

De eo qui arrestum violat.

S Y M M A R I A.

- 1 Debitor arrestatus si in custodiam sequi nolit, quid iuri sit.
- 2 Violasse arrestum quis dicatur.
- 3 Arrestatus recedens non obstante arresto, quibus casibus non puniatur. num. 5. & 6.
- 4 Iuramentum an per Principem laicam relaxari queat.
- 7 Iuramentum quod occasionaliter tendit in damnum salutis corporalis, non est seruandum.
- 8 Iuramentum debitoris de non recedendo sine licentia creditore, quid operetur.
- 9 Actus omnis an prima vice absumatur.
- 10 Mulier qb libidinem vitandam fugiens, pœna fracti arresti nō teneatur.
- 11 Arrestatus fugiens, an sine noua citatione condemnari possit, & num. 13.
- 12 Iuramento reuertentis ad carceres creditur, dicentis se ob iustam causam ausugisse.

QUID autem † si debitor arrestatus sequi nolit, & iussus ire in arrestum, refractarius sit, atque ire recuset? Iacobus Bellouissus in sua praxi iudiciaria, sub rubr. de inquisitione, in fine, versic. Iuxta hoc quæritur. ait, quod punitur ac si iuisset & arrestū fregisset; quia, inquit, non licet Prætorem contemnere iuxta nota. ff. de iurisdic. om. iud. l. si familia, & ff. de his qui not. infam. l. debuit. & ff. de arbitr. l. litigatores, & ff. de nou. oper. nunciat. l. stipulatio. §. opus autem

autem nouum. & ff. de interrog. act. l. de ætate. §. qui tacuit. & ff. ne quis eum. l. si per alium. circa princip. ad quod etiam allegatur l. relegati. §. penult. ff. de poen. l. in seruorum. §. i. & l. aut damnum. §. quis. eo. titu. & ff. de re milit. l. 3. §. in bello.

Porro autem qui arrestum frangit pro arbitrio iudicis acriter punitur, l. i. ff. de effract. & expil. quæ lex licet loquatur in eo qui violat carcerem, tamen idem est & hic: quia Oldrad. cõfi. 65. incip. Hic agitur, dicit, quod rumpens arrestum equiparatur rumpenti carcerem. & eum sequitur Mandos. in tracta. de monitor. q. 8. nu. 6. Violasset autem siue fregisse arrestum dicitur, qui ad ecclesiam, ne in arresto detineatur, cõfugit, posteaquam arrestatus fuit, vt notat Guido Papæ singulari suo primo. Sed t̄ ob non seruatum arrestum molestari non debet, qui ex necessaria causa ad superiorem accessit, secundum eundem Guido. in tract. de appell. quæst. vlt. nu. 108.

Idem quoque est si Principis auctoritate recessit, eleganter enim respõdit Guido quæst. 194. incip. Princeps. quod princeps temporalis, ei qui iurauit tenere arrestum in aliquo loco, potest dare licentiam recedendi ex causa, & inhibere ei, ne in arresto maneat, atque sic contra iuratum promissionem dispensare. Dicens, quod ita vidit obseruari & practicari per l. si. ff. ad municip. & l. si. ff. de re milit. Et quia is qui nõ obedit Principi, morte dignus est, c. 2. de maior. & obed. multiq̃ue casus existunt, in quibus Princeps laicus dispensare potest, vt not. Spec. in tit. de dispensat. §. siue quoque. Et quia in iuramẽto auctoritas superioris semper intelligitur esse excepta, c. venientes. extr. de iureiuran. Sanè ego de hac decisione vtcunq; dubito: Nam licet t̄ verum sit, quod Princeps ex causa possit laxare iuramentum ad hoc, vt is qui iurauit, seruare arrestum, non puniatur, si non seruet, quia auctoritas Principis semper intelligitur excepta, d. c. venientes. & c. petitio. eo. tit. Et quamuis Aufrer. decis. Capellæ Tholos. 402. dicat eum non esse periurum, qui iurauit

soluere certa die, & non soluit, vetante domino temporali, si modò veret ex iusta causa: Tamen quoad animam attinet, existimare hoc iuramētum ab Episcopo cum causā cognitione esse laxandū, aut cum eo dispensandum, sicuti hodie de consuetudine generali hoc Episcopis permitti testetur, idem Guido quæst. 140. circa fin. In illis enim quæ ad animam pertinent, Episcopi cura & dispensatio propria est. Et licet causa possit esse iusta, tamen ne ex violatione iuramenti labes aliqua animæ aspergatur Episcopum absolueret aut dispensare conuenit, & tutius est iuxta ea quæ latè notat Roma. conf. 326. In præsentī consultatione, & latius dicemus c. seq. nu. 4.

§ Sed & t̄is qui à loco, in quo arrestatus erat, recessit, & mox redijt, antequam de violato arresto accusatus fuit, non ita punietur. Etenim Ludouicus Carrerius in sua praxi criminali, in 3. indicio, nu. 30. decidit, quod is, cui est assignatus locus pro carcere, sub fideiussoribus: si decessit, & statim redijt, nō tenetur ad pœnam. Et videtur ea sententia confirmari posse ex eo, quod nō videtur diuertisse aut recessisse is, qui statim redit. Verba Iulij Pauli sunt hæc: Si in breui reuersa est uxor, nec diuertisse videtur, l. 3. ff. de diuort. l. plerique. ff. de iure doti. Et hoc credo verum, si vltro redijt, & nullum præiudiciū per hoc sit factum creditori. Sed si iurasset seruare arrestum, neque recedere à loco, puto eum periurum esse, licet statim redierit, cum sua sponte contrauenerit iuramēto, & sine causa: & ideo, tametsi non possit puniri tanquā violator arresti, si non iurasset: poterit tamen puniri tanquā violator iuramenti, quia iurauit, & iuramento cōtrauenit, eoquē nomine punietur, vel à Iudice laico, vel etiam à Iudice ecclesiastico: quia iuramentum adiicit forum foro, & vtrique Iudici punctionem periurij defert, saltem per modum præuentionis, c. fin. & ibi not. Doctor. de foro competen. lib. 6. vbi hoc latè quoque demonstrauit.

¶ Tertio idem t̄ videri posset de eo, qui cū esset arrestatus,

restatus, subito metu pestis recessit: si fortè in loco
 quo erat, supra modū grassabatur. Primo, quia in om-
 ni re subintelligitur clausula, rebus in eodem statu
 manentibus, l. quæro. §. inter locatorem. ff. loc. & ideo
 superueniens tam vehemens pestis, debet eum excu-
 sare, vt in simili notat Socin. consil. 215. libr. 4. Baucrius
 in tracta. de iuramento, versicu. 72. Secundò, † quia et-
 tiam si iurasset, non recedere ab arresto, tamen iura-
 mentum quod occasionaliter tendit in damnum salu-
 tis corporalis, non est seruandum. Ioan. Andr. Cardi.
 D. Anton. Panor. Feli. in c. si verò. de iureiur. & Aegid.
 Bellamera consil. 16. incip. Factum est tale. Tertiò,
 quia pestis est fugienda, c. negotiatorem. 88. distin. &
 sicut excusat ne quis in loco infecto comparere teneat-
 ur, si est citatus, c. quorundam. 74. distin. Corne. con-
 sil. 109. lib. 2. & consil. 131. libr. 4. Ita etiam debet excu-
 sare, ne quis in eo loco cum periculo vitæ suæ mane-
 re teneatur: & qui absentat se ex causa pestis, habetur
 pro præsentē. Roman. consil. 263. incipien. Viso pun-
 cto. Quibus tamen non obstantibus, videtur contra-
 rium in hoc casu esse verius: tametsi enim periculum
 vitæ imminebat ei ex peste, non tamen sine licentia à
 Iudice & creditore impetrata recedere debuit, c. præ-
 sentium. & ibi D. Card. extr. de testib. nam qui sine li-
 centia recedit, contumax reputatur, & pro delinquen-
 te habetur, c. 1. & ibi Decius, de iudic. gloss. in l. contu-
 macia. ff. de re iudic. & sicut magistratus aut Iudex ipse
 se mansit in eo loco, ita vani timoris allegatio, eum
 non excusaret, l. vani. ff. de regul. iur. quod etiam pon-
 derare videtur Ioan. Neuizanus consil. 51. num. 23. dum
 argumenta superius in contrarium relata limitat, si
 Iudex aut aduersarius est in loco, & licentia ab eo pe-
 ti posset. Et sanè si idem aduersarius, vel creditor est
 inhumanus, asper, durus, & intricabilis, Iudicis offi-
 cio incumbet, vt malitię ipsius nō nimium indulgeat,
 l. in fundo. ff. de rei vendi. sed arrestum in alium vici-
 num locum transferat, vel indemnitati creditoris ar-
 restantis alio modo honesto consulat. Quòd si † credi-
 tori

tori iurauit debitor se non recessurum sine illius per-
 missione, antequàm ei satisfecerit, vel cum eo compo-
 fuerit, & postea creditor ei permiserit abire, intelli-
 gitur de prima vice: Ita vt si abierit & redierit, nò po-
 test ampliùs abire, nisi ille creditor iterum abeundi
 9 potestaté fecerit: quasi † scilicet illa permissio sit con-
 sumpta prima vice & abitione, vt not. Bartol. ad l. a-
 dult. §. vlti. in princ. ff. de adult. Tiraq. ad l. boues. §.
 hoc sermone, num. 90. vers. Quadragesimononò. ff. de
 verb. sign. Oldra. quem citat Alber ad l. vlt. col. 2. vers.
 prædicta etiam faciunt. C. de remiss. pign. licet cōtra-
 rium velit Calderin. in sua disputa. incip. Ex octo stu-
 dentibus, & Felin. voluerit vtrumq; concordare in c.
 2. vers. fallit tertio. de treuga & pac. meminitq; illius
 Tiraq. d. loco, in tertia limit. num. 9. cum seq. Illud ta-
 10 men obseruandum est, quod si † mulier eo casu, quo li-
 citè ob debitum capta fuit, à carcere aufugit, vel arre-
 ctum fregit, metu libidinis Commentariensis antedi-
 cta poena non tenetur, sicut cum permissione custodis
 ad templum iuit, & redijt. Bal. ad l. 1. vers. sed pone. C.
 de ædil. actio. Nam etsi hoc permitti non debeat, tamē
 non ex eo, quæ capta est, sed Commentariensis punie-
 tur. Boer. quæst. 217. in fin. Aliud est in eo qui carcerem
 verè relinquere voluit: qui si in ipso actu fugæ depre-
 henditur, tenetur, ac si exiuiisset, teste eodem Boerio,
 q. 215. nu. 12. & si fugit ruptis cōpedibus, inquit, etiam
 si ostium fuisset apertum, punitur Iudicis arbitrio, &
 11 pro confesso habetur, adiicitq; ibi, nu. 22. arrestatum †
 debitorem, licet citari denuò non debuerit ex iuris
 dispositione, pro more tamen, per plateas ciuitatis, à
 qua aufugit ad tres dies breues citari, visaque contu-
 macia & defectu attento, eundē, etiam si citatio ad no-
 titiam eius non peruenerit, condemnari. Quod † si ve-
 12 rò reuertatur, credetur iuramento eius, dicētis se ob
 iustam causam fugisse. Cyn. ad l. fin. C. de requir. reis.
 Corne. conf. 38. lib. 2. Hippol. sing. 115. nisi Iudici aliud
 videatur. Quoniam verò, vt superiùs diximus, solet
 in Romana Curia fieri arrestū, ne quis loco discedat,
 sub

sub poena excommunicationis, quærit Quintil. Mandos. in tract. de monitor. q. 9. vtrum arrestatus illicentiatius recedens, possit ilicò excommunicari, absque alia citatione? Et videtur quòd sic, quia eo ipso quod contravenit, videtur esse excommunicatus, ergo alia citatio vel monitio requiri non debet, c. reprehensibilis. ibi, nisi fortè talis sit culpa, & c. de appell. & ibi glo. Io. Andr. & alij. & c. prætereà. i. de appel. vbi sententia excommunicationis sub conditione suspenditur, si ante conditionis euentum fuerit appellatum. Ergo si non appelletur, vt in casu nostro, nō suspenditur, & aliud dicendum est: & sic statim vel elapso termino, vel impleta conditione, vel constituto de contrauentione, est excommunicatus, vt per Lapum alleg. 73. Decium consi. 145. Sed tamen his non obstatibus, idem Mandosius tenet contrarium, prout etiam in terminis tenent Rota decis. 822. incip. Sciendum est, quòd quando aliquis, in antiq. & Socin. consil. 20. quod est inter consil. Curtij senioris, positum, nu. 17. versic. sed infra facillimam. Idem t etiam dicere possumus in iudicio 13
ciuili, quod licet quis violauit arrestum, tamen non incidit ilicò sic in poenam violati arresti, quin debeat prius citari, & ad eam poenam cōdemnari, vel saltem declarari, quod incidit in eadem: ideo quòd posset illi defensio & exceptio aliqua competere, iuxta ea quæ d. consi. 20. inter consil. Curtij latè deducuntur.

CAPVT XXIX.

Quantam multam seu poenam Satelles violatio-
ni arresti apponere possit.

SYMMARIA.

- 1 Arbitrarie pene aut multe impositioni quando locus sit.
- 2 Pene & multe sunt commoda iurisdictionum.
- 3 Multandi modum esse arbitrium, quomodo sit accipiendū.
- 4 Pena violati arresti etiam ab alterius territorij Iudice irrogari potest.
- 5 Index an poenam & multam augere & minnere possit. & 71
6 Arresti

6 Arresti violati pœna cui veniat adiudicanda. & g.

8 Pœna etiam ex leuissima contumacia imponi potest.

QUOD proximo capite diximus, eum qui arrestū violat arbitrio Iudicis puniri posse, minorem difficultatem habet, si (vt plerunque fieri solet) fatelles debitorem arrestauerit, eundemque à loco, in quo arrestatus est, sub certa pœna aut mulcta non recedere iusserit. Arbitrarię tenim pœnæ aut mulctę impositio, solet esse subsidiaria, vbi certa aliqua prius cōminata aut declarata nō fuit, l. i. §. expilatores. & ibi Bartol. ff. de effract. Alex. in l. si quis id. ff. de iurisd. omn. iudi. l. 2. C. de crim. sacrileg. & Matth. de Afflict. in Constitut. regn. incip. Disputatur, in 2. notab. Sed quoniam plerique fatellites ex magnitudine mulctarum dominorum suorum beneuolentiam captant, & quo plures & maiores fecerint, tantò gratiores se illis esse experiuntur, nimis benè intelligentes illud, quod ait Bartolus, & alij, ad l. i. ff. solu. matrimo. quod t pœnæ & mulctæ sunt commoda iurisdictionum, & Roman. confi. 70. Ideo illud quoque extra propositum non est, si quæ ratur, an in potestate atque arbitrio satellitis sit, quantam velit pœnam, aut mulctam adponere, videlicet aut centum florenorum, aut centum coronatorum, aut centum realium, aut anglottorum aureorum, aut maiorem? Et sanè quoniam non potest maior esse auctoritas satellitis, quàm Iudicis, cuius auctoritate fit arrestatio, etiam si ex consuetudine loci, non semper speciale mandatum, ad eam faciendam habere debeat, (vti superius est ostensum) ob oculos ponenda est elegans illa constitutio, Arcadij & Honorij Imperatorum, quam de modo mulctarum ad Messalam Præfectum pratorio miserunt, in hæc verba: *Eos qui ordinario prouincias iure moderantur, erga eorum personas, quos culpa reddit obnoxios vltra duarum vnciarum auri summam condemnare non patimur. Proconsularem verò potestatem si mulctandi necessitas imminet, senarum vnciarum auri summa cohibebit. In qua forma etiam Comes Orientis,*
atque

atque praefectus Augustalis erit. Ceteri verò spectabiles Iudices, & qui vice nostra administrationis gubernacula suscepit, ultra tres auri uncias, sibi intelligant licentiam denegatam, l. eos. C. de mod. mult. Sub proconsulari autem potestate intelligit etiam Episcopos, ibi Accurs. ad verb. proconsularem. Uncia verò auri quanta fuerit, vide Didac. cap. 3. & 4. in lib. numismat. veter. Alciat. lib. 4. cap. 11. 3
dispunct. Budæum de Affe, & alios. Et ideo quod nonnulli dicunt, modum multandi esse arbitrium, ita accipit Alcias. in l. aliud est fraus, num. 16. ff. de verbo. sign. dum legitimum modum iam designatum, in d. l. eos. non excedat. minorem autem imponere eos posse, non dubitat. in l. si qua poena, nu. 11. eod. illo tit. Sed hæc elegans multarum consideratio, iterum ferè in desuetudinē abiit, & ab incerto Iudicis arbitrio pendere coepit, ut testantur Alexan. consi. 35. nume. 5. lib. 2. Iason ad l. i. §. quod prætor. in fin. ff. ne quis eum qui in ius voc. Specu. in tit. de senten. prolat. §. species. versu. sed nunquid titulus. Maranta de ordi. iudic. parte 4. in 4
5. principali distin. nu. 69. Ob quam aut similem poenam vel multam, etiam ab alterius territorij Iudice, si comprehendatur, puniri eum posse arbitror, Iuxta not. per Matth. de Afflict. ad consti. incip. De pætere-norum. in 5. notabili. Sed quoniam poena est commensuranda delicto, l. omnes peregrini. C. comnu. de success. l. rescriptum. ff. de his quib. ut indig. & quia Iudex, sicut poenam & multam etiam ordinariam in præcepto, ex causa augere potest. Hostiens. in §. de multa. in tit. de senten. & re iud. Itaque quoque eam aut remittere, aut moderari, atque minuere potest, l. illicitas. §. si. ff. de offic. præsid. Maranta de ord. iud. part. 6. cap. incip. Expedita secunda parte, nu. 32. boni Iudicis officio in- 5
cumbet iusto temperamento, ita se hac in re arbitrum constituere. ut neque nimium remissus, neque nimium severus fuisse videatur, personarum & circumstantiarum rei, ratione habita atque expensa, l. respiciendum. l. aut facta. ff. de poenis. eandemque in dubio, si sico adiudicabit, l. iubem. 2. §. his quoque. ubi gl. C. de sacri. eccl. 6

- Bar. in l. i. C. de excusa. muner. lib. ii. Bal. in c. quæ sunt
 7 regal. Quod si dicas, † remissionem mulctæ inferioribus iudicibus non permitti, sed illustrioribus & maioribus tantum, vt ait Rebuffus, tomo 3. ad ord. regias, tract. de appel. artic. 118. glo. vna. & art. 14. num. 20. respondeo eam sententiam etiam ipso Rebuffo teste, à glo. & Doct. reprobari in l. & in mulctis. C. de appel. & ab Ang. in tract. malefic. ad verb. qui Iudex. versi. incip. quæro an contumacia, nu. 26. Cui decisioni standum est, nisi consuetudo aut statutum, aliud inducat: maxime cum causa minuendi subest, vt per Afflict. ad constit. incip. Et quæ ad decus. in 10. notab. aut cum ex causa recessit arrestatus, quæ etsi sufficiens non fuit, aliquo tamen modo probabilis fuit, veluti propter non satis iustum metum hostium, aut pestis, aut belli, aut
 8 insidiarum, & si quid his sit simile. Quamuis † enim multa possit imponi, etiam ex leuissima offensione, & contumacia, aut præuaricatione, vt ait Curt. ad d. l. i. §. i. num. 13. ff. si quis ius dic. non obtemp. tamen indigestæ voluntati satellitis, indulgere, & talem mulctam ab homine arrestato, quem ille fortassis odio prosequitur, exigere quantam ipse voluerit, res esset plena
 9 iniquitatis, & appellatione digna. Quo modo † & in simili dicimus, quod multa aut poena, si parti sit applicanda, debet regulari, secundum interesse & damnum partis aduersæ, l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. Ioan. Constant. ad ord. reg. art. 121.

CAPVT XXX.

Vtrum aduersus mulctam seu poenam violati arresti præscribatur.

SUMMARIA.

- 1 Actiones pœnales & mulctæ certi temporis spacio præscribuntur.
- 2 Mulctæ ob spretum Iudicis præceptum commissæ, post annum non potest exigi.

- 3 Arrestatus ob pœnam violati arresti post annum conueniri nō potest.
- 4 Pœnam violati arresti post annum non posse peti, quo pacto intelligendum sit.
- 5 Iuramenti violati persecutio anno non concluditur.

ADVERSUS† actiões pœnales & mulctas, certi tēporis præscriptiones à lege inductas esse constat. Actioni enim iniuriarū anno præscribitur, l. si non conuicij. C. de iniur. Actiones prætoriae ultra annum exerceri non possunt. Instit. de perpet. & tempor. act. in princ. Qui pecuniam accepisse dicitur, ut alij negotium faceret, intra annum tantum quadrupli conueniri potest, l. i. ff. de calum. Is qui vim fecit, intra annum utilem recte conuenietur, l. 2. C. unde vi. Adulterij accusatio post quinquennium continuum non auditur, l. quinquennium. ff. ad leg. Iul. de adulte. Accusatio peculatus quoque trium annorum est, l. peculatus crimen. ff. ad leg. Iul. pecul. Bona propter contumaciam seu delictum confiscanda, intra quinquennium à fisco vindicari oportet: & sic de similibus. Et ut Ioan. Imbertus Instit. forens. lib. 1. cap. 33. quoque respondet, mulcta† ob spretum Iudicis præceptum, vel mandatum, aut ob delictum aliquod commissum, post annum exigere non potest: allegans ad hoc Bart. in l. vnica. ff. si quis ius dicen. non obtemp. qui tamen hoc non dicit. Unde à simili dici posse arbitror, quod si quis violauit arrestum recedendo à loco, à quo sub pœna recedere non debuit, aut non recedere promisit, quod† post annum ex hac pœna, quæ per satellitem fuit imposita, aut comminata, conueniri, aut puniri nō potest. Quo modo & Guido Pap. q. 359. incip. de præceptis, dicit, quod præcepta pœnalia, quæ faciunt Iudices, de quid faciendo vel non faciendo, ligant quidem, sed si talis non obediens, non mulctetur, aut conueniatur, intra annum, elapso anno mulctari, aut (ut ipse loquitur) inquestari, nō poterit, per d. l. vnicam. §. 2. facit l. non solum. §. fina. cum l. sequen. ff. de alien. iudi. mut. causa

facta. Quod t̄ intelligo esse verum, quando is qui violauit arrestum redit, & est conuenibilis in loco arresti, aut quando illic habet bona, ex quibus mulcta capi possit. Nam sicut agere non valenti non currit præscriptio, l. sicut. C. de præscript. 30. annor. & à tempore præscriptionis subducuntur ea tempora, quibus quis legitimè impeditus fuit, l. 3. §. ult. l. hi tamen. ff. de accusat. Ita quoque iniquum foret, Iudicem excidere sua mulcta aut poena per lapsum anni, si fortè is qui arrestum violauit, aufugiat, vt comprehendi non possit, nullaque bona habeat, ex quibus ea præstari posset. Quo respexisse videtur Bart. ad d. l. quinquennium. dum ait, quod prædictum quinquennium est vitale, quo ad initium. & Ange. ibi, quod quinquennium illud non valentibus accusare. Idque adeò verum esse videtur, vt etiam si contingat violatorem arresti post annum mori, hæres eius in conscientia non tenetur. Nam vt Bald. ait ad d. l. 2. C. de vectig. conscientia non ligat, quos natura non ligat: & ideo inquit, sicut res, quæ incidit in commissum post quinquennium peti non potest, ita quoque si delinquens moritur, infra quinquennium, in foro animæ non tenetur: Et qua ratione post annum non datur: eadem ratione, quia poenalis est, in hæredem non datur, l. in honorarijs. ff. de obligat. & act. gloss. vltim. in d. l. vnica. nisi lite contestata cum defuncto. Nihilominus, t̄ si & iuramentum quoque addiderit arrestatus, & illud violauerit, alio iure vtendum esse censeo, quia violati iuramenti persecutionem & poenam anno concludi, non legi: & proinde Iudex vel laicus, vel ecclesiasticus, diuturniorem querelam habet.

CAPVT XXXI.

Arrestanti Apparitorian resistere liceat.

SUMMARIA.

- 1 Captura est admodum ignominiosa.
- 2 Nobilem aut potentem mercatorem arrestare plus est, q̄ m̄ aliquem plebium.

- 3 Arrestatio etiam licita debet esse absque iniuria.
- 4 Armis an resistere possit is qui illegitimè ob debitum capitur. & c.
- 5 Iudici malè exequenti violenter resisti potest.
- 7 Arrestatus iniquè, an possit impunè è carceribus effugere.
- 8 Iniuste arrestatum è carcere eximens, an teneatur Edicto, Ne quis eum, & c.
- 9 Arrestatus perperam, etiam post tempora appellationi præstituta appellare potest ab arresto.
- 10 Arrestatus potest arrestantem contra se testimonium ferentem, ut inimicum reprobare.

SANE in modo & forma arrestandi discretum esse Apparitorem conuenit, ut etiam, quando arrestatus arrestum cautione dissoluere non potest, ratione feratur, eamque sequatur. Nam ut superius diximus, arrestatio † & captura cuique est admodum ignominiosa adferens grauamen irreparabile, teste Bald. ad l. si clericus. C. de. episcop. audient. & multò magis infamat nobilem, quàm plebeium, famosum mercatorem, quàm alium. Neuizan. consil. 52. nume. 3. versicu. prædictis tamen non obstantibus, præsertim cum nos propensiores esse conueniat ad iuuandum mercatores peregrinos. Alexand. consil. 130. incip. super eod. ante fin. lib. 7. multumque in huiusmodi negotijs defertur nobilitati seu integritati personæ. Odo-fred. ad l. i. C. de custod. reor. Alber. ad l. i. ff. eod. Luc. de Penna ad l. quoties. C. de dig. lib. 12. Barb. consil. 62. lib. 1. Quo modo & ipse quoque I. C. Claudius Saturninus, in l. aut facta. ff. de poen. ait, in delictis atque iniurijs æstimandis personarum rationem maximè esse habendam. Et † quamuis licita sit arrestatio, tamen esse debet non iniuriosa. Petrus de Bellaperti. in l. ab executione. C. quorum appel. non recip. Ang. ad l. si. ff. quod met. caus. ubi allegat pulchrum text. in l. si benè. ff. de vsur. ibi, *Contumeliosum se non exhibeat, sed moderatum, & cum efficacia benignum, & cum instantia humanum*, Ideoque Nizellus in concord. Bartol. 105. ait, quod

est periculosum ponere iurisdictionē in manus ignorantium, qui ad capturas procedunt, non inspecta vel habita qualitate personarum, quod utiq; in magnum dedecus arrestati redundat. Neuizan. d. loco, nu. 25. Et propterea, † si quis illegitimè & perperam ob debitū capitur, potest etiam cum armis resistere, l. prohibitū. C. de iur. fis. lib. 10. Afflict. in constitut. Castellani in 3. quæst. Paris de syndic. in verb. captura. Iason ad l. 1. §. quod Prætor. ff. ne quis eum qui. & rursus cum Zasio ad §. quadrupli. Institut. de act. l. omnes. C. de decur. lib. 10. §. si. in auth. quom. oport. episc. Thomas Gram. voto 3. nu. 1. & voto 32. nu. 24. Non multo taliter quàm Iudici malè exequenti violenter resisti potest, non solum per eum qui iniuriam patitur, sed etiam per tertium, cuius nihil interest, vel vicinos, gloss. ad c. ex literis. in verb. denunciatis. de offi. deleg. Spec. in tit. de citat. §. sed nunquid. Felin. ad d. c. ex literis. Dec. consi. 469. nu. 3. Afflict. constit. Neapo. lib. 1. rub. 8. nu. 78. Pet. à Duenn. reg. 190. amplia. 8. Istud tamen mihi semper periculosum visum fuit. Nam etiam si iniuste detentus posset resistere cum armis, tamen se coniscere in eam disputationem, an iniustitia fuerit notoria, nec ne, res periculo plena est, à quo omnes merito abhorrere debent. Anchor. ad c. ea quæ fiunt. de reg. iur. lib. 6. col. 3. Et quamvis † sint qui existimant iniuste captum, posse se defendere etiam occisis satellitibus, iuxta ea quæ notat Hippol. in pract. crimin. §. attingam. nu. 40. Lucas Penna ad d. l. prohibitum. Neuizan. d. consilium. 11. neque hoc tamen periculo caret, neque in civili causa arresti locum habere existimo: De qua re Boërius q. 170. latius agit.

Sunt præterea in ea sententia plerique summæ auctoritatis viri, quod † is qui iniquè detinetur, cautum & impunè è carcere fugere potest, in què iniuria coniectus fuit, glo. in Clem. pastoralis. in verbo, per violent. & ibi Dd. de sent. & re iud. Bar. ad l. relegat. ff. de poen. Alex. consi. 144. libr. 2. Socin. ad l. 1. col. 2. nu. 13. ff. ne quis eum. Iason ad l. admonendi. in lectur. ord. col.

18. versicu. tertio limita. & iterum in repetit. nu. 175. ff. de iureiur. quia hæc omnia magis ad iniuriæ damniq; iniuriosi & iniusti depulsionem, quàm ad fraudé, vim & iniuriam pertinent. Neuizan. confi. 61. num. 37. vers. confirmo quia, &c. etiam si iurasset non aufugere, sed ibi manere. Aret. consil. 14. Hippol. ad l. 1. nu. 104. Cornel. de ficar. & ad l. 1. ff. de quæst. Quod ego non puto esse verum. Nam vt Panorm. ait, ad c. inter alia, in fi. de immunit. eccle. qui iniuste detinetur, & relaxatus iuravit ad carceres redire, non potest contrauenire iuramento: sed debet prius absolutione impetrare, nisi periculum mortis immineret: etiam si iuramentum ex parte eius, cui præstitum est, foret illicitum, vt c. 1. c. 2. c. si verò. & c. de debitoribus. de iureiur. Nam & iuramentum per metum præstitum, absolutionem requirit, c. ad aures. & c. seq. de his quæ vi met. caus. quia sine periculo salutis æternæ & corporis, seruari potest, vt c. cum contingat. de iureiu. gloss. ad c. 1. & ibi Dd. In dubio autem illi sententiæ adhærendum est, qua magis consulitur animæ saluti, c. consilium. de obseruat. ieiun. c. iuuenis. de sponsal.

Tum verò † vi eximens istiusmodi debitore ex carcere non tenetur edicto, Ne quis eum, &c. Iason ad l. 1. §. Prætor, num. 11. & ibi Doct. alij. ff. ne quis eum. & ad l. quoniam. C. de appell. latè Iason confi. 20. libr. 3. Mihi verò magis Barto. Angel. & Romani sententia d. loco placet, existimantium, eum qui vi eripit arrestatū, parti arrestati iniquam causam fouenti, ad damni re-
8
fusionem, & ad id quod interest, non teneri. Nihil enim verè interest, cum nihil debeatur, & damnum quod quis culpa sua sentit, sentire non videtur, l. non videtur. ff. de regul. iur. Sed quantum ad Iudicem attinet, tenetur, ne Respublica quotidianis istiusmodi violentijs, perturbationibus, atque diuexationibus distrahatur, & commoueatur, nisi tam notoriè esset iniqua hæc detentio, vt palàm, & vulgò nota sit omnibus. Sane etiam si ita esset, sentiant alij quod velint, ego vix admitterem particularem istam & priuatam ratio-

nem carceres aperiendi & inuadendi, d. S. quod Prætor. & l. vlti. §. cum in eum. illo titulo, quia aliqualis cognitio requiritur. Addunt nonnulli, † quòd vbi in his rebus locus esset appellationi, iniuste detentus, etiam post tempora appellationi præfixa, prouocare potest, quia grauamen istud habet tractum successiuus & qui in arresto detinetur adhuc quotidie, & de præfenti grauatur. Ias. ad d. l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iure iur. Ange. de malefic. ad verbum, Qui Iudex. num. 13. vide inf. cap. 34. num. 2. Sic & exceptio habens tractum successiuum, quantumvis dilatoria, quandoque etiam post litem contestatam opponi potest. Archidiaconus. ad c. hortamur, 3. quæst. 9. & à grauamine, quod semper est in fieri, cum semper sit, semper prouocare & appellare licet, c. ex parte. de appellat. & ibi pulchrè Philip. Franc. versic. quintò & vltimò. infertur.

- 10 Postremò adde, quod † iniuste arrestatus potest in alia lite contra arrestantem excipere, si in testem producatur, quòd sit eius inimicus: quia detineri faciens aliquem in aliquo loco, aut in vinculis, censetur cum eo inimicitias contraxisse. Bal. ad l. in ipso. 2. not. C. fam. ercisc. & ad l. non ignorabit. C. ad exhib. Fel. ad c. cum oportet. de accusat. Hippol. consil. 26. non multò aliter, quàm is qui aut bona alterius tollit, aut domo alium expulit, c. idem quis. de rest. spol. Marc. Anto. ad l. fin. nu. 97. cum seq. ff. de quæst.

CAPVT XXXII.

Arrestanti resistens, eundemque verberans, quo pacto puniatur.

SYMMARIA.

- 1 Resistit Apparitori an liceat.
- 2 Iniuria facta Apparitori, censetur Principi, & Iudici facta.
- 3 Resistentis Apparitori violenter, quæ sit pena.
- 4 Apparitori dicenti se percussum esse, an credatur.

5 Apparitor an possit debitorem resistentem occidere.

6 Creditori an liceat debitorem vim inferentem interimere.

Quemadmodum iniusta arrestatio neque culpa, neq; poena caret, ita & t is qui legitimè arrestatur, resistere non debet: Et sicut iniuste ac perperam arrestati vel detenti magna est excusatio: ita legitimæ detentioni sese opponentis, nulla iusta defensio esse potest. Ideoq; si is qui arrestatur, ausu temerario vel verberibus excipiat, t vel iniuria aliqua afficiat Apparitorē aut Seruientem munus suum exequentem, utiq; hæc vis & iniuria Principi atq; Iudici illata censetur. Bart. ad l. iniuria, §. 1. ad l. itē apud Labeonem. §. item, ad l. lex Cornelia. ff. de iniur. Paris de Puteo in tracta. de syndic. ad verb. familiaris. c. 3. nu. 11. refertq; Guido Pap. decis. 557. incip. aliquis verberat, & c. t eos qui sic Apparitoribus resistunt, & vim illis adferunt, in Gallia, aut capite, aut certē manus illius amputatione, qua facinus admissum fuit, puniri. Bar. verò ad l. si quis. §. si quos. ff. de poenis. & hunc ceteri secuti interpretes ad l. 1. C. ne quis in sua causa. poenā arbitrio Iudicis huic delicto statuendam esse arbitratur, etiā aduersus eum, qui ipsius illius Iudicis Apparitorem læsit, nulla scilicet familiaritatis, domesticitatis, vel fauoris exceptione hac in re suffragante.

Porrò autem t an plena fides adhibenda sit viatori asserēti se percussū esse à debitore, & aliter nō probanti, quæritur. Et quidem communi calculo probatā video negativam partem. Anto. Imol. Panorm. Philip. Franc. ad c. cū parati. de appel. Petr. Iaco. in sua praxi. titu. de constit. pecu. Castr. consil. 161. incip. Visis & ponderatis. libr. 2. Card. ad Clem. 1. quæst. 8. de dol. & contuma. Aug. ad §. quadrupli. Insti. de act. Guido Pap. sing. 409. Ias. ad l. properandum. §. & si quidem. col. 2. vers. adde. C. de iudic. Imol. ad l. si finita. §. si plures. ff. de damp. infect. Stephan. Bertrandi consil. 249. incip. quoniam. colum. 1. libr. 1. Matthæus de Afflict. ad constitutio. regn. Sicil. incip. In civilibus. in 2. notabil.

Tiraquel. de vtroque retract. §. 8, gloss. 9. num. 14. Quia factum hoc non est inter ea quæ officio ipsius connexa sunt, neque ad illud pertinet, sed priuatum est tantum, vt aiunt Corneus consil. 79. libr. 3. Ripa ad c. 1. de iudic. Bertrand. consil. 234. libr. 3. Alexan. ad l. sciendum, ff. de verb. oblig. Nicol. de Milis, in suo dictionario, ad verbum, nuncius. Noluerunt enim maiores nostri hanc patere inimicitijs viam, vt quem quisque odisset, eum testimonio proprio posset tollere. Ementiuntur enim sæpe in eos quos oderunt. Cicer. pro Font. l. omnibus. C. de testib. quamuis consuetudinem huic iuris dispositioni plurimum & vbique ferè detraxisse fateantur: quod & Guido q. 628. incip. non debet. & q. 557. incip. aliquis probat. Et inter hos quoque sunt qui existimat, quod etiam ex iure communi, in arbitrio Iudicis positum atq; collocatum est, cui potius credi debeat, apparitori ne, an debitori. Ad cuius rei decisionem, plurima ex circumstantijs, rerumque ac personarum qualitatibus desumi possunt: & non tam alienum ab officio est hoc factum, quam vulgò existimatur, quippe quod ratione officij fiat hæc iniuria, adeoque etiam ad principem atque Iudicem pertinet.

- 3 Quid igitur si resistentem & vim inferentem, vel etiam adiecta violentia paulatim fugientem Apparitor interimat? Amadæus Iustinus in tracta. de Syndic. in præfat. num. 100. vers. sed pone miles. Cyn. ad l. fin. C. de requir. reis. cum alijs multis respondent, factum Apparitoris esse impunitum: cauendum tamen monent, ne Iudices, vel Seruientes ad eiusmodi facta facile decurrant: quòd ea res non rarò ciuium animos commouerit, & ex stulta quadam atque imprudenti misericordia, plebem parum, aut nihil per se intelligentem, 6 ad seditionem concitauerit. Quod t amplius est, existimant omnes licere etiam creditori debitorem insequenti, eundem debitorem resistentem, vim inferentem, aut telo se defendentem, si aliter eum assequi non possit, occidere. Hippol. ad l. 1. in princ. nu. 101. ff. ad l. Cornel. de sicar. Salicet. ad l. si vt allegas. C. illo titu. quod

quod & ad procuratorem quoque creditoris ibi extēdit Bald. Sed cum Deus tanta gravitate nobis ob oculos posuit hoc præceptum, *Non occides*, non facile ad huiusmodi subsidia deflectamus. Ideoq; Ioan. Imbert. Institut. forens. lib. 2. cap. 1. dicit, quod si quid violentius aduersus resistentem fecerit Apparitor, non tenebitur, l. quemadmodum, §. ult. ff. ad leg. Aquil. & quod licet si Apparitori mandatum sit, ut quem ducat in carcerem, is autem se defendat, potest Apparitor eum interficere. Ioan. Fabr. ad l. si seruus, C. de his qui ad eccles. confug. hoc tamen intelligendum esse, si aliter eū Apparitor non posset prehendere sine metu maioris vulneris, aut mortis: & quod ea de re tutius esset impedire à iudice potestatem.

CAPVT XXXIII.

De his qui arrestatos eximunt, aut in præiudicium creditorum occultant.

SUMMARIA.

- 1 Debitorem arrestatum eximens, debitum eius creditori arrestanti solvere cogitur.
- 2 Consulens debitori ut fugiat, an teneatur.
- 3 Occultans debitorem alienum, quo modo obligetur.
- 4 Vxor non tenetur, si recipiat vel occultet maritum criminatum, vel eundem debitorem calet.
- 5 Occultator an & quando compelli potest, ut debitorem occultatum exhibeat.

SED quoniam † non solum ipsi debitores, qui resistunt Apparitori & iustitiæ, hoc suo tam temerario facto creditori suo præiudicant, verum etiam & hi qui eis subsidium, opem, consilium, vel auxilium præbent, quo facilius elabantur, & sine quib. diu latere non possent malo publico, argumen. l. 1. ff. de recep. fur. pauca quædam, quatenus præsentis materiæ ratio postulat, etiam de his in medium adferenda mihi videntur.

Principio itaque, is qui carceri mancipatum, aut clausum, arrestatum vel detentum è manibus familiæ Prætoris, Apparitoris, seu etiam carcere & vinculis eximit, succedaneum se facit debito eius, qui sic elapsus est, eodemque modo creditori ad cuius postulationem detentus seu arrestatus fuerat, omne æs alienum soluere cogitur, atque si fideiussorio nomine se pro eodem ante obligasset, l. quoties, C. de exact. tribut. libro 10. *quoties* (inquit Constantinus) *quis & priuati debitor inuenitur, & fisci, abreptus ab vno officio, teneatur ad vniuersi debiti solutionem. Qui eum abstulerit, coërceatur, ac totius summe exactionem in se suscipiat, qui eundem auellendum, subrahendumque crediderit.* Accursius quidem ad legis illius explicationem videtur existimare, quod fauore fisci hic aliquid constitutum videatur; sed communis sententia est hæc, quod sicut textus ipse de debitore priuati loquitur, ita etiam de eo intelligatur. Baldus ad l. addictos, circa finem, C. de episcop. audien. Ioan. Fabr. & alij ad §. item aduersus. Instit. de actio. Bartol. Angel. Castrenf. ad l. sed eximendi, §. 1. ff. ne quis eum qui. Iason ad l. 1. §. is videtur, ff. si quis ius dicent. non obtemper. nihilque æquius esse aut dici posset, quam quod is in obligationem incidat, debitumque soluat, qui vt alter ab obligatione de facto eximeretur, & creditor debito spoliaretur, operam dedit, etiam si postquam exemisset eum, in potestatem illius creditoris rursus reduceret; Nam per talem reductionem, eximens non censetur liberatus obligatione, quam eximendo contraxit, cum ex hoc tam improbo facto, semel aduersus ipsum ius, creditori quæsitum fuerit, coniunctaq; sit eius obligatio priori. Boer. quæst. 217, num. 12. Angel. ad d. l. quoties, Salic. ad l. in bonæ fidei, num. 16. vers. tene tamen menti, C. de reb. cred. Ias. ad d. §. is videtur. Roman. ad l. admonendi, ff. de iureiur. à quibus omnibus tamen ad §. poenales, num. 49. Instit. de act. recedit Gomesi. ea potissimum ratione, quod per præsentiam debitoris res reducitur ad pristinum statum, l. quanuis, ff. de in ius vocan. l. hoc edicto, ff. de alien.

alien. iud. mut. caus. fact. Quæ Gomefij ratio non satis firma & generalis est, quippe quod ipse debitor forte non tam sit soluēdo, quàm is qui eum exemit, adeoque interesse potest creditoris, etiam ipsum eximentem obligatum esse. Quod in specie non multum ab simili respondet Castrenf. ad l. Stichum. §. si mandato, ff. de fideiussor. Sed & Vlpianus, *In eum, inquit, qui vñ exemit, in factum iudicium datur, quo non id continetur, quod in veritate est, sed quanti ea res est ab actore aestimata, de qua controuersia est, l. si per alium, §. fin. ff. ne quis eum qui.* Quibus verbis, refutatis aliorum opinionibus existimat inter alios Phanutius, in tract. de in litem iurand. part. i. c. 4. num. 5. versi. reiecto itaque, &c. Iuramentum permitti atque deferri creditori, de eo quod putauerit sua interesse, debitorem exemptum nō fuisse. Quinimò, inquit, non videtur conueniens, quod eximens possit excipere, quod exemptus nihil deberet creditori prætenso, per regulam iuris, quod de iure tertij nemini excipere licet. l. loci corpus, §. competit. ff. si seruit. vend. & latius Bald. ad l. cum seruum, C. de ser. fug. Socin. confi. 88. lib. 4, tanto minus eius rei disquisitio ad ipsum pertinebat, an creditor calumniosè arrestaret, vel non. Quid enim si arrestatus, ex qua causa arrestatus est, debitor non sit; ex superuenienti tamen causa iusta & vera, iuxta ea quæ superius diximus, sisti, detineri, recommendari & arrestari possit?

Eadem quoque videtur ratio eorum, † qui scientes
 prudentesque faciunt fugere eum debitorem, quem
 alioqui creditor sistere & arrestare potuisset, vel quia
 hoc futurum significant vt arrestetur, vel vt fugiat, &
 creditorem fallat, equos suos commodato cōcedunt.
 Anchar. confi. 349. num. 6. incip. viso themate. Ioan. de
 Anan. confi. 55. incip. quia dubia, numer. 4. Curt. ad l.
 admonendi, num. 102. ff. de iure iur. Ias. ad l. 1. §. quod
 prætor, ff. ne quis eum. & omnium latissimè apertissi-
 meque Hippol. de Marfil. sing. 137. incip. in iure clarum
 est, &c. Benuenutus in tractat. de decoct. c. incip. circa
 propositam, nu. 23. & 25. & Boer. quæst. 215. quia qui cau-
 sam

sam damni dat, damnum dedisse videtur, l. nihil inter-
est, ff. ad leg. Cornel. de sicar. Qua ratione & Vlpianus
ad l. i. §. i. ff. de eo per quem fact. erit. *actionem in factum
ad id quod interest, aduersus eum concedit, cuius causa factum
est, quo minus quis iudicio sistat.* Et rursum: *Si compeditum ser-
uum meum, ut fugeret, solueris, inquit, an de dolo actio danda
sit?* & ait *Quinius Mutius apud eum notans, si non misericordia
ductus fecisti, furti teneris: si misericordia, in factum actionem da-
ri debere, l. & eleganter, §. item Labeo, ff. de dolo malo.* Ad cu-
ius quidem responsi interpretationem notat Baldus,
quod misericordiae motus excusat à dolo, sed non im-
pedit quo minus is qui fugæ auctor est, obligetur ac te-
neatur: quia hæc misericordia in aliorum præiudici-
um tendens, non est regulata secundum limites ratio-
nis: quippe quod dum per fugam vni consulit quod
soluere debuisset; alteri, qui iustum debitum amittit,
maiore iniquitate & inæqualitate damnum infert.
Qua de re nonnulla huc pertinentia scribit Cæpolla
confi. 14. quem vide. Ideoque quamuis multi sint, qui
existimarent oppidò durum esse, quod quis ex sola
persuasione, consilioque & auxilio fugæ, ad æris ali-
eni exolutionem teneretur; si quis tamen in ipsam ra-
tionem quæ consultos mouit, altius intueri velit, faci-
lè intelliget, omnia hæc æquitati atque rationi natu-
rali esse consentanea, & quidem potissimum inter
mercatores, quibus si malè ceciderit fortunæ alea,
quid reliquum est, nisi ut bis fiant miseri, & quod re-
sperata frustrati sunt, & quod tantum irriti laboris
exhaustum, non sine dolore meminerunt? Quo etiam
pertinent vulgatæ iuris regulæ de fraudulento consi-
lio, de persuasione fugæ, & reliquis multis similibus
huc pertinentibus, c. nullus ex consilio, de regul. iur.
libro 6. l. consilij, ff. eod. titul. l. i. §. persuadere, ff. de
seruo corrupt. l. i. & ibi Doctores, C. de seruis fugit.
Et quamuis aliqua ratione excusari posset, qui homi-
ni crimen capitale committenti consulit, ut fugiat in
locum sacrum, qua de re disputant interpretes, quod
plerunque tandem Deus & Iudex reperit nocentes; ta-
men

men quia hic agitur de particulari damno creditoris, qui fortè nunq̃ debitum suum assequetur, iam elapso debitore, æquum est, vt iste auctor fugæ in periculum omne succedat, si non debitor ipse iam fugæ accinctus fuerat, iuxta notata per Doct. ad d. l. consilij. Pulchrè Bald. consi. 222. incip. in quæstione D. Milani, libro 3. & pleraque eodem pertinentia scribit in consi. 382. libro 5.

Eodem etiam loco esse existimant eos, † qui debitorem iam iam sistendum & arrestandum occultant, vt tandem elabatur; Iason ad §. pœnales. Instit. de act. num. 103. Salic. ad l. fin. C. de oper. libert. quippe quod ubique eadem est ratio. *Et in simili, si quis seruum fiscalem putauerit occultandum*, inquit Imperat. *non solum eum restituere, sed etiam duodecim libras argenti pœnæ nomine fisci iuribus dependere compellitur, l. penult. C. de seruis fugit.* Et quicumque seruum fugitiuum in domo vel agro, incio domino receperit, eum cum alio pari, vel 20. solidis reddit, l. quicumque, eodem titul. Apertius verò in l. final. C. de oper. libert. textus ait, *eum qui alienum liberum occultat, loco ipsius ad operarum præstationem teneri.* Et a libi constituit Arcadius Imperator, eos qui aliorum personas cum detrimento aliorum occultant, ad quadruplum teneri, l. 3. C. de assessor. Et licet Baldus decidat consil. 382. numer. 7. libro 5. vbi tenet quod scienter occultans debitorem alienum, non facit se succedaneum, vel consortem debiti, vel periculi; tamen iis constitutionibus motus Zasius, eandem quæstionem, ad d. §. pœnales, numer. 33. pertractans, ait, Sed quæras, si aliquis occultat debitores meos, ne possim eos conuenire, id quod sæpè contingit, an iste receptator vel occultator teneatur edicto, Ne quis eum, &c. Baldus ad l. final. C. de oper. libert. putat eum obligari ad totum debitum, qui debitorem occultat; quamuis tandem in eo subsistat, & nihil affirmet: Iason putat, quod mihi plus placet, quod eiusmodi occultatores teneantur edicto, Ne quis eum, &c. quia satis dicuntur eximere, qui creditores frustrantur, morantur, vel eis

facultatem agendi auferunt, d. l. sed eximendi, 2. responsi. Hæc ille. Iasonis verò verba sunt hæc: Fortè non esset ponere os in cœlum, tenere quod in questione supra formata, contra illum competat actio in factum ex edicto, Ne quis eum qui, &c. propter generalitatem verbi, *Eximere*, secundum quod declarat text. in d. l. sed eximendi, in princ. iuncto §. prætor ait. vel quod saltem, quia non interuenit vis, sed tantum dolus, competat actio in factum ex edicto, De eo, per quem factum, &c. & contra Baldum in d. l. final. quod imò teneatur soluere, tenet & fortè melius ibi Salic. Crederem etiã quod in isto casu prouideatur creditori, mediante tit. Si quis ius dicenti, &c. hoc modo, quia Iudex præcipiet illi occultanti ne impediat executionem, & si contemneret præceptum, posset iudex procedere ad multas, & alia remedia, quæ ad l. i. d. tit. Si quis ius dicenti, &c. notari solent. Hactenus Iason. Baldi sententiam amplecti dicitur Innocentius ad c. pastoralis, de offic. deleg. & Ioan. Bapt. Caccialupi de S. Seuer. in tract. de debit. suspect. quæst. 10. Hippol. sing. 43. incip. Debitor. in fin. propterea quod omnia iura superius adducta, loquuntur in casu suo speciali. Primo scilicet in debitore tributorum, l. quoties. C. de exact. tribut. Secundo quando quis debitorem vi eximit, l. pen. ff. ne quis eum. Tertiò, quando quis impedit reum vel actorem venire ad iudicium, l. final. ff. de eo per quem fac. Cum igitur in his casibus sit speciale, & specialiter prouisum, sequitur quod in contrariũ est ius commune, l. ius singulare, ff. de legib. Tum verò nemo cogitur prodere secretum, l. idem. §. si tibi iudicium, ff. de cond. ob turp. caus. adeoq; cum semel occultare debitorem cœpit, fidemq; ei dedit, quod eum nõ iudicabit, turpe esset fidem fallere, l. i. ff. de pact. quæ etiam hosti seruanda est, c. noli. 23. q. 1. putantq; plerique tit. ff. de receptatorib. in civilibus causis locũ non habere, vt refert Bennenut. d. loco, num. 28. vers. extra quæro. Caterũ hæ rationes non sunt satis firmæ, vt communem opin. conuellant: quia ubicunq; ratio legis

gis est amplior & generalior dicto seu disposito, tunc ad amplitudinem rationis extenditur ipsa dispositio; l. regula, §. fin. & ibi Bart. & Bald. ff. de iur. & fact. ign. l. 2. §. si mater, ff. ad Tertul. præcipuè quia interest publicè, ne isti debitores & fraudatores sic elabantur. In favorem autem publicum etiam poenalis dispositio ex identitate rationis extenditur: sicut & in multis aliis casibus huc pertinentibus, quos ad locū à rat. leg. larga seu ampla, notat Nicol. Euerardi. Et quamvis regulariter nemo secretum prodere cogatur, non tamē ideo in necem aliorum eiusmodi debitorem occultare & executionē impedire potest; nam sicut aliud est, non accusare reum, & occultare reum: ita aliud est, non prodere debitorem, & occultare debitorem. Edictum verò de receptatoribus, non habere locū in causis civilibus, non est mirum, cum plerunque corporalem poenā, aut certè aliā huic non admodum dissimilem inferat, ad quam nec ipse quidem debitor est obligatus. In eo sanè convenit cum hac nostra materia, quod sicut vxor recipiens † & occultans maritum criminiosum, non tenetur, teste Angel. in tract. malefic. ad verb. dicto maleficio. num. 25. Spec. de donat. inter vir. & vxor. §. fin. ita quoq; ne hoc casu obligabitur, si occultet virum debitore. Ceterum an in reliquis amicis atq; consanguineis, illud admittendum sit, dubito. Nā ubi est metus mortis, naturalis ratio mouet, ac veluti vrget atq; impellit, inuitosq; propemodum eo trahit vt consanguineorum saluti, id est, nostro sanguini, consulamus; quæ quidem ratio in hac causa non adeo militare videtur. Qua tamen in re animi pendeo, atq; subsisto: tu Tyraq. de temper poen. causa 20. 21. & 22. vide. In eo † conueniunt omnes, quod si debitor alia bona habet, in quæ missio fieri potest, nō compelli occultatorem, vt debitorem exhibeat: verum si bona debitoris non sufficerent, de dolo, vel iniuriarū actione agi posse, quā sententiam etiā Boer. decis. 174. cum Benvenuto d. loco probat; lateq; & eleganter de ea sing. suo 17. incip. diligenter nota, disputat Petrus Gerar. de Pe

tra. Nam si simpliciter ad exhibendum debitorem tenetur, citra distinctionem & moderationem, frustra inducta esset iuris dispositio, & multarum ciuitatum consuetudo seu vsus, quod ob ciuile debitum, nemo ex domo sua, vel aliena (vt latius superius cap. 6. nu. 3. dictum fuit) inuitus trahi potest, l. pleriq;. ff. de in ius vocan. Porro autem de his qui violenter & nobis inuitis apud nos latitant, nulla est dubitatio. Bald. ad l. in delictis, ff. de noxal. quia propositum & animus maleficia distinguit. l. i. ff. de fidei iur.

CAPVT XXXIIII.

Ab arrestatione an appellare liceat.

S V M M A R I A.

- 1 Appellare ab arrestatione an liceat, & nu. 3.
- 2 Appellatio à decreto iudicis interposita, an & quando executionem suspendat.
- 4 Appellare an possit debitor, si pecunia sibi debita sub manu sui debitoris, per creditorem arrestetur.

SVNT nonnulli moribus mitiores, qui tamen si se iniuste arrestari sentiunt, appellare potius ab arrestatione, quàm Apparitori arrestanti resistere, aut vim inferre malunt. Sed an in ea appellatione audiendi sint, & quatenus ea illis profit, dubitari posset: mouetque eam quæstionem Guido Papæ singul. iuo 32. sed non soluit, & licet Speculatorem ad hoc alleget in §. i. in princ. de appel. Is tamen nullam illius quæstionis mentionem facit. Appellari tamen ab arresto posse arbitror, per ea quæ notat Bald. ad l. si clericis, C. de episcop. audien. vbi dicit in simili quod à captura, quæ est realis citatio, appellari potest; cum sit grauamen cohærens personæ, quod per expectationem sententiæ diffinitiuæ (maximè si non res, sed persona arrestata est) reparari non potest, arg. l. 2. C. de aboli. Nō tamen, inquit, iudex appellantem ideo statim dimittet, sed expectabit donec per superiorē sibi mādetur:

Quia

Quia † ubi appellatur à Decreto Iudicis, quo respicit
 Decretum apprehensionis vel arrestationis, non prohi-
 betur aliquid innovari contra appellationem, donec
 superior inhibeat. c. non solum. de appel. in 6. maxime
 ubi periculum est in mora, vel fugæ ut hic, ubi omnis
 utilitas arresti, ex relaxatione dissolueretur: quia tum
 appellatio interim nō suspendit executionem. l. fin. ff.
 de appel. recip. Specul. in tit. de appel. §. in quibus DD.
 in c. qua fronte. de appel. Quam sententiam confirmat
 quoq; Ludouicus Carerius in tract. de criminibus post
 prin. c. inci. Decimus quartus. ubi dicit, quod licet ci-
 tatio verbalis non admittat appellationem, citatio ta-
 men realis benè admittit, allegans Bald. d. loco, & cum
 eodem subiiciens quod captus aut detentus potest ap-
 pellare, etiam si iā diu captus esset, quia quotidie susti-
 net nouum grauamē dum detinetur, in successiuo gra-
 uamine, sicut est istud, semper & quodocunque appel-
 lare licet. c. ex parte, de appel. & ibi Doct. & pulchrè
 Philip. Franc. in d. c. ex parte. versic. quintò & ultimò
 infertur. Iason ad l. Prætor. §. fin. ff. de no. op. nunc. & ex-
 cipere. Archidia. in c. hortamur. 3. quæstio. 9. de quo &
 sup. cap. 31. num. 9. & de eiusmodi appellatione ab arre-
 sto videtur loqui Dominus Præses Nicolaus Euerhar.
 consilio 21. incip. Visis scripturis, Sed † hanc appella-
 tionis rationem mores nostri ignorare videntur qui-
 bus receptum est, ut arrestatus coram Iudice cuius au-
 ctoritate arrestatio est facta, proponat causas grauami-
 nis per arrestum sibi illati, seu nullitatis eiusdem, & si
 Iudex aliter contra eum pronunciet, appellatur ad su-
 periorem illius, sicut in alijs causis fieri solet.

Sic & Paul. Paris. consi. 39. incip. Non possunt, libr. 1.
 de simili arresto loquens ait, quod † si creditor arresta-
 ri faciat pecuniam, quam quidam alius debitori suo de-
 bet; & prohibeat, quo minus debitori suo soluat, po-
 test debitor appellare, ne priuetur sua possessione, pen-
 dente appellatione. c. cum personæ. de privileg. libr. 6.
 c. 1. extra ut lite penden Sed ne hoc quoq; mores nostri
 receperunt, secundum quos quotidie videmus fieri,

quod pecunia debitoris sub alijs arrestatur, & causa arrestationis coram Iudice arrestante primo instituitur.

CAPVT XXXV.

Quæ sit vis & quis effectus arresti.

SUMMARI A.

- 1 Arrestatio an & quando inducat litis pendentiam. & 4.
- 2 Iudicium coram vno Iudice ex necessitate intentatum, an ad alium iudicem transferri postea queat.
- 3 Condictio ex L. Diffamari. D. de ingen. manumif. intentata, an inducat litis pendentiæ exceptionem.
- 5 Arrestatio an producat pignus prætorium.
- 6 Arrestatam rem detinens, eam præscribere non potest.
- 7 Arresto durante an res arrestata alienari possit.

CVM de vi & effectû arrestationis quæritur, præter eos qui ex superioribus capitib. apparere possunt, vnus effectus esse videtur, qui inducit litis pendentiam. Nam in simili decidit Nicolaus Anthonius in addition ad Octavianum Vestrium lib. 4. c. 1. nu. 9. per petitionem, vt quis carceribus mancipetur, ac per ipsam capturam sequentem litis pendentiâ inducitur; & ratio esse videtur, quod sicut per citationem verbalem dicitur iudicium esse cœptum. §. fin Instit. de poen. tem. litig. & res definit esse integra. l. si quis postea. ff. de iudic. c. relatum. de offi. deleg. Iaffred. decis. 60. etiam si litis contestatio nondum interuenit. D. Anthon. in c. aduersario. in 3. notab. de except. Ita longè fortius per citationem realem, id est per capturam seu arrestationem, quæ præualet; vt notant Doct. ad l. ult. ff. de leg. 1. in contrarium tamen allegari posset, quod 1. quando coram vno Iudice iudicium est inceptum ex necessitate, vt quia metuitur fuga Rei, aut actio tempore peritura est, aut quæ alia similis necessitas vrget, potest etiam coram alio Iudice hoc iudicium agitari. Bald. & Angel. ad d. l. cœptam. arg. l. sed et si restituitur. §. adi-

§. ædium. versicul. sed & si dies. eod. titu. de iudic. Qua
 ratione plerique neoterici respondent ad. l. quamuis.
 ff. de damno infect. Quod si poteram te conuenire Pe-
 rusij & Afsisij, & incepti te conuenire coram Iudice
 Afsisij ex necessitate, quia timebatur de fuga tua, pote-
 ro te postea conuenire, coram Iudice Perusino. Sed hæc
 posteriores rationes non placent Ioanni Baptistæ Cac-
 cialupi in tract. de debitor. suspect. quæst. 15. vbi dicit,
 quod licet in d. l. sed et si restituatur, permittatur quod
 iudicium alibi finiatur, non tamen ibi expressè dici-
 tur, quod non sit inducta litis pendentia. Addo quod
 Felynus ad c. cum sit generale, colū. 4. de foro compet.
 in simili respondet, quod si diffamatus ab aliquo, plu-
 res iudices habeat, & conditionem competentem ex
 l. diffamari. C. de inge. ma. coram vno Iudice intentaue-
 rit, veluti petendo perpetuum silentium imponi illi
 qui se illius creditorem esse iactitabat, is autē creditor
 coram alio Iudice eum in ius trahat, & coram illo præ-
 tensum suum creditum petat, obstat ei litis pendentia
 exceptio, & coram eo Iudice, coram quo remedium d.
 l. diffamari, intentatum est, causa peragi debet, licet cō-
 trarium consuluerit Socynus consi. 94. lib. 3. Cuius opi-
 nio ex eo satis cōuellitur, quod ex ea sequeretur, quod
 quoties diffamatus plures haberet Iudices, conditio-
 nem ex d. l. diffamari, à lege concessam, aduersarius fa-
 cilè eluderet, & ad aliud tribunal causam traheret, Iu-
 dicisque auctoritatem contemneret, cōtra l. si prætor.
 ff. de iudi. Qua de re tamen magna distinctio vsus est
 Blarerius ad d. l. diffamari. c. 4. circa finem, quem vide.
 Et hæc sententia confirmatur satis in d. l. vbi cœptum.
 & exemplum huius potest poni in eo, qui curauit ali-
 quem hic arrestari, & arrestatus posita cautione relaxa-
 tus ab arresto vel per procuratores suos dum manet in
 arresto, vocat eum in ius coram alio Iudice ex d. l. dif-
 famari, & arrestās excipit, quod eū hic præuenit per ca-
 pturā vel arrestationē, & quod, cū per hoc sit hic indu-
 cta litis pendentia, debet hic finiri; Aliud esset si arre-
 statio non esset facta ad finem consequendi debitum,

sed ad finem declarationis iuris sui, aut liberationis; vt ecce scholaris huius Vniuersitatis Louanienſis intellexit, quendam ciuem Mechlinienſem hominem laicum iactitare, quod ipſe ſcholaris eſt ei in magna ſūma obligatus: Et quia per hanc iactitationem bonum nomen ipſius denigratur; repertum hic Louanij, auctoritate Domini Conſeruatoris priuilegiorum eiufdē vniuerſitatis facit arreſtari ad finē, vt ſi quam arreſtatus actio nem aduerſus eum habeat, illam coram magnifico Domino Rectore Vniuerſitatis, ſuo ſiquidem Iudice, intra certos dies, ſub pœna perpetui ſilentij proponat, iuxta diſpoſitionem d.l. diffamari. Sanè hoc caſu arreſtum non inducit litis pendentiam reſpectu materiæ principalis corā D. Conſeruatore. Quinimò arreſtatus proponens ſuam actionem coram eodem magnifico Domino Rectore, facit quod arreſtari curans, petit: ſed ſolum inducitur litis pēdētia, reſpectu materiæ d.l. diffamari.

- 5 Secundus effectus eſt, quod ex arreſto videtur induci pignus prætorium. Quia pignus prætorium nihil aliud eſt quam pignus quod à Prætorē ſiue à Iudice datur, quodque Prætor aut Iudex nulla præcedente ſententia ex iuſta cauſa capi iubet. l. 2. C. de prætor. pign. l. non eſt mirum. ff. de pign. actio. & apprehenſionem rei requirit. l. 3. §. ff. de reb. eor. Quæ omnia etiam in arreſto, vel re arreſtata cōcurrunt. Ex quo ſequitur primò, quod ſi aliquo caſu res arreſtata furto eſſet amiſſa, vel aliquo alio modo ablata, daretur actio & perſecutio quaſi hypothecaria aduerſus poſſeſſorem illius, l. vlti. C. de prætor. pignor. Secundò quod ſicut debitor reſciendo expenſas, & cauendo de iudicio ſiſti, recuperat miſſionem in poſſeſſionem, authent. ei qui. C. de bon. auctorit. iudic. poſſ. c. 1. de dolo & contum. lib. 6. Ita quoque & is cuius res arreſtata fuit, recuperat rem arreſtatam, ſicuti inferius dicetur. Eſt enim arreſtatio tēporale, & prouiſionale tantum impedimentum; non quidem propter ſe, ſed propter aliud inuentum, videlicet, vt is cuius res arreſtata eſt cogatur illic ad ſoluendum,

uendum, non vt de illius rei dominio aut proprietate disputetur, Id quod etiam est in prædicta missione in possessionem. l. is cui. ff. vt in possess. leg. Vnde Carolus Molinæus ad secundam partem consuetudinum Parisiensium. tit. 2. glo. 1. ad verbum, arrest, ou brandon, multa recenset in quibus arrestū & missio in possessionem conueniunt, & in quibus differunt, quem vide; & inter cætera notat, quod neque missus in possessionem, neque detinens arrestum, præscribere potest, cum & scientia rei alienę & titulus & animus possidēdi deficiat. Cyn. ad l. l. C. vbi in rem actio, Panor. numer. 44. & alij ad c. quoniam frequenter. §. fin. extra vt lite non contest.

Tertius effectus est, quod res ista arrestata durante arresto, in præiudicium arresti obligari, vendi aut alienari non potest, non magis quàm si pignus primò obligatum vni, postea alteri obligetur. c. qui prior. de reg. iur. in 6. l. qui prior. ff. qui pot. in pign. aut si res alteri obligata in causam iudicati, vel pignus iudiciale acceptum sit. l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudic. Sed quò minus sine præiudicio illius, qui illam curauit arrestari, obligari, vel alienari possit, nihil vetat, cū etiam res sequestrata possit obligari & alienari, quia obligatio & alienatio respiciunt dominium rei, cui sequestrum non præiudicat l. licet. §. 1. ff. de pos. l. interesse. ff. de acqui. posses. & quæstio possessionis ad quam magis pertinet non facit rem litigiosam. glo. in c. fin. u. quæsti. 1. latè Marcus Anthonius Natta consil. 2. lib. 1. cessat que hic ratio ob quam res in iudicium deducta alienari non potest, videlicet, ne aduersarius fatigetur diuersis iudicijs. l. nulli. C. de iudic.

CAPVT XXXVI.

In causa arresti quis sit actor, aut reus.

SUMMARIA.

1. *Causa Rei fauorabilior muld est quàm actoris.*

2. *Actor quis esse dicatur. & 3.*

4 *Agens stimulatus & per alium prouocatus, dicitur sustinere partes Rei.*

CVM de forma & modo procedēdi in materia ista arresti agimus, illud in primis vidēdum est, quis hic actoris, aut rei personam sustinet, quod aliquis momenti est, multa enim reo permittuntur, quæ actoribus non licent, multoque † fauorabilior est causa Rei, quàm agentis. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. c. cū iura. eod. tit. lib. 6. & fauorabiliores sunt leges ad absol uendū quàm ad condemnandum. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. Et quidem prima facie is qui arrestatur aut detinetur, aut cuius bona arrestantur aut detinētur, videtur esse actor; quia actor esse dicitur qui aliū ad iudici um prouocat. l. in tribus. ff. de iudic. l. libertus à patro no. ff. de in ius voc. sicut facit is qui arrestatur; prouocat enim arrestantem prior ad iudicium, petens ab eo proponi causas arresti facti, & sustinens arrestum veluti malè, perperam, sine causa & illicitè factum, cassari, tolli, & amoueri, ipsumque arrestantem in expensas, damna & interesse condemnari. Id quod sensisse videtur Romanus consil. 217. incip. res ista. dicensteum esse actorem, qui petit capturam declarari illicitam, & capi facientem facit ad hoc citari. & Bart. in l. de pupillo. §. vlt. num. 3. ff. de no. op. nunc. dicit quod excommunicatus aut bannitus petens reuocari tenutam datam contra se, vel petens remissionem, dicitur agere. Sed in cōtrarium est veritas, quod non sit censendus actor is qui arrestatur, sed ille qui arrestat: quia vt ait Angel. ad l. non cogendum. §. qui procuratori. ff. de procur. agens † stimulatus, dicitur sustinere partes Rei: Et Iurisconsultus in l. si pupillus. §. 1. ff. de priuileg. cred. non obscurè indicat eum qui petit tenutam reuocari, reum potius esse, quàm actorem. De quo per Decium in c. intelleximus, num. 9. de iudic. Et cum certum sit quod arrestatus non nisi compulsus hāc actionem necessariam suscipiat, sequitur ipsum verè & legitimè, vt primitus prouocatum per arrestum, Reum, minimè autem Actorem

rem dici oportere. Et quamuis in illo solo articulo incidenti videatur agere dum causas arresti exigit, & arrestum laxari postulat; quia tamen in principali articulo, ob quem arrestum positum est, se defendit, Reus est, ut cui veluti nullum debitum exigenti, definitio actionis applicari non potest. §. 1. Instit. de act. Quod latissimè etiam confirmari & probari potest ex his quæ diligenter scribit Bart. Blarerius ad l. diffamari. c. 4. num. 7. C. de ingen. manu. ubi per multa argumenta ostendit, eum qui diffamatus est ab aliquo, & contra eum agit ex d. l. diffamari. ad hoc ut ei præfigatur terminus causas diffamationis proponendi, aut alioqui perpetuum silentium sibi imponi, non esse actorem, sed reum: qui casus huic nostro simillimus est.

CAPVT XXXVII.

Statutum quo cauetur, quod in causa Arresti de triduo in triduum procedi debet, quo pacto intelligatur.

SVMMARIA.

- 1 *Tempus elapsum habet vim tacite renuntiationis.*
- 2 *Statutum ut de triduo in triduum procedatur an in fauorem Rei sit introductum, ei que renunciare possit. & 6.*
- 3 *Dilatio alicuius fauore ordinata potest ab eo sperni.*
- 4 *Terminus alicui datus ab eo præueniri potest. & 8.*
- 5 *Iudex an cogi possit à partibus ut vel ordinariè vel summarie procedat.*
- 7 *Statutum ut in causa extranei creditoris summarie procedatur pium est, & fauore creditoris introductum.*
- 9 *Dies termini an contineatur in termino.*

EX consuetudine seu statuto quarundam ciuitatum receptum est, quod in causa arresti de triduo in triduum, adeoque extra ordinem procedi debet. Accidit autem nuper, quod is qui arrestatus erat, seruiente triduo ad respondendum, aut duplicandum paracandum paratus non erat, arrestans autem

sustinebat eum secludendum esse, & articulata sua pro
 confessatis decernenda esse, propterea quod statuto aut
 consuetudini arrestatus non satisfecerat, & sic tacitè
 1 renunciauerat; quia tempus habet vim tacitæ renun-
 ciationis, si quis illud labi sinat, vt ait Tiraquel. in libr.
 de retracta. conuent. §. 1. glo. 2. ad verb. au tel temps. nu.
 §. 2. & Bal. ad l. 2. C. de rescin. vend. & quod in potestate
 iudicis non est, tempora à statuto per finita, in præiudi-
 cium partis aduersæ producere & prorogare. §. si verò
 solum. in fi. in auth. de nup. maximè cum modus iste
 procedendi de triduo in triduum, videatur esse tradi-
 tus pro forma, quam relaxare nō licet l. 1. C. de vsufu.
 Arrestatus nihilominus cōtradicebat, & sustinebat nō
 teneri se de triduo in triduum procedere nisi vellet,
 sed permittendum sibi esse vt ordinariè, & ordinarijs
 diebus iudiciorum ad instar aliarum causarum proce-
 dere posset; Consultus à iudicibus respōdi pro arresta-
 to pronunciandum ac iudicandum esse; & ita iudica-
 tum fuit à Scabinis oppidi Louaniensis. Et ratio quæ
 me tunc mouebat, & quæ me adhuc mouet est, quod
 2 hoc triduum in dubio præsumitur fuisse constitutum
 fauore arrestati, l. cū tempus. ff. de regu. iur. videlicet,
 ne is diu ab vxore, à domo, à liberis, à negocijs suis in
 extero loco, ingenti suo incommodo atque tædio de-
 tineretur; non etiam fauore arrestantis, cui satis esse de-
 bet quod in loco habitationis suæ propriæ, debitorem
 suū extraneum quietè & commodè detinere & con-
 uenire potest, etiam si eum non priuet ordinaria ratio-
 ne procedendi, quam ipse cogeretur obseruare, si eun-
 dem suū debitorem in loco domicilij illius conue-
 nisset & forum illius secutus fuisset: Plura enim speci-
 alia simul concurrere aut peti non debent, l. si quando.
 C. de inoffi. testam. l. 1. C. de dot. promiss. Et proinde ni-
 hil vetat, quo minus debitor arrestatus huic fauori
 pro se introducto renunciare possit. l. pen. C. de pact.
 nemo enim cogitur inuitus beneficio pro se introdu-
 cto vti. l. in inuitum. ff. de reg. iur. & alioqui quod fauo-
 re arrestati introductum est, in odium ipsius retroque-
 retur,

retur, contra l. quod fauore. C. de legib. Quo loco eleganter notat Bald. versic. incip. Tertiò exemplificatur, quod t̄ dilatio ordinata fauore alicuius, potest ab eo 3
 iperni, si expedit sibi, non differre. Et quod si Princeps concedat alicui quod in causa sua summarie procedatur, si processit ordinarie, per hoc nō potest impugnari iudicium, propter d. l. quod fauore. Et hoc iterum repetit ad l. nulla, versic. pone mandatur. ff. de legibus. & Rebuffus ad concord. tit. de forma mand. apostol. ad verb. post mensem, ait quod si ante mensem confertur beneficium, potest mādātarius illud acceptare si velit, cum ille mensis introductus sit fauore ipsius, cui potest renunciare. c. si diligenti. de foro compe. Et in simili videmus, quod t̄ quando tempus est adiectum fauore pupilli, potest pupillus aut eius curator, tempus illud præuenire. l. 3. §. duæ causæ. ff. de Carbo. edict. & l. diui fratres. in princ. ff. de liber. caus. Et debitor qui stipulatus est terminum soluendi, potest illum præuenire, & inuito creditore ante soluere, Barrol. & Iason in l. stipulatio ista. §. incertā, ff. de verbor. oblig. l. quod quis, ff. de actio. l. quod in diem. ff. de sol. & hæredes mariti, qui habent annum de iure ad restituendam dotem mobiliarem vxori, possunt ante annum reddere eandem. Bald. in authen. ei qui. C. de bon. auth. iudic. possid. Sed magis ad propositum vrget decisio Romani consil. 133. incip. in præsupposito casu. vbi dicit, quod quamuis Iudex in causa in qua sumariè procedere debuit, ordinariè procedere incepit, potest t̄ tamen pars illa, cuius 5
 fauore ordinatum fuit vt summarie procederetur, petere vt deinde ordinariè procedatur, nisi semel consenserit; quo casu etiam hoc potest, modo Iudex consentiat; & allegat glo. singularem ad clem. sæpe. ad verb. partib. de verbor. signific. quæ etiam hoc notabiliter dicit. Quia licet D. Cardinalis ibi, existimet Iudicem etiam inuitum cogendum esse vt consentiat, tamen videtur verior esse sententia glos. & Bonifacij atque Imolæ ibi, quod non tenetur, ne auctoritas iudicialis fiat ludibrio contra l. si prætor. ff. de iudic. & gloss. in §. si 5
 quis

quis autem non implens. in verb. admonitus. in auth. de hæred. & falcid. & ne in potestate partium sit Iudici præscribere formam procedendi quam volunt, & in ea re sæpius illo inuito, mutare rationem litis, procedendo nunc ordinariè, nunc extraordinariè, quod absurdum foret. Neque obstat quod Vlpianus ait, Si plures concordant qualiter sententia proferatur, Iudex debet sequi eorum voluntatem. l. si conuenerit. ff. de re iud. quia ut ait Castrenf. ibi in princ. hoc intelligitur quando concordant, quod condemnandus absoluator, vel econuersò, quod absolueundus condemnetur, vel quod condemnandus, in quantum facere potest, condemnetur. In quibus casibus non illuditur Iudici, neq; maiestati iudiciorum; neque interest Iudicis condemnetur reus, an absoluator, & aut pro qua parte. Et cum hæc variatio & mutatio bonis morib. aduersetur, præallegatum Vlpiani responsum in eo locum non habet. iuxta notata per Zasium ibi. Qua responsione etiam alijs omnibus pro contraria parte allegatis facilè satisfieri posse videmus. Sed quando partes solum in vno aut altero actu non contradixerunt, tunc quia singulares actus iudiciorum sunt per se perfecti, sicut habemus titulos singulares & separatos de actibus iudiciorum, licet in vno actu non contradixerunt, in alijs tamen contradicere poterunt, quia separatorum separata est ratio, l. si maritus. C. de don. inter vir. & vxor. & de vno ad alterum non infertur. Sed si tam arrestans quàm arrestatus esset extraneus, plus utique subesset dubitationis, quia sicut arrestati interest in loco extraneo non diu detineri, ita etiam arrestantis interest, in loco non diu litigare.

Quibus tamen non obstantibus adhuc puto idem esse, ideo quod in arbitrio arrestantis fuit debitorem arrestatum, vel in loco domicilij eius conuenire, vel alio loco illum arrestare. Et proinde sicut deberet ferre molestiam diutius in domicilio debitoris litigandi & ordinariè procedendi, si eum illic conuenisset, & in ius vocasset; ita quoque durum & acerbum ei videri non

non debet, si in loco arresti, ordinarium iudiciorum tramitem, postulante id arrestato, sequi cogatur: nisi fortè in loco arresti facti, † statutum sit, quod in causa alicuius extranei creditoris, summarie & extra ordinem procedi debeat, id quod pium & æquum est, & favore creditoris introductum, à debitore ei tolli non debet. c. indultum. de reg. iur. in 6. l. id quod nostrum. ff. eo tit. sicut & in simili dicimus quod si tempus est ad iectum solutioni favore creditoris, debitor ante illud tempus inuito creditore soluere non potest. las. num. 2. & alij ad d. §. incertam. l. stipulatio. ff. de verborum significat.

Quod † si verò is qui debitorem arrestavit, triduum illud prævenire, causasque arresti positi, citius exhibere velit, existimo sanè id illum posse, si alioquin dies iuridica sit, & arrestati non interfit. Nam & in simili decidit Bartol. Blarerius, ad d. l. diffamari. C. de ingen. manu. c. 6. num. 125. quod is cui Iudex præfixit terminum ad agendum, potest illum terminum prævenire, & comparere, parte ad hoc vocata, & citata, neque præiudicium aliquod inde referente.

Nec dubito quin & illud quoque hic queri possit, utrum dies arresti positi in hoc triduo computetur? Sed verius est, quod si simpliciter habeat statutum, quod arrestans debet intra triduum exhibere causas arresti, tunc, dies arresti facti non computatur; quia dies termini à quo, vel ad quem, regulariter non continetur, ut latissimè omnium tradit Tiraquel. de retract. §. i. gl. ii. vers. sed ut his omis. ubi ponit regulam istam, cum quindecim limitationibus. Sed si dicat statutum, causas arresti esse exhibendas à tempore arresti, vel facto arresto, intra triduum; tunc dies arresti computatur, iuxta notata per eundem in dictis limitationibus, ad quem remitto, & not. Panor. ad c. super eo. 2. de appel. & Quintil. Mandosius ad regul. cancell. 19. de infirmis. num. 6. quæst. 18. & Ludovic. Gomes. ad eandem regulam, quæst. 37.

CAPVT XXXVIII.

De statuto quo cauetur, quod arrestans prima die iuridica debet exhibere causas arresti.

S V M M A R I A.

- 1 Arrestante non exhibente causas arresti in termino, an arrestatus sit relaxandus. & 4.
- 2 Terminus à statuto vel lege præscriptus in dubio censetur esse peremptorius.
- 3 Termini peremptorij lapsus inducit tacitam renunciationem iuris.
- 5 Contumacia nulli nocet, nisi aduersarius eam inter termino compars accusauerit.
- 6 Iudex an terminum statuti vel legis prorogare queat.

Multarum ciuitatum statuta etiam disponunt quod arrestans prima die iuridica quæ arrestum factum sequitur, causas arresti in iudicio proponere & allegare debet. Quæro igitur tan si id non fecerit arrestans, videatur arrestatus ideo esse relaxatus? vel relaxandus? Prima quidem facie videtur dicendum quod sic, propterea quod terminus à lege vel à statuto præfixus in dubio censetur esse peremptorius. l. statu liberum. §. Stichum, & ibi Bartol. & alij. ff. de leg. 1. & in l. ob commissâ. de adulte. idem Bartol. in l. mancipiorum. ff. de opt. leg. & in l. fin. ff. de ferijs, & lapsus istiusmodi termini, inducit tacitam renunciationem iuris. Roman. consil. 411. Bartol. in d. l. mancipiorum. Baldus ad l. si ea. C. de vsur. & in sua praxi criminali, titulo de appellat. quæst. 3. Quo modo & in simili videmus, quod termino peremptorio assignato elapso, non possunt produci instrumenta. glo. in l. si eo. C. de remis. pignor. Et quod si Iudex præfixerit terminum alicui ad accusandum, & is cui is terminus præfixus est, non accusat, postea non auditur, etiam si sit minor. Bart. in d. l. mancipiorum. quia permissum ad tempus, censetur post tempus esse prohibitum, iuxta iura vulgaria, id quod in ar-

in arrestante tantò procliuius recipiendum est, ideo quod antea de iure suo tempestiuè inquirere, & prius quam debitorem suum arrestari faceret, de omnib. se informare, & veluti præparatus ad iudiciũ procedere debeat. l. qui accusare, & l. i. & ibi Alcia, C. de edend. l. petendæ C. de temp. in integr. restit.

Nihilominus tamen non aliter hoc verum esse crediderim, quam si eadem illa die iuridica arrestatus causas eiusmodi arresti proponi, & allegari petierit, & in defectum allegationis earundem se ab arresto relaxari postulauerit; id quod nominatim exprimunt statuta Oppidi Louanienfis tit. de arrestamentis, c. 8. & confirmatur per Barth. Blarerium ad d. l. diffamari. c. 8. C. de ingen. manu. vbi dicit quod diffamans cui est statutus terminus ad proponendam suam actionem vel accusationem, lapsu ipsius termini excluditur, si diffamatus ipso termino seruiente petat declarari, illum iure suo excidisse, & vltèrius audiendum non esse, elegans ad hoc Bar. ad l. Titia. ff. de accus. Boër. decis. 255. cum alijs multis: id quod exemplo non caret; nam & in simili videmus, quod contumacia t alicuius nunquam sibi nocet, nisi quando aduersarius eius in termino comparuit, & eius contumaciam accusauit, l. properandum. §. & siquidem, in verb. absentiam accusante. & ibi Fulgos. Castrenf. Ias. Bal. & Salycet. C. de iud. & quod testamentum ratione præteritionis ita demum est nullũ, si præteritus ipse dicat & petat, non aliàs. l. filio præterito. ff. de iniust. testã. & ibi Doct. Falcidia resecat ipso iure legata. l. linea margaritorũ. ff. ad leg. falcid. sed ita si hæres petat. l. patrem. ff. de his quæ in fraud. cred. Cõpensatio fit ipso iure, sed ita tamen si petatur. l. vlti. C. de compens. gloss. in l. scimus. C. de inoffi. testa. Et vbiq; aliquis priuatur suo feudo, aut feudum reddit ad Dominum, intelligitur, si Dominus feudi petat. Bal. in c. quæ in ecclesiarum. de constit. Sicut hæc & multa alia similia congerit Tiraquel. ad l. si vnquam. ad verb. reuertatur. num. 8. cum seq. C. de reuoc. donat.

Deinde verò arbitror quoq; & t iudicem ex iusta & 6
legi-

legitima causa, terminum istum prorogare posse, veluti si arrestans in morbum inciderit; si à Principe vocatus fuerit, nec procuratorē mittere possit; aut si Iudex ipse abfuturus sit; vel aliquis alius casus inciderit; quia cum non stat per arrestantem, quo minus causas arresti proposuerit, hoc ei imputari non debet, c. imputari. c. cum non stat. de reg. iur. lib. 6. & notant Cynus & Bal. in l. si cū ipse. ff. de excus. tutor. de quo plura ad propositum notat idem Blarerius d. c. 8. num. 76. cum alijs seq. vsque ad finem c.

CAPVT. XXXIX.

De insinuatione arresti super bonis absentis facti.

SUMMARIA.

- 1 Sententia contra absentem non citatum est ipso iure nulla.
- 2 Insinuatio per quem fieri debeat.
- 3 Insinuatio an sepius sit facienda.
- 4 Domicilia plura si habeat debitor, ad quod fieri insinuatio debeat.
- 5 Insinuatio procuratori facta an sufficiat.
- 6 Insinuatio quomodo fiet, si debitor sit omnino exterius & absit.

CVM † sententia aduersus absentem non citatum & non auditum lata, ipso iure sit nulla. l. quæ situm. l. de vnoquoque. l. contra pupillum. ff. de re iudi. l. 1. ff. quæ sent. fin. appel. rescin. c. 1. de caus. poss. & propr. facilè intelligi potest, quod si bona absentis, in aliquo loco arrestata fuerint, non subsistere iudicium, nisi ei cuius illa sunt, & qui in alio loco habitat, denunciatio siue insinuatio facta sit: Et proinde vsus iudiciorum vbique ferè inualuit, denunciationem † siue insinuationem hanc fieri per apparitorem aliquē eius Curia: & sæpe quidem per literas iudicum quorum auctoritate arrestatio facta est, & coram quib. lis instituitur, eaque interpellationem quandam suscipiendæ defensionis continet, sicut & de denunciatione in casu emptionis

emtionis facienda fieri olim D. Mudæus præceptor & collega noster obseruandus scripsit ad tit. de action. empt. & vend. in c. quando committitur stipulatio. nu. 61. Extraterritorium enim citare illi Iudices non possunt. l. fin. ff. de iur. om. iud. Eodemque modo cum de distractione pignoris agitur, debitori eam denunciare oportet, vt si velit solutione eius quod debetur, illam auertat. l. 1. & alijs seq. C. de distract. pig. Sed quemadmodum citatio tribus vicibus fieri debet. l. tres denunciations. C. quo. & quan. iud. & quidem primum in personam rei, si ea reperiri possit, alioqui verò ad illius domum. c. 1. qui matri. accus. poss. Barr. & alij ad l. 4. §. prætor. ff. de dam. infect. l. cū pater. §. penul. ff. de leg. 2. Card. in clem. vnica. de for. comp. Ita t quoque & de insinuatione ista dicendum esse videtur, quæ loco citationis surrogatur; quod licet de consuetudine videatur solum requiri, quod insinuatio fiat domi, quasi ex eo præsumatur quod venit ad notitiam eius, per relationem domesticorum. Bald. ad l. meminerint. C. vnde vi. Fulgos. consil. 76. inc. Factum. tamen de iure aliud esset, vt indicat Rebuffus tomo. 3. ad ord. regias, de citat. art. 2. glo. 3. ad verb. ou domicile. num. 3. Et si t duo vel plura domicilia habet, debet ei fieri denūciatio, atque insinuatio, quando persona eius haberi non potest, ibi vbi tempore illius, cum familia sua degit. d. l. 4. in versi. sed domum in qua degit. l. in lege Censoria. ff. de verb. sig. l. 1. C. de offic. diuers. iud.

Quod si autem extra prouinciam sit, neque domicilium in hac patria habeat, tunc videndum est an hic habeat factorem, institutorem siue procuratorem generalem rerum suarum. Nam & t his eo casu facta denunciatio sufficit. l. si dictum. §. si præsentem. & ibi gl. ff. de euict. arg. l. si procuratori. ff. de verb. obli. sicut & locum tenenti, & vicario generali absentis, facta sufficit. vt notat Rebuff. in tract. de nominat. q. 14. n. 59. cum seq. si modo postea de ea qualitate constet, aut saltem quod pro tali is palam & publicè habitus fuit, secundum eum ibi nu. 71. versic. aduertendū. & hæc quidem omnia

- omnia antequam iudicium accipiatur, l. qui concubina-
 6 nam. §. si hæres. ff. de leg. 3. Si aut tñeminem hortum
 habet, sed sit omnino exterus, veluti Hispanus, aut Lu-
 sitanus, aut Italus in Hispania, Portugalia, aut Italia ha-
 bitans, nescitur autem vbi, & in quo loco, ita vt literæ
 magistratus ad eum dirigi non possint, sed habeat hic
 amicos vel consanguineos, sanè illis insinuatio cum as-
 signatione competentis termini fieri posset, vna cum
 publica proclamatione, sicut videmus quod quando fa-
 cienda est missio in possessionem contra aliquem qui
 non defenditur, debent requiri eius consanguinei, &
 amici etiam per proclama. l. item ait prætor. l. ergo. &
 ibi Bart. & Bal. & alij, ff. ex quib. caus. maior. l. hæc au-
 tem. §. non defendi. ff. ex quib. caus. in poss. eat. non qui-
 dem, singulariter nec in facie, sed generale edictum fie-
 ri debet, quod si quis consanguineorum aut amicorum
 velit eum defendere, compareat tali die, coram tribu-
 nali. Panor. in c. causam. de dolo. Alberic. in d. l. ergo.
 quod tamen raro in praxi seruari dicit Rebuffus ad or-
 din. reg. tomo 3. tit. de citat. art. 2. gloss. 1. numer. 7. Aut si
 non habet amicos, æquè per edictum citari poterit.
 clem. 1. de iudic. Castrens. ad l. ad peremptorium. ff. de
 iud.

CAPVT XL.

Inter plures creditores, vnius debitoris res seu
 bona arrestantes, qui præferendi
 sunt.

SUMMARIA.

- 1 Regula, Qui prior est tempore, potior est in iure, locum ha-
 bet etiam in pignoribus, & in quibus. 3. & 4.
- 2 Pignus prætorium quas ob causas contrahatur.
- 3 Ordo temporis non facit prælationem in pignore prætorio,
 sed veritas debiti, & 6.
- 7 Inter plures arrestantes an & quando omnium causa par sit.
 & 8.
- 9 Intellectus l. in indicati. ff. de re iudic.

10 *Privilegiatus præfertur non privilegiato, non solum in solutione consequenda, sed in eadem alijs factarepetenda.*

SVbinde accidit quod vnius debitoris bona, aut diuersis diebus, aut vno quidem die, sed diuersis horis arrestantur. Accidit quoque nonnullos ex his creditorib. ad quorum instantiam arrestata sunt, alijs esse diligentiores, citiusque crediti sui fidem facere, & sententiam obtinere; ex quo magna plerunque inter eos nascitur contentio, an omnes simul in rebus arrestatis earumve precio pro rata cōcurrere, an verò alij alijs præferri debeant?

Et sanè cum etiam in pignoribus, ad quorum naturam respicit arrestationis materia, vulgata iuris regula locum habeat, quæ t est, quod qui prior est tempore, potior est in iure, c. qui prior. de regul. iur. libro 6. vt patet ex l. 2. 3. & 10. C. qui pot. in pignor. hab. quod is præualeat, qui præuenit. l. licet, eod. titu. quod vigilantibus iura scripta sunt. l. pupillus. ff. quæ in fraud. cred. & quod inter concurrentes melior, est occupantis condicio. l. inter eos. ff. de re iudic. videri posset, quod qui in arresto prior est, aut prior ad sententiam peruenit, alijs anteferri debeat.

Sed aliter in proposito negocio instituenda est consideratio; diximus enim superius quod arrestum proximè accedit ad naturam pignoris prætorij, quod t cōtrahi solet vel ob contumaciam non sistentis iudicio, vel ob debitum non solutum. auth. & qui iurat. C. de bon. auth. iudic. poss. l. eum qui. ff. de priuileg. cred. quodq; nulla præcedente sententia diffinitiuâ, de qua exequenda agatur, pendet ex officio Iudicis principaliter implorato ad cautionem, & affecurationem, aut ad præparandam litem, latitante vel suspecto debitore. l. si finita. §. si plures. ff. de damno infect. cum similibus. Atqui hoc pignus prætorium à natura aliorū pignorū in eo recedit, quod t in pignore conuento eadem semper regula est, vt is qui prærogatiuam temporis habet, iure

iure quoq; potior sit. l. si & iure. ff. qui pot. in pig. hab. l. 4. C. ad Macedo. & ratio est, quod cum sibi vigilauit, id quod ex hac diligentia assecutus est, sibi auferri non debet. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. d. l. pupillus. Sic & pignus quod in causa iudicati capitur pro exequenda sententia diffinitiuā, qua debitor condemnatus est, ex auctoritate iuris ciuilis consistit, neque vni decretum aut permissum prodest cæteris creditoribus quorum non est par causa, vt quia fortè nondum condemnatum habeant debitorem, vel condemnato parere voluerunt, vel nouatione sententiæ dilationem aliquā soluendi indulgere maluerunt; Ideoq; in hoc pignoris genere qui tēpore prior est, potior est iure, prælationeq; gaudet, si modo verè iudicatum sit, si auctoritate eius qui potuit iubere, decretum sit, & si captum possessumq; sit. l. 1. C. si in caus. iudic. d. l. si & iure. latè D. Mudæus in tractat. de pigno. c. quib. mod. pign. vel hypo. sol. num. 86. & 87. Et ratio quare is qui primò est missus in pignus iudiciale, præferatur, est, quod missus in pignus iudiciale, dicitur esse verus possessor. Nam creditor possidet pignus, quo casu alius non potest concurrere eodem iure quo prior. Duo enim simul nō possunt possidere. Ita ait Zasius ad l. cum vnus. nu. 9. ff. de bon. auct. iud. possid.

- 5 In prætorio t̄verò pignore, ordo temporis prælationem non facit, sed parem constituit creditorum non imparem causam habentium, conditionem. Si plures, inquit Vlpianus, sint qui postulent vt caueatur, omnes simul mitti in possessionē solent; Idque Labeo probat. Et si prius quis in possessionē missus sit, & alius mitti desiderat, non spectabimus ordinem, sed habebunt ambo possessionem. Quod si iam prior possidere iussus sit, & alius damni infecti sibi caueri desideret, tunc enim nisi cauerit, mittetur in possessionem posterior. l. si finita. §. si plures. ff. de damno infect. & ibi paulo post subiicit, Cum igitur plures in possessionem mittuntur, equaliter omnes quasi in totum missi, concursu partes habebunt. Sic & Iulius Paulus respondit quod primum decretum interpositum, ad petitionem vnus creditoris, omnib. alijs creditorib. quoque prodest.

dest. l. cum vnus. ff. de bon. auth. iud. poss. vbi cū vnus creditor esset missus in possessionem ex primo decreto, post certos dies, venit alius creditor qui voluit etiā immitti: Deinde certis diebus post, alij quoque creditores venerunt, & voluerunt gaudere ista immissione; Primus opponebat se, dicens se esse priorem tempore, atque ideo potiorē iure, voluit pabulum totum comedere, inquit Zasius ibi, Alij verò creditores voluerunt pabulari eodem pastu: Iurisconsultus tamen respondit, quod vno creditore immisso, omnes alij etiam vtuntur ista imissione, qui eam petunt: nec attenditur prioritas temporis, sed veritas debiti, quia hoc decretum permissum est in rem, magis respectu bonorum debitoris suspecti aut latitantis, quam respectu personæ impetrantis. Deinde verò in pignore isto prætório nulla est possessio, sed custodia, & detentio, & sic non respicitur ordo, sed omnes habent custodiam, vt ait Zasius d. loco, numero 11. Neque obstat si dicas quod Angelus ibi decidit, quod si debitor esset incarceratus propter debitum, alij creditores nō possunt eū recōmendare, vel declarare quod vellēt vti eo iure quo primus, & quod etiam propter sua debita esset incarcerandus, & quod primum decretum, quo contrahitur pignus prætorium non habet locum in libero homine. l. ob æs. C. de act. & ob. Qua de re & de veritate illius postea cap. 49. latius dicemus, & huc non pertinet; non enim loquimur nunc de arrestatione personæ debitoris, sed de prætatione creditorū in rebus illius arrestatis, & ex similitudine pignoris prætōrij, dicimus t quod inter plures creditores arrestantes omnium causa par est, & eadem, non respiciendo quis primo loco arrestari fecit, quis posteriore: pro qua sententia etiam facit text. in l. si is qui. §. prior. ff. vt in possess. legat. vbi idem Vlpianus sic scribit. *Qui prior missus est legatarius in possessionem non præfertur ei qui postea mittitur. Inter legatarios enim nullum ordinem seruamus, sed simul omnes æqualiter tuemur.*

Sed hæc tamen aliquo temperamento egent. Primò enim

enim intelligo, quod nullus ex pluribus arrestari facie-
 tibus alteri præfertur, quando de prælatione inter eos
 oritur quæstio, & iam omnes sententiâs pro se obtine-
 runt. Solent enim prudentes Iudices in eiusmodi casu
 id efficere, vt quatenus fieri posset, simul expediantur
 omnium lites, & tunc nulla occurrit ratio ob quam al-
 teri alter præferatur ex his, ex quibus nulli rem arresta-
 tam speciali pignoris nexu sibi obligatam habent, qui-
 que omnes in prosequenda lite instituta fuerunt æquè
 diligentes & vigilantes. At si vnus reliquis diligētior,
 aut minus intricatam litem habens in pari omnium
 causa id effecit; vt citius quam illi sententiam pro se
 obtinuerit: Alij verò prolixa minusque expedita lite
 occupati longo deinde interuallo, sentētiâs pro se im-
 petrent; antequam verò impetrent, is qui obtinuit sen-
 tentiam executionem illius ex reb. arrestatis vrgeat,
 existimo eum audiendum esse, nec ad expectationem
 aliarum sententiarum vrgendum; Nam & in simili vi-
 demus, quod si seruus meus erga plures delinquat, iam
 ego pluribus sum debitor; sed tamen ei qui prior sen-
 tentia obtinuit, seruum dedam noxæ, aut ei satisfaci-
 am, non posteriori l. si quis à multis. ff. de noxal. act.
 Et si dederò filio fa. peculium vt negocietur, is verò æs
 alienum conflauit, multis creditorib. debere incepit,
 ego pater omnibus sum debitor, secundum vires pecu-
 lij: hoc loco potior est is, qui primò sententiam obti-
 nuit, vt si à posterioribus creditoribus conueniar, de-
 duco id quod solui priori ex iudicato. l. si verò. ff. de pe-
 cu. Item si plures concurrant prætendentes causam do-
 minij contra possessorem, is occupare, & occupando
 alijs potior esse dicitur, qui prior sentētiâ obtinuit,
 & possessor debet ei rem possessam restituere, modò
 victor curet, quod eum defendat contra alios concur-
 rentes l. is à quo. ff. de re iud. Quod tamen hic non est
 necessarium, hoc & Bald. ad l. si. q. 2. C. de pos. decidit,
 quod si plures deposuerunt pecuniam apud vnum mer-
 catorem qui postea fugiat, certè si vnus illorum fuit
 diligens in exigendo, & obtinuit sententiam, alij verò
 non,

non, non debet id quod accepit per sententiam, non etiā per vim aut gratificationem alijs communicare.

Secundo intelligo quod omnes arrestari procurantes & sententias obtinētes concurrunt, si modo omnes instent pro consequenda executione suarum sententiarum in rebus arrestatis. Et sic intelligitur text. in l. in iudicati. ff. de re iudic. in qua Iulianus l. C. ait quod in actione non debet haberi ratio eius cui reus prior condemnatus est, scilicet ut procedat, quando plures alij quibus reus condemnatus est, post obtentas sententias concurrunt in executione, & pro ea consequenda urgent. Ita enim eum textum accipiendum esse docent Angel. Zas. & alij ibi, & Ias. ad d. l. inter eos. nu. 9. vers. incip. In vltima parte gl. ut sic etiam verum sit quod vigilantib. & non dormientib. iura subueniunt, d. l. pupillus. & c. duob. cum glo. de rescript. lib. 6. l. qui autē l. ait prætor. ff. quæ in fraud. credit.

Tertiò intelligo omnium causam esse parē si nullus eorum est priuilegiatus: Nam si inter plures arrestantes, vnus vel ius pignoris habeat, vel priuilegio aliquo inter personales creditores munitus est, ut sunt vxor, fiscus, ecclesia, pupillus, respublica, & si quid aliud his sit simile, utique ille præferetur, licet posterior sententiam obtinuit, aut arrestum fecit. Et in his verum est quod Iulius Paulus ait, *Priuilegia non ex tempore aestimari, sed ex causa.* l. priuilegia. ff. de priuil. cred. ut si priuilegiatus præferatur non priuilegiato, non tantum in soluendo, aut solutione consequenda, sed etiam in repetendo. l. pecunia. C. de priuil. fis. Etenim in ea opinione expressè versantur illic Accurs. Ias. numer. 83. Zas. num. 5. & alij in d. l. inter eos, quod priuilegiatus non solum præfertur alijs ut solutionem consequatur, sed quod si alteri non priuilegiato soluta sit pecunia, possit illam repetere, non obstat, quod non priuilegiatus prior venit, & ad sententiam & ad executionem. & ideo textus in ead. l. inter eos. utitur his verbis. *Ex eadem causa eiusdem conditionis hominibus,* & c. ff. de re iud. Quo modo & in l. si postquam. C. ut in poss. leg.

CAPVT XLI.

Debitore fugiente quo pacto Commentariensis,
seu custos carceris teneatur.

SUMMARIA.

- 1 Debitor frangens arrestum compelli potest redire etiam per proprium suum Iudicem.
- 2 Custos carceris est velut depositarius.
- 3 Custos tenetur de negligentia.
- 4 Custos si debitor fugit, tenetur non solum debitum solvere, sed etiam interesse.
- 5 Custos carceris an & quando teneatur de facto suorum. & 6.
- 7 Pro officiali quando præsumatur.
- 8 Custos carceris an & quando excusetur.
- 9 Custos carceris an teneatur, si debitor cum altero custode fugiat.

Magna quidem ignauia est Apparitorum, qui vel non diligenter insequuntur debitorem, antequam elabi & occultari possit, vel nō satis cauere ducunt, ne vi aut dolo eximatur. Sed multo maior culpa atque infamia est, si iam carceri aut vinculis mācipatum effugere sinant: quippe quod facilius est iam captum atque comprehensum custodire, quā nondum ductum prehendere & detinere. Vnde & de his aliquid nos dicere conuenit, Nam de ipso debitore fugiente satis superius diximus, quod etiam per proprium Iudicem in cuius territorio existit, & domicilium fouet, cogi potest vt ad locum arresti redeat. decis. Cap. Thol. 422. quod arbitrio Iudicis cuius arrestum fregit, puniatur. l. si. ff. de effract. & expilat. quod arctiore custodia detineatur. Ioan. de Ana. consil. 55. nume. 13. Roman. ad l. lex Cornelia, ff. ad Sylla. & alia multa similia de quibus sup. cap. 28. & seq. quæ hoc loco iterum repetere nō expedit. Cæterū ad ipsos Cōmentariēses quod attinet, cum t loco depositariorum habeantur, vt ait Cæstren. consi.

confi. 42. salariumq; pro custodia recipiāt, de periculo,
& omni culpa atque negligentia tenentur. l. qui merce
dē. l. videamus. & vtrobiq; gloss. ff. locat. Bar. & alij ad
l. eū qui §. existolā. ff. de furt. Ideoq; Iulius Paulus, Car-
ceri præpositus, inquit, si precio corruptus sine vinculis agere cu-
stodiam vel ferrum in carcerem immitti passus est, officio Iudi-
cis puniendus est: Si nescit, † ob negligentiam, remouendus est ab
officio. l. carceri. ff. de custod. & exhib. reor. Qua ratione
Bald. consil. 177. incip. In ista captura. libro. 2. & Ias.
consil. 27. libro 3. ad subiectam materiam eleganter ad-
modum responderunt, Commentariensem seu Custo-
dem † carceris si negligerter versatus sit, & Reus vel
debitor elapsus sit, non solum ad exolutionem debiti
à creditore compelli, vt l. 3. C. de exact. trib. lib. 10. l. eū
pro quo. ff. de in ius voc. l. fin. in fi. in verb. domino pre-
cium reddere debere. ff. de cust. reor. vbi hoc notat An-
ge. & Rodericus Zuarez ad declarat. 2. l. 2. fol. 2. libr. 2.
titul. des los emplazamientos. nu. 52. ca. incip. Sed atten-
de; Verum etiam ad præstationem eius quod interest
teneri. Io. de Anan. consil. 55. incip. Quia dubia, ad finē.
Bald. ad c. 1. in §. col. de offic. deleg. & inc. dilectis. colū.
7. de appel. Salic. ad l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. quia
eos custodiendos in fidem suam suorumque recepit.
Vnde etiam si non principaliter & directō per eius ne-
gligentiam debitor elapsus est, sed suorum quibus cus-
todiam illius mandauit, æquē & ipse & fideiussor ip-
sius tenetur. Bald. consil. 40. & seq. libr. 1. Florian. ad l. si
fornacarius. ff. ad l. Aquil. Oldrad. consil. 84. incip. Qui-
dam dixit. arg. l. qui tamen non idoneum. ff. commod.
§. penul. instit. de oblig. quæ ex quas. del. quia explora-
re eum oportuit cuius fidei atq; innocentia essent. l. fi.
§. ser uorum. ff. naut. caup. stabul. l. 1. §. si quis igitur. eo.
tit. Quod tamen ita intelligit idem Oldrad. consil. 92.
incip. Rex habet castrum, &c. & Oldradum secutus Pa-
ris de Puteo in tract. de syndic. ad verb. Carcer. c. 5. nu-
4. nisi illi carcerem commisisset, cuius fides & diligen-
tia tempore commissionis & mandati omnibus cogni-
ta atque spectata fuisset. arg. l. 1. §. si magistratus. ff. de

magistrat. conuen. l. litis. §. si pecuniam. ff. de neg. gest. l. 3. §. si eo tempore. ff. de adm. rer. ad ciuit. pertinen. l. 7
 7 argentum, ff. commodat. Et quamuis generaliter præsumatur pro quolibet officiali. l. 1. C. de suscept. libr. 10. adeo quod alleganti eius culpam, incumbat onus probandi. l. 2. ff. de probat. Bart. ad l. si quis argentum. §. 1. ff. de eden. illud tamen locum non habet, quando aliquid factum est contra naturam officij, vt hic. Alciat. reg. 3. præsumpt. c. 15. num. 4. vers. fallit etiam. Et ideo, inquit si carceratus euadit, lex præsumit contra custodem. l. fin. ff. de cust. reor. l. diuus. ff. de offic. præsid. nec præsumitur quod ferrum & similia possunt in carcerem deferri, sine culpa & negligentia custodis. d. l. carceri. in fi. & ideo meritò tenetur creditori ad id quod interest. Aretin. consil. 38. incipien. Cōsultissime Domine, &c. etiam si debitor per funes, aut ex aliquo altiori loco se demississet, d. l. fin. in verb. vel se præcipitauerit. licet alio iure vtamur, si vel sub terra fossis actisque cuniculis, vel alio aliquo loco abscondito, & quo minimè expectari debuisset talis casus, effugit. Amadæus in tractat. de syndic. numer. 99. incip. item parcitur custodi.
 8 &c. Pari ratione si plures debitores facta conspiratione vim Commentariensi adferant, & sic ruptis compedibus, fugiant; nulla eius culpa erit. Paris d. loco c. 3. incip. An si in plures. Et in summa si adhibuit omnem diligentiam, secundum qualitatem rerum & personarum, de casu fortuito, vi, & his quæ prævideri communiter non possunt, minimè tenetur, vt not. ad d. l. si negocia. ff. de neg. gest. l. si vt certo. §. nunc videndum. ff. commodat. latè Thomas Gram. voto 29. incip. Sūmi opificis. num. 7. Paris d. l. loco. nu. 6. & Anchar. consil. 340. In eo mihi videntur conuenire omnes, quod si constabat debitorem arrestatum, verè debitorem non esse, neque ex alia causa detineri posse, non teneri commentariensem, si is qui erat arrestatus fugiat. Ang. ad l. si quis sub condicione. §. fin. ff. de condi. institu. Barto. & alij ad l. si pecunia. §. sed & si acceperit. ff. de condict. ob. caus. Sed & Paris d. c. 5. num. 4. col. 4. ait, quod si carceratus impe-

impetrasset literas cessionis bonorum à Principe, cum mandato, quod cedendo bonis liberaretur, & aufugerit negligentia Apparitoris, antequam Iudex discerneret ipsum esse admittendum ad cessionem bonorum, vel non admittendum, solum tenebitur Apparitor ille, ad id quod interest, non ad totum debitum, si notorium erat, ipsum debitorem non esse soluendo. Ego quidē hanc locum habere posse aliquo modo admiserim, respectu creditoris. Interim verò negligentiam ipsius quæ in hoc vno facto admissa, in alijs similib. aut maiorib. negocijs periculosa atque perniciosa Reipub. esse posset, vel remotione ab officio, vel aliter arbitrio Iudicis coërcendam atque puniendam esse arbitror. d. I carceri. Sanè si plures custodes extiterint, & vnus cum ipso debitore aufugiat, alter non tenebitur, qui illum casum verisimiliter providere non potuit. l. fin. §. interdum. ff. de custod. reo. Bald. ad l. filio. §. eius. ff. de iniust. rupt. irrit. fact. testam. Quæ de re plura apud Boërium quæst. 216. videre licet.

CAPVT XLII.

Debitor arrestatus quomodo ali, atque tractari debeat.

SUMMARIA.

- 1 Carcer deputatus est ad custodiam, non ad pœnam.
- 2 Carcer in quo est fames & siccitas, censetur tortura.
- 3 Iniuriarum tenetur Commentariensis, qui victum, aut lectos denegat carcerato.
- 4 Mortuus in carcere, præsumitur culpa custodis periisse.
- 5 Debitor carceratus cuius impensis sit alendus.

QVoniam verò, vt Vlpianus ait, Carcer est ad continendos homines, non ad puniendos haberi debeat, l. aut damnum. §. solent. ff. de poen. cauere debet Commentariensis, ne acerbitas ad sit, sed permaneat debitor tantum sub fida custodia; nec sedis intimæ tenebras pati debebit inclusus, sed vsurpata luce

vegetari, id est, subleuari. l. i. C. de Cust. reor. Quam ratione Honorius Imperator, etiam illud ad Iudicis officium imprimis pertinere arbitratus est, ut de custodia captiuos subinde interroget, ne his humanitas clausis per corruptos carceris custodes negetur. l. Iudices. C. de episcop. audien. quia incarceration in qua est fames & sitis, verius tortura appellatur. Bart. ad l. i. §. diuus. ff. ad Sylla. Et si (ut Mucius Rufinus l. C. ait.) qui victum stratum inferri in carcerem iudicato non patitur, utili penali, vel t vel iniuriarum actione conueniri potest. l. si victum. ff. de re iudic. quanto magis iniuriarum tenetur Commentariensis, qui victum aut lectos denegat debitori? Dd. ibi, & Henning. Goden. consil. 103. nu. 14. & 15. Quod si reperitur t debitor in carcere mortuus, lex præsumat culpam custodis, nisi probet eum aliter periisse. l. fina. ff. de cust. reor. Alciat. reg. 3. præsumpt. c. 15. num. 4. gloss. singularis in l. cum ita legatur. §. species. ff. de leg. 2. l. cum filiosa. §. 1. ff. de leg. 1. Paris in tract. de Syndica. ad verb. tortus. c. 3. numero 15. Porro autem cuius impensis, hic t debitor arrestatus alii & tractari debeat, questum esse scio; & quod ipse sibi subministrare expensas debeat, communiore calculo probatum est. Paris de Puteo in d. tract. ad verb. carcer. c. 4. incip. an carceratus. qui allegat l. quemadmodum. ff. ad l. Aquil. & §. sed vnum. in auth. ut cum de appell. cognos. cum c. ne religiosi. extra de regular. Felyn. ad. c. 1. de libel. oblat. & ad c. ex rescripto in fin. de iureiur. Quod si verò inops & pauper sit, ut alere se non possit, creditoris officio incumbit, ut & alimenta & reliqua vitæ subsidia porrigat arrestato, glo. ad l. fin. C. de erog. milit. anno. Angel. ad l. minimè. C. de appel. quod & Guido Papæ questio. 211. incip. Debitor non potest. versi. Sed quid si debitor. & c. vsu probatum esse refert. Vnde solent cauti Apparitores, non prius curam & custodiam debitoris in se recipere, quàm à creditore expensarum illarum refusionem essent stipulati. Ex quo etià intelligi potest, quo pacto accipiendum sit, quod pignus prætorium, aut iudiciale à debitore alii debet. gloss. in authen. ei qui. C. de

dè bon. auctor. iudic. poss. l. si necessarias. ff. de pignor. act. hinc etiam facile intelligimus, non semper satis consultam esse arrestationem, quæ si in personam inopis debitoris facta est, cuius inopia omnem actionem excludit. l. nam is. ff. de dol. c. olim. de restit. spoliat. duplici damno creditor afficitur, ut qui neque id quod sibi debitum est acquirit, neque expensas vnquam recuperat; & meliore precio maioreque voluptate, aues domesticas, vel canes venaticos domi aluisset. Boërius verò q. 302. num. 2. existimat quod debitor ex elemosynis alendus est, sine periculo creditoris, nisi aliter inter creditorem & Commentariensem convenit.

CAPVT XLIII.

Contractus cum arrestato factus an infirmari possit.

SUMMARIA.

- 1 Arrestati & eius qui captus est eadem est ratio.
- 2 In vinculis esse quis dicatur.
- 3 Captus ut contrahat, an sufficiat eum deductum esse extra carcerem in domum alicuius ciuis.
- 4 Solutio, seu promissio eius, quod debetur valet, etiam si in carcere facta sit. & 7.
- 5 Detentus in carcere privato, contrahere aut testari non potest, ad utilitatem detinentis.
- 6 Vis illicita non presumitur inferri in custodia publica.
- 7 Contractus cum arrestato seu carcerato factus quando dicatur iustus & validus.
- 8 Contractus ut subsistat vel infirmetur, non inspicitur an inter arrestatum & arrestantem, seu inter alios eorum nomine fuerit initus.

EX his autem quæ dicta sunt, ea quoque nata est quæstio, Vtrum contractus cum arrestato vel carcerato debitore initus, iure subsistat, nulloque modo infirmari possit? Nam cum sæpe flagitiosi ac improbi custodes, durius quàm par est, excipiant arrestator,

- I statos, iustus videtur esse metus, quo inducatur ad pro-
mittendū. Quod tamen eadem sit ratio incarcerati &
arrestati, asserit Guido Papæ quæstio. 253. his verbis, Si
quis dedit fideiussores de tenēdo arrestum, vel de non
recedendo ab arresto, & iuravit non recedere, an cen-
seatur carceratus, & in vinculis detentus? credo quod
sic, & pro eo videtur textus notabilis ad l. in eadē. §. in
vinculis, iuncta gloss. fin. & l. necnon. ff. ex quibus caus.
- 2 maior. In vinculis tamen etiam eos accipimus, qui ita
alligati sunt, vt sine dedecore in publico apparere non
possint; Et hæc sunt singularia & attendenda; quia hinc
apparet, quod contractus factus per talem arrestatum,
non subsistit viribus: Et ideo anno 1459. die 3. mensis
Nouembris, Curia Parlamenti reuocauit quandam cō-
positionem factam per quendam de Roybonne, per ca-
stellanum Brisiacij, licet ille dictam compositionem
ratificauerat postea extra carceres, ipse tamen adhuc
existens in arresto. Hactenus ille. Illud verò an contra-
ctus cum carcerato initus, validus sit, apertius notant
interpretes ad l. qui carcerem. ff. quod met. caus. Quo
loco Bartol. & hunc eleganti consil. 64. incipien. Calus
super quo, secutus D. Præses Nicolaus Euerhardi ait,
promissionem factam in carcere, vel ipsi detinēti, vel
participanti cum eo, nihil valere, non autem annullan-
dam esse, quia regula, quod gesta per metū teneant, &
sint rescindenda, hic locum non habet. Panorm. ad c.
Abbas. in 12. fallent. quod met. caus. Quod & ad datio-
nem in solutū extendunt, Calcanæus consil. 112. col. 2. A-
retin. ad l. qui à latronibus. ff. de testa. Alexan. consil. 241.
lib. 6. Felyn. ad c. fi. de treug. & pac. & Hyppol. consil. 42.
adeo vt idem Aret. consil. 14. existimauerit, illiusmodi
in solutum dationem aut cōtractum, ipso iure esse nul-
lum. Alij tamen tum existimant valere ipso iure, quan-
do initus non fuit in vtilitatem incarcerati; sed quod
per Edictum Quod metus causa, rescindi potest. Qua
de re latius Ioan. Neuizanus consil. 52. num. 46. vers. Se-
cundum principale debitum, cum multis seq. agit, as-
serens nullam hic requiri protestationem, ex quo sem-
per

per metus carceris durat. Decius cōsil. 356. Præpo. ad c. 1. quo tempore miles inuest. pet. deb. Iason ad l. qui in ali ena. §. interdum. ff. de acquir. hæred. etiam sit ad promissionem illam absoluendam, in domum alicuius ciuis, à vinculis veluti remotam & liberam, esset deductus, secundum eundem Neuizanum, ibi. Quia dum adhuc est sub custodia, non est in plena libertate, cū non ob aliā causam, ad illam domum deductus fuerit, quam ne postea diceret, quod in carceribus contraxisset, Fabianus in tract. de empt. & vendit. quæst. 13. in 3. quæstio. princip. Porro autem Alberic. de Rosate summus pragmaticus, quamuis ad d. l. qui à latronib. hanc sententiam fecutus fuisse videatur, quem sequitur Angel. de Clauasio in sua summa ad verbum, Carceratus, num. 5. tamen ad d. l. qui carcerem. vñ receptum esse ait, quod si debitor à creditore in carcerem coniectus, ei dederit in solutum fundum aliquem, valet datio, quantumvis in carcere facta; quia, inquit, fortè nunquam aliàs carcerem exire posset, & quod d. l. qui carcerem, loquitur de priuato carcere, non de publico, qui vtique est licitus & permissus, & per quem idcirco neque vis, neque metus inferri dicitur. Quam Alberici sententiam Fulgosio quoque ibidem nu. 2. placuisse video, dum ait, communem sententiam esse veram in eo, qui iniuste aliquē in carcerem coniecit, non si legitime & recte. Quo modo & Raphaël Cumanus, cōsil. 68. incip. In præsentī, circa medium, hunc cōtractum valere existimat, si liberatio, & vtilitas aliqua debitoris appareat, & Bald. ad rubri. C. de rescin. vend. vers. item requiritur quod ille, ait promissionem in carcere factam non subsistere, nisi vtilis esset ipsi carcerato, quia, inquit, si tēdat ad ipsius liberationem, non autem expressē, vel tacitē, in vtilitatem indebitē carcerātis, sicut fit quando creditor suū recipit, & sic de damno vitando agit tantum; Sic & Castren. ad d. l. qui à latronibus, respondet, licitē contrahi inter debitorem carceratum, & creditorem, qui fecit illum detineri; quia non dicitur metu esse factū, quod fieri potuit iure permittente. Imola verò ibi latius di-

5 tius distinguens, Tu, inquit, potes sic concludere, quod
 aut quis detinetur in carcere priuato, & tunc non pos-
 sit contrahere, vel testari, ad vtilitatem detinentis vel
 participantis, per not. in d. l. qui carcerem, sed ad vtili-
 tatem alterius sic: Quandoq; verò quis est detentus in
 6 carcere publico, qui propriè est custodia: l. si quis po-
 test. supra eod. Et tunc concludere, quod aut quis fuit de-
 tentus ritè & iustè, & tunc potest contrahere ad cuius-
 libet vtilitatem; quia ¶ non est verisimile, quod in cu-
 stodia publica aliquid per vim illicitam cogatur face-
 re: Aut fuit detentus iustè, & tamen non ritè vel fortè
 licet erat debitor, tamen non erat casus in quo de iure
 capi poterat, & nihilominus de facto fuit carceratus.
 & tunc videtur idem dicendum, ac si in carcere priua-
 to fuisset detentus. Et multò fortius idem dicendum
 est, si nec iustè nec ritè detentus fuit, propter potèti-
 am asserentis se creditorem. Interdum verò quis est ritè
 captus, sed non iustè, vt quia captus fuit virtute instru-
 menti confessati, cuius vigore ex forma statuti posset
 quis capi, cum re vera erat solutum, vel satisfactum, &
 tunc idem dicendum, ac si ritè & iustè fuisset captus,
 quia nō est præsumptio quod sibi fiat iniustitia, si petat
 se relaxari, & alleget debitum solutum, & sic non est ve-
 risimile, quod propter hoc cogetur ad aliquid illicitè
 faciendum; Et per hoc patet quid dicendum sit, si
 quis fuerit non ritè captus, fortè non seruata solenni-
 tate statuti, tamen hoc non fuit propter potèti-
 am creditoris, sed fortè propter simplicitatem Iudicis qui
 concessit, existimans hoc fieri posse: Nam hoc casu vi-
 detur dicendum ac si ritè & rectè fuisset captus quo ad
 potestatem contrahendi & testandi. quia non est veri-
 simile, quod si dicat capturam nullam, & petat se rela-
 xari, non ministretur sibi iustitia. Hactenus Imol. Eo-
 que pertinet quod idem Guido Papæ singulari 840. col.
 1. dicit, quod conuentio facta in carcere, eiusque metu
 inita, est nulla, nisi esset detentus ex iusta causa: Verba
 autem Guidonis sunt hæc, Conuentio in carcere, &
 metu carcerum facta, est nulla. l. qui carcerem, ff. quod
 met,

met. caus. vbi dicitur, *qui in carcerem quem detraxit, vt aliquid ab eo extorqueretur, quicquid ob hanc causam factum est, nullius momenti, nisi esset detentus ex iusta causa, quia tunc valeret compositio, etiam cum illo qui eum detinebat.* Bartol. in l. qui à latronib. ff. de testam. Sed quid si postea talis compositio facta in carcere, ratificetur, & de nouo fiat extra carceres, puta quia post relaxationem à carceribus, incarceratus fuit positus in domo sua, in arresto, an talis ratificatio, facta in domo sua in arresto existente valeat; credo quod non, quia talis de nouo promissio, censetur metu carcerum facta: Hactenus Guido, adiiciens aliquas rationes, quib. hanc suam opinionem confirmat. Sic & Aufrer. decis. Cap. Tholos. 199. iudicatum fuisse ait, quod si incarceratus compositione facta cum Curia, obliget se ad soluendum id quod confitetur se debere Commentariensi siue custodi carceris, pro expensis atque custodia, tenet obligatio, si modo iustè fuit incarceratus: & vide ibi additionem ad eundem variè loquentem. Ego tamen sanè etiam in ea sum opinione (vt paucis dicam quod sentio) vt existimen contractum cum arrestato & incarcerato initum per creditorem, esse iustum & validum, præcipuè si de veritate debiti constet, & promissio in conspectu magistratus vel Schabinorum fiat. Quid enim consideramus metum, quandò debitor non nisi quod verè debet, & expensas ac vsuras, quas ob moram suam soluere tenetur, præsentem auctoremque Iudicem præstare promittit, aut quid eo nomine in solutum tradit? Quam iniuriam infert creditor, qui quod suum est sic recipit, & debitorem vinculis seu arresto exemptum liberat? Mihi (nisi mea me fallit opinio) ipse Paulus satis hoc dicere videtur, ad l. si mulier. in prin. ff. quod met. caus. Sed si vltra id quod debetur, aliqua, quò citius liberari possit, promissit, hic Iudicis officium intendere oportebit, vt pro sapientia atque religione astimet factum, & pro qualitate rei gestæ, aut promissum rescindat, aut certè moderetur. l. si. d. tit. facit potius. l. 14. §. pen. ff. eod. Eademque est ratio si iniuste

arre-

- 8 arrestatus vel captus fuit; Et t̄his quidem casib. nihil refert, quòd non ipse arrestatus vel captus, sed alius pro eo promittat: quia cùm huiusmodi promissio fiat in carceranti nomine carcerati, & ob liberationem eiusdem, perinde haberi debet, ac si facta fuisset per ipsum carceratum: quippe quod sit meo nomine, & mea voluntate, per me fieri videtur; perindeque habetur, ac si per me fuisset factum, nulloque modo per tertium aliquem factum censetur, l. in ædib. §. quod filius. ff. de donat. Pari modo submissio tertiæ personæ, fraudem & metum non minuit, sed arguit Præses d. conf. 54. Sed de his latius Gozadin. conf. 19. Hypp. sing. 66. Decif. Cap. 1 holos. 399. Fulg. conf. 76. Affl. decif. Neapol. 149. agunt.

CAPVT XLIIII.

De custodia & periculo rerum, quæ arrestatæ fuerunt.

SUMMARIA.

- 1 Res quæ perit suo domino perit.
- 2 Apparitor de qua culpa teneatur.
- 3 Apparitor qui lecticas fregerat, fuit condemnatus ad damni refusionem.
- 4 Apparitor tenetur etiam morsus marium in rebus arrestatis præstare, quemadmodum & fullo in vestimentis.
- 5 Res arrestatæ si incendio pereant, An Apparitor teneatur.
- 6 Arrestum perperam faciens, si res arrestatæ perierint, obligatur debitori ad earum estimationem.
- 7 Impensa quales circa res arrestatas faciendæ sint.
- 8 Pecunias arrestatas si Apparitor consumpserit, quo pacto creditori arrestanti succurratur.

1 **E**T si secundum communem regulam vnaquæque res t̄ pereat suo domino. l. pignus. C. de pig. act. l. damnum. C. locat. & conduct. tamen si quis vel dolo malo, vel culpa atque ignauia circa res alterius versatus sit, periculum in eum transit, suoque iumento

iumento proprio malum sibi adfert, ex quo non nisi
 damni illati refusione & præstatione sese extricat, l.
 cōtractus, ff. de reg. iur. Et hinc facile intelligi potest,
 quantam curam & diligentiam Apparitor seu Seruiens
 adhibere debet circa res arrestatas, fideiq; ipsius cre-
 ditas ac commissas, utpotè qui t de dolo, culpa, & ne-
 gligentia tenetur, non solum debitori, si fortè ille so-
 luto debito, bona sua arresti vinculo exempta repe-
 rat, verum etiam creditori, pro cuius indemnitate ar-
 restata sunt, nullumque aliud promptius subsidium,
 debitore secundum conventionem non satisfaciente,
 aut pacta conuenta non adimplente, habet. Qua ratio-
 ne motum fuisse Senatum testatur Rebuffus ad consti.
 reg. tomo 1. de lit. oblig. art. 5. glo. 2. num. 5. vers. quar-
 to quod, & c. ut Apparitorem unum, t qui lecticas debi-
 toris fregerat, & per fabrum lignarium (ut oportuit)
 disjungi non curauerat, ad id quod intererat, condem-
 naret, ut l. lectos, iuncta l. sequent. ff. de peric. & com-
 mod. rei vend. Nam & ipse Vlpianus lib. 18. ad edictum,
 in grauiore casu respondit, magistratum si damnum
 iniuria dederit, Aquilia teneri: *Quia cum pecudes aliquis*
pignori cepisset, inquit, & fame eas necasset, dum non patitur ci-
baria eis adferri, in factum actio danda est. Idem si dum putat
 se ex lege pignus capere, non ex lege ceperit, & res tri-
 tas corruptasque reddat, dicitur legem Aquiliam
 locum habere, l. quemadmodum, §. magistratus, ff.
 ad leg. Aquil. Vnde & Ioan. Constantinus ad constitu.
 reg. artic. 183. versic. adde vnum notabile verbum, & c.
 ait, Apparitorem seu Seruientem tam stricte ad custo-
 diam rerum arrestatarum teneri, ut etiam morsus mu-
 rium t ad ipsum pertineat, & periculo ipsius fiat, non
 multo aliter, quam de fullone dicitur, quod si vesti-
 menta polienda acceperit, easque mures roserint,
 ex locato tenetur, quia debuit ab hac re cauere, l. i-
 tem quæritur, §. si fullo, ff. locat. l. 1. §. si rosæ tabulæ, ff.
 de bonor. possess. secundum tabul. quia cum hæc faci-
 le prævideri possint, inter casus fortuitos non nume-
 rantur: Ceterum an in id quod facere possint, an po-
 tius

tius in solidum condemnentur istiusmodi Apparitores, apud Paridem de Puteo disputatum esse video, in tract. de syndicatu, ad verbum, negligentia, ca. 1. num. 18. & 19. ad quem te remitto.

- ¶ Quid igitur † si domus Apparitoris vnà cum reb^{us} ipsis arrestatis, flammis exusta sit? Sanè nisi culpa eius appareat, domino peribunt, hoc est, debitori, adeoq; etiam creditori arrestanti, nulla aduersus non culpofum Apparitorem superest actio, d. l. pignus, & l. pignori, §. fin. ff. eod. tit. Existimat tamen d. loco, artic. 5. gloss. 6. in fin. Petrus Rebuffus, creditorem si † perperam arrestum facit, quia saltem per indirectum causā & occasio fuit, quòd res illæ in domum Apparitoris illatæ sunt, ac deinde perierint, ad earundem æstimationem debitori esse obligatum, vt per gloss. & alios, ad l. non omnis, §. si pupillus, ff. si certum petatur. per text. in l. Titius, & ibi Iason, ff. de præscript. verbis.
- ¶ Cautè etiam prospicere debet Apparitor, ne † inutiles sumptus in rem arrestatam impendat, sed cum iudicis potestate atque licentia omnia moderetur, Rebuffus tomo 3. in tract. de sequestr. artic. 3. glo. 1. ne pecunias alienas deglutire dicatur, quod multi facere solent, & ne etiam re vera multa perperam & sine discretione exponat, quæ nimis graue esset debitori aut creditori reddere, l. in fuudo, ff. de rei vindicat.
- ¶ Quod si verò † pecunias arrestatas deglutiāt & consumat, debitor quidem, pro magnitudine & quantitate eiusdem illius pecuniæ liberatus est. l. quæsitum, ff. de distract. pignor. sed improbus ipse Apparitor tenetur, quod d. loco artic. 77. in fin. ex Fabri sententia respondit Ioan. Constantinus: Sin autem soluendo non fuerit, iudex à quo constitutus & præfectus est, cautionibus tamen prius excusis, in subsidium tenetur, argum. l. 1. ff. de magistr. conuen. §. penult. Institut. de satisfd. Rebuffus d. loco, art. 105. gloss. 3. vers. est tamen differentia, &c.

Arrestum qua ratione relaxetur, vel
dissoluator.

S Y M M A R I A.

- 1 Soluione eius quod debetur, tollitur omnis obligatio.
- 2 Cautio de soluendo debito liquido & confessato, non liberat ab arresto.
- 3 Arrestum an per satisfactionem relaxetur, & num. 6.
- 4 Satisfactione tollitur sequestratio, & in possessionem missio.
- 5 Satisfactio qua arrestum solvatur, apud quem interponi debeat.
- 7 Satisfactio de iudicio sisti duntaxat, an in arresto relaxando sufficiat.
- 8 Cautio iuratoria an & quando sufficiat, & nu. 10.
- 9 Debitor quando incarcerari possit.
- 11 Satisfactio in arresto, quatenus se extendat.
- 12 Fideiussores idonei qui sint.
- 13 Iudex qui fideiussorem inidoneum admittit, post nominatores, in subsidium tenetur.
- 14 Fideiussores extranei, & pignora alibi sita, an sufficient.
- 15 Arresti usus & commoditas potissimum versatur in facilitate conueniendi debitorem.
- 16 Executio an sine nouo processu in fideiussores arrestati fieri possit.
- 17 Creditori quae sint obseruanda in cautione pro arrestato admittenda.
- 18 Fideiubens soluere id quod subductis rationibus debitor debet, non tenetur, si rationes non subducantur.
- 19 Arrestum dissoluitur per cessionem bonorum.
- 20 Litterae dilatoriae & quinquennales, quando arrestum relaxari faciant.
- 21 Arrestum an ob nullitatem euidentem & apparentem, parte non vocata relaxari queat.

HIS ita constitutis, ordo postulat, vt videamus quo modo & qua ratione arrestum dissolui possit, &† quidem in primis naturalis ac ciuilis

- ratio docet, solutione eius quod debetur extingui obligationem, eaque perempta & finita tanquam causa arresti cessante, ipsum arresti vinculum relaxari. §. 1. Institut. quibus mod. tollit. oblig. c. cum cessante, de appellat. Quo modo & in simili respondit Martianus retineri possessionem, donec soluta sit pecunia, d. l. si is qui bona, §. 1. ff. de pignor. & generaliter definit Iurisconsultus, quod si re integra fieret, in possessionem non mitteretur, id cum offertur, à possessione discedere debet, l. eum qui. 1. ff. de priuil. credi. Cautionem
- 2 verò interponere de t̄ soluendo debito, quod nunc liquidum & confessatum est, non sufficit. l. 4. §. ait prætor, ff. de re iud. l. quod si non soluere, ff. de pign. actio. l. item liberatur, §. qui paratus. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. sol. l. promissor, §. vltim. ff. de constit. pecun. quod pluribus legibus, rationibus & argumentis ostendunt. Bald. ad l. si rem, §. omnis, ff. de pign. act. & Tyraq. de vtroq; retract. §. 3. ad ver. A payer. glo. 3. nu. 14. cum seq.
- 3 Porro autē t̄ si debitor arrestatus, vel rerum detentorum dominus, ab initio neget debitum, statim arrestum dissoluitur præstita idonea cautione, de stando iuri in loco arresti, & iudicato soluendo, eligendoq; ibidem, quantum ad hanc causam attinet, domicilio, persona, seu res eius, utique relaxabitur, l. si fideiussor, §. fin. ff. qui satisfd. cogant. Iaffred. decis. 55. incip. arrestatus. D. Præses Nicolaus Euerardi consi. 102. incip. Venerabilis Domine. Felin. ad c. legebatur, de maior. & obed. Ioan. de Anania cons. 21. Iason ad d. §. fin. num. 17. cap. 2. de sequestr. possess. & fruct. Anchor. consi. 85. incip. Ex theoricis. Corneus consi. 136. incip. visis, col. 2. libr. 4. Rebuff. ad ordin. reg. tom. 1. art. 6. gl. 3. num. 55. facit etiam ad hoc l. si pecuniæ, ff. vt in poss. leg. l. si creditores, ff. de priuileg. cred. teneturq; actione iniuriarum, qui oblata & præstita idonea cautione, non relaxat debitorem, teste Panorm. & Fel. ad d. c. legebatur,
- 4 quæ res euidentem rationem habet, t̄ quandoquidem & sequestratio, & missio in possessionem per istiusmodi

modi satisfactionem siue cautionem tollitur, l. si fideiussor, §. fin. ff. qui satisfd. cog. l. senatus. ff. de offi. præf. vrb. l. si pupillus, §. fin. ff. de priuil. cred. l. i. §. iuret, ff. de collat. bonor. Cyn. ad l. vnic. C. de prohib. sequest. pecun.

Hæc autem cautio non apud † ipsum Apparitorem seu Seruientem, sed apud magistratum interponetur, qui arbitrabitur an sufficiens sit, nec ne, vt ait Raphael Cumanus cons. 157. incip. in causa Benedicti, colum. 2. versic. cum ergo. Neque refert, an ipse arrestatus caueat, an verò alius pro eo, vt ait Benedictus Curtius in lib. de arrestis amorum, post princ. Nam quemadmodum soluendo quisq; pro alio, licet inuito & ignorante, liberate eum, quia naturalis simul & civilis ratio suadet, alienam conditionem meliorem quidem nos facere posse, deteriore non posse, l. soluendo, ff. de neg. gest. l. solutionem, & l. si pro me, ff. de solut. l. Stichum, §. fin. ff. de nouat. Ita quoque multò magis arrestum relaxari debet, si quis alius, vel pro volente, vel pro ignorante caueat & fideiubeat.

Quod tamen dicimus † præstatione cautionis resolui arrestum, Quint. Mandos. in tract. de monitoriis, quæstio. 10. libro 3. restringit his verbis: Hæc tamen limitabis, nisi is qui de arrestari petit, obstinatè vel calumniosè differat, vel subterfugiat iusto iudicis mandato parere, vnde propter denegationem, subterfugium, vel etiam dilationem posset facile causæ vel negotio alicui detrimentum, vel quid sinistri parari: puta si quis arrestatus fuerit, ex quo materias seu articulos medio iuramento specificare recusauerit; vel iuramentum calumniæ subire noluerit, seu positionibus per verbum credit, vel non eredit, respondere, vel in aliqua causa examini se subijcere, vel in aliquo ex infinitis casibus, in quibus alicuius præsentia, vel actio requiratur, refractarius sit, tunc nullo modo de arrestabitur, imò contra ipsum iuxta facti contingentiam procedetur: Iura enim quoad fieri potest, fraudibus, malitijs, calumnijs, & contumacijs occurrunt, ad

l. si cui. ibi, per medias vias, ff. de seruit. l. in fundo. vbi glo. dat concordant. ff. de rei vend. c. i. de iud. Card. in Clem. i. in 3. not. de rer. permu. c. calumniam, de poen. cum vulgar.

7 Plerique tamen † versantur in ea opinione, vt existiment, duntaxat cautionem de iudicio sisti, non etiam de iudicato soluendo interponendam esse, si forensis aliquis recessurus, ratione debiti sistatur vel arrestetur. Angel. in l. si ab arbitro, ff. qui satisfd. cogant. & in l. nemo carcerem, superius sæpè allegata. Bald. ad l. fin. §. etsi præfatam, C. de iur. delib. & ad l. cum proponas, C. de bon. auct. iudic. possid. Fab. Angel. & alij ad §. sed hodie. Instit. de satisfd. glos. ad l. 2. §. si dubitetur, ff. de iud. latè Roder. Suarez declar. l. 2. foro II. libro 2. c. incip. vltèrius nota, nu. 4. tit. de los emplazamientos. si non debitum sit confessus. Quæ sententia ratione sua non caret: quia si persona debitoris vellet absque dolo manere in arresto, neque haberet alia bona, creditor deberet contentus esse cum persona eiusdem, vel eundem relaxare; & iura non astringunt aliquem ad maiorem cautionem vel fideiussionem dare, quàm ipse sit obligatus. Sed non habens vnde soluat, implet cum persona sua: ergo eiusmodi cautione dando satisfecit, etiam si non caueat de iudicato soluendo: Ideoque etiam satis erit, si fideiussores promittant, quod debitorem repræsentabunt, & Iudici exhibebunt, quoties ab eis fuerit petitum, aliàs soluent iudicatum: quod si non fecerint, tenentur ad totum debitum, & ad totum verum interesse, ad quod principalis tenebatur, & non habebitur ratio eius quantum petatur, sed quantum verè debeatur. l. 2. §. in fideiussorem. & ibi gl. ff. qui satisfd. cog. Roder. d. loco, c. incip. nunc oportune, num. 21. vers. quæro vltèrius, &c. Sed tamen quorundam mores hac cautione sola contenti non sunt, quos in eorum foro sequi oportet.

8 Hinc etiam † facile colligi potest, cuiusmodi ista cautio esse debeat, scilicet non iuratoria, sed datis fideiussoribus aut pignoribus: quia iuratoria cautio nõ dicitur

dicitur sufficiens, glo. in c. qua fronte, de appellat. &
 in c. ex parte, de verb. sign. & Clem. 1. de poen. Curt. in
 tract. de sequestr. quæst. 14. Ang. ad l. postquam, §. Impe
 rat. ff. vt leg. nom. caue. Soc. ad l. 1. ff. qui satisd. cog. Bal
 dus ad l. 2. C. de vsur. & fruct. leg. Ideoq; ad impediend
 um vel reuocandum arrestum minimè sufficit. Spec.
 de seq. poss. §. 1. vers. sed pone, D. Ant. & Abb. in c. 2. eo.
 tit. Bald. Ange. Imol. ad l. filiusf. §. diui, ff. de leg. 1. Dd.
 ad l. fin. C. de ord. cognit. & ad l. si constante, §. quoties,
 ff. solut. matr. & ad l. 2. C. de debit. ciuit. lib. 10. Quem
 admodum in simili, vbicunque hæres non vult aut non
 potest satisfacere de soluendo legato adueniente die,
 mittitur legatarius in possessionem, nec auditur hæ
 res cautionem iuratoriā offerendo, d. l. filiusf. §. idē
 Princeps. Quod etsi primò Roderi. d. loc. in initio tit.
 7. dixisset esse contra ius commune, postea tamen, me
 lioribus rationibus motus in c. incip. sed attende, nu.
 8. dicit esse secundum ius commune, quod ex Fabro, la
 tē eum articulum in §. is quoque. Instit. de act. tractan
 te, fuisse videtur. Et sic tandem si satisfacere non possit
 debitor, non solum pro principali debito, verum eti
 am pro expensis litis, teste Rebuffo d. tract. art. 16. glo.
 10. non dimittetur, sed propter inopiā suam vel carce
 ri vel custodiæ tradetur; Ad quem t̄ carcerem tunc de
 mum perueniendum est, quando aliud remedium non
 competit, §. quid autem, in auth. de fideiussor. Roman.
 confi. 241. Alex. confi. 139. lib. 2. Qua de re latius quoque
 tradidit Fel. in c. quo ad cōsultationē, de re iud. quod
 & vsus probat, & plurib. firmat Roder. d. loc. c. incip.
 sed attende, nu. 7. Nisi tamen t̄ is qui arrestatus sit, est
 egregia persona, aut multum nobilis, cuius iuramen
 to stari possit; nam & aliās regulare est, quod istiusmo
 di personis ciuitas pro carcere detur, fideique illorū
 credatur, & iudex hoc faciēs, nulla ratione culpāri po
 test, etiam si statutū, aut lex de debitore in carcerē con
 iiciendo loquatur. Ange. ad l. nullus, C. de exhib. reis,
 Cur. col. 52. & alij ad l. admonendi, ff. de iureiur. Odo
 fredus ad l. 1. §. fin. C. de custod. reor. Alberic. ad l. 1. ff.

eodem, Lucas de Penna, ad l. quoties, C. de dignit. lib. 12. Angelus rursum ad l. penul. ff. quod metus caus. Ias. ad l. si pecuniam, §. ult. in fin. ff. de condict. ob causam. Catel. Cotta in suis memorabil. ad verb. carceres, & omnium elegantissimè ac fusè Ioan. Neuizan. cons. 52. num. 22. & Tyraquel. in lib. de temper. poen. causa 31. & causa 51. cum aliis multis, ad quos breuitatis causa te remitto. Et quamuis aliàs de iure communi non teneatur † satisfdare, si possideat multa immobilia, l. sciendum, ff. qui satisfd. cog. qua de re plurima ad propositum cumulat Roderi. d. loco, c. incip. Hæc lex situata est, vsus tamen forensis ad relaxationem arresti vltèrius postulat, quod etiam nominatim illa bona obligentur, & hypothecæ subijciantur, quò facilius meliusq; creditori sit prospectum, & quia non solum ad securitatem debiti, sed ad facilitatem conueniendi, arrestum moribus nostris pertinet.

- 13 Quod si fideiussoribus datis relaxari arrestum velit debitor, † certè non omnes idonei erunt; Nam vt vnus ex multis tradit Rebuffus, aliorum traditiones referens, ad const. reg. tom. 1. de sent. execut. art. 1. glo. 16. nu. 17. religiosi, vsurarij, clerici, scholares, prodigi, cõfiliarij Principum, procuratores, leues & molesti homines, non sufficient, ne lis ex lite nascatur, & dum vnam litem euadere conamur, incidamus in plures, & qui ante cum simplicioribus egimus, nunc cum dolo- sis metuendis, & maiestate sua difficilibus ad conueniendum agamus. Ripa in c. cum N. de consti. num. 117. l. 4. §. si ex conuentione, ff. de re iudi. Boerius 315. Tum etiam hi fideiussores bona immobilia possidere debent, saltem pro quantitate debiti, vsurarum, & expensarum litis, gloss. ad d. l. si fideiussor. & in authent. de exhibend. reis, §. suscepto. l. quos nos, §. 1. de verbor. signific. l. 1. ff. in ius vocat. vt eant. Et hoc est quod ait Iason ad l. si constante, ff. solut. matrimo. quod fideiussor de iudicio sisti, vt dicatur idoneus, debet habere tantum in bonis, quantum ipsa causa valet. Si samenten possideat fideiussor immobilia reperiri nõ possit,

fit, sufficiet in subsidium fideiussor multis mobilibus diues, quæ facile occultari, subuerti, aut auferri non possunt. Ange. ad d. l. si fideiussor. Faber ad d. §. sed hodie. Doct. ad d. l. 2. Ideoque mercator multa mobilia possidens, sed intricatus ære alieno, nō esset idoneus, quia bona non dicuntur, nisi ære alieno deducto. Roderic. d. loco, num. 14. cum sequen. & Angel. ad d. l. sciendum. Et si aliquis possidet bona immobilia in loco periculoso & obiecto euidenti periculo maris, non censebitur idoneus esse. Bartol. ad l. 2. §. 1. ff. solut. matrimo. & ad l. 3. §. fina. ff. de liberat. legat. sicut nec fructuarius, qui præter vsumfructum nihil habet: nisi esset vsusfructuarius tam magnus & pinguis, vt cessare faceret omnem præsumptionem, teste eodem Roderico d. loco, num. 271. Quid enim si pro debito centum aureorum fideiubeat is, qui mille in vsufructu habet? Quid si dies vsusfructus cessit? Quid si vsusfructuarius omni ære alieno solutus sit? Sed vt omnia hæc ex multis causis variari, & pro qualitate rerum ac personarum, æqua vel iniqua videri possunt, benigniore sententia receptum est, ea religioni & sapientiæ Iudicis esse relinquenda, vt not. Doct. ad d. l. sciendum. l. arbitrio. l. si fideiussor. Hippol. ad l. quæstionis. ff. de quæst. Faber ad d. §. sed hodie. soletque Iudex decernere fideiussorem recipiendum esse, eundemque recipere, si idoneum reperiatur, quantumcunque parte aduersa, quæ nunquam contenta foret, reclamante. Periculosum est tamen Iudici partem non audire, quia si † fideiussores sunt inidonei, ipse Iudex post nominatores & certificatores, in subsidium tenetur, l. cum ostendimus. ff. de fideiuss. tutor. quod & Rebuffus per sententiam Senatus confirmatum fuisse asserit, Tomo 1. de senten. execut. art. 1. glo. 16. Quod si tamen non opponatur aduersus fideiussorem de illius inhabilitate aut insufficiencia, sufficiet, vt ait Iason, ad d. l. si fideiussor, num. 4. sicut & si creditor semel non idoneum accepit, sibi imputare potest, & alium postea dari, nō recte postulat, l. 3. ff. de fideiussio. d. l. si ab arbitro. Alexand. consil. 60.

lib. 5. Aliud est si tempore quo acciperetur, idoneus erat, & postea desinat idoneus esse: quia quæ de nouo eueniunt, nouo auxilio egent, l. de ætate. §. ex causa. ff. de interrog. act. l. si hominem. ff. mand.

14

Illud quoque in consideratione habendū erit, quod fideiussores & pignora pro cautione data minimè sufficiant, nisi imperio Iudicis illius loci, in quo arrestatio facta fuit, coërceri possint. Paris. consi. 99. num. 38. li. 3. Nam si debitor vel extraneos fideiussores, vel pignora alibi sita, obligare, aut Hypothecæ supponere velit, non est audiendus, l. fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisda. cog. & ibi Ias. nu. 8. vers. puto contrarium. Ang. ad d. l. sciendum. §. 1. Faber in d. §. sed hodie. & in §. si verò. Insti. de satisd. nu. 9. vers. credo. quippe quod sic deterior fieret conditio creditoris, propter difficultatem fideiussores tales excutiendi, vel pignora illa prosequendi, cum tamen in tali conueniendi facilitate, vltus atq; commoditas tarrestri potissimū versetur: absurdumque esset, ad hoc creditorem cogi, vt debitorem quem præsentem habet, dimittat, & ad difficultatem alibi prosequendi pignora, vel fideiussores se astringat. Etenim sicut multum refert quo loco debitum soluatur, & recipiatur: vnde qui plus loco petit, in poenam legis incidit, §. plus autem. Institu. de act. quia scilicet, vt ait Iustinianus, vtilitatem quā habet promissor adimit: Ita quoque non parum refert, quo loco debitum exigatur, & cum improbo fideiussore, aut pro re pignori tradita, litigetur. Et quamuis Bart. cuius semper ferè æquæ & benignæ sunt opiniones, cum nonnullis alijs, existimet ad d. l. si fideiussor. §. possessor. hoc non esse verum, si in loco omninò vicino illa bona mobilia existant: tamen Baldi, Aretini, Fulgosij, Iasonisque sententia, directò illi contraria, & vsu, & moribus populi magis recepta atque probata videtur, glo. in l. fin. C. de princ. agent. in reb. lib. 12. Quod nō ita præcisè intelligi velim, sed quod sufficit ea imperio magistratus illius loci esse subiecta, & coram eodem euinci posse: quod ex multis alijs pulchrè
& late

& latè explicat Roderic. d. c. incip. Vltèriùs quæritur, quem omninò vide.

Isti verò fideiussores † tenentur soluere sine nouo 16
processu, executioque in eos fieri poterit: Ea enim est
fideiussionis istius natura & conditio, vt censeantur
fideiussores vnà cum principali debitore esse còdem-
nati, l. fina. C. de vsur. rei iudic. l. i. ff. iudi. sol. gloss. ad
c. r. de iureiuran. lib. 6. adeò vt cùm ferenda sit senten-
tia contra debitorem, citari non debeat, quia iudici-
um cum ipsis non agitur. Bald. ad l. duobus. §. qui iura-
uit. versic. igitur. ff. de iureiur. licèt tamen indirectè,
& per consequentiam quandam hæc sentētia ipsis no-
ceat: qua de re apud Bartol. ad d. l. r. apud Odofred. ad
d. l. 2. C. de vsur. rei iudic. & latius apud Tiraq. in tra-
cta. res inter alios acta, & c. videre licet. Nec obstat,
quòd fideiussor posset habere aliquas exceptiones,
quas non habuit debitor: quia, vt idem Bart. ibi testa-
tur, in ipsa executione summarie de ijs cognosci pote-
rit. Potest tamen fideiussor id quod soluit, illicò a de-
bitore repetere, etiamsi arrestatio fuit iniqua & iniu-
sta, neq; potest ipsi obijci, quòd ea de re aduersus cre-
ditorem arrestantem non excepit, nisi tamen ipsemet
occafio & causa fuerit arresti malè atq; perperā facti.
Qua de re apud Matth. de Afflict. decis. Neapol. 149.
incip. In causa magistri, nu. 4. vers. tamen fuit dictum.
latius videre licet.

Nonnulla verò sedulò obseruanda sunt creditoribus
† arrestum procuranti, in hac cautionis materia: quo- 17
rum primum est, vt fideiussores à debitore præsentato-
s, faciat solemniter per stipulationem se obligare:
& hoc ad euitandam disputationem, quæ est inter Do-
cto. in Clem. r. de procurat. Nam licèt D. Card. nu. 6.
expressè ibi decidat, quòd si aliquis est arrestatus, &
cupit sub cautione relaxari, & offert fideiussores su-
per eo quod ad requisitionem Iudicis, aut aduersarij
reuertetur, quòd tales fideiussores obligātur, etiamsi
solū fuerint præsentés, cū veluti fideiussores actis iu-
diciarijs inscribātur & taceant, per l. cùm ostēdimus.
§. si. ff.

§. si. ff. de fideiuss. tutor. eandemque sententiam sequi videantur Bonifacius ibi, num. 31. & Ancha. nu. 4. in 4. notab. Contrarium tamen sentire videntur & Ioan. de Imol. ibi, num. 19. & Bart. ipse in d. l. cum ostendimus. qui decisionem illius legis existimant extra casum fauorabilem pupillorum, de quo loquitur, vel ad fideiussores, qui patiuntur se inscribi presentes & tacentes pro captiuo relaxando ad tempus in materia criminis non extendi, quasi tunc agatur de fauore Reipublicæ, quæ pupillis æquiparatur, l. rem publicam. C. de iure reipub. & quod alias regulariter fideiussor non obligatur, nisi per stipulationem, l. blanditus. C. de fideiuss. Stultus verò est qui se opinionum periculo exponit. Secundum est, quod si tales fideiussores † promittant soluere creditori omne id & totum, quod apparebit ipsum debitorem sibi debere, collectis rationibus & subducto calculo cautus sit creditor arrestari procurans, vt subducatur calculus cum debitore viuentem: Nam si moreretur talis debitor, antequàm rationes essent conclusæ, & calculus subductus, fideiussores non tenerentur, sed essent liberati, vt notabiliter decidit Hippol. de Marsil. singu. 304. incip. Animaduertant creditores. per text. in l. qui Romæ. §. Augerius. & ibi Ias. & Castr. ff. de verb. oblig.

- 18
- 19 Tertio relaxatur † arrestum per cessionem bonorū, per quam & carcer evitari solet, l. fin. C. qui bon. ced. po. Bal. consi. 424. incip. Ad euidentiam. lib. 4. & ad l. 1. C. d. tit. Bart. ad l. 1. ff. eo. tit. si modo in his casibus versemur, in quibus cessio illa bonorum, quæ finibus suis restricta & limitata est, locum habeat. Iason & alij ad §. fin. Instit. de act. Socin. in reg. 48. incip. Cessio. Rebus fus de senten. execut. art. vlt. glo. 1. num. 21. Quod cum fit, tenetur debitor bona quæ tunc habet omnia, creditori dimittere, glo. in d. l. penul. Panorm. inc. Odoardus, de solut. his solis, quæ ad necessitatem vestien- di pertinent, exceptis. Quo modo & inuictissimus olim Princeps noster Carolus V. August. anno 1541. die 28. Nouembris statuit, cedenti bonis, non nisi lectum vnum

vnus cum suis ornamentis, item ex singulis rebus mobilibus non preciosis, vnā esse duntaxat miserationis gratia relinquendam: Satisque erit debitorem in carcerem missum ad petitionem vnus creditoris tantum, hoc beneficiū cessionis impetrasse, quippe quod cessio tunc facta, & hoc pacto impetrata, ceteris creditoribus præiudicat, l. 4. & ibi Doct. ff. de cess. bono. Salic. ad d. l. i. num. 4. Guido Pap. consi. 124. num. 7. Didacus Couar. lib. 2. var. resol. cap. 1. num. 5. Interim verò dum litigatur, an cessionis beneficio gaudere debeat nec ne, in carcere detineri debet, & (quod est amplius) existimat Aufrer. decis. Capel. Tholos. 28. executionem lite pendente aduersus eum fieri posse, nisi pro certo sciat Iudex, nulla bona ipsum habere. Sed hanc Aufrerij sententiam quidam non probant, ne indulto Principis præiudicium fiat. Quod si in carcere existens, debitoque probato, aut confessato exire nolit, fieri etiam potest vt inuitus & ex causa ad id cogatur: quid enim si improbus nebulo, valido & vasto corpore, ex mera malitia illic manere velit? Sanè Rodericus titu. De los gouiernos. c. incip. Quæro tertio, non esse hoc illi permittendum, ait: Qua de re abundè superiùs diximus.

Idem quoque † dicendum videtur de literis dilatorijs & quinquennialibus, quia tempore illo dilationū pendente, nihil est inhouandum, sicut & in appellatione fieri solet, c. non solum. de appel. libr. 6. Quæ tamen literæ, quando de dote vxoris repetenda: de causis alimentorum quæ nullam dilationem patiuntur, l. si longius. §. fin. ff. de iudic. de debito coram magistratu recognito: de causa Principis, aut de aliqua alia simili agitur, vires non habent, quod Tomo 2. in tracta. de dilat. liter. artic. 2. gloss. vnic. fol. 88. latiùs explicat Rebuffus, magnæque pars eorum ex d. Constitut. Caroli V. Imper. dependet. Et cum debitores, hac dilatione pendente, congrua securitate gaudere utique debeant, c. si. de treug. & pace, l. vnic. C. de priuileg. vrb. Constantinopolit. lib. 11. adeò quod prehensio postea atten-

attentata reuocetur. Boër. quæst. 296. incip. Princeps
 & debitor fideiussores de se præsentando dare non te-
 neatur: Ita & relaxari quoque debet, eidemque rela-
 xationi si pertinaciter resistat creditor, ad id quod in-
 terest, & in expensas litis condemnatur, argum. eius
 quod not. Bald. ad l. per diuersas. q. 15. C. mand. Rebuff.
 d. loco, art. 1. glo. 1. in fi. Quin etiam vt plenissimum ef-
 fectum sortiantur hæc beneficia, hac dilatione pen-
 dente, nec vsuræ current, nec id quod interest præsta-
 tur, l. nō solūm. 2. §. illud. ff. de liber. leg. Alber. & Dd.
 ad l. quoties. C. de precib. imperat. offer. Interim ta-
 men de soluendo debito, tempore illo adueniente, ca-
 uendum est, l. vniuersa. C. d. tit. & notat Guido Pap. q.
 109. incip. rescripta, idque (vt d. sua constitutione ca-
 uit Imp.) post literarum illarum impetrationem in-
 tra mensem: non enim literæ illæ incipiunt currere à
 tempore præsentationis, sed à tempore datæ & impe-
 trationis, earum duntaxat, c. eam, de rescript. c. 2. & c.
 dilectus, de decim. c. si propter. de rescript. lib. 6. & vt
 adijcit Guido, ad futuros creditores nō extenduntur,
 argu. l. Aurelius. §. Titius. & ibi Doct. ff. de liber. leg.
 neque ad impediendam executionem sententiæ in Par-
 lamento latæ sufficiunt, idem Guido q. 97. Quod ego
 intelligo, nisi de mente contraria Principis plenè con-
 staret, iuxta ea quæ not. ad l. item si verberatum. ff. de
 rei vend. & in c. omnes. & c. ecclesia. de constit. Postre-
 mō, † si arrestum nulliter fuit positum, debet etiam
 parte non vocata relaxari, si modò ea nullitas euiden-
 ter appareat, neque excusari possit, vt colligitur ex
 his quæ notat Zasius ad l. de vnoquoque. ff. de re iudic.
 Sed eam viam ingredi non est satis tutum.

CAPVT XLVI.

Arresti resolutio cuius auctoritate fiat.

SYMMARIA.

1 Apparitor solus non habita licentia Iudicis, arrestat hodie
 periculo creditoris.

2 Appa-

- 2 Apparitor solus debitorem non potest relaxare.
 3 Arrestatus an à Iudice relaxari possit, parte non vocata.
 4 Index delegatus etiam officio finito relaxat debitorem.
 5 Procurator qui ex speciali mandato sui domini aliquem arrestavit, absque simili mandato eundem relaxare non potest.

TAmetsi moribus nostris receptū esse diximus, †
 suprà cap. 19. licere Apparitori nō expectata iudicis auctoritate vel licentia periculō creditoris, debitorem sistere vel arrestare, si non altiori aliquo loco constitutus, & excellenti aliqua dignitate decoratus fuerit: relaxare tamen & remissis vinculo-
 rum acerbitatibus, sine Iudice eum dimittere atque absolvere non potest. Bart. Alex. & alij ad l. neque. §. r. ff. de in ius voc. & expressē Roderic. Suarez, in decl. l. 2. for. ll. lib. 2. tit. de los gouiernos. circa fin. vers. inci. Et tenebis semper menti, nu. 54. Nam & Iulius Paulus de custo. reor. Si quos, inquit, ex ijs qui in carceribus sunt, celeriter, & sine causa solutos à magistratib. cognoueris, eos vinciri iubebis: & ijs qui soluerint multam dices, l. ne quis. ff. de custod. reor. Quo responso generalem consuetudinem, probari respōdit Ang. ad d. l. neque. quòd † Apparitor, non habita prius à Iudice licentia, acceptoq; testimonio, quod veteres *Bulletā* 2
 vocant, debitorem non dimittit: quippe quòd maiestas & reuerentia carceris, non ex iudicio & potestate privati alicuius Apparitoris, sed à iurisdictione suprema Iudicis, tāquā ministri legis & Principis, dependet. Vnde & ipse debitor, vt relaxari possit, officium Iudicis implorare debet. Bart. & alij, ad l. r. §. per hanc. ff. de rei vendi. Et hæc quidē ea ratione cōsistunt, quam postea latiùs sum dicturus. Quòd si creditor ipse nondum satisfacto debito, relaxationi resistat, res dubitatione caret: quia cū Commentariensis sit loco depositarij, vt superiùs dictum est, sequitur ipsum debitorem, veluti rem depositā, alteri quā creditori, tāquā depositario, reddendum aut dimittendum, sine causa legibus probata, non esse, si bona
fides:

fides. ff. de positi. Paris in tracta. de Synd. ad verb. Carcer, cap. 5. circa princ. Qua ratione respondent nostri, etiam à Iudice relaxari debitorem non posse, nisi citato & vocato creditore. Bald. consi. 424. lib. 4. secundū antiquam impressiōem, & ad c. i. in 1. lect. de Iudic. præterquàm si aut de facto & notoriè iniquè in carcerem coniectus esset, aut omninò ac dilucidè constaret nihil eum debere. Barbat. ad d. c. i. Ioan. Bernar. Diaz, regu. 69. Quibus casibus absque vlla interlocutione relaxari debet. Alex. consi. 179. lib. 1. l. nullus. in fin. C. de exhib. reis non solūm † à Iudice ordinariò, verūm etiam à Iudice delegato, & officio suo perfuncto. Roma. consi. 320. Eodem etiam modo existimo procuratorem, qui ex speciali † mandato domini sui aliquem arrestari fecit, absque simili mandato eum relaxare non posse: Nam vt ait Iulius Paulus: Ignorantis domini conditio deterior per procuratorem fieri non debet: nisi cū in rem suam datus est, l. ignorantis. & ibi glo. ff. de procur. Et cū ex hac arrestatione ius domino quæsitum sit: non potest hoc sine ipsius facto ab eo auferri, l. id quod nostrum. ff. de regu. iur. & in quodcunque mandatum, potestas donandi vel remittendi non venit, l. mandato. l. procurator tutorum. ff. de procur.

CAPVT XLVII.

Arrestatus ex duabus causis, quarum altera tantū probata est, an relaxari debeat.

SYMMARIA.

- 1 Plus petens re condemnatur in expensas, damna & interesse, & Reus absoluitur.
- 2 Fieri quod potuit vno modo benè, si fiat alio modo malè, non subsistit.
- 3 Ferendus nec iuuandus est, qui se in necessitate posuit.
- 4 Duo vel plura quando requiruntur ad actum, vno deficiente actus corrūit.

- 5 Utile per inutile an & quando vitietur. & 10.
- 6 Quantitate minore probata quàm fuerat petiitum, an sequi debeat condemnatio.
- 7 Causam vnā ex pluribus propositis esse veram sufficit.
- 8 Iudex videns ex mala causa actum esse, & bonam, ex qua agi potuit, in actū relucere, non debet reum absolvere.
- 9 Reus ad minus condemnatus, quàm fuit petiitum, tenetur nihilominus ad expensas.
- 11 Summam minorem inesse maiori, quomodo sit accipiendum.
- 12 Plus petere re, quando quis dicatur.

ACCIDIT subinde, quòd creditor personam, aut res debitoris sui arrestet ex duabus causis, veluti quia debet ei centum ex mutuo, & ducen-
tos florenos ex emptione panni. Quæstio est igitur, an altera ex his causis non probata, debitor aut res eius relaxari, & arrestans in expensis condemnari debeat?

Et sanè videri posset quòd sic, Primò, quia t̄ creditor qui plus re petit, sicuti iste ex vna causa petit arrestū, ex qua non debetur, in expensas, dāna, & interesse condemnatur, adeoque reus absolvitur, §. & hæc. Insti. de act. c. vnic. de plus petit. & l. i. C. de plus petit. & Host. in sua summa. co. tit. §. quæ poena. dicit apertè quod iudicium & petitio non procedit.

Secundò, quia id quòd t̄ potest fieri vno modo bene, si fiat alio modo malè, nocet: nam collatio beneficij facta ex capite incongruò, non sustinetur ex capite congruo, c. ex parte. de concess. præben. Roman. cons. 335. incip. circa primum. Et si maritus egit nomine vxoris, non tanquàm coniuncta persona vt potuit, sed tanquàm procurator eius, & postea non appareat de mandato, iudicium non sustinetur ex capite coniunctionis personæ. Idem Roman. cons. 466. Iason ad l. maritus, nu. 7. C. de procurat.

Tertiò, quia nō est t̄ ferendus is qui se nimium constrinxit, & posuit se in necessitate, l. si fideiussor. ff. qui satisd. cogant. sicut fecit iste, qui vnā tantum causam

Q proba-

probare potuit, & tamen ad duarum causarum probationem se coarctauit, sciens vel scire debens, quæ paria sunt, l. quod te. ff. si cert. peta. quod actor præparatus ad iudicium procedere debet, sicut miles armatus ad prælium, vt notat Alciat. ad l. r. C. de eden. & quod mala electio in actionibus præiudicat, l. in hæredem. §. eligeré. ff. de tribut. act.

4 Quartò, † quia quando duo vel plura requiruntur ad actum, vno deficiente totum corrumpit, l. vlt. §. ait lex. ff. de diuort. l. si quis ita stipulatus. & ibi Bar. ff. de verbor. oblig.

5 In contrarium † tamen videtur esse veritas. Primò, quia secundum vulgatum iuris axioma, Vtile per inutile non vitiatur, c. utile. de reg. iur. in 6. & ideo, inquit Cynus, ad l. r. quæst. vlt. C. de litiscont. probata † minori quantitate quam fuerit petitum, potest & debet sequi cõdemnatio in parte probata. Quam tamen Cyni sententiam, omninò sequi & pro indubitata affirmare non ausim, propter ea quæ scribit Salice. ad l. mora. nu. 10. in fi. ff. de vsur.

7 Secundò, quia † quando vna causa ex pluribus propositis vera est, hoc sufficit: Nam si in sententiâ expressa est vna causa, sed ea quidem falsa, sufficit aliam, quæ etiam expressa est, esse veram, vt sententia sustineatur, l. Titianus. ff. quod cum eo, & §. si talis. in auth. vt cum de appel. cognos. etsi in appellatione fuerint expressæ plures causæ, sufficit vnâ ex illis probare, c. exhibita. de iud. c. iam dudum. de præbend. Panorm. in c. cum causam, in fi. de appel. Et regula quæ est, quod cessante causa cessat etiam effectus, c. cum cessante, d. tit. de appel. non habet locum quando vna tantum ex pluribus causis cessat, & altera nõ cessat, l. si non lex. ff. de hered. instit. Tyraq. latè in lib. cessante causa, limitat. 22. Et vna tantum ex rationibus legis correctâ, lex ipsa non ideo correctâ esse censetur, glo. & Imol. ad l. tam is. ff. de donat. caus. mort.

8 Tertio, quia † in fortioribus terminis existimant nonnulli, quod si iudex videt ex mala causa actum esse,
& ex

& ex alia bona causa ex actis relucente agi potuisse, nõ debet Reum absolueret. Iason & alij, in §. omnium. & in §. curare. Inst. de action.

Neque obstant ea quæ in contrarium sunt allegata: Nam ad primum responderi potest, quod etiam hic condemnabitur arrestari procurans in expensas, si arrestatus aliquas facere debuit, ratione illius causæ nõ probatæ, quas alioqui facturus nõ fuisset, veluti in deducenda iniustitia illius causæ, & probationibus eo pertinentibus, qui respectu illius est victor, & sic aduersarius debet illi condemnari in expensas, l. sancimus. l. properandum. C. de iudic. Et quod etiam declarari debet, arrestum malè & iniquè esse factum, si arrestari procurans fecit debitorem, aut res eius arrestari pro centum, cùm tamen non debeantur sibi nisi quinquaginta vel sexaginta. Sed si fecit eum arrestari pro vna summa centum florenorum ex mutuo, & pro alia summa ducetorum florenorum ex causa venditionis, aut simili, & sic pro summis, obligationibus & actionibus diuersis, nihil inter se commune habentibus, aut à se inuicem dependetibus, certè eo casu videtur esse dicendum, quod aliud est plus re petere, aliud ex diuersis causis, quarum altera probata non est, aliquem arrestare aut detinere. Quia qui in vna summa, aut quantitate plus re petit, videtur vnum præcisè petere, & in eo præcisè persistere: At qui ex diuersis causis petit, respectu singularum, videtur singulare iudicium instituere, & proinde nunc habetur, atque si diuersi creditores, quorum alter creditum suum probaret, alter non probaret, debitorem, aut res eius arrestari fecissent. Quo casu arrestum respectu probantis declaretur iustum & legitimũ, respectu verò alterius, iniustum & perperam factum. Et certum est quod respectu causæ probatæ & veræ, arrestatus, aut dominus rei arrestatæ, est temerarius & caluniosus litigator. Sicut & in simili cõtra gl. in c. præsentium. in verb. sigillatim. de testib. libr. 6. & alios in c. cùm omnes. de constit. tenet Rebuff. ad ord. reg. tom. 3. tit. de expensis.

num. 21. quod quando reus victus est & condemnatus, etiam si plus fuerit petitum, & ad minus condemnatum, tenetur t̄ ad expensas, quia est temerarius litigator in eo quod debet, si non offerat, l. eum quem temere. ff. de iudic. dicens eam opinionem in Curijs Franciæ obseruari. Et pro hac distinctione facit, quod in rebus t̄ indiuiduis vtile per inutile vitiatur, l. i. §. illud. & §. Trebatius. ff. de aqua quotid. & æsti. l. si ego. ff. de iniusto testam. sed in rebus diuiduis aut separabilibus obtinet prædicta regula locum, quod vtile per inutile non vitiatur, etiam in eadē parte seu membro, l. sancimus. §. si quis autem. C. de dona. l. pecuniæ. l. placuit. ff. de vsur. Tiraq. de retract. conuent. ad fin. tit. nu. 143. Quia ita est in proposita facti specie: Nam cum arrestari procurans fundat arrestationem suam super summa maiore quam ei verè debetur, fundat se super re non quidem natura sua indiuidua, cum summæ seu quantitates pecuniæ recipiunt diuisionem, l. quidam. ff. si cert. pet. sed super re quæ opinione & voluntate eius fit indiuidua, quia indiuisim petit totam summā, nec parte illius vult esse contentus, & super tota litē contestatus est. Sed qui arrestat debitorem ex diuersis creditis, proponit res, & natura sua diuiduas, & quas ipse arrestari procurans diuersis medijs exigit, videlicet propter mutuum, & propter venditionem, quæ inter se nihil habēt commune: Et si vrgeas quòd t̄ minor summa inest maiori, l. i. §. si stipulanti. ff. de verb. obli. quod plus in se continet, id quod minus est, c. plus. de reg. iur. lib. 6. quod in toto pars inest, l. in toto. ff. d. tit. quod totum petens, quamlibet eius partem petere dicitur, l. si quis cum totum. ff. de excep. rei iudi. & quod proinde creditor qui fecit arrestari debitore pro centum, quæ fortè non debebat, ille etiam quinquaginta quæ verè debebat petisse videtur, vt sic actus qui non potest valere in eo quod plus est, saltem in eo valeat quod min⁹ est, vt sic accipiatur interpretatio, per quā petitio valeat, l. quoties. ff. de reb. dub. cum nemo præsumatur elegisse viam, per quam petitio sua subuertatur.

tur, l. 3. ff. de testamen. milit. Responderi potest, quod hæc omnia quidem vera essent, nisi ex apertis verbis actoris, siue arrestari procurantis appareat, quod minore summa non est contentus, & sic in re clara non est locus coniecturis: Ideoque est quod in d. l. 1. §. si stipulanti. ff. de verbor. obligat. summa minor non est in maiore ad confirmandam stipulationem, quia stipulans non vult esse contentus minore, sed voluit stipulari maiorem summam, in quam promissor non consensit. Sic & Salic. l. mora, num. 9. ff. de vsur. Si inquit, peto centum, quæ mutuavi, vel deposui, vel quæ dico mihi legata, & verè nō fuerunt nisi quinquaginta, hæc quinquaginta non sunt pars de centum, sed debitum per se: quia mutuum, vel depositum quod peto, dico finem recepisse in centum: sed quod verè mutuum aut depositum, aut legatum fuit, recipit finem in quinquaginta, & sic non fuit pars illius. Ponderat ergo Salicetus præcipuè intentionem agentis, an velit se figere in maiore summa, vel in minore: & nisi ita dicatur, nunquam t̄ dicetur aliquis plus re petere, aut in poenam plus re petētis incidere: Nam semper ad evitandam & condemnationem & expensas, posset dicere se etiam de minore summa intellexisse, quod esset absurdum, videreturque lex non rebus, sed verbis esse imposita, contra l. 1. & quæ ibi notantur per Doct. ff. quod quisque iur.

12

Secundum quoque argumentum in contrarium adductum non mouet, quia hic benè facta est arrestatio, eo modo quo benè fieri potuit: & quoad vnā causam, in ea arrestari procurans non errauit. In cōtrario autem is qui egit in vniuersum errauit, & nihil benè fecit, licet alio modo licitè agere potuisset, aded in maiore culpa est, qui nulla ex parte id quod egit, eo modo quo egit, iustificare potest.

Et ad tertium argumentum quod attinet, utique verum est quod non est ferendus arrestari faciens, qui se nimium coarctauit, & propterea in expensas, si quæ eo nomine plures factæ sunt, condemnari debet:

quod satis abundè superiùs dictum est, cùm regulari-
ter non nisi in illas victus victori condemnetur, d.l.
properandum. & l. sancimus. C. de iudic. Et quamvis
quando plura ad actum vnum requiruntur, vno defi-
ciente, reliqua corruunt, id quod in quarto argumen-
to proponitur, hic tamen ad arrestationem non plu-
ra simul necessaria requisita fuerunt, sed vna sola cau-
sa per se sufficit, ad debitorem arrestandum, quæ pro-
bata est.

CAPVT XLVIII.

An debitor inuitus in quacunque iudicij parte
oblatam relaxationem arrestari procuran-
rantis, acceptare debeat.

SUMMARIA.

- 1 *Liti cedens, solùm in expensis condemnatur.*
- 2 *Liti renunciatus non propriè dicitur succumbere.*
- 3 *Renunciatio vnius actionis propositæ, an & quando fieri pos-
sit, cum protestatione, saluo iure proponendi aliam. & 5.*
- 4 *Instantiæ an & quando renunciare liceat, nisi etiam renun-
cietur liti & causæ. 6. & 7.*

QUOD si creditor qui sub prætextu certi alicu-
ius debiti alium arrestari fecit, eoq̃ue nomine
iudicium cum eo suscepit, in medio litis expen-
sas soluere, & personam arrestatam relaxare velit, ar-
restatus verò, & vsque ad finem litis in arresto mane-
re malit, & se id iure facere contendet, dubitationem
aliquam habere videtur: quia † is qui cedit liti, so-
lùm in expensis condemnatur. Bart. in l. postquam liti.
C. de pact. & in auth. contra, qui propriam, in 2. notab.
C. de non nume. pecu. & præsumpta temeritas, in qua
eouſque fuit, l. eum quem. ff. de iud. videtur per earum
expensarum solutionem, satis puniri, maximè cùm † is
qui liti renunciat, non propriè dicitur succumbere, l.
aliam. vbi Bald. & Salic. C. de his quib. vt indig. Sicut †
renunciatio vnius actionis propositæ, saluo iure pro-
ponen-

ponendi aliam, fieri potest, l. cum fundum. §. si. ff. de vi & vi arma. Bar. in l. edita. C. de eden. Ita quoque & arrestationis relaxatio.

Nihilominus tamen his non obstantibus existimo eundem arrestatum audiendum esse, nisi arrestari procurans etiam omni suo iuri, vna cum ipsa lite renunciaret, & se nihil ab arrestato in futurum eo nomine petiturum declaret: Nam si solum vellet renunciare huic arrestationi, & instantiae, praedictum faceret arrestato, cuius forte interest plurimum hanc litem inchoatam potius nunc absolui, ut & nunc de iure suo semel aliquid decidatur, quam periculum novae arrestationis in alio loco, & incommoda novae instantiae alibi instituendae, semper metuere. Et hoc est quod dicit Bart. ad d. l. postquam. quod transnunciari instantiae non potest, nisi etiam renunciatur liti & causae: Et quod dicitur, transnunciatio vnius actionis propositae potest fieri, salvo iure proponendi aliam, & soluendo expensas, d. l. cum fundum. intelligitur, modo hoc non fiat in praedictum adversarii. idem Barto. in d. l. edita, col. 5. Bald. in l. suus. C. de repud. haered. & his verbis declarat Io. Petri de Ferrar. in sua pract. In forma libelli quo agitur, ut pacta seruentur. ad verb. Pacta coll. vlti. Sed transnunciatio si pars adversa contradixerit tali renunciatio, an ea invito fieri poterit? Distingue, aut volo liti & instantiae causae ex toto renunciare, & possum adversario invito, d. l. postquam. & l. destitisse. ff. de iudic. ita tamen si solvantur litis expensae. Aut volo differre litis processum, & non possum, adversario invito. Auth. qui semel. C. quomo. & quan. iud. Hactenus ille. Apertius tamen Castr. in d. l. postquam. circa fin. sic ait, Breuiter aduerte clarius & subtilius. Aut interest transnunciatio ipsius rei quod procedatur ad sententiam, & quod non desistatur a lite, per ea de quibus habetur in l. utique. ff. de rei vend. vel quia renunciatur soli instantiae, non iuri, & sic non finitur lis, & tunc reo non consentiente, non valet renunciatio, quo minus possit reus arctare actorem ad prosequendam litem, quo usque

perueniatur ad sententiam diffinitiuam, d. auth. qui semel. Aut non interest ipsius rei quòd fiat persecutio, seu quòd procedatur in causa, & tunc aut quærimus, an valeat renunciatio, sine voluntate eius, quantum ad hoc, vt actor non compellatur prosequi, si non vult, & dico quòd valet, arg. l. si reus paratus. ff. de procur. vbi reus nō cōpellitur litigare, si vult soluere, ergo & eodē modo actor non debet cōpelli prosequi, si vult renunciare, & reus ex hoc nullum damnum patitur, & ex toto quantum ad istum effectum, valet renunciatio etiam parte absente, & non consentiente, & nullo pro eo recipiente: Aut quærimus, an valeat quantum ad hoc, vt ipsi reo acquiratur ius exceptionis, per quod posset repellere actorem volētem reinchoare litem, & in hoc stat substantia istius legis, in quo dico, quòd requiritur eius præsētia, vel alterius recipiētis pro eo, vel nuncius, aut epistola, per ea quæ not. in l. consensu. de act. & obliga. & non curo, si alterum istorum interuenit, ante litis contestationem, vel non, cū habeat vim pacti.

CAPVT XLIX.

Debitor an possit ab alijs creditoribus, soluto debito, pro quo arrestatus fuerat, in arresto retineri seu commendari.

SUMMARIA.

- 1 Citatus à diuersis Iudicibus an venire debeat.
- 2 Depositi restitutio an impediri à tertio possit. & 4.
- 3 Creditores plures possunt immitti in bona debitoris.
- 3 Creditor debitorem fugitiuum propria auctoritate capere potest.
- 6 Creditore arrestante non comparente, quid sit faciendum.
- 7 Iudex laicus citare potest clericum sub conditione, Si sua pntauerit interesse.
- 8 Debitor arrestatus & incarceratus, an alibi per procuratorem se defendere cogatur.

Domitius Ulpianus lib. 5. ad Edictum respondit: In ius vocari non debere eum, qui apud Præto-
rem causam agit, l. 2. ff. de in ius voc. quasi di-
cat, quod pars litigans coram vno iudice in vno tribu-
nali, † nō potest vocari ad aliud tribunal, nisi fortasse
aliud tribunal sit maius; Nam vt ait Iulius Paulus: Is
qui ad maius auditorium vocatus est, si litem inchoa-
tam deserit, cōtumax non videtur, l. contra pupillum,
§. fin. ff. de re iud. Quo responso Ulpiani pleriq; mag-
ni nominis interpretes permoti existimarunt debito-
rem qui ad instantiam seu petitionem vnus credito-
ris captus, vel arrestatus fuit, ob aliud debitum, à reli-
quis creditoribus postea emergentibus aggrauari, &
diutius in vinculis retineri non posse, quippè quòd is
qui sic arrestatur, & vinculis nonnunquam mancipa-
tur, quodammodo in ius vocetur, & realiter (vt aiunt
nostri) citetur, l. plerique, ff. de in ius voc. Et sicui † de-
positum, denunciatione noua per alium facta non im-
peditur, l. pen. C. de pos. ita quoque & arrestum istud,
quo nunc constringitur debitor, per se consistit, & id-
eo restitutio & relaxatio arrestati, tanquàm rei alicui-
us depositæ, factò & denunciatione alterius credito-
ris impediri nō debet, quod & Bar. ad d. l. 2. sensisse vi-
deo. Porro autem & ipsemet Bart. ad l. 2. §. 1. ff. de curat.
reor. vers. vlt. etius quæro, contrarium sentit, & breui-
bus verbis eleganter ibi decidit, quod longa & varia
distinctione, multorumq; argumentorum propositio-
ne ac discussione, in quæst. 6. incip. Lapis, facere cona-
tus erat. Nihil enim est, inquit, quod repugnet debito-
rem ab alio creditore recommendari, id est, pro alio
debito retineri Sed quemadmodum † possunt plures
creditores immitti in possessionem bonorum debito-
ris, l. si finita, §. cum autem plures, ff. de dam. infec. ita
nihil impedit, quod debitor etiam à pluribus recom-
mendari possit. Zas. ad d. l. 2. num. 22. vers. quid autem
si carceratus, &c. cū aliàs semper comparēte aliquo
† tertio & de iure suo probante, depositi restitutio im-
pediatur, negeturq; etiam ipsi deponenti, l. bonæ fides.

- ff. deposit. & lex si fugæ periculum imminet, debitore
 5 contra communes regulas, ab ipso creditore capi patiatur, manusq; creditorum armet, ne is elabatur, l. ait prætor, §. si debitorem, ff. de his quæ in fraudem cred. Quod certè dubitationem non habet, si sit noua causa, ob quã vel ab eodem, vel ab alio creditore arrestatur, l. sed eximendi, §. idem si quis, ff. ad exhib. dolusq; aut calumnia primi prætensi creditoris secundo vero creditori obesse non debet. Bart. in d. q. Lapis. Guid. Papæ quæst. 61. in fin. Soci. cons. 119. lib. 3. Cæterum, vt refert Paris de Put. de syndi. ad verb. carcer. c. 5. nu. 1. quando
 6 non reperitur is qui debitorem arrestari fecit, publicæ proclamationes fieri debent, vt si quis habuerit iustam causam impediendi relaxationem, compareat, eamq; alleget, nemineq; veniente dimittitur. Bart. ad l. si quis uxori. §. fugitium, ff. de furt. Ang. ad l. fin. de exhib. reis. Bald. ad l. si quis. §. fin. ff. de condi. instit. l. ea quæ. ff. de in ius voc. l. si eo tempore, C. de remiss. pig. l. 1. §. cū dicitur, ff. si cui plus quam per leg. falc. Et eiusmodi proclamatione etiam clerici continentur, cum non sit nisi conditionalis quædam citatio duntaxat, quæ à iudice laico in quemuis clericum fieri potest, Bal. ad l. testamenta, C. de testam. & ad d. l. ea quæ, ff. de in ius voc. Istam tamen proclamationem mores nostri ignorant, quia nemine impedimentū vltrò præstante, debitor dimittitur. Quid autem si aliquis est
 8 incarceratus pro debito, & is citatur ab alio creditore, coram alio iudice, an teneatur comparere? an valeat alterius iudicis processus? Videtur quod non, quia Vlpian. an d. l. 2. negat eum in ius vocari posse, qui a loco nequeat discedere. Sed Zaf. paucis verbis non ineliganter ad eandem l. 2. nu. 21. distinguens ait, quod si iste est iuste carceratus pro debito, & potuit mittere procuratorem, qui ipsum defenderet coram alio iudice, tunc valet processus alterius iudicis, & imputabit sibi incarceratus, qui se per procuratorem non defenderat, iuxta communem regulam, quod nemo excusatur absens ex quacunque necessitate, si iusta fuit detentio,

tio, & procuratorem mittere potuisset, l. Papinianus, ait, ff. de minor. & tenet processus siue alius iudex sciuerit eum esse incarceratum, siue ignorauerit. Castr. ad d. l. 2. Bart. ad l. is qui reus, ff. de pub. iud. Aret. conf. 132. Quod si verò alterum defecerit, scilicet, vel quia non esset iustè carceratus, vel quia non potuisset commodè mittere procuratorem, & alius iudex sciens citaret eum, tunc processus esset ipso iure nullus, l. 2. & ibi Bald. C. ex quib. caus. maior. Sin autem iudex ignorat, tunc processus nō est ipso iure nullus, sed aduersus eum restitutio conceditur, d. l. 2. & Dd. ad l. quasi-tum, ff. de re iudi.

CAPVT L.

Debitorem an possit Commentariensis pro
expensis retinere, & relaxationem
eiusdem impedire.

SYMMARIA.

- 1 Retentionis vsus in iure est necessarius.
- 2 Præsumitur quod Commentariensis aluit captiuum.
- 3 Actus in dubio præsumitur ab eo gestus, qui eum gerere debuit.
- 4 Ordinarium auxilium quàm diu superest, ad extraordinariū & subsidiarium non est recurrendum.
- 5 Plus cautionis est in rem, quàm in personam.
- 6 Actio est inanis, quam excludit inopia debitoris.
- 7 Locupletior factus quis dicatur.
- 8 Actio quando datur alijs quàm ijs cum quibus actum fuit.
- 9 Plura remedia quis habere potest.
- 10 Retentio an habeat locum, quando obligatio est nulla aut valida.

Retentionis vsus frequens ac necessarius est in iure, vt qui in rem alienam quid impedit bona fide, beneficio suo iuuetur, non decipiatur, l. in commodato, §. sicut, in fi. ff. commod. & c. vnic. eo. tit. Ideo-

Ideoq̃ue & is qui in alieno ædificat suo nomine, necessarias impensas, implorato iuxta legum subtilitatem ludicis officio, ac velut retentionis iure deducit, l. domum, C. de rei vendic. & qui inuenit bouem alienum in fundo suo, eundemq̃ue tenuit per aliquod tempus & aluit, licet non pro dāmo sibi illato, saltem pro alimentis præstitis, iure eum retinere potest, l. Quintus. & l. sequent. ff. ad leg. Aquil. Alciat. reg. i. præsum. cap. 50. & ad l. sylua cædua, in fin. ff. de verb. signifi. Eadem & de commodato, pignore, deposito, aliisque similibus dici solent; Nam & depositum, & pignus, & commodatum, propter expensas in rem factas, retineri potest, l. in rebus, §. fin. ff. commod. gl. ad l. si quis, C. de pos. l. Paulus, ff. de doli except. l. qui exceptionem, ff. de cond. indeb.

Et hinc quoq; nata est quæstio, † utrū Commentariensis debitorem arrestatum pro expensis seu alimentis retinere, aut eiusdem relaxationem impedire possit? Video quod ex variis disputationibus & cōtentionibus tam in hac, quā in alijs quæstionibus orta est pertinacia: progressi sunt quidam longissimè, & ratiunculis sophisticis, leuibus, inualidis, magnum pondus rebus grauissimis detraxerunt, obortaque est his nubes, vel affectuum, vel ignorantia, vel inconsiderationis densissima, quæ conspectum veritatis adimit. Sanè cum nemo præsumatur vixisse de vento, l. fina. C. de alimen. pupil. præstan. sicut pupillus præsumitur alimentatus à tutore, nisi probet se aliunde alimenta consecutum, vt ibi ait Imp. Alex. & sicut creditor præsumitur equum pignori datum suis expensis aluisse, ex quo reperitur nutritus, nisi contrarium doceatur, Alciat. d. c. 50. Bart. Alex. Imol. Castren. Ias. Zaf. & alij ad l. cum seruus, ff. de verb. oblig. Ita quoque Appartor præsumitur debitori arrestato expensas omnes subministrasse, si non abunde de contrario appareat, cum sit in illius domo, aut custodia, & onus atque officium subministrandi alimenta ei incumbat; ideoque succedit, & referri potest vulgatum illud axioma,

Quod

Quod actus in dubio præsumitur ab eo gestus, qui eū
 gerere debuit. Bald. consi. 378. num. 2. libro 1. Bartolus
 ad l. 2. C. arbitrium tutel. Barbat. consi. 15. num. 6. lib. 2.
 Paris. consi. 72. num. 34. lib. 2. Quæ alimenta cum in uti-
 litatem ipsius sint conuersa, videtur quod pro iisdem
 retineri possit. Porro autem alia hoc loco instituen-
 da est cogitatio. Superius enim ostendi, Apparitorem
 aduersus creditorem qui arrestum postulauit, actio-
 nem pro impensis intendere posse, adeo ut ad sub-
 diarium hoc retentionis auxilium, et quando remedi-
 tum ordinarium superest, recurrere non liceat, l. 4. ff.
 de damno infect. d. l. Paulus, & l. si in area, ff. de condi.
 indeb. Atqui dices utilius esse rei et incumbere, quam
 in personam creditoris agere, l. plus cautionis, ff. de
 regul. iuris. nihilque ob stare, quominus Apparitor v-
 trumque, creditorem scilicet, cuius mandato arresta-
 uit, atque inclusit, & debitorem cui expensas submi-
 nistravit, obligatum habeat. Respondeo, quod si credi-
 tor diues est, debitor vero inops, minime dici potest,
 plus emolumenti esse in retentione eius, quam in per-
 sonali actione aduersus eundem creditorem. E contra
 vero si creditor egeat, et inanisque sit actio, quam ino-
 pia ipsius excludat, debitor autem diues sit & locu-
 ples, quod nonnunquam accidit, quantumuis res ista
 dubitatione non careat, propterea quod sibi imputa-
 re posset Apparitor, qui cautione aut fideiussione ab
 initio sibi non prospexerit, nihilque cum debitore,
 quem certe iniuitum abduxit, & arrestauit, egit vel con-
 traxit; tamen existimo in subsidium dictum debito-
 rem pro impensis retineri posse, ea scilicet ratione,
 quod ex his nutritus & alitus sit, debuissetque etiam
 si domi fuisset, tantum aut amplius expendisse. Anti-
 quissima enim est iuris regula, neminem cum alteri-
 us iactura fieri debere locupletiores, l. nam hoc na-
 tura, ff. de condict. indeb. l. iure naturæ, ff. de regul. iu-
 ris. Dicitur et autem locupletior factus, qui suo peper-
 cit, gloss. in l. ex diuerso, circa medium, & ibi Doct. ff.
 de rei vendicat. Quod si quis hanc naturæ legem con-
 temnere

- temnere velit, aduersus eum iure nostro prouideretur,
 & lex non solum retentionem & exceptionem, verum
 8 etiam [†] actionem in ipsum concedit, licet cum eo con-
 tractum vel actum non fuerit, l. si me & Titium, ff. si
 cert. pet. Nam si rem meam sine causa habeas, quamuis
 nullum negotium tecum gesserim, mihi condictione
 teneris, siue certi, siue indebiti, siue condictione sine
 causa, l. seruus quem, ff. de actio. empt. l. si concubina.
 §. non solum, ff. rerum amotarum. in l. penultim. ff. de
 condictio. indebit. l. fin. ff. de condict. sine caus. Sed &
 alij, etiam nobile iudicis officium competere posse il-
 lis casibus aiunt, si aliter succurri nequeat: quæ senten-
 tia vera est. Hostiens. & Ioan. Andr. ad c. bonæ, de ap-
 pel. quia ad iudicis officium pertinet, ne quis iniquum
 lucrum aut damnum sentiat, l. illicitas, versic. 1. ff. de
 offic. præsid. Nec refert quod quandoque aliter pro-
 uideri potuerit, satis enim est, quod in præsentia cum
 agitur, aliter non sit prouisum, l. fin. §. 1. & ibi Bartol.
 ff. de condict. indebit. Alciatus ad d. l. si me, numer. 8.
 Vnde si negotiorum gestor à debitore meo exegerit,
 egoque ratam solutionem habere noluerim, eam ta-
 men pecuniam condicere deinde potero, si aduersus
 debitorem mihi consultum aliter non sit, vt Castrens.
 & Alexand. censuerunt ad d. l. dispensatorem, in fin.
 ff. de solut. & ad d. l. cum fundus, §. fin. ff. si certum pet.
 Neque remedium quod fortassis habuit Apparitor
 aduersus creditorem arrestantem, postea vel faculta-
 tibus lapsus, vel fugitiuum factus, si illud nunc non
 habet, d. l. si me, æquitatem impedit, sicut nec impedi-
 retur, quando inefficacem actionem haberet, l. 2. ff. de
 instit. actio. Lorient. ad d. l. si me, numer. 4. neque etiam
 mouet quod dici posset culpam imputari Apparito-
 ri, qui cautione sibi ante non prospexit: nam si tem-
 pore arresti facti creditor adhuc diues erat, credere
 ei potuit, si verò non erat diues, ex Scauolæ respon-
 9 so constat, quod de in rem versione agitur, [†] promissio
 & obligatio vnius non impedit actionem aduer-
 sus eum, in rem cuius conuersum fuit, l. penultim. ff.

de in rem vers. saltem in subsidium. Quòd si verò vterque diues ac soluendo est, creditor scilicet, & debitor, ita vt aliter Apparitori succursum sit, quàm per retentionem, vtpote quod creditorem, cuius mandato debitorem arrestauit, conuenire possit, neq; nunc conuenire ipsum posse desierit, æquius est vt debitor relaxetur, argumen. eorum quæ not. Alciat. & Loriot. add. l. si me.

Cæterum quod de retinendo debitore dixi, ita accipi velim, si ob legitimam causam arrestatus fuit. Nā & Guido Papæ quæstione 448. in granioribus terminis ex Iacobo Aretino respondit, quòd carceratus per sententiam iudicis absolutus, à Commentariensi pro salario & expensis de iure retineri non potest, cum simili, si obligatio hypothecaria aut pignoratitia non valet, nullus est locus retentioni, l. cum vitiosè. de pignor. Bart. ad l. i. eod. tit. Anton. Negusanti. in tracta. de pignorib. in i. membr. 3. part. num. 17. versic. quarto queritur. Nihilominus tamen consuetudine multis in locis recepta, contrarium sæpè obseruari Guido monet; fortè quòd iniquum foret Apparitorem conicere in hanc difficultatem, vt ipse de iustitia, aut iniquitate arresti disquirat, & semper cautionem à creditore exigat, vel periculum insoluentiæ ipsius sustineat, & quòd huiusmodi expensæ ritè vel perperam factæ, in rem eius debitoris nihilominus conuersæ reperiatur. Quæ consuetudo, suam quidem rationem habet; sed dura est.

CAPVT LI.

De modo & ratione expensarum, quas indebitè arrestatus facere, atque ab arrestante repetere potest.

SYMMARIA.

1 Qualitas, & conditio arrestati consideranda est in taxandis expensis, quæ in victu fecit.

- 2 *Rusticorum conditio & status non est, ut equites ad iudiciū veniant.*
- 3 *Testes producēs, tenetur eis providere de expensis itineris, secundum iudicis moderationem.*
- 4 *Expensæ an sint testibus deducendæ quas domi fecissent; remissiue.*

- 1 **F**Requenter † etiam accidit, & ut plurimum in hominibus admodum pertinacibus, ut non solum in arrestatione potius manere, quam præstita cautione relaxari malint, verum etiam ut libera voce iactitent, se sumptu arrestari procurantis, illic mansuros esse, delicatè quidem & opiparè victitantes, & hoc modo (viti ipsi arbitrantur) aduersarium vexantes. Sed falluntur grauiter; Nam cum de taxandis expensis agitur, qualitas & conditio illius qui eas expensas fecit, consideranda est: sic ut consuetudo illius seruari debeat; ut si rusticus sit, vilior victus ei sufficiat, si nobilis aut in dignitate constitutus, lautior permittatur, ut est elegans dictum glo. & aliorum, ad l. idemque & in fundo, §. idem Labeo ait, ad verbum, cum oportere, ff. mandat. eandemque gloss. Salicet. ibi dicite esse notandam, signandam, & menti tenendam, maxime pro rusticis, qui cum litigant, veniunt equites ad iudiciū, cum † tamen eorum status & conditio non sit alia, quam ut pedites incedant extra opus rusticum constituti, & ad actus iudiciarios vocati, dum sint sani & satis fortes. Et hoc idem probat Felinus in c. cum omnes, colum. antepenult. de constitut. dum ait, quod in taxandis expensis, Rustico vincenti causam, non computatur equus, quia debuit ire pedes. Et in simili respondit Abbas in c. nobis, de iure patron. quod patronus sustentatur ab ecclesia, secundum qualitatem sui generis, tam in vestibus quam in cibis. Et Nicolaus de Neapol. ad l. habitatio, ff. de ventr. in possessionem mittend. qui textus est bonus ad propositum, decidit, quod meliores expensæ debent fieri familiaribus Cardinalium, quam alijs, sicut in §. criminis, 25. distinct.

finct. dicitur, quod peccatum est, pauperibus non e-
 gentibus delicata cibaria administrare. Et cum sum-
 ptuosa & nimis delicata illa dilapidatio arrestati, nō
 nisi ex maligno animo procedat, nimirum vt aduersa-
 rium maiore sumptu afficiat, minimè sanè huic mali-
 tiæ indulgendum est, l. in fundo, ff. de rei vend. Sic &
 in simili decidit ibi Bald. & in l. quoniam, C. de testib.
 & ad l. eos, §. 1. C. de appel. & Bart. ad l. si seruus, ff. de
 legat. 1. & gloss. in c. episcopus. 10. quæst. 2. & Panorm.
 in c. cum instantia, de censib. Ioan. Campegius in tra-
 ctatu de testib. regu. 263. quod † licet producens testes
 teneatur eis prouidere de expensis itineris, tamen i-
 stas expensas iudex moderatur, etiam antequam testes
 vocentur, c. statutū, §. proferendo, & ibi Philip. Fran.
 de rescript. lib. 6. vt si aliquis ciuis, vel honesta perso-
 na, requiratur in testem, quam non decet pedestrem
 venire, vel est aliquis rusticus qui non vult venire pe-
 dester, etiam si via sit breuis, attendat iudex conditio-
 nem personarum, non obstante, quod sit proprius e-
 quus illius, qui solet locare equos, vt ex Ioan. Andrea
 & aliis, tenet Ioan. Crotus in tract. de testibus; part. 9.
 num. 62. vbi etiam subiicit eam quæstionem quæ † est,
 vtrum debeant deduci expensæ, quas tales fecissent do-
 mi, etiam si hæc causa exorta non fuisset. De qua etiam
 scribit Phil. Franc. & alij ad d. c. statutū, §. in super, &
 latè Albert. de Maletis, in tractatu de testib. nu. 84. cap.
 7. Quamuis verò arrestatus has superfluas expensas
 ab arrestari procurante, repetere non possit, existi-
 mo tamen quod Commentariensis, aut Satelles apud
 quem consumptæ sunt, iuxta distinctionem superi-
 ore capite positam, eum, donec soluantur, retine-
 re possit, exemplo cauponis aut hospitis; de quo
 superius dictum fuit, nisi is qui arrestatus fuit, e-
 rat aut minor, aut prodigus, cui bonis interdictum
 fuerat.

CAPVT LII.

De pacto quo alius debitum eius qui arrestatus est, in se recipit, & non soluit.

SYMMARIA.

- 1 Satisfactum esse creditori, quando dicatur.
- 2 Hares conueniri debet à creditoribus, non emptor hereditatis.
- 3 Actio quando per pactum queri alicui possit.
- 4 Debitor liberatur, si quis tertius creditori acceptanti pro eo soluere promittat.
- 5 Promissio de soluendo pro alio, quid operetur, remissiuè.
- 6 Iuris Civilis & Canonici maior est concordia, quam vulgò arbitrantur.

OMNIS pecunia exoluta esse debet, aut eo nomine satisfactum, vt debitor conuictus vel confessus liberetur. Satisfactum † autem accipimus, inquit Vlpian. lib. 28. ad edictum, quemadmodum voluit creditor, licet non sit solutum: siue pignoribus caueri sibi voluit, siue alio aliquo modo, licet in hoc sit deceptus. l. si rem alienam, §. omnis, ff. de pigno. act. Et quemadmodum, quamdiu non est integra pecunia creditori numerata, etiamsi pro maiore parte eam confectus sit, non dissoluitur pignoris vel hypothecæ obligatio, l. quamdiu, C. de distract. pignor. Ita quoque & debitor, non nisi vniuerso debito soluto liberatur. l. tutor. §. Lucius, ff. de vsur. l. acceptam, C. eodem titu. l. qui Rome, ff. de verbor. oblig. l. planè, ff. famil. erciscund. Quid igitur si cum creditor non nisi omni pecunia exoluta contentus esse vellet, debitor rem suam alicui, ea lege, vt creditori solueret, vendidit aut cessit, an actio aliqua competat creditori aduersus eundem? non loquor hic de delegatione voluntaria emptoris cessionarij, & creditoris facta, per quam vinculum obligationis dissolui non dubium est, l. delegare, l. si

1. si quis. ff. de nouat. & delegat. aut cum tertius mandato meo, & creditoris mei consensu, se in libro creditoris debitorem constituit, de quo multa pulchrè scripsit Curtius senior consi. 7. incipient. Videtur iterato, & Bartolus in l. singularia, ff. si certum petatur. Neque etiam de cessione, sponte consentienti & recipienti creditori oblata, quæ non minorem vim habet in re subiecta; Sed de venditione, aut cessione, ignorante vel non approbante creditore, cum alio inita, quæ inter alios acta; aliis neque obesse, neque actionem aliquam parere videtur, l. sæpè, ff. de re iud. l. stipulatio, §. alteri, ff. de verborum obligat. quod utique dicendum esse Imperatores, Diocletianus & Maximianus, eleganti exemplo, & his verbis rescripserunt:

Cum res filio tuo emancipata, ea conditione, ut creditoribus tuis solueret, te donasse proponas, si stipulatione, vel incontinenti habito pacto huic rei prospexisti, creditoribus quidem non contra eum ex placito vestro, sed aduersus te competit actio. Eum verò cui tu certa lege predicta donasti, incerta civili actione, ad placitorum obsequia vrgeri, secundum legem donationibus dictam, conuenit, l. cum res, C. de donat. Et in simili Antoninus Augustus rationem iuris postulare ait, ut hæres creditoribus respondeat, quamuis alius ea lege emerit hæreditatem, ut creditoribus hæreditarijs satisfaceret. l. ratio iuris, C. de hæred. vel act. vend. Rursum verò: Si genero dotem dando pro filia, inquiunt Imperatores, pater communis eam reddi tibi extraneo constituto per emancipationem, stipulatus est, nec sibi cessante voluntate, nec tibi prohibente iure querere potuit actionem, l. si genero, C. de iure dotium. Nam quamuis tunc cum pactum respicit ipsam rem cui cohæret, & cum re coniunctum, adeoque ferè intra rem est, tertio alicui actio quæri possit; nulla tamen actio acquiritur quando aliquid extrinsecum, ut in re proposita, pacto includitur. Baldus ad d. l. cum res. Aemilius Ferretus ad d. §. alteri, numer. 10. Et hanc sententiam tenet Baldus, Angel. & Salicet.

ad l. quoties. C. de donat. quæ sub mod. Socin. consil. 236. incip. placet conclusio, libr. 2. Tyraquel. de utroque retract. §. 1. gloss. 14. num. 16. Ange. consil. 243. & late Benuenutus in tract. de doctoribus, parte 5. num. 9. & aliquid per Carolum Molinæum ad consuetud. Paris. parte 2. §. 55. gloss. 5. num. 8. quæst. 5. & Bald. consil. 440. lib. 3. Sed hæc vera sunt, nisi ipse creditor qui fecit debitorem arrestari, semel contentus fuit: Nam si Bartol. credimus ad l. singularia. ff. si cert. peti. quem alij ibi sequuntur. si mandaui t alicui, vt tibi soluat pretium pannorum, quos a te habui, & ille promittit, ponatque se debitorem in libro suo, de tuo consensu, statim ego liberor. Idem notat Baldus ad l. pro debito. C. de bon. auth. iudic. possid. & ad l. 2. C. de except. rei iudic. & est bonus textus, in l. inter causas. ff. mandat. & Imol. consil. 95. & Curtius senior consil. 7. notat, quod emptor liberatur per promissionem alterius, de soluendo venditori, si vëditor eam promissionem acceptauit, ita vt amplius emptorem conuenire non possit. & vide Castrensem consil. 49. incip. peruiso puncto. & consil. 50. incip. in causa quæ vertitur. Vbi quaerit, an t promissio de soluendo pro alio, liberet principalem, & an inducat vim solutionis, aut nouationis, aut accumulationis. Caueat igitur debitor in eas arresti seu vinculorum angustias coniectus, ne dum se liberare studet, noua atque maiore calamitate afficiatur, ipso non solvente creditori, qui aduersus ipsum emptorem seu cessionarium fidem non seruantem, nullam penitus actionem habet, præterquam si Notarius, aut Tabellio nomine illorum, quorum interesse posset, stipulatus fuerit, vel actio a debitore ipsi cedatur. Iason ad d. l. qui Romæ. §. Flavius. nume. 9. versu. secundo limita. & alij ad d. §. alteri. & §. sequent. Sunt tamen qui existimant ex æquitate & benignitate Canonica cum duritie iuris Ciuilis Romanorum pugnante, in subsidium, creditori ex hac stipulatione debitoris, vtilem actionem concedi. Socin. consil. 236.

lib. 2. Zasius ad d. §. alteri, num. 27. argum. l. Caius. ff. soluto matrimon. & l. quoties. C. de donat. quæ sub mo. qua de re admodum dubito. Nam si benè circumspicias, multò certè rarior est inter ius Ciuile & Canonicum antinomia, quam plerique existimant: & quando nihil reperitur nominatim cautum in contrarium, sacri canones leges ciuiles sequi non dedignantur. Mouet autem hanc dubitationem Tyraquel. de vtroque retract. §. 1. gloss. 14. num. 116. versicu. si autem scire vis, &c. sed eam non dissoluit, quæ certè ad multarum aliarum difficultatum explicationem & resolutionem pertinere posset.

(??)

F I N I S.

LAUS DEO SEMPER.

R. S. AVTOR.

AVTOR AD LECTOREM.

HAEC sunt pie Lector, quæ de Arre-
stis & Iure sistendi, dilucidè ac succin-
ctè scribenda existimaui. Meminissete ve-
lim, me & hominem esse, & vnum homi-
nem, nec omnia vel ampliùs per me asse-
qui, quàm ab homine mediocris ingenij at-
que institutionis. Itaque si quid inueneris
in hoc opere, quod animi tui expectationi
non satis respondeat, existimabis non esse
hoc laboris vitium, sed tenebrarum huma-
næ mentis. Dicam cum Lactantio, Quòd si
vita optanda est sapienti, profectò nullam
aliam ob causam viuere optarim, quàm vt
aliquid efficiam, quod vita dignum sit, &
quòd vtilitatem legentibus, si non ad elo-
quentiam, quia tenuis in nobis facundiæ ri-
uus est, ad iuuandum tamen proximum, &
viuendum adferat, quod est maximè ne-
cessarium. Gloria, honor, decus, potestas,
& imperium Deo in secula seculorum.
Amen.

Ob. 6. II. 3443

